

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

โดย
นายจักรกฤษณ์ จรวิริ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำ
ชำเรา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE USE OF FORENSIC EVIDENCE IN THE CRIMINAL JUSTICE PROCESS OF
RAPE CASES

By
MR. Jugkrit VORAWEE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE

Silpakorn University

Academic Year 2022

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
โดย นายจักรกฤษณ์ วรवीร์
สาขาวิชา นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปรัชญาดุชะฎิบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุชะฎิบัณฑิต

.....คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นรงค์ ฉิมพาลี)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรชัย วิชชวาณิชย์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. สหพัฒน์ หอมจันทร์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร สมิน้อย)

58312906 : นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1 ปริญญาตรีบัณฑิต

คำสำคัญ : ข่มขืนกระทำชำเรา, กระบวนการยุติธรรมทางอาญา, พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

นาย จักรกฤษณ์ วรวิীর: พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี

ถึงแม้ว่าในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยจะมีการใช้ผลทางนิติวิทยาศาสตร์มาเป็นเวลานาน แต่ในหมู่ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายยังคงมีความรู้ทางนิติศาสตร์ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีข่มขืนกระทำชำเราและคดีคุกคามทางเพศ ในงานวิจัยนี้ซึ่งศึกษาคดีข่มขืนกระทำชำเราและคดีคุกคามทางเพศซึ่งต้องการพยานหลักฐานที่มีคุณค่าเชิงพิสูจน์เป็นอย่างสูง พบว่ายังคงมีปัญหาในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในช่วงแรกของขั้นตอนการสืบสวนคดี และในการใช้พยานหลักฐานดังกล่าวในขั้นตอนการไต่สวนคดี หลายคดีมีความล่าช้าในการแจ้งความและมีความล่าช้าในการตรวจวินิจฉัยทางนิติเวช ยังพบอีกว่าในคดีจำนวนมากมีการปนเปื้อนในสถานที่เกิดเหตุและการทำให้พยานหลักฐานที่มีคุณค่าเสียหายอย่างไม่ตั้งใจ นอกจากนี้ยังมีรายงานเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากรในทุกสาขาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในงานวิจัยนี้จะนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น

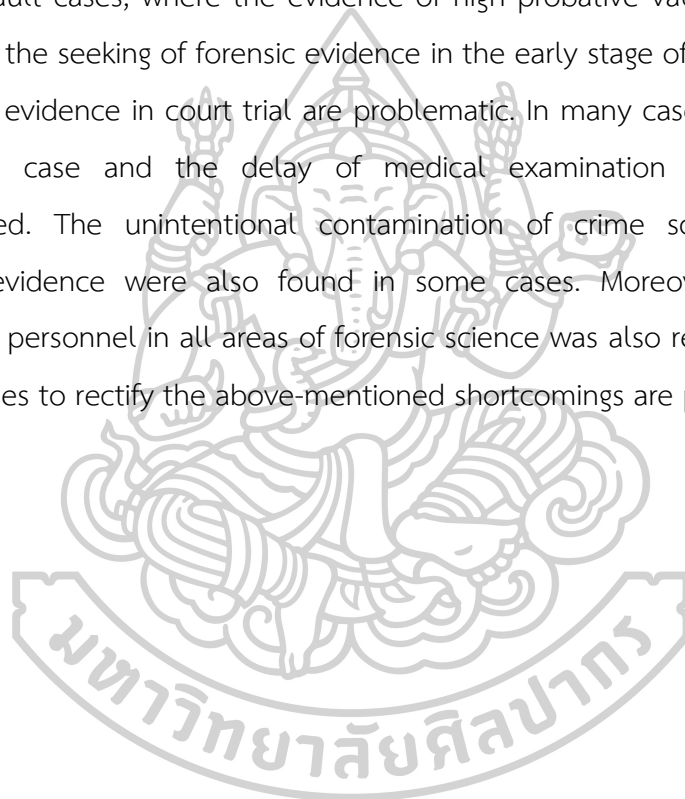

58312906 : Major FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE

Keyword : RAPE, CRIMINAL JUSTICE PROCESS, LEGAL EVIDENCE FORENSIC SCIENCE

MR. Jugkrit VORAWEE : THE USE OF FORENSIC EVIDENCE IN THE CRIMINAL JUSTICE PROCESS OF RAPE CASES Thesis advisor : Supachai Supalaknari, Ph.D.

Although forensic science has long been employed in Thai criminal justice proceedings, the lack of enough scientific knowledge among the legal professionals still remains especially in rape and sexual assault cases. In this study on rape and sexual assault cases, where the evidence of high probative value is required, it was found that the seeking of forensic evidence in the early stage of investigation and the use of the evidence in court trial are problematic. In many cases the late complaint about the case and the delay of medical examination of the victim were encountered. The unintentional contamination of crime scene and destroying valuable evidence were also found in some cases. Moreover, the problem of insufficient personnel in all areas of forensic science was also reported. In this work, the remedies to rectify the above-mentioned shortcomings are provided.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์หลายท่านที่ให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในการดำเนินการโครงการวิจัย และได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมีประโยชน์ทางวิชาการ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่านคณะอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ตลอดจนผู้ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในการวิจัย รวมถึงบุคลากร เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนที่ได้เอื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ทุกท่าน ที่ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบเป็นกตัญญูทวดที่แต่บิดามารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน หากวิทยานิพนธ์นี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นาย จักรกฤษณ์ วรวิวีร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
3. วิธีการศึกษา.....	9
4. ขอบเขตการวิจัย.....	9
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	10
6. นิยามคำศัพท์.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. แนวคิดของพยานหลักฐาน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานผู้เชี่ยวชาญ.....	12
2. แนวคิดพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา.....	38
3. แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	48
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	59
5. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับพยานหลักฐาน.....	62
6. ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดข่มขืนกระทำชำเรา.....	65
7. ประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสเกี่ยวกับความผิดข่มขืนกระทำชำเรา.....	77
8. พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 2003 (อังกฤษและเวลส์).....	83

9. วิเคราะห์คำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ของคดีฆาตกรรมกระทำฆ่าเรา.....	85
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	105
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	114
1. วิธีการศึกษา.....	114
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	115
3. เครื่องมือที่ใช้ศึกษา	116
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	119
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
6. จริยธรรมการวิจัย.....	121
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	122
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	122
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม	136
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีฆาตกรรมกระทำฆ่าเรา	142
ส่วนที่ 4 แนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาของคดีฆาตกรรมกระทำฆ่าเรา	169
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	178
1. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล.....	178
รายการอ้างอิง	198
ภาคผนวก.....	206
ประวัติผู้เขียน.....	240

สารบัญรูปร่าง

	หน้า
ภาพที่ 1 ขั้นตอนการศึกษา	179
ภาพที่ 2 ปัญหาด้านกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐาน	183
ภาพที่ 3 ปัญหาบุคคลกรที่เกี่ยวข้องกับแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	185
ภาพที่ 4 การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	194

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่สำคัญมากในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีข่มขืนกระทำชำเรา เนื่องจากคดีประเภทนี้มักไม่มีประจักษ์พยานอื่นนอกจากผู้เสียหายเอง ส่วนคดีที่ผู้เสียหายถูกฆ่าก็อาจไม่มีประจักษ์พยานเลย จึงต้องพยายามหาร่องรอยทางชีวภาพ หรือวัตถุทางชีวภาพเพราะจะเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ (Jakovski et al., 2013) และการข่มขืนกระทำชำเราในระยะหลังมีหลากหลายวิธีมีความรุนแรง มีสิ่งเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้อง และมีปัจจัยก่อเหตุอื่นอีกหลายรูปแบบ ซึ่งหากการรวบรวมพยานหลักฐานไปไม่ครอบคลุมทุกฐานความผิดก็อาจทำให้ลงโทษได้ไม่ครบตามฐานความผิดที่เกิดขึ้น หรืออาจลงโทษไม่ได้เลย ปัจจุบันสังคมยอมรับและคาดหวังว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะช่วยคลี่คลายคดีได้ แต่อย่างไรก็ตามพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็ยังคงต้องใช้ควบคู่กับพยานหลักฐานประเภทอื่น เช่น การการรับสารภาพของผู้ต้องหา คำให้การของประจักษ์พยาน (ถ้ามี) และพยานหลักฐานรูปแบบอื่น ๆ (Lynch, 2013) การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต้องได้มาโดยกระบวนการและองค์การที่กฎหมายให้อำนาจกล่าวคือต้องกระทำโดยกระบวนการยุติธรรม วิธีการได้มาที่เป็นไปตามหลักทางวิชาการ และหากการได้มานั้นเป็นไปตามมาตรฐานสากลก็จะมีที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ปัจจุบันนี้การข่มขืนกระทำชำเราเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากสืบเนื่องจากปัจจุบันในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง เกิดการอพยพแรงงานจำนวนมากเข้าสู่เมืองอย่างหนาแน่น ทั้งแรงงานในประเทศและแรงงานจากต่างประเทศ มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรับนักท่องเที่ยวอย่างหลากหลาย มีการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในสังคมไทยโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ ได้หลายรูปแบบอย่างรวดเร็ว การใช้สื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาด้วยการใช้อินเทอร์เน็ต ทำให้มีการก่ออาชญากรรมทางเพศเพิ่มขึ้นไปด้วย แต่การสำรวจรายงานการล่วงละเมิดทางเพศพบว่าไม่เพียงตรง จำนวนคดีล่วงละเมิดทางเพศโดยเฉพาะที่เป็นเด็กก็มีสถิติอาชญากรรมแห่งชาติประเมินตัวเลขต่ำกว่าตัวเลขจริงอย่างเห็นได้ชัด (Skovmand & Astrup, 2015) ทั้งมีการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการแพร่หลายทาง อาจส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในสังคมมีความมึนงงผิดธรรมดาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมและเป็นช่องทางหนึ่งในการก่ออาชญากรรม ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมหลายประการ เช่น ปัญหายาเสพติด การฆ่า การทำร้าย การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และการกระทำความผิดทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการข่มขืนกระทำชำเรา

การข่มขืนกระทำชำเราพบว่าส่วนใหญ่มักจะไม่ได้เป็นการกระทำโดยมีการเตรียมการวางแผนไว้ แต่เกิดขึ้นทันทีที่สบโอกาส เช่นกรณีข่มขืนผ่านนักท่องเที่ยวสาวชาวเยอรมันที่เกาะสีชัง เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2562 พบว่าผู้กระทำความผิดเสพยาไอซ์จนเมา เห็นเหยื่อสาวหน้าตาดีซึ่รถจักรยานยนต์ผ่านมาคนเดียว เข้าไปพูดคุยขอมีความสัมพันธ์ทางเพศแต่ฝ่ายหญิงไม่ยินยอมด้วย เลยคว้าก้อนอิฐทุบศีรษะจนล้มคว่ำก่อนลงมือข่มขืนจนสำเร็จความใคร่ จากนั้นทุบซ้ำจนถึงแก่ความตาย ก่อนลากศพไปทิ้งร่องหินเอาเศษใบไม้ปิดบังอำพรางแล้วหลบหนี (ไทยรัฐ, 2562) กรณีนี้ผู้กระทำได้มีการเสพยาเสพติดมาก่อน และหลายกรณีจะมีเรื่องของแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยกับทั้งผู้กระทำและผู้ตกเป็นเหยื่อ เช่นกรณีข่มขืนกระทำชำเรานักท่องเที่ยวชาวอังกฤษที่เกาะพีพี หลังเหยื่อแจ้งความถูกกระทำขณะเมาหลับในร้านอาหารแห่งหนึ่งด้วยความเมามาก ก่อนจะถูกคนร้ายใช้มีดตัดเป้ากางเกงยีนส์ขาสั้น พร้อมถอดกางเกงในบิ๊กน็อก ก่อนทำการล่วงละเมิดทางเพศ โดยไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดเนื่องจากเมา (มติชนออนไลน์, 2562) เช่นนี้แล้วในภาวะที่สติสัมปชัญญะหละหลวม ทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อไม่ได้คิดถึงเรื่องพยานหลักฐานที่จะเอาผิดในภายหลัง หรือกรณีข่มขืนกระทำชำเรานักท่องเที่ยวชาวอังกฤษที่หาดทรายรี เกาะเต่า พบสภาพศพนักท่องเที่ยวถูกตีด้วยของแข็งเข้าที่ศีรษะ นอนเสียชีวิตอยู่ในสภาพเปลือยเปล่าและพบร่องรอยการถูกข่มขืน (ไทยรัฐ, 2557) ซึ่งเหตุเกิดในเวลากลางคืน เป็นที่เปลี่ยวไม่ได้มีประจักษ์พยานที่เห็นเหตุการณ์ และสถานประกอบการบนเกาะเต่ามีแรงงานต่างด้าวอยู่เป็นจำนวนมาก

ในปัจจุบันการข่มขืนกระทำชำเราวิธีการกระทำที่หลากหลายขึ้น มีความรุนแรงมากขึ้นที่กระทบต่อชีวิต ร่างกายและจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อ ผู้ตกเป็นเหยื่อมีอายุน้อยลง การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กก็เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก (Skovmand & Astrup, 2015) อีกทั้งการข่มขืนกระทำชำเราในปัจจุบันมีได้เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศอย่างเดียว แต่เป็นการกระทำแล้วมีการบันทึกภาพไว้เพื่อเรียกร้อยเอาทริพย์หรือประโยชน์อื่นในภายหลัง จนนำมาสู่การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่ 27 โดยขยายขอบเขตการกระทำชำเราให้กว้างขึ้น เพื่อป้องกันการหาประโยชน์ทางเพศทุกรูปแบบ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาเรื่องการข่มขืนกระทำชำเราลดลง

คดีข่มขืนกระทำชำเราได้เกิดขึ้นมากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ทั้งยังมีปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศไทยจากการรายงานข้อมูลเมื่อ พ.ศ. 2559 ถ้านับจำนวนคดีประเทศไทยจะอยู่อันดับ 10 ของโลก (Africa Check, 2016) ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นแต่กระบวนการในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษกลับทำได้น้อย เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่เป็นรูปธรรม (Objective evidence) ในการพิสูจน์ความผิด หรือมีแต่ยังไม่เพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ไม่ว่าจะเป็หลักฐานทางกายภาพ (Physical evidence) หรือวัตถุพยาน ร่องรอยทางชีวภาพที่นำมาใช้เป็นวัตถุหลักฐานยังมีไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิด หรือเป็นวัตถุที่ย่อยสลายได้ทาง

ชีวภาพ เมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่งก็ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์หาผลทางวิทยาศาสตร์ได้ คดีจึงยังไม่ได้ รับการแก้ไข (Jakovski et al., 2013) เช่นนี้ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญและ จำเป็นต้องรีบเก็บให้เร็วที่สุด แต่หลายครั้งเมื่อคดีเกิดขึ้นกลับไม่ได้รีบเก็บพยานหลักฐาน ดังเช่นกรณี ที่เป็นข่าวจากหัวข้อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 4 มิถุนายน 2564 กรณีลูกสาว 2 คน ป่วยอหิวาตกโรค ถูกหนุ่มกำลังจะบวชและชายวัย 73 ปี ลวงไปข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เป็นแม่รีบพาลูกสาวกลับบ้านแล้ว เดินทางไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาล แต่ทางโรงพยาบาลแจ้งว่าต้องเสียค่าตรวจประมาณ 4,000 บาท เนื่องจากไม่มีเอกสารส่งตัวจากตำรวจ ซึ่งขณะนั้นผู้เป็นแม่มีเงินติดตัวเพียง 100 บาท จึง ตัดสินใจพาลูกสาวกลับบ้าน โดยไม่ได้มีการตรวจร่างกาย (ไทยรัฐ, 2562) หากกรณีตามข่าวนี้อาจมีการ ข่มขืนเกิดขึ้นจริง การจะพิสูจน์การกระทำผิด และตัวผู้กระทำความผิดย่อมกระทำได้ยากเพราะ ไม่ได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้อง โดยเร็ว จากการนำเสนอข่าวของ สื่อต่าง ๆ ปฏิเสธไม่ได้ว่าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในสังคมไทยตลอดเวลา ทั้งการข่มขืนกระทำชำเราที่ เกิดขึ้นในครอบครัว ในชุมชนที่อยู่อาศัย นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยว ผลของการถูกข่มขืนกระทำ ชำเราตั้งแต่การทำร้ายร่างกายไปจนกระทั่งเสียชีวิต เป็นโรคซึมเศร้า ทำลายอนาคตของผู้ที่ถูกข่มขืน ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศหากถูกลดความน่าเชื่อถือด้านความปลอดภัย ยังคงเป็นปัญหาของ ประเทศไทย

ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในอดีต คือเมื่อแจ้งเรื่องเข้าสู่พนักงานสอบสวน พนักงาน สอบสวนก็มุ่งที่จะไล่เกลี้ยเพื่อให้คดีไม่ต้องขึ้นสู่ศาล เพราะเมื่อได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมของ ผู้เสียหาย ทำให้มีข้อสงสัยว่ามีการข่มขืนกระทำชำเราจริงหรือไม่ เช่น ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรามี อาการมีเนมา หรือไม่แนวทางการกระทำชำเรานั้นเกิดจากความยินยอมหรือไม่ เพราะผู้กระทำกับผู้ถูก ข่มขืนกระทำชำเราเป็นคนรู้จักกัน หรือผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราแต่งกายไม่เหมาะสม แต่งกายโป้ หรือ บางกรณีการกระทำชำเราเกิดจากความยินยอมแล้วมาเรียกร้องผลประโยชน์ภายหลัง เมื่อไม่ได้ตามที่ เรียกร้องก็มาร้องทุกข์ดำเนินคดี ทำให้บุคคลในกระบวนการยุติธรรมมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้ที่ตกเป็น เหยื่อของการถูกข่มขืนกระทำชำเรา มักจะถูกประณามจากคนในสังคมเสมือนหนึ่งเป็นคู่กรณีที่มีส่วน ร่วมในการกระทำความผิดด้วย (Dinos et al., 2015) ความอับอายและความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นนี้ จึงมีผลทำให้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเราไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจในจำนวนที่น้อยกว่าคดีที่เกิดขึ้นจริงอย่างมาก (วิริญา ปลั่งศรีสกุล, 2539) ทัศนคติเหล่านี้มีทำ ให้เกิดช่องทางให้กระบวนการยุติธรรมมุ่งที่จะทำการไล่เกลี้ยในชั้นสอบสวนมากกว่าจะหา พยานหลักฐานเพื่อจะลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือยังมีผู้เสียหาย จำนวนหนึ่งไม่กล้าดำเนินคดี โดย Wright ได้ศึกษาไว้เมื่อปี 1984 พบว่า “คดีข่มขืนกระทำชำเรานี้ เกิดขึ้นจริงมากกว่าที่ผู้เสียหายแจ้งความที่เป็นเช่นนี้เพราะเกิดความอับอาย กลัวเสียชื่อเสียง และ ระบบการบริหารงานยุติธรรมก็เป็นอุปสรรคต่อการชักจูงผู้เสียหายเข้าแจ้งความ ทั้งนี้ผู้เสียหายมักถูก

มองด้วยความสงสัยในเบื้องต้นของพนักงานสอบสวน” (ปนัดดา พันธุ์พานิช, 2536) จนถึงปัจจุบัน ความคิดเหล่านี้ก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการยุติธรรม ส่งผลกระทบไปถึงการแสวงหา พยานหลักฐานและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เรื่องความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงความ ยุติธรรมแต่ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมยังไม่มี ความเท่าเทียมกัน โดยจะพิจารณาจากคดีที่ ประชาชนให้ความสนใจก่อน การใช้ดุลพินิจในการในการแสวงหาพยานหลักฐาน การนำเสนอ พยานหลักฐาน จนถึงการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เป็นสำคัญ กระบวนการยุติธรรมบางส่วน บางช่วงยังไม่มีระเบียบหรือกฎหมายกำหนดแนวทางปฏิบัติ อย่างชัดเจน เป็นผลให้ประชาชนยังไม่ได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

พยานหลักฐาน เป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีการกล่าวอ้างในการดำเนินคดี พยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ประกอบไปด้วย

1. พยานบุคคล คือ บุคคลที่มาเบิกความต่อศาลด้วยวาจา
2. พยานเอกสาร คือ ข้อความในเอกสารที่มีการอ้างเป็นพยาน
3. พยานวัตถุ คือ วัตถุสิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยาน การอ้างสถานที่ให้ศาลตรวจ

ในส่วนของพยานวัตถุ แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. วัตถุพยานทางกายภาพ (Physical evidence) เป็นวัตถุพยานที่ได้จากสิ่งไม่มีชีวิต เช่น อาวุธ เขม่าดินปืน สี ร่องรอยการจัดแฉะ เป็นต้น
2. วัตถุพยานทางชีววิทยา (Biological evidence) เป็นวัตถุพยานที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตหรือ เป็นส่วนของสิ่งมีชีวิตมาก่อน เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม ฟัน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ เนื้อเยื่อ ลายนิ้วมือ เป็นต้น ซึ่งพยานจำพวกนี้มักจะต้องการวิเคราะห์ก่อน ดังนั้น จึงต้องให้ ความสำคัญในเรื่องการเก็บ และการครอบครองวัตถุพยาน ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษา วัตถุพยาน (Chain of custody)

การพิจารณาลงโทษต้องนำผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อ จะพิจารณาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ และผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดเป็นผู้ที่ กระทำความผิดจริงหรือไม่ ข้อเท็จจริงทั้งหมดนี้ต้องพิสูจน์จนศาลจนเชื่อโดยไม่มีเหตุอันควรสงสัย จึง จะพิพากษาลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ในการพิสูจน์ความผิด ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดซึ่งเรียกว่ากระบวนการยุติธรรม ความผิดฐานข่มขืน กระทำชำเราเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กระบวนการพิจารณาจึงเรียกว่ากระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การวินิจฉัยชี้ขาดความผิดให้เป็นไปตามกฎหมาย ตั้งแต่กระบวนการขึ้นสืบสวน สอบสวน การพิจารณาพิพากษา การบังคับคดี โดยองค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะประกอบไปด้วย

- 1) พนักงานสอบสวน และตำรวจ
- 2) ทนายความ
- 3) พนักงานอัยการ
- 4) ศาลยุติธรรม
- 5) กรมราชทัณฑ์

บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมแต่ละส่วนยังมีความรู้ที่แตกต่างกันทั้งตามหลักทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแสวงหา การนำเสนอ การรับฟังพยานหลักฐาน และการชี้แจงนำพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การเชื่อและการยอมรับในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ย่อมต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการอธิบายผล เพื่อให้ศาลเชื่อ และมีความมั่นใจยอมรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความผิด หรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย ผู้ที่มีส่วนร่วมในการแสวงหาและการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์โดยอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์จนถึงการอธิบายผล ต้องให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และต้องถูกต้องตามหลักกฎหมาย ควรจะต้องอธิบายรายละเอียดทุกขั้นตอนเพื่อให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีน้ำหนักที่ศาลจะรับฟัง ถึงแม้การนำหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมจะได้พัฒนามาช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วแต่ก็ยังคงต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิทยาศาสตร์กับนักกฎหมาย เพื่อช่วยให้การวินิจฉัยคดีไม่ให้เกิดความผิดพลาด

ในการพิจารณาพยานหลักฐานมีหลักกฎหมายพยานของอังกฤษที่ว่า “ศาลจะรับฟังแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น (The best evidence rule)” หากมีพยานหลักฐานใดที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงในคดีได้โดยตรง ย่อมมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานอื่น นักกฎหมายอังกฤษอธิบายหลักนี้ว่า “เป็นหลักของกฎหมายที่ต้องการให้พิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ หากอยู่ในวิสัยที่จะนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาได้ แต่ไม่นำมาย่อมก่อให้เกิดข้อสงสัยได้ว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่คู่ความฝ่ายนั้นต้องการปกปิดไว้” ดังนั้น คู่ความจึงต้องเสนอพยานหลักฐานที่ดีที่สุด หากนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาไม่ได้ก็ต้องนำพยานที่ดีที่สุดในเวลาถัดถัดไปมาเสนอต่อศาล แต่ประมาณปี ค.ศ. 1800 นักกฎหมายว่าหลักนี้ทำให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงลำบาก เพราะบางครั้งหาพยานชั้นหนึ่งไม่ได้หรือหาได้ยากมาก จึงเริ่มยอมรับฟังพยานชั้นสองได้ พยานหลักฐานที่ดีที่สุด คือ พยานชั้นหนึ่ง

(Primary Evidence) ซึ่งก็หมายถึง พยานที่ดีที่สุดที่ฟังมีสำหรับข้อเท็จจริงนั้น ๆ (ประมวล สุวรรณศร, 2526) ประเทศไทยก็นำหลักการนี้มาใช้ในกระบวนการพิสูจน์ความผิดอาญาด้วย

ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องพยานหลักฐานคือ กรณีพยานบุคคล คือประชาชนมักไม่ให้ความร่วมมือมาเป็นพยานต่อพนักงานสอบสวนหรือศาล เนื่องจากความกลัวไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ และเกรงกลัวอิทธิพลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ, 2549) การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาในคดีก็ช่วยให้ได้ความกระจ่างจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่าการทำงานยังขาดการประสานกัน ต่างฝ่ายต่างทำฐานข้อมูลไม่ใช่ข้อมูลร่วมกัน ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดเก็บวัตถุพยานและร่องรอยต่าง ๆ ในบางพื้นที่เช่นในสามจังหวัดชายแดนใต้ หรือที่เป็นป่าทุรกันดาร การเข้าถึงที่เกิดเหตุล่าช้าและยากลำบาก เป็นต้น

พยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยที่สำคัญประการหนึ่งคือประจักษ์พยาน ถือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพราะประจักษ์พยาน คือ พยานที่ได้รู้เห็นหรือสัมผัสกับเหตุการณ์ที่มาเบิกความด้วยตนเองโดยตรง ทั้งนี้ไม่ว่าจะรู้เห็นมาด้วยประสาทสัมผัสใด เช่น เห็นเหตุการณ์ด้วยตาตนเอง ได้ยินเสียงด้วยหูของตนเอง แต่ในความผิดข่มขืนกระทำชำเรา มักจะไม่มีพยานผู้เห็นเหตุการณ์มาเบิกความต่อศาล คงมีแต่เฉพาะตัวผู้เสียหายเท่านั้นที่จะเป็นประจักษ์พยาน เพราะการกระทำความผิดมักจะมีผู้อยู่ในเหตุการณ์เพียง 2 คน คือผู้กระทำกับผู้ถูกระทำ แต่หากมีบุคคลอื่นอยู่ด้วย บุคคลเหล่านั้นก็มักจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกับการกระทำความผิดด้วยก็ต้องถูกดำเนินคดีเช่นกัน จึงไม่สามารถอ้างเป็นพยานได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 และการวินิจฉัยฐานความผิดยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทำให้ศาลเชื่อโดยปราศจากความสงสัยว่าจะเลยกระทำความผิด ซึ่งในศาลชั้นต้นจะมีผู้พิพากษา 2 คนเป็นองค์คณะ หากมีความเห็นต่างกันย่อมหาเสียงข้างมากไม่ได้ บทบัญญัติกฎหมายบัญญัติไว้ว่า ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากยอมเห็นด้วยผู้พิพากษาที่เห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 184 ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 6988/2549 เคยตัดสินไว้ว่า “ในศาลชั้นต้นผู้พิพากษาคนหนึ่งมีความเห็นว่าจำเลยมีความผิดและลงโทษจำเลย แต่ผู้พิพากษาอีกคนหนึ่งมีความเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิดและควรยกฟ้อง จึงเป็นกรณีที่มีความเห็นแย้งกันเป็นสองฝ่ายและจะหาเสียงข้างมากไม่ได้ ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากกว่า คือเห็นว่าจำเลยมีความผิดและลงโทษจำเลย ต้องยอมเห็นด้วยกับผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิดและควรยกฟ้อง” ทำให้เมื่อเกิดคดีความแล้วไม่มีประจักษ์พยานอื่นมายืนยันการกระทำความผิด และยืนยันตัวผู้กระทำความผิด พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยคลี่คลายคดีได้ ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป หรือในภูมิภาคเอเชีย อย่างเช่นประเทศญี่ปุ่น มีการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เมื่อเกิดคดีฆาตกรรมเกิดขึ้น สามารถจับกุมคนร้าย

ได้ถึงร้อยละ 90 โดยการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ค้นคว้าวิจัยและผลิตขึ้นอย่างทันสมัย ผสานกับหลักนิติวิทยาศาสตร์นี้ให้บรรลุผลได้เป็นอย่างมาก

ในความผิดข่มขืนกระทำชำเรา เมื่อไม่มีประจักษ์พยานอื่นนอกจากตัวผู้เสียหายก็ต้องนำผู้เสียหายมาเป็นพยาน แต่หลายคดีผู้เสียหายถูกมองในเชิงลบอยู่แล้วทำให้คำพุดมีน้ำหนักน้อย อีกทั้งในการนำผู้เสียหายมาเป็นประจักษ์พยาน ผู้เสียหายต้องถูกซักถามทั้งจากพนักงานสอบสวน แพทย์ ผู้ตรวจร่างกาย พนักงานอัยการ ทนายความฝ่ายจำเลย หรืออาจถูกซักถามจากศาลด้วย ต้องตอบคำถามซ้ำ ๆ ทำให้หลายคนไม่สามารถผ่านกระบวนการเหล่านี้ไปได้ ผู้เสียหายถูกตั้งคำถามจากทนายความฝ่ายจำเลยด้วยรูปแบบประโยคที่ไม่เข้าใจคำถามตอบคำถามไปแล้วทำให้พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดอ่อนลง จึงเป็นการยากที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ที่บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” และมาตรา 227 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” กล่าวคือ ศาลต้องเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิด (Lynch, 2013) จึงจะพิพากษาว่าจำเลยผิดและกำหนดโทษ แต่หากยังมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ก็ต้องพิพากษายกฟ้อง ปล่อยตัวจำเลยไป และเมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้องแล้วแม้ต่อมาพบพยานหลักฐานอื่นอีกก็จะนำมาฟ้องจำเลยในเรื่องเดิมอีกไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4)

ในการพิสูจน์ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นระบบกล่าวหา เมื่อโจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำความผิดจึงมีภาระการพิสูจน์ ฝ่ายโจทก์จะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานมายืนยันให้สามารถพิสูจน์ความผิดได้จนสิ้นความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิด มิฉะนั้นศาลก็พิพากษาลงโทษไม่ได้ โดยศาลจะต้องวางตัวเป็นกลาง เมื่อไม่มีประจักษ์พยานอื่นนอกจากตัวผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ช่วยในการพิสูจน์การกระทำความผิด การนำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้จะประโยชน์การคลี่คลายปัญหาทางคดี ช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อวินิจฉัยความผิดอย่างถูกต้อง มีการลงโทษอย่างเหมาะสม รวดเร็วขึ้น และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทั้งยังเป็นประโยชน์ทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมาย การปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เรียกว่า นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก การลงโทษที่ถูกต้องเหมาะสมกับความผิด รวดเร็ว และเป็นธรรมจะช่วยลดการก่ออาชญากรรมในอนาคตได้

การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะช่วยให้การพิสูจน์การกระทำความผิดได้ ซึ่งอาจทำให้ทราบตัวผู้กระทำความผิดเพื่อจะนำมาลงโทษได้อย่างถูกต้อง ทราบลักษณะการกระทำเพื่อปรับเข้ากับตัวบทกฎหมายได้อย่างถูกต้องเป็นธรรมกับฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ทราบพฤติการณ์ความรุนแรงเพื่อจะได้กำหนดโทษอย่างเหมาะสม ปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับและมีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม แต่เมื่อนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ในหลาย ๆ คดียังถูกศาลปฏิเสธไม่รับฟัง หรือรับฟังแต่มีน้ำหนักน้อย เหตุผลก็ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานนั้น และการใช้ดุลพินิจของศาล การวิจัยครั้งนี้จึงทำการศึกษาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา โดยศึกษาประเภทของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหา ตั้งแต่การรักษาสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บวัตถุพยาน วิธีการเก็บ การวิเคราะห์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาในศาล การอธิบายขั้นตอนและผลของการวิเคราะห์ การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดข่มขืนกระทำชำเราหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา ศาลยุติธรรมจะมีแนวทางอย่างไร เพื่อให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสมบูรณ์น่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษายังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อพิสูจน์ความผิดคดีความประเภทอื่นที่ใช้พยานหลักฐานชนิดหรือประเภทเดียวกันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหา และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

2.2 เพื่อสังเคราะห์การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

2.3 เพื่อกำหนดแนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

3. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) มีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)
2. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)
3. การรวบรวมข้อมูลเอกสาร (documentary search) โดยการศึกษาจากหนังสือ 1.เอกสารบทความวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และ 2. แนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศไทย (ศาลฎีกา) กับ 3. แนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาต่อไป

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ถึงการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศึกษาเฉพาะของคดีข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 โดยในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการเก็บข้อมูลอย่างเจาะจงจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบไปด้วย

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รักษาสถานที่เกิดเหตุ
2. เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน
3. พนักงานสอบสวน
4. แพทย์นิติเวช
5. พนักงานอัยการ
6. ทนายความ
7. ผู้พิพากษา
8. นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ และ
9. องค์การการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา

เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นก็จะทำการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เฉพาะกลุ่มบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมร่วมกับนักวิชาการทางนิติศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารโดยเฉพาะแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยกับแนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นเขียนรายงานอธิบายเหตุผลกับความเชื่อมโยงอย่างมีระบบ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

5.1 ทราบแนวคิดทฤษฎี และกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ข้อจำกัดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสถานที่เกิดเหตุ การแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาในคดี ข้อจำกัดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสถานที่เกิดเหตุ การแสวงหา และการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

5.2 ทราบปัญหา อุปสรรคในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาวัตถุพยาน การวิเคราะห์ การรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ การนำสืบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ การถามความเห็นพยานผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับการตรวจร่างกายผู้เสียหายและการแปลผลทางวิทยาศาสตร์ในชั้นศาล การให้ความรู้ทางคดีของพยานผู้เชี่ยวชาญแก่ศาลอย่างถูกต้องตรง การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาล และการชี้แจงนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความผิดสามารถจัดประเภทของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือ จัดลำดับความสำคัญ โดยมุ่งเน้นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์คดีข่มขืนกระทำชำเรา

5.3 กำหนดแนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

6. นิยามคำศัพท์

นิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ เพื่อประโยชน์ของ การคลี่คลายปัญหา และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความ เพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีการกล่าวอ้าง ในการดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การนำวัตถุ สิ่งของมาใช้ในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเหตุการณ์ บุคคล เช่น สารพันธุกรรม ลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นต้น โดยอาศัยคำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญเบิกความในข้อเท็จจริงที่ศาลไม่อาจรู้เองได้

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง วิธีดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคลโดยบุคลากรและองค์กร หรือสถาบันต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่บริหารงานยุติธรรม ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ ศาล กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง กระบวนการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวินิจฉัยชี้ขาดความผิดให้เป็นไปตามกฎหมายตั้งแต่กระบวนการชั้นสืบสวน สอบสวน การพิจารณาพิพากษา การบังคับคดี หรือกระบวนการอื่นใดจะยังให้เกิดความยุติธรรมในสังคม โดยองค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

การกระทำชำเรา หมายถึง กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น

การข่มขืนกระทำชำเรา หมายถึง การกระทำชำเราที่เกิดขึ้นโดยผู้ถูกกระทำไม่ยินยอม ได้แก่ โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดี ช่มชืดกระทำชำเรา” เป็นการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นแนวทางในการใช้พยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์พิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของจำเลยโดยมุ่งเน้นคดีช่มชืดกระทำชำเรา เพิ่มเติม ความรู้ และสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมด้วยกัน แนวคิดทาง กฎหมายและทางวิทยาศาสตร์ ทั้งยังเป็นให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในการป้องกันเหตุและวิธีปฏิบัติ ตัวที่ถูกต้องเมื่อเกิดเหตุช่มชืดกระทำชำเราขึ้นจะได้ไม่ไปทำลายพยานหลักฐานโดยไม่ตั้งใจ ผู้ศึกษาได้ รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางใน การศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดของพยานหลักฐาน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานผู้เชี่ยวชาญ
2. แนวคิดพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีช่มชืดกระทำชำเรา
3. แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
5. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับพยานหลักฐาน
6. ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดช่มชืดกระทำชำเรา
7. ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสเกี่ยวกับความผิดช่มชืดกระทำชำเรา
8. พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 2003 (อังกฤษและเวลส์)
9. วิเคราะห์คำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ของคดีช่มชืดกระทำชำเรา
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดของพยานหลักฐาน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นก็ต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งโทษที่จะลงนั้น จะต้องมีการพิจารณาบัญญัติไว้ และการกำหนดโทษจะต้องเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด แต่ก่อนลงโทษ จะต้องพิจารณาคดีจนยุติว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และจำเลยเป็นผู้กระทำ การพิจารณา ว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดหรือไม่ ต้องเป็นไปตามโครงสร้างความผิดทางอาญา กล่าวคือจะต้อง พิจารณาว่าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายสารบัญญัติหรือไม่ ถ้าการกระทำ

นั้นครบองค์ประกอบโดยพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นองค์ประกอบภายนอก คือตัวบทกฎหมายที่บัญญัติไว้ และองค์ประกอบภายใน คือเรื่องของความรู้สึก เรื่องของเจตนาของผู้กระทำ จึงพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นมีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือไม่ หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือไม่ และขั้นตอนต่อไปจึงดูที่ตัวผู้กระทำว่ามีความชั่วหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องของการกำหนดโทษ การจะลงโทษหรือไม่ หรือจะกำหนดโทษอย่างไรขึ้นอยู่กับความชั่วของผู้กระทำผิด (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2544) ทั้งหมดต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานในคดีอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยจึงได้แบ่งพยานหลักฐานออกเป็น 2 กลุ่มคือ พยานหลักฐานทั่วไป กับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หรือที่เรียกว่า “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์”

1.1 พยานหลักฐาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” จากบทบัญญัติข้างต้น แยกศึกษาได้ดังนี้

1.1.1 ความหมายของพยานหลักฐาน

คำว่า “พยานหลักฐาน” กฎหมายไม่ได้กำหนดคำนิยามเอาไว้ แต่ปรากฏไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติเพียงว่า พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ แต่ได้มีนักวิชาการได้อธิบายคำว่า “พยานหลักฐาน” ไว้หลายท่าน

ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล ได้อธิบายไว้ว่า พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่มีคุณสมบัติสามารถที่จะบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงในปัญหาที่พิพาทกันในทางอรรถคดีได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพของพยานบุคคล หรือพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญก็ตาม (จรัญ ภักดีธนากุล, 2551)

ศาสตราจารย์พิเศษ โสภณ รัตนากร ได้อธิบายไว้ว่า พยานหลักฐาน หมายถึงพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ตลอดจนถึงบันทึกคำเบิกความ คำให้การชั้นสอบสวน รายงานการตรวจวัตถุ สถานที่ ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ หรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเสนอต่อศาล เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง (โสภณ รัตนากร, 2547)

ศาสตราจารย์เรงธรรม ลัดพลี ได้อธิบายไว้ว่า พยานหลักฐาน หมายถึง บุคคลหรือสิ่งใด ๆ ที่คู่ความนำมาสู่หรือทำให้ปรากฏต่อศาลหรือนำเข้าสู่สำนวน (เรงธรรม ลัดพลี, 2545)

กล่าวโดยสรุป พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่แสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏแก่ศาลได้ ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ตลอดจนฉบับที่เบิกความ คำให้การชั้นสอบสวนรายงานการตรวจวัตถุสถานที่ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือสิ่งใดเพื่อนำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดีว่าจำเลยผิดหรือบริสุทธิ์

1.1.2 ประเภทของพยานหลักฐาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ได้กำหนดพยานหลักฐานไว้ 3 ประเภท คือ พยานพยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคล

1.1.2.1 พยานวัตถุ

พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุหรือสิ่งใดที่นำรูปร่างลักษณะมาเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความจริงต่อศาลได้ โดยการตรวจดูมิใช่โดยการอ่านหรือการพิจารณาข้อความที่บันทึกไว้ รวมถึงสถานที่ที่ให้ศาลตรวจ พยานวัตถุมีความสำคัญมากในคดีอาญา เพราะเป็นพยานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงบางประเด็นได้เกิดขึ้น พยานวัตถุยังต้องแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

(1) พยานวัตถุที่พิจารณาจากรูปร่างลักษณะ เช่น อาวุธที่ใช้ทำร้าย ปลูกกระสุนปืน หรือร่องรอยบาดแผลที่ถูกทำร้าย ยาเสพติด หรือสิ่งผิดกฎหมายอื่น เป็นต้น

(2) วัตถุที่ไม่สามารถพิจารณาจากรูปร่างลักษณะได้ ต้องนำไปวิเคราะห์ตามหลักทางวิทยาศาสตร์ก่อนจึงจะรับฟังเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ เช่น เส้นผม เส้นขน คราบเลือด คราบอสุจิ เป็นต้น พยานหลักฐานเหล่านี้จึงเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

1.1.2.2 พยานเอกสาร

พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใด ๆ ในกระดาษหรือวัตถุอื่นใดที่มีการอ้างอิงเป็นพยาน โดยอาศัยการสื่อความหมายของข้อความตัวเลข ตัวอักษรในการพิสูจน์ความจริง แต่การอ้างอิงเอกสารเป็นพยานมิใช่นำสืบหาความหมาย ก็ไม่เป็นพยานเอกสาร เช่น หากอ้างอิงเป็นภาพถ่ายร่องรอยการต่อสู้ หรือสภาพแวดล้อม ย่อมเป็นการอ้างอิงในฐานะพยานวัตถุ

1.1.2.3 พยานบุคคล

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การด้วยปากต่อหน้าศาล พยานบุคคล หมายถึง ผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ หรือรับรู้รับทราบเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงในคดี และได้มาเบิกความต่อหน้าศาลในฐานะพยาน ซึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป แต่มีนักกฎหมายบางท่านนิยามว่า พยานบุคคล หมายถึง ถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้าศาล และศาลได้จดบันทึกข้อความไว้ในสำนวนความ (ประมวล สวรรณศร, 2562) ดังนั้น หากบุคคลไม่ได้ให้การในสิ่งที่เห็นหรือรับรู้ แต่ให้การในเรื่องการอธิบายผลตามความเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งก็ไม่อยู่ในความหมายของพยานบุคคลแต่จะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

1.1.3 การรับฟังพยานหลักฐานกับทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ต้องสร้างความสมดุลระหว่างการป้องกันอาชญากรรม กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งมักจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากความขัดแย้ง ของกระบวนการยุติธรรม 2 ประการนี้ กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและโดยยุติธรรม แต่ในขณะเดียวกันสังคมก็มีสิทธิ์ที่จะจับกุมและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (สุรนาท วงศ์พรหมชัย, 2551) หน้าอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่แตกต่างกันอย่างตรงกันข้ามไว้ 2 รูปแบบ (Herbert Packer, 1968 อ้างถึงใน สุรนาท วงศ์พรหมชัย, 2551) คือ The Crime Control Model กับ The Due Process Model ทั้งนี้แต่ละรูปแบบต่างก็มีเหตุผลสนับสนุนแนวคิด มีรายละเอียดดังนี้

1.1.3.1 The Crime Control Model

รูปแบบนี้ที่มุ่งถึงการควบคุมอาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญ รูปแบบนี้ถือเป็นการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไว้ได้จะต้องมีการควบคุมอาชญากรรมอย่างเน่นหนา กระบวนการดำเนินการต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว เด็ดขาด ภารกิจที่จำเป็นในการจัดการผู้กระทำความผิด คือภารกิจของตำรวจ รูปแบบนี้คดีอาญาทั้งปวงต้องเข้ามาสู่ระบบความเป็นธรรม ระบบความยุติธรรม จะดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่การสืบสวนก่อนการจับกุม การจับกุม การสอบสวน การเตรียมคดีเพื่อฟ้องศาล การพิจารณาคดี การพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำความผิด และการปล่อยผู้กระทำความผิดจากการถูกลงโทษ ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติตามวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

รูปแบบนี้หากผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ก็จะถูกปล่อยโดยระบบแล้วปล่อยตัวไป ส่วนผู้ที่กระทำความผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว เป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ต้องรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและต้องยอมรับว่าการค้นหาความจริงในชั้นตำรวจและชั้นอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้ (ประธาน วัฒนาวณิชย์, 2520)

1.1.3.2 The Due Process Model

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ยึดถือกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญ เป็นรูปแบบที่ยึดถือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น อำนาจของเจ้าพนักงานและกระบวนการของรัฐจะต้องถูกควบคุมต่อต้านการใช้ อำนาจโดยไม่ชอบ โดยจำกัดอำนาจของรัฐตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่ตรงกันข้ามกับรูปแบบแรก รูปแบบนี้จะไม่เชื่อเรื่องการควบคุมอาชญากรรมว่าจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการหรือฝ่ายปกครองจะเชื่อถือได้เพียงใดเพราะวิธีการปฏิบัติของตำรวจและอัยการเป็นการดำเนินงานในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการล่อลวง ชูเชื้อ หรือสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้

ดังนั้นรูปแบบนี้จึงไม่เห็นพ้องด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริง และต้องการให้มีการพิจารณาคดีหรือได้สวนข้อกล่าวหาผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการ และเปิดเผยในศาล ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นกลางไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด (ประธาน วัฒนวานิชย์, 2520)

การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญากับทฤษฎีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นไม่สามารถใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงรูปแบบเดียวได้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เห็นได้ว่าการประสานระหว่าง รูปแบบ ทั้ง 2 เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งการควบคุมอาชญากรรม และการรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติอย่างมีขอบเขตจำกัด เช่นการ จับ การค้น ต้องมีหมายที่ออกโดยศาล ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่หากบางกรณีเช่นเป็นความผิดซึ่งหน้าต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความรวดเร็ว ก็ได้รับการยกเว้นที่จะไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้น การรับฟังพยานหลักฐานในคดีก็มีบทตัดพยานหากเป็นพยานที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมาย หรือเข้าหลักเกณฑ์ที่ห้ามไม่ให้ศาลรับฟังพยานบางอย่าง หรือการกำหนดน้ำหนักของพยานหลักฐานบางกรณี และรวมถึงการใช้ข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

1.1.4 กฎแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

พยานหลักฐานที่ดีที่สุด (The best evidence rule) เป็นหลักที่แพร่หลายในประเทศอังกฤษ เมื่อประมาณ ค.ศ. 1700 ซึ่งนักกฎหมายชาวอังกฤษได้อธิบายหลักนี้ว่า “เป็นหลักของกฎหมายที่ต้องการให้พิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ หากอยู่ในวิสัยที่จะนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาได้แต่ไม่นำมา ย่อมก่อให้เกิดข้อสงสัยได้ว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่คู่ความฝ่ายนั้นต้องการปกปิดไว้” (พาณิชย์ ภัคพงศ์สิริ, 2564) ดังนั้น คู่ความจึงต้องเสนอพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาได้จึงค่อยพิจารณาเรื่องการนำพยานหลักฐานถัดไปมาเสนอต่อศาล แบ่งได้ดังนี้

1.1.4.1 พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง

คำว่า พยานชั้นหนึ่งนั้นไม่ปรากฏในกฎหมายไทย การแบ่งแบบนี้มาจากหลักกฎหมายของอังกฤษที่ว่า “ศาลจะรับฟังแต่พยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น” หากมีพยานหลักฐานใดที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงในคดีได้โดยตรง ย่อมมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานอื่น จึงแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท

1. พยานชั้นหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานชั้นที่ดีที่สุด ในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อหนึ่ง ได้แก่พยานที่รู้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัสเหตุการณ์โดยตรง

2. พยานชั้นสอง หมายถึง พยานหลักฐานในลำดับรองลงมา เช่น พยานบอกเล่า ซึ่งไม่ได้รู้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัสเหตุการณ์โดยตรง

การแบ่งประเภทของพยานหลักฐานวิธีนี้ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างพยานหลักฐานหลายชั้นที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงเดียวกัน มีที่มาจากหลักของกฎหมายอังกฤษที่เรียกว่า กฎแห่งพยานที่ดีที่สุด (Best evidence rule) ซึ่งวางหลักว่าคู่กรณีจะต้องนำพยานที่ดีที่สุดมาพิสูจน์ โดยหลักนี้ทำให้ศาลไม่ยอมรับฟังพยานบอกเล่าถ้ายังมีประจักษ์พยาน ไม่ยอมรับฟังสำเนาของเอกสาร ถ้ายังมีต้นฉบับ และไม่รับฟังการสืบลายมือในเอกสารโดยผู้เชี่ยวชาญหากตัวผู้เขียนยังมีอยู่ แต่ต่อมาความเห็นของนักกฎหมายก็เปลี่ยนไปจนปัจจุบันกลายเป็นหลักว่าพยานชั้นที่สองให้รับฟังได้ แต่การที่ไม่นำพยานที่ดีที่สุดมาสืบนั้นเป็นเพียงแต่กระทบกระเทือนต่อน้ำหนักแห่งพยานหลักฐานนั้นเท่านั้น (ไอสธ โกศิน, 2529) คำว่า พยานชั้นหนึ่งนั้นไม่ปรากฏในกฎหมายไทย การแบ่งแบบนี้มาจากหลักกฎหมายของอังกฤษที่ว่า “ศาลจะรับฟังแต่พยานหลักฐานที่ดีที่สุดเท่านั้น (The best evidence rule) หากมีพยานหลักฐานใดที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงในคดีได้โดยตรง ย่อมมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานอื่น

1.1.4.2 พยานโดยตรงกับพยานประพัตเหตุแวดล้อมกรณี

การแบ่งพยานตามลักษณะการให้ข้อเท็จจริง กรณีนี้มุ่งที่ลักษณะการให้ข้อเท็จจริงของพยานนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท

1) พยานโดยตรง (Direct Evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์ได้โดยตรง (โสภณ รัตนกร, 2544) ซึ่งเป็นประเด็นพิพาทในคดีโดยตรง ดังนั้น ถ้าศาลเชื่อพยานโดยตรง ศาลก็สามารถสรุปได้ว่าข้อเท็จจริงที่พิพาทกันเป็นดังที่พยานพิสูจน์โดยไม่ต้องค้นคว้าเหตุผลสันนิษฐานเพิ่มเติม ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

2) พยานประพัตเหตุแวดล้อม (Circumstantial Evidence) หรือพยานแวดล้อมนั้น หมายถึง พยานหลักฐานที่ไม่ได้แสดงถึงข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์โดยตรง แต่อาจทำให้ศาลอนุมานได้ว่าข้อเท็จจริงที่คู่ความประสงค์จะพิสูจน์นั้นมีจริงหรือไม่ (โสภณ รัตนกร, 2544)

การแบ่งประเภทของพยานหลักฐานวิธีนี้พิจารณาจากความใกล้ชิดของข้อเท็จจริงที่พยานมุ่งพิสูจน์กับประเด็นพิพาทในคดี กล่าวคือ ถ้าข้อเท็จจริงใกล้ชิดจนเป็นอันเดียวกับประเด็นพิพาท พยานที่มุ่งสืบข้อเท็จจริงนั้นก็จะเป็นพยานโดยตรง แต่ถ้าข้อเท็จจริงมิได้เป็นอันเดียวกับประเด็นพิพาทพยานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นเป็นพยานแวดล้อม

1.1.4.3 ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า

เป็นการแบ่งตามการรับรู้ มุ่งที่คุณสมบัติของพยานว่า ได้รับรู้ข้อเท็จจริงที่เบิกความมาด้วยวิธีการใด แบ่งเป็น 2 กรณี

1) ประจักษ์พยาน (Eye witness) หมายถึง พยานบุคคลที่ได้สัมผัส (perceive) ข้อเท็จจริงที่จะเบิกความมาด้วยตนเอง เช่น เห็นเหตุการณ์ด้วยตาตนเอง หรือได้ยินด้วยหูของตนเอง

2) พยานบอกเล่า (Hearsay) หมายถึง พยานบุคคลที่ได้สัมผัสข้อเท็จจริงที่เบิกความมาด้วยตนเองแต่รับทราบมาจากการบอกเล่าของบุคคลอื่น หรือจากบันทึกที่บุคคลอื่นทำไว้ เช่น พยานเบิกความว่า นายแดงเล่าให้ฟังว่านายดำแทงนายขาว

1.2 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายความว่า พยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุที่ใช้หลักวิชาวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหาทางกฎหมายและยืนยันหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี อันเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและการพิสูจน์หลักฐาน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ถือเป็นความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ที่มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับความรู้ทางกฎหมายเพื่อออกกฎหมายรองรับ หรือเพื่อแก้ไขปัญหาอันเกิดจากใช้วิทยาการสมัยใหม่ (วิวัฒน์ ตันตะพานิชกุล, 2548) และการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาคลี่คลายคดี ในศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งศึกษาเฉพาะองค์ประกอบความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งองค์ประกอบความผิดแยกเป็นองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน โดยใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ว่าเป็นไปตามองค์ประกอบความผิดของกฎหมายหรือไม่ เพื่อนำมาสู่การลงโทษที่เหมาะสม

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์และวิจัยโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งในทางกฎหมายถือเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งที่จะนำไปสู่กระบวนการศาล เป็นการให้ความรู้แก่ศาลในการวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์

1.2.1 ความหมายของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์มาจากคำว่านิติกับคำว่าวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายถึง การนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในงานกฎหมาย ทั้งการออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การลงโทษ ดังนั้น คำว่านิติวิทยาศาสตร์จึงหมายถึงวิชาว่าด้วยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาตามกฎหมายและพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับคดี (ณัฐสมบูรณ์, 2551) ความหมายของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้คำนิยามไว้จึงต้องพิจารณาจากคำนิยามที่นักกฎหมายหลายท่านได้นิยามไว้ดังนี้

นิติวิทยาศาสตร์ คือ วิชาที่ว่าด้วยการนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมาย และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

ศาสตราจารย์ประมุข สุวรรณศรี ได้อธิบายไว้ว่า “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึงพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ หรือวิจัยในทางฟิสิกส์ ทางเคมีสตรี หรือทางชีววิทยา เป็นต้น แท้จริงอาจมีทางอื่นอีกหลายประการที่เรียกว่าทางวิทยาศาสตร์” (ประมุข สุวรรณศรี, 2511)

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต อธิบายไว้ว่า “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึงพยานหลักฐานที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นโดยทางวิทยาศาสตร์ หรือเรียกสั้นๆ ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์หรือวิจัย เช่น ทางฟิสิกส์ ทางเคมี หรือทางชีววิทยา เป็นต้น (อุดม รัฐอมฤต, 2558)

นิติวิทยาศาสตร์ ตามความหมายเชิงวิชาการ หมายถึง วิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ สาขาต่างๆ รวมทั้งสาขาทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเรียกว่า “นิติเวชศาสตร์” (Forensic Science) หมายถึงวิชาการแพทย์สาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายซึ่งนำเอาวิชาแพทย์ทุกสาขาไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรม นิติเวชศาสตร์มีภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้อง Forensic ซึ่งคำนี้มาจากภาษาละติน แปลว่า สถานที่ตกลงข้อพิพาททางกฎหมายหรือศาลนั่นเอง วิชานิติวิทยาศาสตร์หมายถึงการนำเอาวิชาวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ไปใช้ในศาล (อันธิร์ ก่ออาร, 2559)

แพทย์หญิง คุณหญิง พรทิพย์ โรจนสุนันท์ สรุปรว่าวิชานิติเวชศาสตร์คือสาขาหนึ่งของวิชานิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายถึงว่าการนำวิชาการด้านการแพทย์มาประยุกต์ใช้ (พรทิพย์ โรจนสุนันท์, 2547)

การดำเนินคดีที่ผ่านมากการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและมีความยุ่งยากซับซ้อนทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศและต่างประเทศมาแล้วหลายคดี ซึ่งต้องอธิบายผลผ่านทางผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 บัญญัติไว้ว่า คู่ความอาจอ้างความเห็นของบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานได้ พยานประเภทนี้เรียกว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ”

ปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ (พรทิพย์ โรจนสุนันท์, 2547)

1. นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คือการพิสูจน์หลักฐานซึ่งเป็นพื้นฐานของการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีมาแต่เดิมในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา เป็นเรื่องของสิ่งที่มีความแท้จริง ตลอดเวลา วิชาที่อยู่ในนิติวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินี้จะเป็นพวกวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เช่น เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ เป็นต้น นิติวิทยาศาสตร์เป็นนิติวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ได้แก่ วิชาพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics) รวมถึงการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

2. นิติวิทยาศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น นิติวิทยาศาสตร์ในประเภทนี้ ประกอบด้วยกันหลายสาขา ดังนี้

(1) นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine หรือ Forensic Medicine) หมายถึง วิชาแพทยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและยังรวมถึงวิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ และการประกอบวิชาชีพของแพทย์ด้วย ขอบเขตของวิชานิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันกว้างขวางมาก นิติเวชศาสตร์มีความสำคัญมากในคดีข่มขืนกระทำชำเรา

(2) นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) ตามปกติอาชีววิศวกรรมจะศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ร่วมกับวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ การใช้ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาต่าง ๆ มักจะเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้มีอาชีพในสาขาดังกล่าวเสมอ แต่ยังมีวิศวกรอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ในการนำความรู้และประสบการณ์ทางวิศวกรรมศาสตร์มาใช้เพื่อเป็นประโยชน์แห่งกฎหมายส่วนใหญ่มักจะเป็นทางด้านการพิจารณาข้อพิพาททางด้านแพ่ง

(3) นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) เป็นการนำความรู้ทางทันตวิทยาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เช่นการตรวจพิสูจน์ฟันที่พบในสถานที่เกิดอุบัติเหตุ โดยนำมาเปรียบเทียบกับประวัติการทำฟัน เพื่อยืนยันตัวผู้เสียชีวิต

(4) นิติเภสัชวิทยา (Forensic Pharmacology) เป็นการนำความรู้เกี่ยวกับยามาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เช่น การวางยาในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ก็เป็นการบ่งบอกว่าผู้เสียหายไม่ยินยอม

(5) นิติมานุษยวิทยา (Forensic Anthropology) เมื่อมีการค้นพบโครงกระดูกที่ต้องสงสัยว่าเป็นมนุษย์หรือไม่ ณ ที่ใด เช่นกรณีการเกิดอุบัติเหตุซึ่งมีผู้ประสบเหตุเป็นจำนวนมาก และไม่อาจทราบจากสภาพร่างกายที่หลงเหลืออยู่ว่าเป็นผู้ใดบ้างนั้น ต้องอาศัยนักวิทยาศาสตร์ที่อยู่ในสาขามานุษยวิทยา

1.2.2 ขอบเขตงานทางนิติวิทยาศาสตร์

งานทางนิติวิทยาศาสตร์ย่อมมีขอบเขตในงานด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับงานทางด้านกฎหมาย และพิสูจน์หลักฐาน แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ (ณัฐดนัย เนียมทอง, 2560)

1.2.2.1 งานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และการถ่ายรูป

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นำโดยหัวหน้าทีมสืบสวนและพิสูจน์หลักฐาน ร่วมกับตำรวจพื้นที่เข้าสำรวจพื้นที่เกิดเหตุเบื้องต้น และกำหนดแนวทางการค้นหาวัตถุพยาน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของคดี เจ้าหน้าที่ต้องสวมถุงมือ ชุดป้องกัน และหน้ากาก เพื่อป้องกันการปนเปื้อนระหว่างผู้ตรวจสอบ และสถานที่เกิดเหตุ จากนั้นเจ้าหน้าที่จะกำหนดจุด เตรียมอุปกรณ์พร้อมถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและพื้นที่โดยรอบ จากนั้นจะใช้แถบสีเหลือง (Police line) กันพื้นที่เพื่อไม่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปใกล้พื้นที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด เพื่อป้องกันการสูญหายหรือถูกทำลายของวัตถุพยาน เจ้าหน้าที่จะค้นหาหลักฐานอย่างครอบคลุม เมื่อพบหลักฐานหรือวัตถุพยาน จะทำการกำหนดตำแหน่ง โดยวางวงแหวนล้อมรอบ และวัดระยะหลักฐานพร้อมจดบันทึก และถ่ายภาพก่อนออกจากจุดเกิดเหตุ วัตถุพยานต่าง ๆ จะถูกเก็บไว้ในกล่องกระดาษและรวบรวมไว้ที่กองบัญชาการ เพื่อให้ผู้ชำนาญการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่อไป

1.2.2.2 งานตรวจลายนิ้วมือ

การหาลายนิ้วมือแฝง สามารถทำได้โดยการใช้ผงฝุ่นเคมี คือ นำเอาสารที่เป็นของแข็งบางอย่างมาทำเป็นผงฝุ่นสีต่าง ๆ ตัวอย่างง่าย ๆ เห็นชัดเจนคือ ไล่แห้งดินสอ ซึ่งเป็นสีดำ และเป็นสีที่ติดกับสีของพื้นผิววัตถุจนเห็นรอยได้ชัดเจนบนพื้นผิววัตถุที่เรียบและเป็นมัน เช่น แก้ว กระจก ในทางกลับกันถ้าเป็นพื้นผิววัตถุที่มีสีมืด ๆ ก็ควรใช้แป้งฝุ่นสีขาว ทั้งนี้การตรวจสอบลายนิ้วมือแบบนี้มักใช้ควบคู่กับอุปกรณ์สำหรับปิดหาคือ แปรงปิด และเทปสำหรับเก็บลอกรอยแฝง ปัจจุบันมีเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือแฝงกับระบบตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (Automated Fingerprint Identification System) หรือ AFIS เป็นการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์มาใช้งานร่วมกับหลักวิชาการทางด้านตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือบุคคล เพื่อใช้ในการตรวจสอบประวัติข้อมูลของผู้กระทำผิด ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรของสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ

1.2.2.3 งานตรวจเอกสาร

การตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน การตรวจพิสูจน์โดยเทียบจากลายมือเขียนชื่อหรือลายเซ็นเดิมที่เคยเขียนไว้กับลายเซ็นที่ส่งตรวจสอบ การตรวจพิสูจน์จะได้ผลดี หากเป็นระยะเวลาที่มีความใกล้เคียงกัน แต่มีข้อเสียคือ ในกรณีบุคคลที่ไม่ค่อยได้มีการเขียนลายเซ็นไว้พิสูจน์ได้ยาก ลักษณะและขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์ลายเซ็น จะมีวิธีหลักคือ การตรวจดูทุกลายเส้น เพื่อหาเอกลักษณ์การเขียนของแต่ละตัวบุคคล

1.2.2.4 งานตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืนของกลาง

เป็นการตรวจพิสูจน์โดยเปรียบเทียบลูกกระสุนปืน ปลอกกระสุนปืน รอยชูดลบแก้ไขเครื่องหมายทะเบียนเลขหมายประจำปืน ตรวจจับร่องรอยบนวัตถุ วิถีกระสุน และเข้ามาเป็นด้วยกระบวนการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบตำหนิพิเศษหรือเอกลักษณ์ของร่องรอยการใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ

1.2.2.5 งานตรวจทางเคมี

การตรวจทางเคมีเพื่อใช้ในศาล อันเป็นการวิเคราะห์ที่อาศัยความรู้ทางเคมีและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจพิสูจน์องค์ประกอบทางเคมีของสารต่าง ๆ รวมถึงการหาปริมาณของสารเคมี โดยการเก็บพยานวัตถุจากที่เกิดเหตุ (Questioned samples) ที่จะต้องมีการตรวจวิเคราะห์คุณลักษณะโดยทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะของพยานวัตถุ เพื่อชี้เฉพาะ และเปรียบเทียบกับวัตถุตัวอย่างที่ทราบแหล่งที่มา (Known samples) การตรวจทางเคมีในคดีความผิดทางเพศ มีดังนี้

1. การตรวจหาตำแหน่งของคราบที่ปรากฏบริเวณเสื้อผ้า หากมีสีดำหรือสีเข้มนั้น อาจมองด้วยตาเปล่า แต่หากเป็นเสื้อผ้าที่อ่อนก็ไม่เห็นว่าจะอยู่ที่ตำแหน่งใด การตรวจหาตำแหน่งของคราบในกรณีนี้ต้องใช้แสงอุลตราไวโอเล็ต (Ultraviolet lamp) ส่องในห้องมืด จะทำให้มองเห็นบริเวณที่มีคราบติดอยู่ปรากฏชัดเจนต่างจากบริเวณอื่น
2. การตรวจคราบอสุจิโดยหาตัวอสุจิ น้ำอสุจิ เป็นวัตถุพยานในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งเป็นคดีความผิดทางเพศที่สำคัญ ก็คือน้ำอสุจิ ซึ่งเป็นน้ำหลังจากอวัยวะเพศชายจากการร่วมประเวณี หรือกระตุ้นให้เคลื่อนออกมา
3. การตรวจทางเคมีที่เป็นส่วนประกอบของน้ำอสุจิ หากพบสารเคมีเหล่านั้นก็แสดงว่าคราบนั้นน่าจะเป็นอสุจิ แต่การตรวจสารเคมีนี้ไม่อาจยืนยันได้แน่นอนเหมือนกรณีที่ตรวจพบตัวอสุจิ เพราะสารเคมีดังกล่าวมิได้มีอยู่เฉพาะแต่ในน้ำอสุจิเท่านั้น
4. การตรวจว่าเป็นคราบอสุจิของใคร สามารถตรวจได้โดยตรวจหาหมู่เลือดในคราบอสุจิเช่นเดียวกับการตรวจหาหมู่เลือดในน้ำลาย นอกจากนั้นยังตรวจหาหมู่ของเอ็นไซม์ที่มีอยู่ในน้ำอสุจิได้ด้วย ปัจจุบันนี้ยังสามารถตรวจสารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ TYPING) จากตัวอสุจิเพื่อเปรียบเทียบกับตัวอสุจิ เลือดหรือเซลล์ อื่น ๆ ของร่างกายผู้ต้องสงสัยเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลได้
5. การตรวจเซลล์ของเยื่อบุช่องคลอด เซลล์ของเยื่อบุช่องคลอดนั้นส่วนหนึ่งจะมีลักษณะพิเศษคือมีสารที่เรียกว่า กลัยโคเจน (Glycogen) อยู่ในเซลล์เป็นจำนวนมากและสารนี้เมื่อถูกกับน้ำยา Lugol's solution จะเกิดสีน้ำตาลไหม้หรือสีช็อคโกแลต ดังนั้นแผ่นกระจกที่ตะขบบริเวณคออวัยวะเพศชาย เมื่อนำมาตรวจในห้องปฏิบัติการโดยหยดน้ำยา Lugol's solution ลงไป แล้วนำไปตรวจดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ ถ้ามีเซลล์ที่มีเม็ดสีช็อคโกแลตเป็นจุด ๆ ติดอยู่ในเซลล์ แสดงว่าเซลล์นั้นเป็นเซลล์ที่มีจากเยื่อบุช่องคลอดซึ่งเป็นผลจากการร่วมประเวณีใหม่ ๆ

1.2.2.6 งานพิสูจน์ทางฟิสิกส์

การตรวจพยานวัตถุทางฟิสิกส์ในงานพิสูจน์หลักฐาน เป็นการตรวจวิเคราะห์ทางกายภาพ และการตรวจวิเคราะห์ทางด้านคุณภาพวิเคราะห์ (Qualitative Analysis) เปรียบเทียบพยานวัตถุ ค้นหาแหล่งที่มาของพยานวัตถุ ซึ่งเป็นงานตรวจวิเคราะห์ที่กว้างขวางและหลากหลายรูปแบบของพยานวัตถุ เช่น พยานวัตถุประเภทผ้า เส้นใย และโพลีเมอร์ ประเภทวัตถุระเบิด ประเภทชิ้นส่วนยานยนต์ หรือเศษกระจก เศษหิน ดิน ทราย เป็นต้น

1.2.2.7 งานตรวจทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ

โดยส่วนใหญ่เป็นการตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวกับลักษณะบุคคล เช่น ตรวจเส้นผม ขน เลือด อสุจิ และสารพันธุกรรม(ดีเอ็นเอ) โดยใช้เทคนิคเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนแต่ปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการ โดยอุปกรณ์และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่มีขีดความสามารถในการตรวจพิสูจน์สูง เช่น เครื่อง Scanning Electron Microscope (SEM) ที่สามารถตรวจวิเคราะห์พยานวัตถุในเชิงกายภาพได้ถึงระดับโมเลกุล หรือเทคนิค Polymerase Chain Reaction (PCR) ที่สามารถวิเคราะห์ดีเอ็นเอได้จากพยานวัตถุประเภทที่มาจากร่างกายมนุษย์ (Body Material) โดยเฉพาะ

1.2.3 การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อาจทำการตรวจจากสถานที่เกิดเหตุ หรือตรวจจากร่างกาย เช่น ร่องรอยที่ฝ่ามือ เล็บมือ แขน ขา และต้นขาด้านในซึ่งอาจเป็นหลักฐานแสดงการขัดขืนต่อการร่วมเพศ หรือตรวจเสื้อผ้าชุดที่ใส่ในขณะที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ต้องตรวจผู้ถูกกล่าวหา เก็บรักษาหลักฐานที่ต้องการ และส่งรายงานไปให้พนักงานสอบสวน รวมทั้งการตรวจทางกายภาพทั่วไป การตรวจตามระบบ การตรวจส่วนที่บาดเจ็บ (ถ้ามี) และการตรวจอวัยวะสืบพันธุ์เฉพาะที่ ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่นาน จะพบร่องรอยของหลักฐานที่พบ เช่น เลือด เสื้อผ้าของผู้ถูกกล่าวหา ขนเพชร การตัดเล็บ

1.2.3.1 ประเมินสภาพทางจิตใจและการหาพยานหลักฐานจาก

ผู้เสียหาย

แพทย์ต้องประเมินสภาพทางจิตใจผู้เสียหาย ก่อนตรวจร่างกายควรตรวจเสื้อผ้าชุดที่ใส่ในขณะที่เกิดเหตุ (ถ้าผู้เสียหายได้เปลี่ยนชุดแล้วควรขอมาทำการตรวจเท่าที่จะทำได้) ตรวจร่างกายผู้เสียหายทั่วไปเพื่อตรวจบาดแผลทางกาย เน้นร่องรอยที่ฝ่ามือ เล็บมือ แขน ขา และต้นขาด้านในซึ่งอาจเป็นหลักฐานแสดงการขัดขืนต่อการร่วมเพศ บาดแผลที่อวัยวะเพศอาจเป็นหลักฐานแสดงการร่วมเพศ ขณะตรวจต้องเก็บพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น น้ำอสุจิ เส้นขน คราบอสุจิ เป็น

ต้น ซึ่งในกรณีนี้การตรวจเสื้อผ้าอย่างละเอียดจะมีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะอาจพบคราบอสุจิ หรือ เศษเส้นผมเส้นขนติดอยู่ หรืออาจพบหลักฐานอื่น ๆ ที่อาจใช้ในการพิสูจน์ตัวผู้กระทำผิด

การตรวจเสื้อผ้ายังอาจให้ประโยชน์ ในกรณีที่มีการฉีกขาดกระดุมขาด หายไป เพราะอาจร่วงหล่นในบ้าน หรือติดไปกับตัวผู้ฆ่มขืน เสื้อเปื้อนดินโคลนลักษณะใด มีใบไม้หรือ สิ่งอื่นใดติดมากับเสื้อผ้าหรือไม่ ซึ่งอาจใช้ยืนยันสถานที่เกิดเหตุได้ การทราบสถานที่เกิดเหตุจะเป็น ประโยชน์ในการค้นหาหลักฐานอื่นๆ ได้

1.3.1.2. การเก็บวัตถุพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การสืบสวนสอบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์เริ่มต้นจากการตรวจสถานที่เกิด เหตุ (Crime scene investigation) เพราะในการกระทำความผิด ผู้กระทำมักจะฉวยโอกาสลงมือ ก่อเหตุในช่วงที่ปลอดภัย จึงไม่มีพยานบุคคลระบุยืนยันตัวผู้กระทำได้ จำต้องอาศัยวิธีการสืบสวนทาง นิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำ การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการจัดทำแผน ประทุษกรรมในที่เกิดเหตุจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุอาจทำให้ทราบลักษณะการ กระทำ ตลอดจนพฤติกรรมผู้กระทำ จึงแยกศึกษาดังนี้

1) แหล่งที่จะพบวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ เมื่อต้องการให้ได้มาซึ่งวัตถุ พยาน ก็มักจะนึกถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นอันดับแรก ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วพยานวัตถุชิ้นนั้นจะไม่อยู่ เฉพาะในสถานที่เกิดเหตุเท่านั้น แต่ยังมีแหล่งอื่นๆ ที่จะพบวัตถุพยานได้อีกด้วย ถ้าจะให้สมบูรณ์ ครบถ้วนจริงๆแล้วจะต้องตรวจหาวัตถุพยานตามแหล่งอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นแหล่งที่จะพบวัตถุพยาน ได้แก่ (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2545)

(1) ที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ เป็นสถานที่ที่เหตุการณ์เกิดขึ้น และเป็น แหล่งรวมของบรรดาวัตถุพยานส่วนใหญ่ เช่น รอยลายนิ้วมือแฝง ศพ ร่องรอยของคนร้าย เช่น ลาย พิมพ์ ดีเอ็นเอ ถือว่าสถานที่เกิดเหตุคือหัวใจของการสืบสวนสอบสวน หรือชุมทรัพย์ของ พยานหลักฐาน คนร้ายจะทิ้งร่องรอยไว้เสมอส่วนจะได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพนักงานสืบสวน สอบสวนจะมีความรู้ความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณ และประสบการณ์ในการที่จะค้นหาและเก็บ วัตถุพยานได้มากน้อยเพียงไร

(2) ที่ตัวของผู้เสียหาย เป็นแหล่งหนึ่งซึ่งจะทำให้พบวัตถุพยานเช่นเดียวกัน เช่นกรณีผู้ถูกอาวุธปืนและมีกระสุนฝังอยู่ในร่างกาย ซึ่งถ้าผู้เสียหายถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล วัตถุ พยานที่สำคัญจะติดตัวผู้เสียหายไปที่โรงพยาบาลด้วย ฉะนั้นหากค้นหาพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ แต่เพียงแห่งเดียวจะขาดวัตถุพยานที่สำคัญไปหลายอย่าง โดยเฉพาะคดีฆ่มขืนกระทำชำเรา วัตถุ พยานสำคัญที่จะพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่นั้นมักจะอยู่ที่ตัวผู้เสียหาย

(3) ที่ตัวของผู้กระทำผิด จะมีวัตถุพยานที่จะใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกันกับ ที่ตัวของผู้เสียหายเพราะหากคนร้ายได้เข้าไปในที่เกิดเหตุแล้ว น่าจะต้องนำบางสิ่งบางอย่างติดตัวไป

จากที่เกิดเหตุเช่นเดียวกัน สิ่งนั้นอาจมีขนาดใหญ่ เช่น ทรัพย์สินจากการโจรกรรม หรืออาจมีขนาดเล็กมากๆ เช่น เศษดิน หิน ทราบ เศษแก้ว กระจก ที่ติดไปกับพื้นรองเท้า โลหิตที่กระเด็นมาจากผู้ตาย โดยที่คนร้ายเองก็ไม่รู้ตัวหรือมองไม่เห็น

(4) ที่อื่น ๆ เช่น คนร้ายยิงคนตายในสถานที่เกิดเหตุแล้วหลบหนีไปพร้อมอาวุธปืนของกลาง ระหว่างหลบหนีก็เอาปืนยิงลงแม่น้ำ สถานที่ที่พบปืนคือแม่น้ำถือว่าเป็นสถานที่อื่น นอกจากสถานที่เกิดเหตุ หรือมีการนำวัตถุพยานอื่นไปทิ้งทำลายหลักฐาน

2) การเก็บและการรวบรวมวัตถุพยาน เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือตำรวจผู้เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวน การสืบสวนจึงหมายความว่าแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ส่วนการสอบสวนคือการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงเป็นผู้ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะต้องคำนึงถึง 3 ประเด็น ดังนี้ (พิชรา สินลอยมา, 2560)

(1) ความละเอียดรอบคอบของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน

(2) ตัวพยานหลักฐานที่มีอยู่ในสำนวนการสอบสวน และ

(3) ความสามารถนำพยานไปเบิกความต่อศาล

กรณีทั้ง 3 ประเด็นนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นหลักของการสอบสวน ที่จะต้องปฏิบัติตามวิธีการของบทบัญญัติกฎหมายอย่างเคร่งครัด การกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมายย่อมทำให้เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบศาลจะไม่รับฟัง เป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ดังนั้น หากการได้มาซึ่งพยานหลักฐานไม่เป็นไปตามหลักกฎหมาย อาจต้องห้ามมิให้รับฟังในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

การรวบรวมพยานหลักฐานต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

1) การรวบรวมพยานหลักฐานจะชอบด้วยกฎหมาย ก็ต่อเมื่อการนั้นได้กระทำโดยพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนจะต้องมีเขตอำนาจที่จะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานคดีนั้น ๆ ได้ การรวบรวมพยานหลักฐานใดที่ไม่ได้เป็นไปตามนัยดังกล่าวย่อมเป็นการไม่ชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา

2) การรวบรวมพยานหลักฐาน ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยื่นฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ถ้ายังไม่มี การสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการก็ยื่นฟ้องคดีอาญาไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงถือเป็นหัวใจของการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ฉะนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่บัญญัติและจะต้องมีประสิทธิภาพในการจัดการกับผู้กระทำผิด เพื่อส่งผลต่อการควบคุมอาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรม

3) การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นการให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยตรงหลายประการ เช่น อำนาจในการตรวจตัวผู้ต้องหา การค้นพบสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด การจับ การควบคุม เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด

1.2.4 การครอบครองวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์

เมื่อเก็บและการรวบรวมวัตถุพยานแล้ว การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

กฎข้อที่ 1 “ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ” การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจคนแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งผู้ชำนาญ ได้แก่ แพทย์ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ที่ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุจนเสร็จสิ้น

กฎข้อที่ 2 “เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย” หมายถึง บุคคลที่ทำการเก็บพยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บพยานวัตถุต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้ เช่น เป็นพนักงานสอบสวน เป็นเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

กฎข้อที่ 3 “กระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม” ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นพยานวัตถุหรือไม่ให้ทำการเก็บไว้ก่อน พร้อมทั้งระบุรายละเอียดของพยานวัตถุ ตำแหน่งที่พบและบรรจุหีบห่อรักษาไว้อย่างเหมาะสม

กฎข้อที่ 4 “มีลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) โดยตลอด” หมายถึงว่า พยานหลักฐานนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงาน ตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่ขาดช่วงการครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง เช่น ส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ทางห้องปฏิบัติการจะต้องมีหลักฐานแสดงการรับส่งของกลางนั้นโดยตลอด

การหลีกเลี่ยง หรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์ทั้ง 4 ประการนี้ จะเป็นจุดอ่อนให้ทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นสูญหายไป

1.2.5 การตรวจทางนิติเวช

นิติเวชศาสตร์ เป็นสาขาวิชาหนึ่งของวิชาแพทยศาสตร์ โดยประกอบด้วยคำสองคำคือ คำว่า “นิติ” ซึ่งแปลว่ากฎหมาย และคำว่า “เวชศาสตร์” ซึ่งแปลว่า “วิชาแพทย์” ดังนั้น นิติเวชศาสตร์ จึงหมายถึง วิชาการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2548) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2520 ได้บัญญัติความหมายของนิติเวชศาสตร์ว่า วิชาที่ว่าด้วยการใช้หลักการแพทย์ช่วยแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ จึงเป็นการนำเอาความรู้ทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย เป็นการใช้หลักวิชาทางการแพทย์มาประยุกต์ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของกฎหมายบางประการ เช่น งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยา งานชีวเคมี งานพิสูจน์บุคคล หรือที่มักได้ยินกันว่าชันสูตรพลิกศพ หรือผ่าศพ เพื่อที่จะได้มาซึ่งสาเหตุการเสียชีวิต และพฤติกรรมของการเสียชีวิต

1.2.5.1 ความสำคัญการตรวจทางนิติเวช

ปัจจุบันงานนิติเวชศาสตร์ มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในคดีฆาตกรรมเรายังมีความสำคัญ ความสำคัญการตรวจทางนิติเวช ได้แก่

1. การช่วยเหลือการรวบรวมข้อมูลหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม เป็นวัตถุประสงค์หลักของการทำงานด้านนิติเวชศาสตร์ เช่น การตรวจทางนิติพยาธิต้องดำเนินการเพื่อให้ข้อมูลแก่กระบวนการยุติธรรมว่า ผู้ตายเป็นใคร ตายมานานเท่าใด ตายเพราะเหตุใด อาจจะช่วยบอกพฤติการณ์ในการตายได้

2. การช่วยผู้บริสุทธิ์ให้พ้นโทษ การหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก และอาจใช้เวลาช้านาน ดังนั้น การพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดครั้งนี้ เช่น มีผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ฆาตกรรมเรา แต่ผลตรวจน้ำอสุจิที่เปื้อนตามตัวและเสื้อผ้าของผู้เสียหายหรือผู้ตายพบสารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ที่ไม่ตรงกับผู้ต้องสงสัย ทำให้ผู้ต้องสงสัยได้รับการปล่อยตัวไปก่อนได้ เป็นต้น

3. การผ่าศพ จะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงที่สามารถแจ้งแก่สังคม เช่น การใช้ยากล่อมประสาทหรือยานอนหลับในการก่ออาชญากรรม การใช้สาร เสพติดผสมในอาหาร บุหรี่ เครื่องดื่มให้เสพเข้าร่างกาย

โดยสรุปกระบวนการทำงานของงานสืบสวนและพิสูจน์หลักฐาน จะเริ่มต้นจากพนักงานฝ่ายสืบสวนเข้าตรวจสอบคดี โดยพนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่หาข้อมูล และส่งต่อประเด็นให้ทางกองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบต่อ เมื่อได้ทำการตรวจสอบแล้วหากมีความคิดเห็นเพิ่มเติมจะมีการประชุมหารือและหาข้อมูลเพิ่มเติม นิติเวชศาสตร์และงานทางพิสูจน์หลักฐาน เป็น

การประยุกต์วิทยาศาสตร์เพื่อนำไปปรับใช้กระบวนการยุติธรรมเหมือนกัน ดังนั้น วิทยาศาสตร์ทุกสาขาที่นำไปประยุกต์เพื่อปรับใช้กระบวนการยุติธรรมแล้วจึงรวมเรียกว่า นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science).

1.2.5.2 สาขาที่เกี่ยวข้องกับนิติเวชศาสตร์

ในปัจจุบันนี้ นิติเวชศาสตร์ได้มีการวิวัฒนาการเจริญไปมากเช่นเดียวกับวิชาแพทยศาสตร์อื่น ๆ และได้แยกออกเป็นวิชาย่อยหลายสาขาด้วยกัน ดังนี้

1. นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) เป็นวิชาที่ศึกษาถึงเรื่องการตายต่าง ๆ ที่ผิดธรรมชาติ รวมทั้งการตายโดยธรรมชาติแบบกะทันหันและไม่คาดคิด ซึ่งเป็นการตายที่ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบสาเหตุ เพื่อแยกว่าไม่ใช่เป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ การตายที่ผิดธรรมชาติในบางครั้งการชันสูตรพลิกศพอย่างเดียวก็ไม่สามารถบอกเหตุตายได้จำเป็นต้องทำการผ่าตัดหาเหตุตาย เช่น การตายจากยาบางชนิด กินยานอนหลับเกินขนาดต้องเอาของเหลวในกระเพาะอาหาร เลือด น้ำปัสสาวะไปตรวจหายาที่เกินขนาดทางพิษวิทยา เป็นต้น การตรวจหาเหตุตายอย่างละเอียดรวมกับการไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการซักประวัติ นอกจากนั้นยังสามารถช่วยพนักงานสอบสวนในเรื่องพิสูจน์ตัวบุคคลโดยตรวจศพและชิ้นส่วนของศพ ประมวลผลเวลาว่าศพที่ตรวจนั้นตายมานานแล้วเท่าไร โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของศพภายหลังตายถือว่าสำคัญมากที่จะช่วยค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรม

2. นิติเวชคลินิก (Clinical Jurisprudence or Clinical Forensic Medicine) นิติเวชคลินิก หมายถึง การตรวจผู้ป่วยที่แพทย์ตรวจแล้วต้องให้ความเห็นแก่พนักงานสอบสวนโดยอาศัยจากอาการและการตรวจร่างกาย และสิ่งตรวจพบ วัตถุพยานต่าง ๆ เช่น ผู้ป่วยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ป่วยได้รับอันตรายเกิดบาดแผลชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากอุบัติเหตุ ทำตัวเอง หรือถูกทำร้ายจากบุคคลอื่น ผู้ป่วยถูกสารพิษชนิดต่าง ๆ ถูกสารทางกายภาพ เช่น ความร้อน ไฟฟ้า เป็นต้น ได้รับอันตรายจากกลุ่มพวกอากาศ รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้แพทย์ทำการตรวจได้ เช่น คนถูกวางยาสลบชนิดต่าง ๆ โสเภณี หญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา ตรวจอายุบุคคลว่าอายุเท่าไร เป็นต้น (วรวิรี ไวยวุฒิ, 2560)

3. นิติจิตเวชศาสตร์ (Forensic Psychiatry) เป็นแขนงหนึ่งของสาขาวิชาจิตเวชศาสตร์ (Psychiatry) เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องทางจิตและโรคทางจิต เช่น มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน เพื่อดูว่าบุคคลนั้นมีความผิดปกติทางจิตถึงขนาดที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้หรือไม่ หรือจะต้องได้รับการบำบัดรักษาก่อน หรือเพื่อเป็นเหตุในการยกเว้นโทษหรือประเทศลดหย่อนโทษแล้วแต่กรณี มีประโยชน์มากในกระบวนการยุติธรรม

4. นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology) เป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการตรวจหาสารพิษในอวัยวะต่าง ๆ โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยวิเคราะห์

5. นิติซีโรวิทยา (Forensic Serology) เป็นวิชาที่ตรวจเลือดและน้ำเหลือง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแอนติเจน แอนติบอดี (Antigen and Antibody) และดีเอ็นเอ เป็นการพิสูจน์ความจริงในคดีโดยอาศัยผลการวิเคราะห์หมู่เลือดและน้ำเหลือง

6. การตรวจพยานหลักฐานทางชีววิทยา (Biological trace evidence) เป็นการตรวจวัตถุพยานทางชีววิทยา เช่น เลือด น้ำลาย ขน เส้นผม ตัวอสุจิ และน้ำอสุจิ เป็นต้น เป็นการตรวจยืนยันว่าเป็นของใครในที่เกิดเหตุ และที่พบในร่างกายของผู้เสียหาย เป็นการตรวจหาความเมาโดยการวิเคราะห์หาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดในคนขับขยวดยานชนิดต่าง ๆ และที่ตายจากอุบัติเหตุการจราจร รวมทั้งโรคชนิดต่างๆ ที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุการจราจรได้ เช่น โรคลมชัก โรคหลอดเลือดไปเลี้ยงหัวใจตีบและอุดตัน เป็นต้น

7. การตรวจฟันทางนิติเวชศาสตร์ (Forensic Odontology) การตรวจฟัน เป็นวิชาหนึ่งของวิชาทันตแพทย์ในเรื่องของการตรวจฟัน เช่น ตรวจเรื่องอายุ การตรวจเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลโดยเปรียบเทียบกับกรบันทึกของฟันขณะที่มีชีวิตอยู่ กับลักษณะฟันของคนตาย โดยเฉพาะในรายเน่ามาก ๆ หรือศพที่พบในกองเพลิง หรือเครื่องบินตกแล้วมีเพลิงลุกไหม้

8. การตรวจแอลกอฮอล์กับเวชศาสตร์การจราจร (Alcohol and Traffic Medicine) เป็นการตรวจหาความเมาโดยการวิเคราะห์หาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดในคนขับขยวดยานชนิดต่าง ๆ และที่ตายจากอุบัติเหตุการจราจร รวมทั้งโรคชนิดต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุการจราจรได้

1.2.6 การรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

คู่ความฝ่ายที่มีภาระในการพิสูจน์ต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบในชั้นพิจารณาโดยชอบ จำต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ระเบียบวิธีและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยมีหลักการหลักการสำคัญคือ พยานหลักฐานเหล่านั้นต้องได้มาด้วยความสุจริต เนื่องจากต้องเป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญา พยานหลักฐานที่นำเข้าสู่การพิจารณาคดีต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ในคดีอาญาหากพนักงานอัยการนำสืบพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นตามการข่มขู่ของพนักงานสอบสวนต่อศาล ศาลก็จะไม่รับฟังพยานหลักฐานดังนี้

1.2.6.1 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

เนื่องด้วยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือถ้าพิจารณาจากถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้คำว่า “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์” ซึ่งปรากฏในชั้นสอบสวนที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 และชั้นศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 ในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์หรือวิจัยในทางฟิสิกส์ (Physics)

ทางเคมี (Chemistry) หรือทางชีววิทยา (Biology) เป็นต้น ซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้มาจากการเอาวัตถุต่างๆในสถานที่เกิดเหตุ หรือที่ ตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา มาเข้ากระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา เช่น การนำเอาคราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน ไปตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบกับของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาว่าตรงกันหรือไม่ ดังนั้นในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงต้องนำเสนอในรูปของพยานผู้เชี่ยวชาญ (expert witness) เรื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นต้องมีการนำ เข้าสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการประมวลผลการวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะมาอธิบายผล (ประมวลสุวรรณศร, 2555) ซึ่งหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ต้องรับฟังผ่านความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้นได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243

มาตรา 243 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้ผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ตั้งใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้

ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป

ในการเบิกความประกอบ ผู้เชี่ยวชาญจะอ่านข้อความที่เขียนมาก็ได้”

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่าในคดีอาญาผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือได้ แต่ต้องมาเบิกความต่อศาลประกอบความเห็นที่ทำเป็นหนังสือ โดยให้ส่งสำเนาหนังสือความเห็นดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนวันเบิกความ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป แต่ก็มีข้อยกเว้นที่ผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบความเห็นคือกรณีมีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ตั้งใจซักถามผู้เชี่ยวชาญ ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้ แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความเองโดยไม่ต้องทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ เช่นนี้ก็ย่อมไม่มีสำเนาหนังสือที่จะส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542)

การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์โดยผ่านความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น กฎหมายให้อำนาจคู่ความนำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของฝ่ายตนได้ ศาลจึงต้องมีแนวทางในการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาถึงประเด็นต่างๆ เช่น ความเป็นกลางของพยาน พยานที่ศาลแต่งตั้งย่อมมีน้ำหนักมากกว่าพยานที่คู่ความนำมา พยานที่คู่ความนำมาอาจเกิดความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายที่ตนนำมาเพราะอาจมีการจ่ายค่าตอบแทน ความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญ เหตุผลประกอบการลงความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ และความมั่นใจในการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วย (ณัฐ ตันศรี สวัสดิ์, 2549)

เนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ก็เป็นพยานหลักฐานประเภทหนึ่ง ดังนั้น ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นอกจากจะต้องเข้าหลักเกณฑ์เฉพาะของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังต้องเข้าหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทั่วไปในคดีอาญาด้วย กล่าวคือ การรับฟังพยานหลักฐานนั้นต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 ด้วยกล่าวคือ

- 1) การนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ จะต้องเป็นไปเพื่อพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลย หมายความว่าพยานหลักฐานนั้นต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีที่ชี้ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย และ
- 2) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ต้องมิได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชี่ยวหลอกลวงหรือไม่ชอบด้วยประการอื่น

1.2.6.2 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ศาลยุติธรรมโดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้พิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของคู่ความในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องมีการตรวจสอบดังนี้

1. พยานหลักฐานนั้นเป็นอันเดียวกับที่พบในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่
2. สิ่งที่เป็นสาระสำคัญของพยานหลักฐานนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงและมีสภาพเหมือนกับตอนที่เก็บจากสถานที่เกิดเหตุ

โดยทั่วไปแล้ว ขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานในชั้นศาลสามารถกระทำได้โดยง่าย โดยบุคคลที่เป็นผู้พบพยานหลักฐานนั้นในสถานที่เกิดเหตุ แต่ในบางกรณีที่มีบุคคลหรือหน่วยงานครอบครองพยานหลักฐานนั้นมากกว่าหนึ่ง เช่น เมื่อนำพยานวัตถุส่งตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการศาลจะต้องให้แสดงลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of Custody) ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การจัดการ (Taking) กระทำโดยบุคคลผู้เก็บพยานวัตถุเพื่อจำแนกพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ โดยการทำตำหนิ ระบุวัน เดือน ปี เวลาที่เก็บ พร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ของพยานวัตถุนั้นจากสถานที่เกิดเหตุจริง

2. การเก็บ (Keeping) พิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและครอบครองพยานวัตถุได้กระทำอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนหรือผิดพลาดขึ้น วิธีการที่ดีที่สุดคือแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการแยกเก็บและจำกัดให้เกี่ยวข้องได้เฉพาะผู้ที่จำเป็นเท่านั้น

3. การขนส่ง (Transporting) การขนส่งพยานวัตถุทุกครั้งจะต้องมีความรัดกุมและแสดงให้เห็นว่าไม่เกิดการสับสนับของกลางหรือพยานวัตถุอื่น ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกบรรจุ หีบห่อปิดผนึก และติดฉลากได้อย่างเหมาะสม

4. การส่งมอบ (Delivering) เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญในห้องปฏิบัติการ แพทย์ หรือหน่วยงานอื่น อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมีหลักฐานแสดงวัน เดือน ปี เวลา ที่รับของกลาง รายละเอียดของของกลางและให้ผู้รับลงลายมือชื่อ พร้อมทั้ง วัน เวลา ไว้ในสำเนาหนังสือนำส่ง

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน การประเมินความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเป็นขั้นตอนสุดท้าย และเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดสำหรับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งยังไม่หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คงให้เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีแต่ละคดี กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานในแต่ละประเทศก็เห็นตรงกันว่า ไม่ควรวางหลักกฎหมายตายตัวไปทางใดทางหนึ่งในขั้นตอนนี้ แต่ควรจะเป็นดุลพินิจแก่ศาลหรือผู้ที่จะต้องชี้ขาดปัญหาข้อเท็จจริง (tire of fact) ที่จะใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป เนื่องจากการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้เกี่ยวกับความรู้ทางกฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ วุฒิภาวะ และความละเอียดรอบคอบของผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยมากกว่า

ดังนั้น ในระบบคอมมอนลอว์จึงมีการนำประชาชนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของสามัญชนทั่วไปเข้าทำหน้าที่แทนผู้พิพากษาซึ่งเป็นนักกฎหมาย จึงเกิดระบบลูกขุนขึ้น ส่วนในประเทศที่ใช้ระบบประมวลก็เปิดทางให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับคดีบางประเภทเข้ามาร่วมเป็นองค์คณะกับผู้พิพากษา ซึ่งประเทศไทยนำมาใช้เป็นแนวทางให้มีผู้พิพากษาสมทบในคดีเยาวชน คดีครอบครัว คดีแรงงาน คดีทรัพย์สินทางปัญญาและคดีการค้าระหว่างประเทศอยู่ในปัจจุบัน และกำลังศึกษาที่จะขยายไปสู่คดีรูปแบบอื่นด้วย เช่นคดีอาญาที่มีโทษรุนแรง เป็นต้น (จรัญ ภัคดิธนากุล, 2553)

1.3 พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง แต่มาเบิกความในลักษณะแสดงความเห็นหรือหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง (อุดม รัฐอมฤต, 2551) ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญที่จะนำเสนอข้อมูลที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบ การวิเคราะห์ โดยผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์อย่างยาวนานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ศาล เช่น แพทย์ซึ่งตรวจบาดแผลของผู้เสียหายมาเป็นพยาน ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เห็นว่าบาดแผลเกิดจากอะไร จะช่วยเพิ่มโอกาสให้คดีนั้นประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ศาลต้องรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญเพราะว่าในบางกรณีจะต้องมีการอนุมานศาลไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ส่วนที่ความเห็นของบุคคลธรรมดา ก็เป็นการยากที่จะแยกสิ่งที่ย้อนอนุมานให้ออกจากความจริง (โสภณ รัตนากร, 2551) แต่หากในคดีที่มีพยานผู้เห็นเหตุการณ์ด้วย เรียกว่า “ประจักษ์พยาน” และประจักษ์พยานมีข้อขัดแย้งกับผู้เชี่ยวชาญ ถือว่าประจักษ์พยานมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่า เนื่องจากพยานผู้เชี่ยวชาญมิได้ประสบพบเหตุการณ์ด้วยตนเอง เป็นเพียงการให้ความเห็นในทางวิชาการเท่านั้น (อุดม รัฐอมฤต, 2551)

1.3.1 ความหมายของพยานผู้เชี่ยวชาญ

คำว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ” กฎหมายก็ไม่ได้ให้คำนิยามไว้ แต่ใน Black’s Law Dictionary ได้นิยามคำว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ ว่าหมายถึง พยานผู้มีความรู้ ความรู้ที่ ทักษะที่ดี ประสบการณ์ที่ดี การอบรมที่ดี หรือการศึกษาก็ดี คุณวุฒิ นั้นเกี่ยวข้องกับการให้ความเห็นทางด้านวิทยาศาสตร์ ทางเทคนิค หรือความเห็นเฉพาะด้านเกี่ยวกับพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริง โดยผู้ให้ความเห็นเป็นพยานให้ความเห็นถึงประเด็นสำคัญที่ผู้ยื่นผู้เชี่ยวชาญ (Black, 2004) นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการได้อธิบายความหมายของ คำว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ” ดังนี้

ธานี สิงหนาท ได้อธิบายว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง พยานความเห็นซึ่งเป็นผู้ที่มีได้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีนั้นโดยตรงแต่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญการใด ๆ เช่นในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจจะมีประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี (ธานี สิงหนาท, 2553)

ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล ได้อธิบายว่า พยานผู้เชี่ยวชาญหมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีได้ประสบพบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนั้น แต่เป็นผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญ (expertise) ในสาขาวิชาการวิชาชีพ หรือกิจการด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม ซึ่งความเห็น (opinion) ที่มีฐานมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญของเขาสามารถนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงที่พิพาทในคดีได้ (จรัญ ภักดีธนากุล, 2557)

ศาสตราจารย์พิเศษ โสภณ รัตนกร ได้อธิบายว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง พยานผู้มาเบิกความให้ความเห็นต่อศาล ในฐานะเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในวิชาการ บางอย่าง (โสภณ รัตนกร, 2551)

กล่าวโดยสรุป ความหมายของคำว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ” เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ได้ สวมมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ” คือ บุคคลที่มีได้ประสบพบ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนั้น แต่เป็นผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา การวิชาชีพ หรือกิจการด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นความเห็นที่มีฐานมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญของเขา สามารถนำมาใช้ ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงที่พิพาทในคดีได้ ดังนั้น บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของตนซึ่งอาจได้มาจากการศึกษาเล่าเรียน หรือจากประสบการณ์ ของพยานเอง ให้ความเห็นที่เกี่ยวกับประเด็นในคดีต่อศาล (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562)

1.3.2 บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากพยานผู้เชี่ยวชาญจัดเป็น พยานบุคคลประเภทหนึ่ง เพียงแต่วัตถุประสงค์ ในการมาเป็นพยานต่อศาลนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือหากเป็นพยานบุคคลที่ไม่ใช่พยานผู้เชี่ยวชาญ (non – expert witness) ก็จะมาเบิกความในสิ่งที่ตนประสบพบมาหรือเรียกว่า “ประจักษ์พยาน” จึงจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากพยานบุคคลนั้นเบิกความในสิ่งที่ไม่ได้ประสบพบเห็นมา โดยตรง แต่ได้รับฟังจากการบอกเล่าจากบุคคลอื่นก็ถือว่าเป็น “พยานบอกเล่า” ย่อมมีน้ำหนักน้อย และไม่เพียงพอที่จะฟังแล้ววินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิด ซึ่งหลักทั่วไปในการรับฟังพยานบุคคลที่ไม่ใช่พยานผู้เชี่ยวชาญ (non – expert witness) พยานต้องให้ข้อเท็จจริงมิใช่ความเห็น หรือการอนุมานจากสิ่งที่เกิดขึ้น หรือจากการพิจารณาข้อเท็จจริง เพราะการพิจารณาข้อเท็จจริงและสรุปผลการอนุมานนั้นเป็นหน้าที่ของศาล พยานเพียงแต่มีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงต่อศาลเท่านั้น ตามหลักเรื่อง พยานความเห็นเป็นหลักที่ปรากฏอยู่ในประเทศกฎหมายระบบ Common law ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ พยานบุคคลเบิกความตามสิ่งที่ตนเองรู้หรือได้พบเห็นมาห้ามแสดงความเห็น (Opinion) (เข้มชัย ชูติวงศ์, 2551)

บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของตนซึ่ง อาจได้มาจากการศึกษาจากประสบการณ์ของพยานเอง ให้ความเห็นที่เกี่ยวกับประเด็นในคดีต่อศาล (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562) ผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ศาลในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงบาง ประเด็นที่ศาลไม่รู้ เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยประเด็นอื่นต่อไป พยานผู้เชี่ยวชาญจึงเปรียบเสมือนที่

ปรึกษาของศาล เนื่องจากศาลต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องที่เป็นปัญหาในคดีนั้นมาช่วยทำความเข้าใจในประเด็นที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งเป็นเรื่องนอกเหนือจากตัวบทกฎหมายช่วยให้การวินิจฉัยคดีอย่างถูกต้อง และยุติธรรมกับทุกฝ่าย ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจึงควรเป็นไปในลักษณะของการให้ข้อมูล เพื่อประกอบการวินิจฉัยคดีอย่างถูกต้อง การให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจึงมีขอบเขตดังนี้ (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562)

1. พยานต้องให้ความเห็นในกรอบที่พยานมีความรู้ ความเชี่ยวชาญจริงๆ หากไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นแล้วพยานจะต้องไม่ก้าวล่วงไปให้ความเห็น
2. พยานต้องไม่ให้ความเห็นสุดท้ายที่เป็นผลแพ้หรือชนะคดี เพราะจะกลายเป็นพยานเข้าไปวินิจฉัยคดีแทนศาล พยานจะต้องไม่เข้าไปตัดสินคดีแทนศาล
3. พยานผู้เชี่ยวชาญต้องให้ความเห็นที่ประกอบไปด้วยพื้นฐานของข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ตนได้ปรับเข้ากับเหตุผลตามหลักวิชาการหรือทฤษฎีไม่ใช่ให้ความเห็นล้วน ๆ หรือความเห็นลอย ๆ โดยไม่มีเหตุผลสนับสนุน ผู้เชี่ยวชาญแม้จะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำมาซึ่งฝ่ายที่นำมาซึ่งมักจะเลือกเอาผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญก็ต้องให้ความเห็นแก่คู่ความทุกฝ่าย

1.3.3 การให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา

พยานวัตถุบางอย่างจะต้องให้ความเห็นโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญอย่างมาก เพราะพยานวัตถุนั้นศาลไม่อาจตรวจดูได้ด้วยตัวเองจะต้องมีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ ในกรณีผู้เชี่ยวชาญพิสูจน์ก็ต้องมาเบิกความให้ความเห็นต่อศาล ในลักษณะพยานความเห็นนั้น

ความแตกต่างของผู้เชี่ยวชาญกับพยานบุคคล คือ พยานบุคคลจะต้องเบิกความในลักษณะยืนยันข้อเท็จจริงที่ตนประสบพบเห็นมาซึ่งเรียกว่า “ประจักษ์พยาน” จะเป็นพยานที่มีน้ำหนักมากพอที่จะฟังลงโทษจำเลยได้ มิใช่เบิกความตามความเป็นของตน ส่วนพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นบุคคลที่มาเบิกความในลักษณะความเห็น มิใช่เบิกความจากการประสบพบเห็นข้อเท็จจริงและนำมาเล่าให้ศาลฟัง รวมถึงความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย แต่ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้นต้องมีความสำคัญแก่คดี ในกรณีที่พยานหลักฐานในรูปของความเห็นนั้นประกอบไปด้วยความเห็นซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้หรือความชำนาญเฉพาะด้าน อันเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ตามปกติ และนอกเหนือความสามารถของผู้พิพากษา ซึ่งในกรณีเช่นนี้ต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะให้ผู้พิพากษาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างยุติธรรมและค้นหาความจริงได้อย่างถูกต้อง ศาลจึงรับฟังได้ ซึ่งพยานประเภทนี้ จะมาให้ความเห็นแก่ศาลในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) แต่ความเห็นนั้นจะต้องชัดเจนมีข้อมูล ข้อเท็จจริง การทดลอง เป็นไปตามหลักวิชาการที่น่าเชื่อถือมาสนับสนุนในการออกความเห็น ส่วนความเห็นนั้น

จะมีคุณค่าเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของคดีว่ามีความจำเป็นต้องใช้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ การคลี่คลายคดีมีความซับซ้อนเพียงใด

เนื่องจากพยานผู้เชี่ยวชาญจัดเป็น พยานบุคคลประเภทหนึ่ง เพียงแต่วัตถุประสงค์ในการมาเป็นพยานต่อศาลนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือหากเป็นพยานบุคคลที่ไม่ใช่พยานผู้เชี่ยวชาญ (non – expert witness) ก็จะมาเบิกความในสิ่งที่ตนประสบพบมาหรือเรียกว่า “ประจักษ์พยาน” จึงจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากพยานบุคคลนั้นเบิกความในสิ่งที่ไม่ได้ประสบพบเห็นมาโดยตรง แต่ได้รับฟังจากการบอกเล่าจากบุคคลอื่นก็ถือว่าเป็น “พยานบอกเล่า” ย่อมมีน้ำหนักน้อยและไม่เพียงพอที่จะฟังแล้ววินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิด ซึ่งหลักทั่วไปในการรับฟังพยานบุคคลที่ไม่ใช่พยานผู้เชี่ยวชาญ (non – expert witness) พยานต้องให้ข้อเท็จจริงมิใช่ความเห็น หรือการอนุมานจากสิ่งที่เกิดขึ้น หรือจากการพิจารณาข้อเท็จจริง เพราะการพิจารณาข้อเท็จจริงและสรุปผลการอนุมานนั้นเป็นหน้าที่ของศาล พยานเพียงแต่มีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงต่อศาลเท่านั้น ตามหลักเรื่องพยานความเห็นเป็นหลักที่ปรากฏอยู่ในประเทศกฎหมายระบบ Common law ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้พยานบุคคลเบิกความตามสิ่งที่ตนเองรู้หรือได้พบเห็นมาห้ามแสดงความเห็น (Opinion) (เข็มชัย ชุติวงศ์, 2551) แต่ผู้เชี่ยวชาญสามารถเป็นพยานในชั้นศาลได้ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญที่จะนำเสนอข้อมูลที่ตรวจพบระหว่างการตรวจสอบ การวิเคราะห์ โดยผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์อย่างยาวนานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ศาล จะช่วยเพิ่มโอกาสให้คดีนั้นประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ศาลต้องรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญเพราะว่าในบางกรณีจะต้องมีการอนุมานศาลไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น

ส่วนที่ความเห็นของบุคคลธรรมดา ก็เป็นการยากที่จะแยกสิ่งที่อนุมานให้ออกจากความจริง (โสภณ รัตนกร, 2551) เป็นหลักที่ใช้อยู่ในประเทศ Common law มานาน หลักข้อนี้พยานจะต้องเบิกความเฉพาะสิ่งที่ประสบพบเห็นหรือได้ยินได้ฟังมาไม่ใช่ความเห็นตามข้อสรุปหรือความเห็นของพยานเอง วัตถุประสงค์ของหลักนี้ก็เพื่อให้พยานบุคคลเบิกความตามความรู้เห็นที่ตนทราบมา ห้ามเบิกความถึงคำบอกเล่าของคนอื่นห้ามแสดงความคิดเห็นโดยการคาดเดาแทนการที่ได้พบเห็นมาจริง

1.3.4 ความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา

เนื่องจากพยานผู้เชี่ยวชาญจัดเป็นพยานบุคคล ดังนั้น การพิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลนั้น โดยทั่วไปศาลจะพิจารณาจากความสามารถในการรับรู้ การรับฟังของพยาน ความสามารถในการถ่ายทอดและความเป็นกลางของพยานเป็นหลักทั่วไป ส่วนการพิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น แม้จะเบิกความในประเด็นซึ่งคนธรรมดาไม่มีความรู้ ก็มีไว้ว่าศาลจะเชื่อผู้เชี่ยวชาญนั้นทุกกรณีไป ศาลต้องพิจารณาจากประเด็นเหล่านี้ (เข็มชัย ชุติวงศ์, 2551)

1.3.4.1 ความเป็นกลางของพยาน

ถ้าพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานที่ศาลเป็นผู้แต่งตั้งที่เรียกว่า ผู้เชี่ยวชาญ หรือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ให้ความเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นงานประจำเช่น เจ้าหน้าที่ตรวจลายมือชื่อปลอมของกองพิสูจน์หลักฐาน ย่อมน่าเชื่อว่าจะไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญซึ่งคู่ความจ้างมา หรือรับจ้างตรวจพิสูจน์หรือลงความเห็นเป็นการส่วนตัว เพราะพยานผู้เชี่ยวชาญประเภทหลังอาจเบี่ยงเบนความลำเอียงเข้ากับฝ่ายที่จ้างตนได้

1.3.4.2 ความรู้หรือความชำนาญของพยานผู้เชี่ยวชาญ

คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานผู้เชี่ยวชาญ จะต้องมีหลักฐานแสดงความรู้ความชำนาญจะต้องมีหลักฐานแสดงความรู้ความชำนาญของพยานผู้เชี่ยวชาญให้ศาลเห็น โดยอาจถามจาก ประวัติการศึกษา การทำงานของพยาน หรือมีประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือปริญญามาแสดง

1.3.4.3 เหตุผลประกอบการลงความเห็นของพยาน

ข้อนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ศาลเชื่อพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นหรือไม่ พยานที่สรุปความเห็นของตนเองง่าย ๆ อาจไม่มีน้ำหนักพอที่ศาลจะเชื่อได้ ดังนั้น การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญต้องให้พยานอธิบายถึงเหตุผลประกอบการตรวจพิสูจน์ หรือการลงความเห็นให้บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีความรู้ในวิทยาการแขนงนั้น ๆ ได้ได้มีความรู้ และเชื่อถือในผลการพิสูจน์นั้น

1.3.4.4 ความมั่นใจในการลงความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าพยานลงความเห็นด้วยความมั่นใจว่าถูกต้องแน่นอน คำพยานย่อมมีน้ำหนักมาก แต่ถ้าพยานไม่มั่นใจ ก็ย่อมทำให้ศาลไม่แน่ใจว่าจะรับฟังตามความเห็นนั้นได้หรือไม่ หรือรับฟังแล้วให้น้ำหนักเพียงใด

สำหรับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ศาลจะรับรู้ได้โดยทางความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นการพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าว จึงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนักพยานความเห็น โดยทั่วไปศาลไทยถือว่าพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานที่เบิกความตามความเห็น หรือหลักวิชาการด้วยความรู้ของตน ย่อมมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง มีน้ำหนักรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น ไม่ใช่ศาลจะต้องเชื่อและรับฟังตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเสมอไป ด้วยเหตุผลที่ว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญก็เป็นเพียงพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งเท่านั้นที่ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงในคดีแล้วจึงวินิจฉัยชี้ขาดคดี ซึ่งในหลาย ๆ ครั้งจึงเกิดปัญหาว่าระหว่างความเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับพยานหลักฐานชนิดอื่น ๆ เช่น ผู้เชี่ยวชาญกับประจักษ์พยาน ใครจะมีน้ำหนักดีกว่ากันนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีความแน่นอนตายตัว เป็นเรื่องที่ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงเหตุผลและน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง แต่ในบางกรณีความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ย่อมมีน้ำหนักมากหากไม่มีการนำสืบหักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่น เช่น

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์เคมีในการตรวจพิสูจน์ สารต่าง ๆ ศาลย่อมรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นข้อยุติได้ (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แม้โดยลักษณะของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จะมีความน่าเชื่อถืออยู่มาก แต่ศาลจะให้ความเชื่อถือพยานหลักฐานดังกล่าวในระดับใด ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ต้องพิจารณาตามพฤติการณ์แห่งคดีเป็นคดี ๆ ไป ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้น ๆ ด้วย โดยศาลจะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทุกประเภทในคดีนั้นประกอบกัน ไม่ว่าจะ เป็นประจักษ์พยาน พยานแวดล้อม พยานวัตถุ ถ้าพยานหลักฐานต่าง ๆ สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกัน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็จะยิ่งมีความน่าเชื่อถือมาก แต่หากพยานหลักฐาน ทั้งหลายขัดแย้งกัน ก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลว่าพยานหลักฐานใดมีข้อบกพร่องหรือน่าเชื่อถือเพียงใด

2. แนวคิดพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา

หลักการหรือแนวความคิดของพยานหลักฐานต้องสามารถพิสูจน์ความจริงได้แน่นอน สมเหตุสมผล มีความน่าเชื่อถือ คดีข่มขืนกระทำชำเรานั้นมีความแตกต่างจากคดีประเภทอื่น เพราะเป็นคดีที่มักไม่มีผู้พบเห็นเหตุการณ์ที่จะมีให้ข้อเท็จจริงต่อศาลได้ จึงต้องอาศัยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีทั้งที่ค้นพบแล้ว และทั้งที่รอการค้นพบในวันก็จะมีควมสำคัญมีคุณค่ามากขึ้น และพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเพราะวิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น แยกอธิบายดังนี้

2.1 ประเภทพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีข่มขืนกระทำชำเรามีหลายประเภท แยกได้ดังนี้

2.1.1 น้ำอสุจิ คราบอสุจิ

น้ำอสุจิ เป็นน้ำหลังจากต่อมสืบพันธุ์ในอวัยวะเพศชายจากการร่วมประเวณี หรือถูกกระตุ้นให้เคลื่อนออกมา มีลักษณะเป็นน้ำเหนียวสีขาวขุ่น หลังออกมาครั้งละ 1.5-6.0 มล. ประกอบด้วยตัวอสุจิ (SPERM) และส่วนที่เป็นน้ำ คราบอสุจิ เป็นวัตถุพยานทางชีววิทยาที่ต้องตรวจในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ทั้งนี้สามารถเก็บได้โดยตรงจากร่างกายของผู้เสียหายหรือผู้ตาย อาจได้จากบนเสื้อผ้า ตามร่างกาย ช่องคลอด เป็นต้น สิ่งที่ต้องตรวจเป็นอันดับแรกคือ เป็นคราบอสุจิหรือไม่ โดยการตรวจหาตัวอสุจิหรือเอนไซม์แอซิดฟอสฟาเตส (acid phosphatase), PSA (prostatic specific antigen) ซึ่งจะพบในเพศชายเท่านั้น ถ้าเป็นคราบอสุจิแล้ว คราบที่พบนั้นเป็นของมนุษย์หรือไม่ โดยลักษณะของตัวอสุจิของมนุษย์และสัตว์จะแตกต่างกัน ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยวิธีทางภูมิคุ้มกันวิทยา โดยใช้ Anti-human seminal fluid antibody ที่จะทำปฏิกิริยากับน้ำอสุจิของมนุษย์ (human seminal fluid) ก่อให้เกิดการตกตะกอนขึ้น หลังจากทราบว่าเป็นคราบอสุจิของ

มนุษย์ ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นของบุคคลใด โดยการตรวจหาหมู่เลือด หรือลายพิมพ์ดีเอ็นเอจากส่วนนิวเคลียสของตัวอสุจิ

วัตถุประสงค์ขั้นต้นของเรา ซึ่งเป็นคดีความผิดทางเพศ ที่สำคัญคือน้ำอสุจิ การตรวจหาตัวอสุจิเพื่อยืนยันว่ามีการร่วมประเวณีหรือไม่ ในน้ำอสุจิมีสารประกอบหลายชนิด เช่น Citric acid Flavin เอ็นไซม์แอสิดฟอสฟาเตส และสารแสดงหมู่เลือด การตรวจทางเคมีในปัจจุบันเป็นการตรวจหาเอ็นไซม์แอสิดฟอสฟาเตส ซึ่งมีปริมาณสูงมากในน้ำอสุจิ โดยใช้ยา alpha-naphthyl phosphate และ Brentamine Fast Blue B ทำปฏิกิริยากับคราบอสุจิซึ่งจะเกิดตะกอนสีม่วงขึ้นมา แสดงว่ามีเอ็นไซม์แอสิดฟอสฟาเตสอยู่ แต่เอ็นไซม์ตัวนี้อยู่ในส่วนอื่นๆ ของร่างกายด้วย เช่น น้ำเมือกของผู้หญิงเองแต่ปริมาณน้อยกว่ามาก การตรวจใช้การจับเวลาหากเกิดสีม่วงภายใน 60 วินาที ถือว่าให้ผลบวก คือมีเอ็นไซม์แอสิดฟอสฟาเตสซึ่งสามารถตรวจพบได้ภายในระยะเวลาประมาณ 3 วัน หลังร่วมประเวณี เมื่อการตรวจให้ผลบวกก็จะสรุปว่าน่าจะเป็นคราบอสุจิ การจะยืนยันว่าเป็นคราบอสุจิจะต้องตรวจพบตัวอสุจิ สำหรับในกรณีที่เป็นหมัน สามารถยืนยันได้ด้วยการตรวจโปรตีน ซึ่งสามารถพบได้จากคราบอสุจิที่มีอายุนานถึง 6 เดือน การตรวจว่าเป็นคราบอสุจิของใครสามารถตรวจได้โดยตรวจหาหมู่เลือดในคราบอสุจิ เช่นเดียวกับการตรวจหาหมู่เลือดในน้ำลาย นอกจากนั้นยังตรวจหาหมู่ของเอ็นไซม์ที่มีอยู่ในน้ำอสุจิได้ด้วย ปัจจุบันนี้ยังสามารถตรวจสอบพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ TYPING) จากตัวอสุจิเพื่อเปรียบเทียบกับ ตัวอสุจิ เลือดหรือเซลล์ อื่น ๆ ของร่างกาย ผู้ต้องสงสัย เพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลได้ด้วย (สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ, 2561)

การตรวจหาตัวอสุจิในผู้เสียหาย พบว่าส่วนใหญ่จะตรวจพบตัวอสุจิที่มีชีวิต (เคลื่อนไหว) ได้ประมาณภายใน 6 ชั่วโมงหลังการร่วมประเวณี มีโอกาสพบได้ภายใน 12 ชั่วโมง หรืออาจจะพบได้ถึง 24 ชั่วโมง ในกรณีนี้มักต้องตรวจโดยการเก็บจากคอมดลูก ตัวอสุจิที่ตายแล้ว (ไม่เคลื่อนไหว) อาจพบได้ ภายใน 24 ชั่วโมง และถ้าโชคดีอาจพบได้ ภายใน 2-3 วัน แต่จะพบจำนวนน้อย (แพทย์ต้องตรวจโดยเก็บจากคอมดลูกเช่นกัน) ฉะนั้นการตรวจพบว่ามีตัวอสุจิที่ไม่เคลื่อนไหว ควรเชื่อว่าเกิดจากการรวมเพศภายใน 1 หรือ 2 วัน ตามรายงานจากต่างประเทศ พบเฉพาะส่วนหัวของตัวอสุจิ (อสุจิที่สลายตัวแล้ว) ได้นานถึงภายใน 6 วัน และสามารถตรวจพบตัวอสุจิจากคอมดลูกนานถึง 7 วันหลังการร่วมประเวณีของเราการตรวจตัวอสุจิจากทวารหนักและช่องปากพบได้ยากกว่าที่อวัยวะเพศและภายในเวลาที่สั้นกว่าด้วย

2.1.2 คราบน้ำลาย

น้ำลายเป็นสารหลั่งออกมาในปากสร้างจากต่อมน้ำลายในบริเวณปาก ลักษณะเป็นของเหลวประกอบด้วยน้ำ น้ำย่อย โปรตีน ไขมัน และสารอื่น ๆ น้ำลายและคราบน้ำลายเป็นพยานวัตถุทางชีวภาพชนิดหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในกาตรวจเป็นพยานหลักฐานอาจพบได้ในรูปน้ำลาย เช่น

น้ำลายมีผู้บ้วนทิ้งไว้ ก้นบูหรีที่น้ำลายติด และร่องรอยบาดแผลที่ใช้ปากกัดหลักการในการตรวจ คือ การตรวจหา Amylase ในน้ำลาย

น้ำลาย ยังอาจพบเป็นลักษณะคราบบนแก้วน้ำ บูหรี บนตัวผู้เสียหาย ผ้าที่ใช้อุดปากและร่องรอยบาดแผลที่ใช้ปากกัด หรือบ้วนทิ้งไว้ ซึ่งคราบที่ได้มานั้นต้องมาตรวจสอบว่าเป็นน้ำลายใช่หรือไม่ โดยการตรวจหาเอนไซม์อะไมเลส หรือเซลล์เยื่อช่องปาก ถ้าเป็นคราบน้ำลายแล้ว คราบนั้นเป็นน้ำลายของมนุษย์ใช่หรือไม่ โดยใช้วิธีตรวจทางภูมิคุ้มกันวิทยาแบบเดียวกันกับการตรวจเลือดและคราบเลือด จากนั้นตรวจสอบว่าคราบน้ำลายนั้นเหมือนกับตัวอย่างที่เก็บมาจากผู้ต้องสงสัยหรือไม่ โดยการตรวจหาหมู่เลือด ซึ่งเป็นการตรวจแอนติเจนในน้ำลาย (ABO Antigen) (ปาณิก เวียงชัย, 2556) น้ำลายสามารถตรวจพิสูจน์บุคคลทางดีเอ็นเอได้ การตรวจวิเคราะห์จากตัวอย่างน้ำลายก็จะได้ข้อมูลที่บ่งบอกสถานะทางพันธุกรรม

วิธีเก็บคราบน้ำลาย

1. คราบน้ำลายที่ติดที่ก้นกรองบูหรี ให้ผึ่งก้นกรองบูหรีนั้นให้แห้งก่อนบรรจุใส่ซองพลาสติก
2. คราบน้ำลายที่ติดแสดมภ์ส่งจดหมาย ก็สามารถตรวจพิสูจน์บุคคลทางดีเอ็นเอได้ ให้ตัดซองบริเวณที่ติดแสดมภ์อยู่โดยไม่เอาไปแช่น้ำเพื่อลอกแสดมภ์ออก อาจส่งทั้งซองจดหมายเลย โดยบรรจุในซองพลาสติก เขียนรายละเอียดหน้าซอง และนำส่งสถานที่ตรวจ คราบน้ำลายนี้สามารถตรวจหาหมู่เลือดในหมู่เม็ดโลหิตแดง และตรวจพิสูจน์บุคคลทางดีเอ็นเอได้

2.1.3 เลือด

คติข่มขืนกระทำชำเรา คดีฆาตกรรม และคดีอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับคดีเหล่านี้ รอยคราบโลหิตจะเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งเสมอ ในคดีประเภทนี้อาจพบรอยคราบโลหิตจากบริเวณจากสถานที่เกิดเหตุ จากตัวผู้ตาย จากอาวุธที่ใช้ เลือดและคราบเลือด สิ่งที่ต้องตรวจเป็นอันดับแรก (ปาณิก เวียงชัย, 2556) ดังนี้

1. เป็นเลือดใช่หรือไม่
2. ถ้าใช่ เป็นเลือดของมนุษย์หรือสัตว์ โดยใช้วิธีทางภูมิคุ้มกันวิทยาซึ่งอาศัยหลักการทำปฏิกิริยาอย่างจำเพาะระหว่างแอนติเจนกับแอนติบอดีของเลือดมนุษย์
3. เมื่อทราบว่าเป็นเลือดของมนุษย์แล้ว เลือดและคราบเลือดที่พบนั้นเป็นเลือดหมู่ใด และ
4. เป็นของใคร ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบได้แก่ เพศ อายุ ดีเอ็นเอของเจ้าของเลือดนั้น

เลือดของมนุษย์นั้นจะมีประมาณ 1/3 ของน้ำหนักตัว ถ้าหากนำมาแยกให้ตกตะกอน(Centrifuge) จะพบว่าม็องค์ประกอบ 2 ส่วน คือส่วนแรกเป็นของเหลวเรียกว่า Plasma มี

สีเหลืองอ่อน ๆ และส่วนที่ 2 เป็นของแข็งเรียกว่า Formed Elements Plasma นั้น ประกอบด้วยน้ำเป็นส่วนใหญ่มิเกล็ดละลายอยู่เล็กน้อย นอกนั้นประมาณ 9% เป็นสารจำพวกโปรตีน ชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า Fibrinogen ทำหน้าที่หยุดการไหลของเลือดเมื่อเกิดบาดแผลขึ้นตามร่างกาย ส่วนของแข็งมีปริมาณ 45% ของเลือดทั้งหมดประกอบด้วยเม็ดเลือดแดง (Erythrocytes) เม็ดเลือดขาว (Leucocytes) และ Platelets ในเม็ดเลือดแดงซึ่งมีปริมาณมากที่สุดนั้น มีสารชนิดหนึ่งเรียกว่า Hemoglobin เป็นสารที่ทำให้เม็ดเลือดมีสีแดง ประกอบด้วยธาตุเหล็กกับโปรตีนทำหน้าที่ขนส่งออกซิเจนจากปอดไปยังเซลล์ต่าง (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, 2546)

2.1.4 เซลล์เยื่อช่องคลอด

การตรวจเซลล์ของเยื่อช่องคลอด เซลล์ของเยื่อช่องคลอดนั้นส่วนหนึ่งจะมีลักษณะพิเศษคือมีสารที่เรียกว่า กลัยโคเจน (Glycogen) อยู่ในเซลล์เป็นจำนวนมากและสารนี้เมื่อถูกกับน้ำยา Lugol's solution จะเกิดสีน้ำตาลไหม้หรือสีช็อคโกแลต ตรวจสอบที่อวัยวะเพศชาย บริเวณ coronal sulcus ซึ่งจะมีเซลล์เยื่อช่องคลอดติดอยู่ หากตรวจสอบพบแสดงว่าได้ผ่านการร่วมเพศมา ต่อมาก็นำเซลล์ที่ต้องสงสัยว่าเป็นเซลล์เยื่อช่องคลอดนั้นไปตรวจในห้องปฏิบัติการอีกครั้งโดยการตรวจหาไกลโคเจนในส่วนที่เป็นไซโทพลาสซึมของเซลล์เยื่อช่องคลอด ซึ่งเนื้อเยื่อบริเวณอื่นนั้นจะไม่พบไกลโคเจนเลย โดยใช้น้ำยาตรวจสอบคือ Lugol's solution ซึ่งจะทำปฏิกิริยากับไกลโคเจนของเซลล์เยื่อช่องคลอดเป็นสีน้ำตาลไหม้หรือสีช็อคโกแลต วิธีนี้มีความจำเพาะสูงกับเซลล์เยื่อช่องคลอดมาก ดังนั้นแผ่นกระจกที่แตะบริเวณคออวัยวะเพศชาย เมื่อนำมาตรวจในห้องปฏิบัติการแล้วถ้ามีเซลล์ที่มีเม็ดสีช็อคโกแลต เป็นจุด ๆ ติดอยู่ในเซลล์ แสดงว่าเซลล์นั้นเป็นเซลล์ที่มีจากเยื่อช่องคลอดซึ่งเป็นผลจากการร่วมประเวณีใหม่ ๆ (ปาณิก เวียงชัย, 2556) จะทำให้ทราบว่ามีการร่วมประเวณีมาส่วนจะเกิดความความยินยอมหรือไม่ต้องหาพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนต่อไป

2.1.5 ร่องรอยบาดแผลทางกาย

ร่องรอยบาดแผลทางกาย รอยฟกช้ำ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ของเหยื่อ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเหยื่อไม่ยินยอมที่จะมีการร่วมเพศ จะเป็นหลักฐานทางการแพทย์ได้ ทำให้ทราบสภาวะอารมณ์ของของผู้เป็นเหยื่อไปด้วย ควรมีการถ่ายภาพและให้รายละเอียดอธิบายลักษณะการบาดเจ็บไว้เป็นหลักฐานร่วมด้วย หลักฐานต่าง ๆ จะเห็นได้ชัดเจนถ้าได้รับการตรวจภายใน 72 ชั่วโมง การบาดเจ็บภายนอกอวัยวะเพศพบได้บ่อยกว่าการบาดเจ็บบริเวณอวัยวะเพศ (70.4% เทียบกับ 26.8%) ให้สังเกตร่องรอยการฟกช้ำ และขีดข่วน บริเวณหนังศีรษะ ใบหน้า แขน ขา และลำตัว โดยบริเวณที่พบบาดแผลได้บ่อย ได้แก่ แขน ต้นขา คอ (นพมาศ ภาสรัญ, 2556) ตามลำดับ

จากการศึกษาของ Julian et al. (2011) พบว่าส่วนที่มีร่องรอย หรือได้รับบาดเจ็บจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา มีดังนี้

1. Posterior fourchette: ส่วนนี้เป็นตำแหน่งที่ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด เป็นแผลฉีกขาดบ่อยที่สุด โดยทั่วไปจะเป็นครึ่งของเซนติเมตรโดยเป็นขนาดมิลลิเมตร
2. แคม : แคมเป็นตำแหน่งที่สองได้รับบาดเจ็บมากที่สุด และมีสัดส่วนที่มากพอสมควร/ปานกลางของการบาดเจ็บทุกประเภท เช่นเดียวกัน/เพราะการกระจายโดยรวมของประเภทการบาดเจ็บที่อวัยวะเพศด้านหลังได้รับบาดเจ็บมาก
3. ช่องคลอด : แตกต่างจากรูปแบบอื่น ๆ ส่วนใหญ่ของการบาดเจ็บที่ช่องคลอดอยู่ในส่วนหน้า
4. ท่อปัสสาวะ: บริเวณนี้รวมถึงพื้นที่โดยรอบในทันทีที่ท่อปัสสาวะเปิด มีไม่กี่ที่บาดเจ็บที่นี้ส่วนใหญ่เป็นแผลฟกช้ำและบางที่อาจจะเกิดอีกครั้ง/เช่นเคยเนื่องจากการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์
5. เยื่อพรหมจารี : การบาดเจ็บของเยื่อพรหมจารีทั้งหมดอยู่ด้านหลังและส่วนใหญ่เป็นแผลฉีกขาด
6. ปากมดลูก: สามารถฉีกขาด (สองในหนึ่งบุคคล) และสองแผลฟกช้ำถูกตั้งข้อสังเกต ตั้งแต่ปากมดลูกที่ได้รับการมองเห็นในทุก Case การขาดของการบันทึกการบาดเจ็บนี้ไม่ได้ขาดเนื่องจากการขาดการมองเห็น

2.1.6 เศษเส้นผม เส้นขน

เส้นผม หมายถึง เส้นผมบนศีรษะเท่านั้น ในส่วนอื่นของร่างกายเรียกเป็นเส้นขนทั้งสิ้น เช่นเส้นขนบริเวณอวัยวะเพศ เส้นขนหน้าอก หรือเส้นขนหน้าแข้ง เป็นต้น การตรวจพิสูจน์เส้นผม เส้นขน เป็นการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบระหว่างเส้นผมเส้นขนที่พบในที่เกิดเหตุ หรือเส้นผมเส้นขนของกลางกับเส้นผมเส้นขนของผู้ต้องสงสัย เป็นการเปรียบเทียบเส้นผมเส้นขนทั้งสองฝ่ายว่ามีลักษณะรายละเอียดของเส้นผมเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นเส้นผมเส้นขนของคนเดียวกันและจากตำแหน่งเดียวกัน รายละเอียดของเส้นผมเส้นขนจะเหมือนกันแต่จะมีรายละเอียดของเส้นผมเส้นขนแตกต่างกันในกรณีคนละคนกัน

- 1) ประโยชน์ของเส้นผมหรือเส้นขน พยานหลักฐานจำพวกเส้นขนนั้น ต้องพิจารณาก่อนว่ามาจากส่วนใดของร่างกาย การตรวจพิสูจน์ว่าเป็นเส้นผมหรือเส้นขนของผู้ใด หรือยืนยันว่าเป็นเส้นผมหรือเส้นขนของผู้ต้องหาหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจเปรียบเทียบดีเอ็นเอจากรากผม ซึ่งสามารถใช้บ่งชี้ตัวบุคคลได้ มีผลยืนยันเป็นที่ยอมรับในการพิจารณาคดีที่ผู้ต้องหาไม่อาจต่อสู้หักล้างการกระทำผิด อาจเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง หรืออยู่ในเหตุการณ์โดยจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วยหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ยังอาจทำให้ทราบได้ว่าเหยื่อไม่ยินยอม จึงมีการต่อสู้ขัดขืน อาจขยุ้ม หรือ ดึงเส้นผมผู้กระทำไว้ในมือได้ ในส่วนนี้ต้องนำมาประกอบกับคำเบิกความของผู้เสียหาย

เส้นผมและเส้นขน จัดเป็นวัตถุพยานที่มีความคงทนพอสมควร ไม่เสียหายง่าย เหมือนวัตถุพยานทางชีววิทยาอื่นๆ และยังสามารถตรวจสอบถึงการสะสมสารเคมี สารพิษ และการใช้ยาเสพติดได้ การตรวจสอบที่ต้องปฏิบัติคือ วัตถุพยานที่พบนั้นเป็นเส้นผมและเส้นขนหรือไม่ ถ้าใช่ เส้นผมหรือเส้นขนนั้นเป็นของมนุษย์หรือสัตว์ ถ้าเป็นของมนุษย์เส้นผมหรือเส้นขนนั้นเป็นของใคร ข้อมูลที่เส้นผมและเส้นขนบอกได้คือ เพศของเจ้าของโดยการตรวจโครโมโซมจากส่วนรากผม อายุของเจ้าของโดยการตรวจดูสี ลักษณะเส้น และหมู่เลือด (ปาณิก เวียงชัย, 2556)

2) วิธีการเก็บเส้นผม (Laws and Medical Profession คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล)

(1) เส้นผมที่พบในสถานที่เกิดเหตุ อาจได้จากมือผู้ตายที่เกิดการต่อสู้กันก่อนตาย และกำเส้นผมของคู่ต่อสู้ไว้ในมือ ให้เก็บใส่ซองพลาสติก เขียนรายละเอียดบนหน้าซอง และนำส่งสถานที่ตรวจ เส้นผมที่ถูกกระชากได้นี้ บางครั้งอาจมีเศษรากผมติดอยู่ด้วย ทำให้สามารถใช้ตรวจพิสูจน์บุคคลทางดีเอ็นเอได้

(2) เส้นผมที่ตกอยู่บนพื้นหรือติดที่ผิวในสถานที่เกิดเหตุ ส่วนใหญ่เป็นเส้นผมที่ปราศจากรากผม เส้นผมเหล่านี้สามารถใช้ตรวจหาหมู่เลือดในหมู่เม็ดโลหิตแดงเท่านั้น การเก็บใส่ซองพลาสติกต้องเก็บแยกแต่ละช่อง ถ้าเก็บจากผิวคนละอัน

เส้นผมที่ไม่ติดรากผมและรังแค สามารถนำมาตรวจหาหมู่เลือดในหมู่เม็ดโลหิตแดง ส่วนเส้นผมที่ติดรากผมแม้เพียง 1 เส้นก็สามารถนำมาตรวจพิสูจน์บุคคลทางดีเอ็นเอได้

2.1.7 เล็บ

ในคดีเกี่ยวกับทางเพศ ผู้กระทำความผิดจะลงมือประกอบอาชญากรรมต่อเหยื่อในระยะประชิด การต่อสู้ดิ้นรนขัดขืนมักมีการใช้เล็บข่วน จนหนึ่งกำพร้าว้าของคนร้ายขาดติดอยู่ได้ซอกเล็บของเหยื่อ หากการข่มขืนต่อมามีการฆ่าเหยื่อด้วย ศพของเหยื่อยังอยู่ในสถานที่เกิด ควรมีการตรวจสอบศพของเหยื่ออย่างละเอียดด้วย โดยเฉพาะบริเวณใต้ซอกเล็บของเหยื่อ เพราะเหยื่ออาจดึงเส้นผม หรือเกิดการข่วนจากการต่อสู้ หรืออาจพบผิวหนังกำพร้าว้าในซอกเล็บของเหยื่อ ซึ่งใช้สำหรับตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ สำหรับบ่งชี้ตัวผู้กระทำได้

ดังนั้น หากพบศพของเหยื่อในสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ คือ มือของเหยื่อ ควรมีการป้องกันโดยการใส่ถุงพลาสติกสวมเพื่อรักษาสภาพไว้ และระวังเจ้าหน้าที่คดีหรือผู้ช่วยพนักงานสอบสวน หรือ เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ อย่าเพิ่งให้ใช้หมึกกลิ้งพิมพ์ลายนิ้วมือศพ เพราะจะเป็นการทำลายหลักฐานที่ปรากฏที่มือของเหยื่อ

2.1.8 ปัสสาวะ

การตรวจปัสสาวะของผู้ที่ถูกข่มขืนเป็นสิ่งสำคัญ ในการตรวจร่างกายเบื้องต้นของผู้เสียหายภายหลังการถูกข่มขืน เนื่องจากความขุ่นของปัสสาวะของผู้ที่ถูกข่มขืนสามารถบ่งบอกถึงความผิดปกติของระบบทางเดินปัสสาวะ

2.1.9 การผ่าศพ

กรณีที่มีการข่มขืนกระทำชำเราจนถึงแก่ความตาย แพทย์ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับบาดแผลที่ทำให้เสียชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปีบคอตายเพราะบาดแผลภายนอกอาจพบน้อยมาก อาจจะไม่ผ่าศพโดยตัดทวารหนัก ช่องคลอด มดลูกรังไข่ และกระเพาะปัสสาวะ ออกมาทั้งฟวง เพื่อตรวจแต่ละส่วนโดยละเอียด

2.2 การตรวจทางนิติเวชในคดีข่มขืนกระทำชำเรา

การข่มขืนกระทำชำเรา คือกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศ ล้วงล้าอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น โดยการข่มขู่หรือใช้กำลังบังคับ หรือทำให้ผู้ถูกกระทำไม่มีความสามารถในการป้องกันตนเอง หรือผู้ที่ไม่มีความสามารถในการป้องกันตนเองอยู่แล้ว ซึ่งอาจสัมพันธ์กับอายุ ความสามารถในการรับรู้ผิดปกติ หรือไร้ความสามารถ หรือเกิดจากฤทธิ์ของยา และแอลกอฮอล์ โดยผู้ถูกกระทำปราศจากความยินยอม

การค้นหาความจริงในคดีข่มขืนกระทำชำเรา เพื่อให้ได้พยานหลักฐานนิติเวชในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะการพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบของความผิดในประเด็นที่ว่า มีการล้วงล้าเข้าไปในอวัยวะเพศของหญิงหรือไม่ หญิงอยู่ในภาวะที่ยินยอมหรือไม่ เพราะหากเป็นกรณีหญิงอายุกว่า 15 ปี แล้วให้ความยินยอมหลับนอนกับชายก็ย่อมไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งภาระการพิสูจน์ในประเด็นนี้จะต้องอาศัยความรู้ทางนิติเวชมาช่วยอย่างมาก เช่นนี้แล้วการซักประวัติ การตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการจัดทำรายงานเข้าสำนวนคดี

2.2.1 วัตถุประสงค์ในการหาหลักฐานโดยแพทย์นิติเวช

การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในแง่กฎหมายนิติเวชเพื่อสนับสนุนข้อเท็จจริงที่สำคัญ

3 ประการ คือ

2.2.1.1 ผู้เสียหายถูกกระทำชำเรา

ในทางกฎหมายต้องแยกแยะระหว่างการข่มขืนกับการกระทำชำเรา โดยต้องพิจารณาก่อนว่าผู้เสียหายถูกกระทำชำเราจริง คำว่า “กระทำชำเรา” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(18) หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล้วงล้าอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น ดังนั้น หากการเก็บวัตถุพยาน หากพบตัวอสุจิ น้ำอสุจิ ขนเพชร สิ่งแปลกปลอมที่ได้จากช่องปากทวารหนัก หรือบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ของผู้เสียหาย ก็จะเข้าประกอบของนิยามคำว่า “กระทำชำเรา”

2.2.1.2 ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำซ้ำเรา

เป็นการแสดงความเชื่อมโยง การกระทำทางเพศระหว่างผู้เสียหายกับผู้ต้องหา และสถานที่เกิดเหตุ ว่าผู้ต้องหาและเหยื่ออยู่ ณ สถานที่เกิดเหตุจะทั้งบางสิ่งบางอย่างไว้ และนำบางสิ่งบางอย่างติดตัวไปเสมอ (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2560) นั่นคือโอกาสที่จะตรวจพบ ดีเอ็นเอ ของเนื้อเยื่อเซลล์ผิวหนังของผู้ต้องหาจากชอกเล็บของเหยื่อ ดีเอ็นเอ ของเซลล์เยื่อบุกระพุ้งแก้ม ในน้ำลายของผู้ต้องหาจากคราบน้ำลายในรอยกัดหัวนมของเหยื่อ ดีเอ็นเอ ของตัวอสุจิของผู้ต้องหา บริเวณของช่องคลอดเหยื่อที่จะทำให้สามารถประมวลผลได้ว่าผู้ต้องหาและผู้เสียหาย มีความสัมพันธ์ทางเพศกันจริง

2.2.1.3 การกระทำซ้ำเราเกิดขึ้นโดยปราศจากความยินยอม

คำว่า “ข่มขืน” คือ การไม่สมัครใจ กฎหมายได้บัญญัติรูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงความไม่สมัครใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 คือ การกระทำซ้ำเราโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น เช่นนี้ “ข่มขืนกระทำซ้ำเรา” หมายถึง การไม่สมัครใจกระทำซ้ำเรา เช่นการบังคับกระทำซ้ำเราโดยผู้เสียหายไม่สมัครใจ ดังนั้น อาจเกิดการต่อสู้ขัดขืน ย่อมต้องมีบาดแผลในการป้องกันตัวของเหยื่อ บาดแผลที่เกิดกับตัวผู้ต้องหา เช่น รอยเล็บมือที่อาจเกิดขึ้นบริเวณใบหน้า ลำตัว ลำคอของผู้ต้องหา และบาดแผลถลอก ฟกช้ำ บาดแผลอาจเกิดขึ้นทั้งที่ตัวเหยื่อเอง เกิดจากแรงกระตุ้นในการข่มขืนกระทำซ้ำเราของผู้ต้องหานอกเหนือไปจากความต้องการทางเพศที่ควบคุมตัวเองไม่ได้แล้ว ผู้ต้องหายังมีความต้องการใช้ความรุนแรงอีก ทำให้เกิดบาดแผลฟกช้ำ อาจจะมีบริเวณลำคอเหยื่อจากการถูกบีบคอ บาดแผลและฟกช้ำหรือฉีกขาดจากการขบกัดบริเวณหัวนมของเหยื่อ รวมถึงบาดแผลฟกช้ำฉีกขาดใหม่บริเวณแคมใน ช่องคลอด ฝีเย็บและทวารหนักได้ (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2560)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ในการหาหลักฐานโดยแพทย์นิติเวชเพื่อทราบว่าผู้เสียหายถูกกระทำซ้ำเราจริงหรือไม่ หรือถูกกระทำซ้ำเราจริง การกระทำซ้ำเราครั้งนี้ต้องจากการไม่สมัครใจของผู้ถูกกระทำซ้ำเรา และผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำซ้ำเราผู้เสียหาย จึงจะเป็นการกระทำความผิดข่มขืนกระทำซ้ำเรา

ดังนั้น การตรวจทางนิติเวชอาจทำให้ทราบข้อเท็จจริงได้มาก โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้ การตรวจร่างกายต้องตรวจทั้งเสื้อผ้าที่สวมใส่และตรวจร่างกายอย่างละเอียดทุกระบบที่เกี่ยวข้อง บริเวณศีรษะและใบหน้า ให้สังเกตดูบริเวณหนังศีรษะ คอด้านหลัง ใบหน้า จมูก บริเวณแขน ขา และลำตัว ให้สังเกตรอยรอยฟกช้ำและขีดข่วน ตั้งแต่สะโพกจรดปลายขา ตำแหน่งที่พบได้บ่อย ได้แก่ แขน ขา คอ ตามลำดับ หากสงสัยว่าจะมีร่องรอยตามร่างกายในบริเวณที่ซ่อนเร้น ควรขอให้ผู้ป่วยถอดเสื้อผ้าออกเพื่อตรวจดูเบื้องต้นโดยแพทย์ หรือพยาบาลหญิง นอกจากนี้แพทย์ควรยื่น

อยู่บริเวณที่สามารถสังเกตเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะตกลงมาระหว่างการตรวจซึ่งอาจเป็นหลักฐานทาง การแพทย์ได้ ควรมีการถ่ายภาพร่องรอยและให้รายละเอียดลักษณะการบาดเจ็บไว้เป็นหลักฐานร่วม ด้วย และควรตรวจเพื่อเก็บหลักฐานให้เร็วที่สุดภายหลังเกิดเหตุ ถึงแม้ว่าผู้เสียหายจะยังไม่ได้ไปแจ้ง ความ การตรวจร่างกายรอบๆ บริเวณที่มีการล่งละเมิดทางเพศ เพื่อหาร่องรอยบาดแผลและสิ่ง แลกปลอมโดยเฉพาะคราบของสารคัดหลั่ง ร่องรอยหรือบาดแผลจากกิจกรรมทางเพศสัมพันธ์ เช่น การกัก จูบ การดูตัวอย่างรุนแรง บาดแผลจากการมีเพศสัมพันธ์ทั้งที่อวัยวะเพศ ทวารหนัก และช่อง ปาก การตรวจหาร่องรอยของสารคัดหลั่งต่างๆ บนร่างกายส่วนอื่น การตรวจประเมินสภาพจิตใจ เบื้องต้นเพื่อค้นว่ามีปัญหาหรือไม่ และจะได้ประเมินความรุนแรงเพื่อให้การดูแลรักษาเป็นการเฉพาะ หน้าก่อนส่งต่อให้จิตแพทย์วินิจฉัยและรักษาอย่างเหมาะสม การตรวจทางสูตินรีเวชวิทยาเพิ่มเติมเมื่อ ได้ตรวจเก็บหลักฐานทางนิติเวชศาสตร์ไปแล้ว และต้องเป็นกรณีที่ผู้เสียหายให้ประวัติอาการที่สงสัย ว่าจะตั้งครรภ์หรือเป็นโรคทางนรีเวช (ทักษิณา ทินนา, 2560)

2.2.2 การตรวจร่างกายผู้เสียหายถูกข่มขืนกระทำชำเรา

การตรวจร่างกายอย่างละเอียดทุกระบบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องตรวจทั้งเสื้อผ้าที่สวม ใส่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) บริเวณศีรษะและใบหน้า ให้สังเกตดูบริเวณหนังศีรษะ, คอด้านหลัง, ใบหน้า, จมูก บริเวณแขน ขา และลำตัว ให้สังเกตร่องรอยฟกช้ำและขีดข่วน ตั้งแต่สะโพกจรดปลายขา ตำแหน่งที่พบได้บ่อยได้แก่ แขน ขา คอ ตามลำดับ

(2) การตรวจร่างกายรอบๆ บริเวณที่มีการล่งละเมิดทางเพศ เพื่อหาร่องรอย บาดแผลและสิ่งแลกเปลี่ยนโดยเฉพาะคราบของสารคัดหลั่ง

(3) ร่องรอยหรือบาดแผลจากกิจกรรมทางเพศสัมพันธ์ เช่น การกัก จูบ การดูตัวอย่าง รุนแรง

(4) บาดแผลจากการมีเพศสัมพันธ์ทั้งที่อวัยวะเพศ ทวารหนัก และช่องปาก

(5) การตรวจหาร่องรอยของสารคัดหลั่งต่างๆ บนร่างกายส่วนอื่น

(6) การตรวจประเมินสภาพจิตใจเบื้องต้นเพื่อค้นว่ามีปัญหาหรือไม่ และจะได้ ประเมินความรุนแรงเพื่อให้การดูแลรักษาเป็นการเฉพาะหน้าก่อนส่งต่อให้จิตแพทย์วินิจฉัยและรักษา อย่างเหมาะสม

(7) การตรวจทางสูตินรีเวชวิทยาเพิ่มเติมเมื่อได้ตรวจเก็บหลักฐานทางนิติเวชศาสตร์ ไปแล้ว และต้องเป็นกรณีที่ผู้เสียหายให้ประวัติอาการที่สงสัยว่าจะตั้งครรภ์หรือเป็นโรคทางนรีเวช เท่านั้น จะได้ไม่เป็นการรบกวนผู้เสียหายจนเกินไป

(8) การตรวจอวัยวะเพศ ตำแหน่งที่พบบาดแผล ได้แก่ บริเวณขอบด้านล่างของปาก ช่องคลอด (posterior forchette), แคมเล็ก (labia minora) ถลอก, เยื่อพรหมจารี (hymen) ฟกช้ำ

การตรวจอวัยวะเพศในผู้ใหญ่ โดยทั่วไปจะจัดผู้เสียหายในท่าลิโธโตมี (Lithotomy) การตรวจบริเวณช่องปาก การบาดเจ็บในช่องปากมักเกิดจากการบังคับสอดใส่อวัยวะเพศในช่องปากเพื่อกระตุ้นการแข็งตัวขององคชาติ อาจตรวจพบการบาดเจ็บของเยื่อบุผิว (mucosa), มีการซ้ำ บวม แดง บริเวณเพดานปาก และลิ้นไก่ เนื่องจากเลือดมาเลี้ยงมาก (hypervascularity) เก็บตัวอย่างส่งตรวจจากเหงือก ใต้ลิ้น และต่อมทอนซิล

(9) การตรวจทวารหนัก บาดแผลบริเวณทวารหนักอาจเป็นรอยแผลสดหรือรอยแผลที่กำลังจะหาย ถ้าแผลไม่ลึกนักร่องรอยมักหายภายใน 1-2 สัปดาห์ ลักษณะที่ตรวจพบในเด็กที่ถูกล่วงละเมิด ได้แก่ รอยฉีกกินลึกเลยจากเยื่อบุทวารหนักเข้าไปถึงผิวหนังชั้นเย็บและอธิบายสาเหตุไม่ได้ ทวารหนักหลวม (anal laxity) โดยมีการขยายของทวารหนักจากกิริยาสนองฉับพลัน (reflex anal dilation-RAD) ใหญ่กว่า 15 มิลลิเมตร และไม่มีอุจจาระในส่วน ampulla

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บ

1) เสื้อผ้าที่พบคราบต้องสงสัย รวมถึงแผ่นรองผู้ป่วย (ในกรณีที่ถูกนำตัวมาส่งโรงพยาบาลโดยรถฉุกเฉิน)

2) Swab จากปากช่องคลอด; posterior fornix และ endocervix อาจรวมถึงทวารหนักหรือช่องปาก ถ้ามีประวัติ และจากส่วนอื่นๆของร่างกายที่พบคราบต้องสงสัย เมื่อเก็บแล้วควรผึ่งให้แห้งก่อนบรรจุหีบห่อ

3) Scraping เล็บมือในกรณีที่มีการข่วนจนได้เนื้อเยื่อผู้ต้องหาติดมาในชอกเล็บ

4) ตัวอย่างเลือดเพื่อส่งตรวจทางพิษวิทยา หรือทางSerology ของโรคติดเชื้อที่สงสัย

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานสำคัญที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ผ่านกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ และผ่านความรู้พื้นฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งในทางกฎหมาย ถือว่าเป็นกระบวนการพิจารณาหรือจะนำเข้าสู่ความรู้ของศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ผิด

2.3 แนวทางการประเมินผู้ป่วยที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา

ต้องพิจารณาตามหลักปฏิบัติจริยธรรมวิชาชีพ ควรแยกตรวจผู้ป่วยเสียหายในสถานที่เหมาะสม ส่วนตัวไม่พลุกพล่าน เพื่อลดความตึงเครียดต่อผู้ป่วย แบ่งผู้เสียหายออกเป็น 3 กลุ่มตามความเหมาะสม (ดารานี มิเงินทอง และสุปรียา วงษ์ตระหง่าน, 2557) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เกิดเหตุการณ์ภายใน 72 ชั่วโมง หรือรายที่มีความผิดปกติมาก ต้องตรวจทันทีที่มีโอกาสพบร่องรอยได้มากที่สุด

กลุ่มที่ 2 รายที่เกิดเหตุการณ์นานกว่า 3 วัน ไม่เกิน 1-2 สัปดาห์ ตรวจทันทีหรืออาจนัดตรวจในวันรุ่งขึ้น เป็นกลุ่มที่อาจมีร่องรอยเหลืออยู่บ้าง

กลุ่มที่ 3 รายที่เกิดเหตุการณ์มานานแล้ว และผู้เสียหายไม่มีอาการใด เป็นกลุ่มที่มักไม่พบร่องรอย สามารถนัดตรวจในเวลาที่เหมาะสม

3. แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง ภาพรวมขั้นตอนและวิธีการสำหรับดำเนินการแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยมีองค์กรหรือบุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะในการควบคุมขั้นตอนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นหนึ่งในกลไกที่สำคัญในการควบคุมสังคมอย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมทุกสังคม โดยการนำหลักการทางกฎหมายมาใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม และควบคุมการบริหารงานของกระบวนการยุติธรรมอีกทางหนึ่ง (วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, 2560) ดังนั้น เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาขึ้น การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ต้องกระทำตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดวิธีดำเนินคดีอาญา แยกศึกษาได้ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา (criminal proceedings) เป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายอาญา โดยองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นประกอบไปด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล ทนายความ งานราชทัณฑ์ ตลอดจนบางกรณีต้องมีสหวิชาชีพอื่น ๆ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ เป็นการปฏิบัติหน้าที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมกับทุกฝ่าย การดำเนินคดีอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริง (search of truth) เพื่อชี้ขาดตัดสินคดีให้เกิดความยุติธรรมในสังคม จะส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อย (social peace and public order) ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน ประเทศก็จะได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่อไป แนวคิดการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นเรื่องอันเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาความจริงเพื่อนำไปสู่ความยุติธรรม เป็นสิ่งที่ประชาชนเรียกร้องแสวงหา เพราะความต้องการสุดท้ายของการดำเนินคดีอาญา คือยังให้เกิดความยุติธรรม (justice) ขึ้นในสังคม

เมื่อมีการกระทำที่อ้างว่าผิดกฎหมายอาญา ก็ต้องเป็นไปตามหลักที่ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 เป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นหลักการที่ถือว่าเป็นหัวใจของกฎหมายอาญา หลักนี้ในทางหลักวิชาการเรียกว่า “หลักไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (Nulla Poena Sine Loge) ซึ่งผู้ใช้อำนาจรัฐทุกฝ่ายจะต้องผูกมัดโดยหลักการนี้ (คณิต อนุคร, 2543) จากหลักกฎหมายและหลักทางวิชาการดังกล่าว เรียกว่า “หลักไม่มีโทษ โดยไม่มี

กฎหมาย” จึงเป็นหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำความผิด ซึ่งเมื่อพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดก็ต้องกำหนดโทษอย่างเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด

3.1.1 หลักความยุติธรรม (Equity)

หลักความยุติธรรม หมายถึง ลักษณะของความเสมอภาค (equal) ยุติธรรม (fair) เป็นกลางปราศจากอคติ (impartiality) ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (even-handed) เป็นรากฐานสำคัญในการความผิดและโทษบุคคล ซึ่งคำว่า Equity นี้มี รากศัพท์มาจากคำว่า aequus ที่หมายถึงความยุติธรรมโดยใช้เพื่อแสดงออกถึงแนวคิดเรื่องความยุติธรรมหรือความถูกต้องที่มาจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งหากแบ่งความยุติธรรมตามลักษณะการเกิด อาจแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ ความยุติธรรมเกิดจากรธรรมชาติ หรือที่เรียกว่า กฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) และความยุติธรรมเกิดจากกฎหมาย หรือที่เรียกว่า กฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) (ปัญญา อุดชาชน, 2558) ความยุติธรรมตามธรรมชาติ (natural justice) แนวคิดของอริสโตเติล (Aristotelian) กล่าวว่าหลักความยุติธรรม คือ การแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ โดยทั่วไปที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอของการมีกฎหมายนั้น โดยความยุติธรรมมิได้ขึ้นกับตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องการปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ขอบด้วยกฎหมาย (Legal Methodology) ด้วย และตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) หนึ่งในแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความไม่ยุติธรรม คือหลักความยุติธรรมหรือเอควิตี (Equity) (ศิริชัย มงคลเกียรติศรี, 2547)

3.1.2 ระบบกฎหมายในการดำเนินคดีอาญา

ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจะใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งคดีซับซ้อนกระทำซ้ำเรานั้นก็ถูกกำหนดให้เป็นระบบกล่าวหาเช่นกัน ระบบกล่าวหา (Accusatory System) แต่ระบบกฎหมายที่สำคัญสำหรับประเทศเสรีประชาธิปไตยมีอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) กับ ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (civil law) ทั้งสองระบบกฎหมายนี้มีระบบพิจารณาคดีและสืบพยานแตกต่างกัน สำหรับระบบคอมมอนลอว์ (Common law) ใช้ระบบที่เรียกว่าระบบพิจารณาคดีแบบกล่าวหา (Accusatory System) ส่วนระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (civil law) จะใช้ระบบพิจารณาคดีแบบไต่สวน (Inquisitorial System) (โสภณ รัตนกร, 2542) มีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 ระบบกล่าวหา (Accusatory System)

ระบบกล่าวหา นั้น มีที่มาจากประเทศอังกฤษและกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) หลักการของระบบกล่าวหา มีวิวัฒนาการจากการแก้แค้นกันระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง แล้วรวบรวมพยานหลักฐานมานำสืบความผิดของจำเลยในศาล ส่วนศาลหรือผู้พิพากษาจะวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัด เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะมีแนวความคิดมาจากการพิจารณาคดีในสมัยโบราณ ซึ่งใช้วิธีทรมาน (trial by ordeal) และทำให้ทั้งสองฝ่ายต่อสู้คดีกันเอง (trial by battle) ส่วนศาลจะทำ

หน้าที่เป็นคนกลางหรือกรรมการ ต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นการเอาพยานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยฝ่ายโจทก์จะเอาพยานที่เป็นพรรคพวกของตนมาเบิกความกล่าวหาจำเลย ส่วนจำเลยก็เอาพวกของตนมาเบิกความรับรองความบริสุทธิ์ของตนให้ศาลฟังแล้วตัดสินคดีไปตามน้ำหนักพยานของแต่ละฝ่าย จากการใช้วิธีการต่อสู้คดีกันนั่นเอง ระบบกล่าวหาจึงให้ความสำคัญอย่างสูงต่อหลักเกณฑ์ต่อไปนี้คือ

1. หลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ซึ่งภาระในการพิสูจน์ความผิดจึงเป็นหน้าที่ของโจทก์
2. ถือหลักสำคัญว่าโจทก์และจำเลยมีฐานะในศาลเท่าเทียมกัน
3. ศาลจะวางตนเป็นกลางโดยเคร่งครัด คอยควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายลักษณะพยานโดยเคร่งครัด หากปฏิบัติผิดหลักเกณฑ์อาจถูกศาลพิพากษายกฟ้องได้
4. ศาลจะมีบทบาทค้นหาความจริงน้อยมาก เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของคู่กรณีหรือ คู่ความจะต้องแสวงหาพยานมาแสดงต่อศาลด้วยตนเอง ดังนั้น จึงต้องนำเสนอพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

3.1.2.2 ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)

ตามระบบไต่สวน ศาลไม่ได้ทำหน้าที่วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดเหมือนระบบกล่าวหาแต่จะทำหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตนเอง ศาลจะมีบทบาทในการดำเนินคดีอย่างสูง ผิดกับในระบบกล่าวหาที่ศาลมีบทบาทน้อยมากเพราะต้องวางตัวเป็นกลาง โดยที่ระบบไต่สวนเน้นในเรื่องการค้นหาความจริงเป็นหลัก ดังนั้น กฎเกณฑ์ในการดำเนินคดี เช่น การสืบพยาน การดำเนินการต่าง ๆ ในศาลจึงยืดหยุ่นกว่าระบบกล่าวหา

จากที่มาของระบบกล่าวหาที่ระบบไต่สวนที่ ศ.ดร.หยุด แสงอุทัย ได้กล่าวไว้ ข้างต้นจะทำให้เราเห็นหลักการสำคัญที่ว่าเมื่อใดที่คู่ความหรือคู่กรณีมีสถานะเท่าเทียมกันแล้วการใช้ระบบกล่าวหาจะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย เพราะเป็นเรื่องที่ต่างฝ่ายต่างต้องปกป้องรักษาสิทธิของตนเอง แต่ถ้าเมื่อใดที่คู่กรณีหรือคู่ความมีสถานะไม่เท่าเทียมกันแล้ว การใช้ระบบไต่สวนย่อมจะเหมาะสมและเป็นธรรมแก่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งอยู่ในสถานะเสียเปรียบ เช่นกรณีพิพาทระหว่างราษฎรหรือเอกชนกับรัฐเป็นต้น เพราะพยานหลักฐานต่าง ๆ มักจะอยู่ในการครอบครองของฝ่ายรัฐเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นการยากที่ฝ่ายราษฎรจะนำสืบหรืออ้างพยานหลักฐานตามระบบกล่าวหาที่มีหลักว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” โอกาสที่จะชนะคดีสำหรับราษฎรหรือเอกชนจึงเป็นไปได้ยาก (หยุด แสงอุทัย, มปป.) แต่ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้น หากพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถือได้ว่าเป็นระบบผสมกล่าวคือ การดำเนินคดีขึ้นเจ้าพนักงานซึ่งพนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเป็นสำนวนการสอบสวน แล้ว

สรุปสำนวนความเห็นทางคดีว่าความสงสัยหรือไม่ หรือจะงดทำการสอบสวนจากนั้นได้ส่งสำนวนสำนวนการสอบสวน พร้อมความเห็นข้างต้นไปยังพนักงานอัยการ ทั้งนี้พนักงานสอบสวนเป็นผู้กำหนดฐานความผิด ตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นการสอบสวนลักษณะของการสอบสวนไม่ต้องกระทำโดยเปิดเผย แต่การสอบสวนจะทำการสอบสวนในที่ไหนใดเวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ร่วมด้วยรูปแบบการดำเนินคดีชั้นก่อนฟ้องจึงเป็นระบบไต่สวน (มานะ เเพาะช่วย, 2556)

3.1.3 ระบบการฟ้องคดีอาญา (prosecution system)

ระบบการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้กำหนดไว้ 2 ระบบ คือ ระบบฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (state prosecution) และระบบฟ้องคดีอาญาโดยเอกชน (private prosecution) มีรายละเอียดดังนี้

3.1.3.1 ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (state prosecution)

แนวคิดหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐคือรัฐนี้หน้าที่อำนวยความยุติธรรมและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและต้องรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายย่อมถือเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจำเป็นต้องร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาคือพนักงานอัยการ

ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้น ทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานนั้น เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด และในการดำเนินคดีอาญาชั้นศาลทุกฝ่ายต่างก็มีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริง ศาลจะวางเฉย (passive) ไม่ได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ในปัจจุบันศาลวางเฉยโดยสิ้นเชิง อันเป็นการปฏิบัติทำนองเดียวกับศาลในประเทศที่การดำเนินคดีอาญาเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนซึ่งทางปฏิบัติไม่มีกฎหมายสนับสนุนแต่อย่างใด (คณิต ณ นคร, 2549)

สำหรับประเทศไทยพนักงานอัยการฟ้องคดีแทนรัฐ และถือว่าพนักงานอัยการเป็นทนายแผ่นดินตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 11 มีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในฐานะเป็นผู้แทนรัฐ หรือหากกรณีผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีอาญาไปแล้วพนักงานอัยการก็มีอำนาจยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในระยะเวลาใดระหว่างการศึกษา ก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31

3.1.3.2 ระบบการฟ้องคดีโดยเอกชน (private prosecution)

ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยเอกชนนั้น เอกชนที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญา จะต้องเป็นผู้เสียหาย (injured person) ซึ่งถือว่าเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด การดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนจึงหมายถึงการที่ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาเพื่อประโยชน์ของตนเองไม่ได้ ดำเนินคดีในนามของรัฐ หรือมุ่งให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ระบบการฟ้องคดีโดยเอกชนมีแนวคิดว่าคุณคดีย่อมมีสิทธิ์ที่จะปกป้องคุ้มครองตนเอง ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายที่อาจจะทำให้บุคคลใดได้รับความเสียหาย บุคคลนั้นก็มีสิทธิ์ที่จะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย

สำหรับคดีข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เสียหายสามารถเลือกดำเนินคดีได้โดยการร้องทุกข์เพื่อให้ฟ้องคดีโดยรัฐ หรือจะฟ้องคดีเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วผู้เสียหายเลือกที่จะดำเนินคดีโดยรัฐ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาเฉพาะการฟ้องคดีโดยรัฐ

3.2 องค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา ได้แบ่งเป็นองค์กร ตำรวจทำหน้าที่ในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน จากนั้นก็ส่งสำนวนการสอบสวนต่อไปยังองค์กรอัยการ เพื่อทำคำฟ้องเสนอต่อองค์กรศาล แต่หากต้องมีการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา หรือการบังคับตามคำตัดสินของศาลก็ต้องส่งให้งานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์เป็นผู้ดำเนินการ และมีหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ตั้งแต่กระบวนการขั้นสืบสวนสอบสวน ขั้นพิจารณาพิพากษา และการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล จึงแบ่งได้ดังนี้

3.2.1 ตำรวจและพนักงานสอบสวน

ตำรวจ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม สอบสวนและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ตำรวจ เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะทำการแสวงหาพยานหลักฐาน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด แยกได้ดังนี้

3.2.1.1 เจ้าหน้าที่สายตรวจ

เจ้าหน้าที่สายตรวจ เป็นข้าราชการตำรวจที่ได้รับคำสั่งจากหน่วยงานให้ทำหน้าที่ออกตรวจตราดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561) เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ การสืบสวน และการให้บริการแก่ประชาชน สำหรับ “การ

สืบสวน” ก็คือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งมีทั้งการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ และการสืบสวนหลังเกิดเหตุเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด ส่วนข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนหลังเกิดเหตุ นำส่งพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนข้อเท็จจริง และหลักฐานเหล่านี้จะเป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนต่อไป ตำรวจสายตรวจในขณะที่ทำหน้าที่สืบสวนจะต้องมีการทำบันทึกไว้เสมอ อำนาจหน้าที่ที่สำคัญของสายตรวจมีดังนี้

1) เมื่อมีการรับแจ้งเหตุ ไม่ว่าจะจากปากคำของประชาชน จากโทรศัพท์มือถือ จากเครื่องมือสื่อสาร จากวิทยุกระจายเสียง จากโทรทัศน์ ต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับและรายละเอียดที่สำคัญ เช่น สภาพสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือไม่เป็นต้น และจะต้องไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็ว

2) การจัดการกับคำร้องทุกข์ เนื่องจากผู้เสียหายจะร้องทุกข์กับตำรวจสายตรวจก็ได้ หากเป็นร้องทุกข์โดยหนังสือ ตำรวจสายตรวจจะต้องจัดการนำส่งพนักงานสอบสวน แต่หากผู้เสียหายร้องทุกข์ด้วยปาก ให้สายตรวจรับจัดการให้ผู้เสียหายไปพบพนักงานสอบสวน หรือสายตรวจอาจจะจดบันทึกแล้วรีบส่งให้พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่สายตรวจเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ทำการสืบสวน และอยู่ในฐานะผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน

3.2.1.2 พนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวน จะทำหน้าที่ในการสอบสวน ซึ่งก็คือการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ บางกรณีอาจต้องร้องขอไปยังหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเหลืองานสอบสวนในส่วนที่พนักงานสอบสวนไม่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

3.2.1.3 ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน

การทำหน้าที่ของตำรวจเริ่มตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การบันทึกสถานที่เกิดเหตุ การค้นหาวัตถุพยานการเก็บรวบรวมวัตถุพยานการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยา การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ การตรวจพิสูจน์ทางเคมี การตรวจหาหลักฐานทางชีววิทยา การเก็บรักษาและการส่งพยานหลักฐานประเภทชีววิทยาไปตรวจพิสูจน์ การปฏิบัติของห้องปฏิบัติการเมื่อได้รับวัตถุพยานการตรวจหาพยานหลักฐานทางเคมี ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำส่งพนักงานสอบสวนต่อไป

3.2.2 หมายความ

หมายความเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม คือ เข้ามาช่วยเหลือทั้งฝ่ายผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด และฝ่ายผู้เสียหาย มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกและคุ้มครอง

สิทธิของประชาชน ช่วยว่าความแก่ต่างให้แก่คู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย บทบาทของ ทนายความในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีอยู่ 2 ส่วน คือ

3.2.2.1 บทบาทของทนายความในขั้นตอนการสอบสวน

สำหรับในขั้นตอนการสอบสวน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการรวบรวม พยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวน ข้อกฎหมายไม่ได้เปิดโอกาสให้ทนายความได้มีส่วนร่วมมากนัก พิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติให้ทนายความมีส่วนร่วมในการค้นหา พยานหลักฐาน ได้แก่

1) มาตรา 7/1 ที่บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมี สิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูก จับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้น

สอบสวน

ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิแจ้งหรือขอพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็น ทนายความเป็นการเฉพาะตัว กับมีสิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

2) มาตรา 134/1 บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดี ที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้ พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถาม ผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

3) มาตรา 134/3 ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง การสอบปากคำตนได้

3.2.2.2 ในขั้นตอนการพิจารณาในศาล

จำเลยแต่งตั้งทนายความในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา แต่ถ้าจำเลยไม่ สามารถจัดหาทนายความเองได้ ศาลก็อาจตั้งทนายความให้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

1) มาตรา 165/1 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมี อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 165 ถ้าจำเลยมาศาล เมื่อใด และจำเลยไม่มีทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ในการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 165 ถ้าจำเลยมาศาลเมื่อใด ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในการไต่สวนมูลฟ้องจะมีเฉพาะกรณีที่เป็นคดีอาญาโดยเอกชน กล่าวคือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง แต่หากเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ คือ พนักงานอัยการเป็นฟ้อง ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็ไม่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ทนายความมีอำนาจเพียงแต่ตรวจสอบผลในชั้นศาลเท่านั้น

2) มาตรา 173 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ตามมาตรา 173 นี้ เป็นขั้นตอนการพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ทนายความมีอำนาจเพียงตรวจสอบจากผลที่พยานผู้เชี่ยวชาญเบิกความต่อศาลเท่านั้น ส่วนขั้นตอนการเก็บรวบรวม ทนายความไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบได้

ทนายความเป็นผู้ประกอบอาชีพกฎหมายโดยอิสระ ทนายความจะให้คำปรึกษาหรือดำเนินคดีแทนคู่ความ โดยคิดค่าบริการจากลูกความ (เว้นแต่กรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่นนี้รัฐจะเป็นจ่ายค่าตอบแทนให้กับทนายความ) ทนายความจึงเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในระบบกระบวนการยุติธรรมเพราะเป็นผู้รู้กฎหมายโดยจะคอยให้คำปรึกษาตั้งแต่ชั้นสอบสวน และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดีในศาล การกระทำของทนายในศาลมีผลเท่ากับคู่ความทำเอง

3.2.3 พนักงานอัยการ

“องค์กรอัยการ” มีความสำคัญมีความสำคัญขององค์กรหนึ่ง เนื่องจากมีภารกิจหน้าที่ที่สำคัญทั้งการผดุงความยุติธรรมให้เกิดแก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย รวมถึงการพิสูจน์ถูกผิดให้แก่ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย โดยมีกฎหมายบัญญัติให้องค์กรอัยการมีภารกิจหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์กรอัยการคือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งต้องทำด้วยความรวดเร็ว เท่าเทียมและเป็นธรรม

พนักงานอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีเสร็จแล้วได้ความตามทางสอบสวนอย่างไร ให้ทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา มาตรา 141 ในการตรวจสำนวนและทำความเข้าใจสิ่งคดีของพนักงานอัยการ ต้องมี พยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนแล้ว

3.2.4 ศาลยุติธรรม

ศาลเป็นผู้นำที่พิจารณาชี้ขาดคดีหรือตัดสินคดีตามพยานหลักฐาน ศาลยุติธรรมศาลแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

(1) ศาลชั้นต้น คือ ศาลที่จะเริ่มพิจารณารรคดีเป็นเบื้องต้น ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

(2) ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลซึ่งวินิจฉัยข้อผิดพลาด หรือข้อขาดตกบกพร่องของศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาอารรคดี ศาลอุทธรณ์นั้นเดิมมีอยู่ศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ปัจจุบันได้ขยายออกไปอีก 9 ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ ภาค 1 – 9

(3) ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดของศาลในระบบศาลยุติธรรม มีศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

3.2.5 ราชทัณฑ์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกือบทุกขั้นตอน โดยทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนศาลพิจารณา ระหว่างการพิจารณา ตลอดจนภายหลังการพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ควบคุมตัว ปล่อยตัว หรือแม้แต่คำพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ทั้งยังมีความรับผิดชอบสำคัญอื่นอีก คือ การฝึกอบรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมขังให้กลับตนเป็นคนดี ด้วยการให้การอบรมทั้งในด้านศีลธรรม และอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ภายหลังได้รับการปล่อยตัวไป

3.3 ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นจะต้องการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือมีการสืบสวน และสอบสวนเกี่ยวกับความผิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อน จากนั้นพนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือในบางกรณีผู้เสียหายจะฟ้องต่อศาลโดยตรงก็ได้ สารสำคัญของกระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะศึกษา มีดังนี้

3.3.1 การจับกุมผู้กระทำความผิด

หลักของการจับกุมผู้สงสัยว่ากระทำความผิด มีอยู่ว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับไม่ได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า
- (2) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี
- (4) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และอ้างด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

การจับกุมผู้กระทำความผิดของราษฎร โดยปกติ ราษฎรนั้นจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับจะขอความช่วยเหลือเพื่อจัดการตามหมาย หรือ
- (2) ผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าและความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

3.3.2 การสืบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้นิยามของการสืบสวนว่า "การสืบสวน หมายรวมถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด การดำเนินการสืบสวนคดีอาญากระทำไปโดยมีความ มุ่งหมาย 2 ประการคือ

1. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. เพื่อจะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การสืบสวนนั้น จะช่วยพนักงานสอบสวนให้ทราบข้อเท็จจริง รายละเอียดแห่งการกระทำความผิด แต่ผลที่ได้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาไม่ได้ เพราะไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมาย อย่างครบถ้วน ก็อาจเข้าหลักเกณฑ์เรื่องบทตัดพยาน แต่อย่างไรก็ตามพนักงานสอบสวนสามารถนำ ข้อเท็จจริงที่ได้เป็นแนวทางการสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย และมีน้ำหนักที่ศาลจะรับฟังเป็นพยานลงโทษจำเลยได้

3.3.3 การสอบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) บัญญัติว่า "การสอบสวนความถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ"

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเรื่องการสอบสวนคดีอาญาไว้ก็เพื่อประโยชน์ ดังนี้

1. กำหนดวิธีการที่จะให้ปรากฏพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดอาญาสองประการคือ แสดงว่าได้มีความผิดอาญาเกิดขึ้นจริง และมีพยานหลักฐานพอฟังว่าผู้ต้องหาในคดีเป็นผู้กระทำความผิด

2. เป็นหลักประกันผู้ต้องหาโดยพนักงานอัยการจะฟ้อง โดยไม่มีการสอบสวน หรือการสอบสวนยังไม่เสร็จไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 แต่หากเป็นการดำเนินคดีโดยเอกชน กล่าวคือผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีเอง ก็ไม่ต้องมีการสอบสวนก่อนฟ้องคดี

3.3.4 การฟ้องคดีอาญา

การฟ้องคดีอาญา เป็นการฟ้องให้ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดและลงโทษอย่างเหมาะสม ถ้าพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีตามหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ โดยปกติศาลไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง เพราะพนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ก็ต่อเมื่อมีการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาแล้ว แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ ส่วนในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาโดยลำพังตนเอง ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เพราะเป็นการฟ้องคดีโดยไม่มีการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือเป็นการฟ้องในกรณีที่พนักงานสอบสวนสอบสวนแล้ว และมีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องเองนี้ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องและเห็นว่าคดีมีมูลเสียก่อนจึงจะสั่งประทับฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ โดยในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องจำเลยจะมาศาลหรือไม่ก็ได้ และจะแต่งทนายมาซักถามพยานโจทก์หรือไม่ก็ได้ การที่กำหนดให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียตอนนี้ ก็เพราะการฟ้องคดีอาญาทำให้จำเลยต้องมาศาลตลอดเวลาที่มีการพิจารณาคดี และศาลอาจสั่งจำเลยไว้ซึ่งเป็นการตัดทอนเสรีภาพของจำเลย ดังนั้นจึงควรบังคับให้จำเลยมาศาลหรือถูกขังต่อเมื่อศาลได้ไต่สวนเห็นว่าคดีพอมูลแล้ว

3.3.5 การพิจารณาคดีอาญา

บทบาทของศาลในการดำเนินคดีอาญาตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “หลักการตรวจสอบข้อเท็จจริง” (Examination System) เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายด้วย และในการพิสูจน์ความผิดต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นสิ่งสำคัญ การพิจารณาคดีอาญา มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ต้องมีการฟ้องจึงจะมีการพิจารณาคดีอาญาได้ ศาลไม่มีอำนาจริเริ่มพิจารณาคดีอาญาได้

(2) การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผย ประชาชนที่สนใจมีสิทธิฟังการพิจารณาได้

(3) การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการที่จะต่อสู้คดีโดยมีโอกาสได้ซักพยาน และชี้แจงข้อเท็จจริงตามสมควร ส่วนการพิจารณาลับหลังจำเลยมิได้เฉพาะในกรณียกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ

(4) ในคดีอุกฉกรรจ์หรือที่เต็กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำบัญญัติว่าเป็นความผิด ถ้าจำเลยไม่มีทนาย ให้ศาลตั้งทนายให้เมื่อจำเลยต้องการ

(5) การพิจารณาคดีอาญากระทำได้ครั้งเดียวสำหรับความผิดอันเดียวกันนั้น ถ้าศาลพิจารณายกฟ้อง และคดีถึงที่สุดแล้ว จะรื้อฟื้นเอาการกระทำนั้นขึ้นมาพิจารณาใหม่อีกไม่ได้

3.3.6 การพิพากษาคดีอาญา

การพิพากษาคดีอาญา มีสาระสำคัญดังนี้

(1) คำพิพากษาจะถือความจริงเป็นใหญ่ แม้ปรากฏว่าจำเลยรับสารภาพ แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิด ก็ต้องพิพากษาปล่อยตัวจำเลย

(2) ศาลจะพิจารณาลงโทษจำเลยได้ ต่อเมื่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาตรงกับข้อเท็จจริงที่บรรยายในฟ้อง ถ้าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาต่างกับข้อเท็จจริงที่บรรยายในฟ้อง ศาลต้องยกฟ้อง ไม่มีการพิพากษาโดยไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐานโดยศาล เว้นแต่จำเลยจะรับสารภาพในคดีที่ไม่สำคัญ

(3) ต้องพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ตามตัวบทกฎหมาย ถ้าจะพิพากษาลงโทษ จะต้องระบุบทมาตราแห่งความผิดลงไว้ในคำพิพากษาด้วย ต้องพิจารณาลงโทษเฉพาะที่เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

(4) ต้องพิจารณาลงโทษไม่เกินคำขอในฟ้อง

3.3.7 การบังคับคดีอาญา

การบังคับคดีอาญา มีสาระสำคัญว่า ต้องมีคำพิพากษาจึงจะบังคับได้ ต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาเท่านั้น การบังคับคดีต้องเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งคดีอาญาเมื่อมีคำพิพากษาแล้ว จะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาโดยไม่ชักช้า

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหลักการลงโทษทางอาญา และการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ไว้ในมาตรา 29 และมาตรา 258 ดังนี้

4.1 หลักการลงโทษทางอาญา

มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 ได้บัญญัติรองรับสิทธิไว้ 2 ส่วน ดังนี้

1. จะลงโทษทางอาญากับบุคคลใดไม่ได้ เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

2. ข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การลงโทษทางอาญากับบุคคลใด จะต้องมิกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำบัญญัติว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจะเลยเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และผู้กล่าวจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดตามตัวบทกฎหมาย ส่วนจำเลยจะได้รับประโยชน์ข้อสันนิษฐานตามรัฐธรรมนูญว่าไม่มีความผิด จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด

4.2 การปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

การปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปไว้

มาตรา 258 บัญญัติไว้ว่า

“ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่

เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

(4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน”

การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง. สามารถแยกอธิบายได้ดังนี้ (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564)

1. กระบวนการยุติธรรมต้องกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการในทุกขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว เพื่อลดความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนในสังคม

2. ต้องสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด มุ่งเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมในสังคมไทย และเพิ่มศักยภาพให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น

3. ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบ และถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีเสียหายและขาดอายุความ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

4. กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นทางเลือกเพื่อสร้างความยุติธรรมเนื่องจากในปัจจุบันการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญในคดีมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น

5. เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ในชั้นก่อนเริ่มฟ้องคดีจนกว่าคดีจะเสร็จเด็ดขาด เพื่อให้ห้องคดีต่าง ๆ เหล่านั้นดำเนินการมุ่งเป้า เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็วเป็นหลัก

6. การบังคับใช้กฎหมายต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ และภารกิจของตำรวจและเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ

7. แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรม ในการแต่งตั้ง โยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงความอาวุโสและความรู้ความสามารถไปพร้อมกัน

5. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจ พิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้ 2 ระยะเวลา คือ ชั้นสอบสวน กล่าวคือการรวบรวมหลักฐานเป็น อำนาจของพนักงานสอบสวน กับชั้นพิจารณาคดีในศาล เป็นการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี การศึกษาครั้งนี้จึงแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

5.1 การรวบรวมพยานหลักฐาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้ในมาตรา 131 ข้อจำกัดการใช้ อำนาจของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 131/1 และมาตรา 132

มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อ ประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกร้องหา เพื่อจะรู้ตัว ผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

มาตรา 131/1 ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ช่มชู้้นกระทำชำเรา เป็นกระบวนการหนึ่งของการสอบสวนเช่นกัน ดังนั้น การใช้อำนาจรัฐในการ แสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายซึ่งว่าด้วยอำนาจสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 132 ได้วางหลักไว้ว่า เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดความกระจ่างขึ้นในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจค้น เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มุ่งประสงค์ให้พนักงานสอบสวนทำหน้าที่เพียงรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเท่านั้น แต่ยังให้พนักงานสอบสวนทั้งหลายได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาด้วย ทั้งนี้เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติบทนิยามความหมายของคำว่า “การสอบสวน” ไว้ ตามมาตรา 2(11) ว่า “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องโทษ

การปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมของพนักงานสอบสวนในการทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น มิใช่ว่าพนักงานสอบสวนถูกจำกัดอำนาจของเขตหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น หากแต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนที่เป็นคุณหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งในส่วนที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือมีเหตุอันควรใด ๆ ที่สมควรได้รับการพิจารณาลดหย่อนโทษอันเป็นส่วนที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย

มาตรา 244/1 ได้วางหลักไว้ว่า ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่มีการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกาย จากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการปัดป้องขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเน้นย้ำกว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

5.2 การรับฟังพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานไว้ดังนี้ มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน

มาตรา 226/1 ถ้าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ

(4) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่ เพียงใด

มาตรา 227 ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

กรณีจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นผู้มีหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย มิฉะนั้นพยานหลักฐานที่ได้มาอาจต้องห้ามรับฟังในคดี

6. ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดข่มขืนกระทำชำเรา

การข่มขืนกระทำชำเราเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามเงื่อนไขทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

6.1 วิวัฒนาการของกฎหมายข่มขืนกระทำชำเรา

วิวัฒนาการของกฎหมายข่มขืนกระทำชำเราตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และได้มีการแก้ไของค์ประกอบความผิด แบ่งได้ 3 ช่วง คือ

6.1.1 ช่วงตั้งแต่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

การบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ดังนี้

มาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิง ซึ่งมีใช้ภริยาของตน โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะเพิ่มโทษ แต่องค์ประกอบความผิดยังคงเดิมเป็นไปตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 5) ด้วยเหตุผลว่าเมื่ออาชญากรรมที่เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น สมควรเพิ่มอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2525 เป็นต้นไป โดยการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 276

“ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมีใช้ภริยาของตนโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต”

มาตรา 276 เป็นการแก้ไขโทษจากเดิม “ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท” แก้ไขเป็น “ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท” และเพิ่มวรรคสองของมาตรา 276 เพิ่มโทษสำหรับกรณีก่อทำ โดย “มีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง” เป็น “ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต”

ต่อมาบทบัญญัติข้างต้นนี้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2550

6.1.2 ช่วงการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2550

การแก้ไขครั้งนี้เป็นการแก้ไขทั้งองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย และได้นิยามความหมายของคำว่า “การกระทำชำเรา” ด้วย ตาม “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2550 มีใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2550 เนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้เหตุผลหลักของการแก้ไขไว้ว่า เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญเรื่องการขจัดความแตกต่างของเพศและความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ตามหลักการห้ามมิให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศที่เคยได้รับความคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้บทบัญญัติใหม่ของมาตรา 276 ใหม่

มาตรา 276 "ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดย การใช้วัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น

กฎหมายข่มขืนกระทำชำเรา เมื่อแก้ไขในปี พ.ศ. 2550 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2550 มีสาระสำคัญของการแก้ไข 3 ประการด้วยกัน คือ

1. การขจัดอคติในเรื่องเพศ กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นคนเพศใดก็เป็นผู้กระทำและผู้เสียหายในความผิดฐานข่มขืนได้ จากที่กฎหมายเดิมจำกัดเพียงผู้กระทำเป็นชายและผู้ถูกกระทำเป็นหญิงเพียงกรณีเดียว

2. กำหนดให้กรณีสามีข่มขืนภรรยาของตัวเอง ก็เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งตามกฎหมายเดิมไม่มีความผิด เท่ากับเป็นการลบความคิดที่มองว่าผู้หญิงมีหน้าที่ต้องยอมให้สามีร่วมเพศด้วยทุกครั้งที่ต้องการออกไปจากกฎหมาย

3. การนิยามคำว่ากระทำชำเราให้เป็นลายลักษณ์อักษร จนเป็นบทนิยามที่ใช้คำกว้างจนอาจเกิดปัญหาการตีความตามมาได้

แต่ปัจจุบันบทบัญญัติข้างต้นนี้ถูกยกเลิกไปแล้วโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562

6.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และประกาศใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม 2562 ถึงปัจจุบัน โดย“พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 มีรายละเอียดของการแก้ไข ดังนี้

1) หลักกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) การนิยามคำว่า “กระทำชำเรา”

มาตรา 1 (18) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น”

(2) การแก้ไขมาตรา 276 ดังนี้

“มาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรส และคู่สมรสนั้นยังประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติแทนการลงโทษก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกและคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา

ต่อไป และประสงค์จะหย่า ให้คู่สมรสฝ่ายนั้นแจ้งให้ศาลทราบ และให้ศาลแจ้งพนักงานอัยการให้ดำเนินการฟ้องหย่าให้”

ส่วนความผิดที่ใกล้เคียงตามกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ คือความผิดฐานกระทำอนาจาร กล่าวคือหากเป็นการใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น ซึ่งแตกต่างจากคำนิยามตามกฎหมายเดิม

2) ผลจากการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา

การพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาคั้งนี้ มีประเด็นแยกได้เป็น 6 เรื่องหลักๆ ดังนี้ (ปกป้อง ศรีสนิท, 2562)

(1) ความหมายใหม่ของการข่มขืนกระทำชำเรา การข่มขืนกระทำชำเรา (rape) หมายถึง การบังคับกระทำชำเรากับผู้อื่นโดยผู้อื่นไม่สมัครใจ ถ้าผู้อื่นยินยอมสมัครใจกระทำชำเราด้วย ก็ไม่เรียกว่าเป็นการข่มขืนกระทำชำเรา คงเป็นเพียงแต่การกระทำชำเรา หรือการมีเพศสัมพันธ์โดยสมัครใจก็ไม่เป็นความผิด เว้นแต่ เป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี แม้เด็กยินยอม ผู้กระทำก็มีความผิด เพราะเด็กยังอาจตัดสินใจเรื่องทางเพศได้ไม่ดี จึงอาจถูกเอาเปรียบจากผู้ใหญ่ คำว่า “ผู้อื่น” ที่สามารถให้ความยินยอมให้กระทำชำเราด้วยในประเทศไทยต้องมีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ถือว่าเป็นอายุที่สามารถให้ความยินยอมทางเพศได้ (age of consent)

ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยตีความคำว่า “กระทำกับ” ที่ถือว่าเป็นการกระทำชำเราสำเร็จ หมายถึง “การล่วงล้ำ” หรือ “การสอดใส่” (penetration) โดยเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4164/2555 ที่เคยตัดสินว่า “การที่จำเลยใช้ลิ้นเลียอวัยวะเพศผู้เสียหายยังไม่ถือว่าเป็นความผิดข่มขืนกระทำชำเราสำเร็จ เพราะจะเป็นการกระทำชำเราสำเร็จได้ต้องถึงขั้นอวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศของผู้ถูกกระทำ” ดังนั้น การที่ผู้กระทำความผิดใช้อวัยวะเพศสัมผัสกับอวัยวะเพศของผู้เสียหายโดยยังไม่มีกรล่วงล้ำหรือสอดใส่ จึงยังไม่ถือว่าเป็นการกระทำชำเราสำเร็จ อาจเป็นเพียงการพยายามข่มขืนกระทำชำเรา หรือกระทำอนาจารซึ่งโทษเบากว่า

ความหมายของการกระทำชำเรา คล้ายกับที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 222-23 ที่บัญญัติว่า “การกระทำใด ๆ ที่เป็นการสอดใส่อวัยวะเพศไม่ว่าจะด้วยลักษณะใดก็ตาม หรือการกระทำใดๆที่กระทำทางปากและอวัยวะเพศ โดยกระทำต่อบุคคลอื่นหรือให้อื่นกระทำต่อตัวผู้กระทำเองด้วยความรุนแรง การบีบบังคับ การข่มขู่หรือด้วยการสร้างความหวาด การกระทำลักษณะนี้ให้ถือว่าเป็นการข่มขืน” (French Penal Code Article 222-23)

ตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความหมายของการกระทำชำเราใหม่ ดังนี้ “กระทำชำเรา หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล้วงล้าอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น” ตามที่ปรากฏในนิยามคำว่า “กระทำชำเรา” ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(18)

สิ่งที่เปลี่ยนไปจากกฎหมายเดิมคือ การใช้สิ่งอื่นใดหรืออวัยวะอื่นใดของผู้กระทำ สอดใส่อวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้เสียหายเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ ได้ถูกย้ายไปเป็นเหตุเพิ่มโทษของการอนาจาร ดังนั้น การที่ผู้กระทำใช้นิ้วสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหาย ปัจจุบันผู้กระทำจะมีความผิดฐานอนาจารโดยการล้วงล้า (sexual assault by penetration) ซึ่งเป็นอนาจารที่มีเหตุเพิ่มโทษ

แม้ว่าความผิดฐานอนาจารโดยการสอดใส่ตามมาตรา 278 วรรคสอง จะกำหนดโทษเท่ากับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 276 ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่สะท้อนความรุนแรงของทั้งสองความผิดให้เห็นว่าเท่ากันได้ แต่การถูกประณามจากสังคมยังคงต่างกัน ระหว่างข้อหา “ข่มขืน” กับข้อหา “อนาจาร”

(2) การกำหนดเหตุเพิ่มโทษใหม่ กฎหมายใหม่ได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษใหม่ให้กับการข่มขืนกระทำชำเราและการอนาจารในหลายกรณี คือ

1. เพิ่มโทษผู้กระทำที่ใช้อาวุธปืนปลอม แต่เดิมการมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดในการข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น เป็นเหตุเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดข่มขืนกระทำชำเรา แต่หากผู้กระทำได้ใช้ปืนปลอมขู่ผู้เสียหายเพื่อให้ยอมให้กระทำชำเราด้วย ย่อมเป็นการข่มขืนกระทำชำเราทั่วไปที่ไม่อาจเพิ่มโทษได้ตามกฎหมายเดิมเพราะขาดองค์ประกอบภายนอก ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหาย เพราะในช่วงเวลานั้น ผู้เสียหายอาจไม่มีโอกาสได้ดูว่าเป็นปืนจริงหรือปืนปลอม ซึ่งปืนปลอมในปัจจุบันมีลักษณะใกล้เคียงกับปืนจริงมาก ทำให้ผู้เสียหายจำยอมมาจากการกลัวสิ่งที่ผู้กระทำนำมาขู่ทั้งสิ้น

2. เพิ่มโทษผู้กระทำที่บันทึกภาพและเสียงขณะข่มขืนหรืออนาจารเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบ

ความน่ากลัวของการข่มขืนกระทำชำเราประการหนึ่งคือ ผู้เสียหายไม่กล้าแจ้งความเพราะความอับอาย โดยเฉพาะเมื่อตนเองถูกบันทึกภาพและเสียงไว้ กฎหมายใหม่จึงได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษไว้ในมาตรา 280/1 โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหรือฐานอนาจาร ที่ได้บันทึกภาพหรือเสียงการกระทำชำเราหรือการอนาจารไว้ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษหนักขึ้นหนึ่งในสาม และหากผู้กระทำได้เผยแพร่ส่งต่อภาพหรือเสียงดังกล่าว ต้องระวางโทษหนักขึ้นครึ่งหนึ่ง

3. เพิ่มโทษในกรณีการกระทำกับผู้ซึ่งไม่สามารถปกป้องตนเองได้

ผู้ซึ่งไม่สามารถปกป้องตนเองได้ (vulnerable person) เป็นบุคคลที่ผู้กระทำฉวยโอกาสกระทำความผิดซ้ำหรือจนสำเร็จได้มากกว่าบุคคลทั่วไป ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285/2 ใหม่ จึงได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษหนักขึ้นอีกหนึ่งในสามกับผู้ข่มขืนหรืออนาจาร ที่ได้กระทำต่อบุคคลซึ่งไม่สามารถปกป้องตนเองได้อันเนื่องมาจากการเป็นผู้ทุพพลภาพ ผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต จิตฟั่นเฟือน คนป่วยเจ็บ คนชรา สตรีมีครรภ์ หรือผู้ซึ่งอยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ

(3) การยกเว้นโทษในกรณีการกระทำชำเราโดยสมัครใจระหว่างเด็กด้วยกัน เป็นกรณีที่มุ่งหมายใช้ลงโทษเด็กกับเด็กที่ยินยอมมีเพศสัมพันธ์กัน โดยเด็กมีอายุไม่ต่างกันมากและไม่ได้เอาเปรียบกัน การใช้กฎหมายผิดวัตถุประสงค์นำไปสู่การลงโทษเด็กที่มีเพศสัมพันธ์กันเองที่ไม่ได้มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร ส่วนเรื่องค่าเสียหายทางแพ่งระหว่างพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ยังคงดำเนินการเรียกร้องในคดีแพ่งได้ตามสิทธิที่พึงมี โดยไม่ต้องนำคดีอาญามาบีบบังคับเรื่องค่าเสียหายกัน

(4) การเปลี่ยนความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

การทำให้คดีข่มขืนเป็นความผิดอาญาแผ่นดินจะช่วยผู้เสียหายที่แจ้งความได้อย่างมาก เพราะผู้กระทำความผิดจะไม่หลุดพ้นจากการถูกลงโทษเพราะเหตุผลทางเทคนิค อายุความในการร้องทุกข์ดำเนินคดียาวขึ้น และยังคุ้มครองผู้เสียหายไม่ให้ถูกชักจูงเกลี้ยกล่อมให้ยอมความในชั้นสอบสวน

(5) การขยายบทเพิ่มโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศให้ไปถึงผู้ปกครองตามความเป็นจริง โดยมีการเพิ่มคำว่า “ผู้อยู่ภายใต้อำนาจด้วยประการอื่นใด” ในมาตรา 285 ด้วย

(6) การขยายการกระทำความผิดของผู้เอาเปรียบโสเภณี เป็นการลงโทษผู้ที่แสวงหาประโยชน์จากโสเภณีในทุกรูปแบบที่กว้างขวางขึ้น

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดข่มขืนกระทำชำเรา โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 ได้ขยายความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น และทำให้คดีข่มขืนกระทำชำเราเป็นคดีที่ไม่สามารถยอมความกันได้ กระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีข่มขืนกระทำชำเราก็คงต้องมีมากขึ้น จึงต้องให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานในทุกส่วนของกระบวนการยุติธรรม

6.2 ความหมายและองค์ประกอบความผิดข่มขืนกระทำชำเรา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 บัญญัติ “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท”

6.2.1 ความหมายของการข่มขืนกระทำชำเรา

การข่มขืนกระทำชำเรา มาจากคำว่า “ข่มขืน” กับ “กระทำชำเรา” จึงอธิบายเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

1) คำว่า “ข่มขืน” ไม่มีกฎหมายให้คำนิยามไว้ แต่เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 เห็นได้ว่าเป็นพฤติการณ์ที่ผู้เสียหายไม่ยินยอม เพราะเป็นการกระทำโดยขู่เชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ดังนั้น คำว่า “ข่มขืน” จึงหมายถึง การกระทำอันเป็นการบังคับจิตใจต่อบุคคล คำนี้มักเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า “ขืนใจ” การข่มขืนจะมีการใช้กำลังต่าง ๆ ด้วยหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้การข่มขืนยังรวมไปถึงการทำให้เกิดความไม่สมัครใจด้วย เช่น กระทำต่อคนวิกลจริต และกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 234/2466 ศาลฎีกาเคยพิพากษาว่า การลักลอบกระทำชำเราหญิงขณะนอนหลับ พอหญิงรู้สึกตื่นขึ้นจึงหนีจำเลย แล้วจำเลยจึงหนี เห็นได้ว่าการที่จำเลยกระทำต่อผู้หญิงก่อนถูกปลุกนั้นเป็นการขืนใจหญิง เพราะคำว่าขืนใจย่อมาหมายรวมถึงความรวมถึงหญิงไม่สมัครใจ (นพพงษ์ จุห้อง, 2552)

ดังนั้น การบาดเจ็บ การมีบาดแผล ร่องรอยการต่อสู้ อาจจะเป็นหลักฐานของการแสดงให้เห็นถึงการไม่ยินยอม หรือบางครั้งอาจทำให้เหยื่อหมดสติชั่วคราวจึงไม่เห็นถึงร่องรอยการต่อสู้ แต่อย่างไรก็ตามร่องรอยบาดแผลอาจยังไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดในคดีข่มขืนกระทำชำเรา (McLean et al., 2011) เพราะร่องรอยลักษณะนี้ยังไม่สามารถบ่งบอกถึงการกระทำชำเรา ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดอีกส่วนหนึ่ง ต้องหาร่องรอยการกระทำชำเราด้วย

2) คำว่า “กระทำชำเรา” มีการนิยามความหมายไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(18) ว่า “กระทำชำเรา หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น”

จากบทกฎหมายข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า การกระทำชำเราแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

- 1) การที่ผู้กระทำใช้อวัยวะเพศของตน กระทำกับอวัยวะเพศของผู้ถูกระทำ
- 2) การที่ผู้กระทำใช้อวัยวะเพศของตน กระทำกับทวารหนักของผู้ถูกระทำ หรือ
- 3) การที่ผู้กระทำใช้อวัยวะเพศของตน กระทำกับช่องปากของผู้ถูกระทำ

การข่มขืนกระทำชำเรา (rape) เป็นการทำร้ายร่างกายทางเพศซึ่งปกติเกี่ยวข้องกับเพศสัมพันธ์ หรือการใช้การล่วงล้ำทางเพศแบบอื่นต่อบุคคลโดยปราศจากความยินยอมของบุคคลเหล่านั้น การกระทำดังกล่าวอาจใช้กำลังทางกาย การบังคับ การละเมิดอำนาจหรือต่อบุคคลที่ไม่สามารถให้ความยินยอมสมบูรณ์ได้ เช่น ผู้ที่หมดสติไร้ความสามารถ หรือผู้ที่มีอายุต่ำกว่าที่ยอมให้มีการร่วมประเวณีได้ตามกฎหมาย ปัจจุบันคืออายุไม่เกิน 15 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 คำว่า "ข่มขืนกระทำชำเรา" บางครั้งใช้แทนด้วยคำว่า "การทำร้ายร่างกายทางเพศ" ได้ (Pettrak & Hedge, 2003)

6.2.2 องค์ประกอบความผิดข่มขืนกระทำชำเรา

ความผิดข่มขืนกระทำชำเรา มีองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง แยกพิจารณาองค์ประกอบความผิด ซึ่งมีองค์ประกอบภายนอก คือ กระทำตามที่ตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้ กับองค์ประกอบภายในก็เป็นเรื่องของเจตนาในการกระทำ กล่าวคือผู้กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

1) องค์ประกอบภายนอก เป็นไปตามมาตรา 276 คือ

- (1) ผู้ใด
- (2) ข่มขืน
- (3) กระทำชำเรา
- (4) ผู้อื่น
- (5) โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้
 - (ก) โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ
 - (ข) โดยใช้กำลังประทุษร้าย
 - (ค) โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือ
 - (ง) โดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น

(1) คำว่า “ผู้ใด” หมายถึง ผู้กระทำซึ่งผู้กระทำอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้ หรืออาจร่วมกันกระทำความผิดก็ได้

(2) คำว่า “ข่มขืน” หมายถึง การข่มขืนใจ กล่าวคือได้กระทำโดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายไม่ได้สมัครใจให้อีกฝ่ายหนึ่ง “กระทำชำเรา” ซึ่งอาจเป็นการขืนใจโดยวิธีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (ก) โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ
- (ข) โดยใช้กำลังประทุษร้าย
- (ค) โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือ
- (ง) โดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น

(3) คำว่า “กระทำชำเรา” ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 276 วรรคสอง ว่าการกระทำชำเรา หมายความว่า แยกได้ดังนี้

(ก) การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ

(ข) โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น

(4) คำว่า “ผู้อื่น” หมายถึง ผู้ถูกกระทำซึ่งผู้กระทำอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้ เช่นกัน แต่ต้องยังมีชีวิต เพราะถ้าถึงแก่ความตายไปก่อนแล้ว ก็ไม่มีสภาพเป็นบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 ก็ไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7144/2545 แต่จะเป็นความผิดฐานกระทำชำเราศพ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 366/1

(5) ความผิดสำเร็จของการข่มขืนกระทำชำเรา เมื่อกระทำครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว ยังต้องพิจารณาถึงผลของการกระทำด้วย กล่าวคือความผิดที่เกิดขึ้นบรรลุผลตามเจตนาหรือเป็นเพียงพยายามกระทำ ความผิดซึ่งมีผลทางกฎหมายแตกต่างกัน เพราะการกระทำ ความผิดที่ไม่บรรลุผล ย่อมทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษเพียงสองในสามของโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ การกระทำ ความผิดสำเร็จ เป็นผลให้ผู้กระทำต้องรับโทษเต็มตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนการกระทำชำเราสำเร็จนั้น ต้องถึงขั้นอวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศของผู้ถูกกระทำตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5448/2557 หรือล่วงล้ำเข้าไปในทวารหนักของผู้ถูกกระทำ หากไม่มีการล่วงล้ำตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 4164/2555 ได้วินิจฉัยไว้ว่าเป็นเพียงพยายามข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งจะรับโทษเพียงหนึ่งในสามส่วนของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80

2) องค์ประกอบภายใน เนื่องจากบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา คือกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ศาลจะต้องวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิดทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน ซึ่งศาลจะวินิจฉัยจากพยานหลักฐานที่เข้าสู่การพิจารณาโดยชอบด้วยกฎหมาย

6.3 ประเภทของการข่มขืนกระทำชำเรา

ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้มีแบ่งประเภทของการข่มขืนกระทำชำเราเพื่อความเหมาะสมในการลงโทษ นอกจากนั้นในทางวิชาการอาจจำแนกออกโดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บุคลิกของเหยื่อ และบุคลิกของผู้ก่อเหตุ ประเภทที่แตกต่างของการข่มขืนกระทำชำเรา รวมอยู่ด้วยกัน ดังนี้

6.3.1 การข่มขืนตัวต่อตัว

การข่มขืนกระทำชำเราที่หญิงไม่รู้เห็นเป็นใจด้วย อาจมีส่วนรู้เห็นเป็นใจด้วยก็ได้ หรือเป็นคนที่คุ้นเคยกันมาก่อน หรือเป็นคนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนก็ได้เช่นกัน กรณีที่ผู้หญิงไม่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจด้วยการข่มขืนจะรุนแรงยิ่งเป็นคนที่รู้จักกันผู้หญิงมักจะสู้เต็มที่และก็ได้รับอันตรายมาก กรณีที่ผู้หญิงมีส่วนรู้เห็นเป็นใจด้วย เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด กล่าวตามหลักวิชาการว่า “ผู้หญิงให้ท่า” กล่าวคือ เป็นผู้หญิงประเภทที่มีความโน้มเอียงในทางเพศอยู่มาก เช่น มีอาชีพเป็นโสเภณี หมอนวด พาร์ทเนอร์ หรือเป็นผู้หญิงที่เปลี่ยนผู้ชายบ่อย ๆ เป็นต้น

6.3.2 การข่มขืนกระทำชำเราแบบกลุ่ม

การข่มขืนกระทำชำเราแบบกลุ่ม แบ่งได้ 2 อย่างคือ

1. การข่มขืนคู่ (pair rape) เป็นการข่มขืนกระทำชำเราโดยผู้ชาย 2 คน และ
2. การข่มขืนหมู่ (group rape) คือการข่มขืนกระทำชำเราโดยผู้ชายมากกว่า 2 คน

ขึ้นไป

การข่มขืนกระทำชำเราแบบกลุ่ม ตามประมวลกฎหมายอาญา คือการข่มขืนโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง หรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน เป็นไปตามมาตรา 276 วรรคสาม ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้ร่วมกระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น การโทรมหญิง คือการข่มขืนในลักษณะเป็นการผลัดเปลี่ยนกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย (เหยื่อ) ดังเช่นกรณีคำพิพากษาฎีกาที่ 101/2533 เคยตัดสินไว้ว่า การกระทำของจำเลยกับพวกดังกล่าว แสดงว่ามีเจตนาร่วมเป็นตัวการในการผลัดเปลี่ยนกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายด้วยกัน อันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคสาม

6.3.3 การข่มขืนกระทำชำเราโดยมีหรือโดยใช้อาวุธ

เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคสาม มีบัญญัติให้รับโทษหนักขึ้นเท่ากับการข่มขืนที่มีลักษณะเป็นการโทรมหญิง “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต”

6.3.4 การข่มขืนกระทำชำเราในสมรส

แม้สมรสกันแล้ว ชายหญิงต้องอยู่กินกันฉันท์สามีภริยา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 วรรคหนึ่ง ซึ่งรวมถึงต้องมีการร่วมประเวณีกัน แต่การร่วมประเวณีต้องเกิดจากความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หากอีกฝ่ายไม่ยินยอมก็ไม่อาจบังคับได้ หากขึ้นใจถือเป็นการข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 เช่นกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 302/2559) การข่มขืนกระทำชำเราเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรส ในต่างประเทศมีตัวอย่าง เช่น ประเทศ

เนเธอร์แลนด์เคยมีกรณีที่สามารถชี้แจงว่าจะไม่ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ภรรยาที่ปฏิเสธการร่วมประเวณี หรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้แยกกันอยู่ชั่วคราว แต่สามีก็ยังมีสิทธิตามกฎหมาย

เนื่องจากการข่มขืนกระทำชำเราคือ การมีความสัมพันธ์ทางเพศ โดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม ซึ่งการให้ความยินยอมต้องถือเป็นครั้ง ๆ ไป ดังนั้น แม้การอยู่กินกันฉันท์สามีภริยาเป็นการเข้าใจกันโดยทั่วไปว่าจะต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศ แต่ก็ต้องยินยอมกันทั้งสองฝ่ายทุกครั้ง หากครั้งไหนไม่ยินยอมก็ย่อมเป็นการข่มขืนเช่นกัน แต่เนื่องจากการข่มขืนกรณีนี้หากลงโทษตามหลักกฎหมายข่มขืนทั่วไปก็อาจมีผลกระทบต่อครอบครัวได้ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 วรรคสี่ จึงได้บัญญัติการลงโทษและการแก้ปัญหาไว้หลายวิธีให้เลือกเพื่อความเหมาะสมในทางครอบครัวด้วย ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 276 วรรคสี่

6.3.5 การข่มขืนกระทำชำเราขณะออกเดท

เป็นการข่มขืนกระทำชำเราของคนที่รู้จักกัน มักจะเป็นคู่รัก ไปเที่ยวด้วยกันจากความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย แต่ยังมี การสร้างความโรแมนติกไม่เพียงพอที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมมีเยื่อความสัมพันธ์ทางเพศด้วย อาจยังขาดความสนิทสนม เมื่อสถานการณ์เลยเถิดผู้ชายต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศ แต่ฝ่ายหญิงขัดขืนจึงกลายเป็นการข่มขืนกระทำชำเรา

6.3.6 การข่มขืนกระทำชำเราภายในครอบครัว

กรณีเช่นนี้เป็น การข่มขืนกระทำชำเราโดยคนรู้จักและมีเหตุในการเพิ่มโทษ ฝ่ายโจทก์จึงต้องนำสืบพยานหลักฐานให้เห็นว่ามีเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมาย เช่น พ่อข่มขืนกระทำชำเราลูก อาข่มขืนกระทำชำเราหลาน ปู่ หรือ ตา ข่มขืนกระทำชำเราหลาน เป็นต้น

6.3.7 การข่มขืนกระทำชำเราโดยคนรู้จักกรณีอื่น

การข่มขืนกระทำชำเราโดยคนรู้จัก จะยากในเรื่องการพิสูจน์เรื่องความยินยอม การข่มขืนกระทำชำเราโดยคนรู้จัก มีจำนวนคดีที่เกิดขึ้นมากและมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันในแต่ละคดี ดังนี้

1. ผู้กระทำกับผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราที่มีความสนิทสนมกันประมาณ 10 ปี ผู้กระทำเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทย ทางบริษัทนำเที่ยวจึงจัดให้ออนห้องเดียวกันและเตียงเดียวกัน เคยมีเพศสัมพันธ์กันในช่วงการเดินทางท่องเที่ยวด้วยกัน แต่ในคืนเกิดเหตุผู้ถูกข่มขืนไม่ยินยอม มีฉีกเสื้อผ้าของผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราและใช้มือจับมือของผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราไว้แล้ว สอดใส่อวัยวะเพศเข้าไปในอวัยวะเพศของโจทก์ร่วม จากนั้นก็ลากไปในห้องน้ำจับกอดกับโถส้วม และเตะจนขาแพลง จากนั้นถ่ายคลิป์วิดีโอขณะที่กำลังเปลือยอยู่และขู่ว่าถ้าคิดจะหนีจะนำคลิป์วิดีโอออกเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ศาลฎีกาพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานการข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4355/2558)

2. ผู้เสียหายถูกจำเลยทั้งสามร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราที่บ้านเกิดเหตุ เมื่อผู้เสียหายขับรถจักรยานยนต์ออกไปจากบ้านคนรักของเพื่อนเพื่อเที่ยววันนั้น จำเลยที่ 1 ได้โทรศัพท์มาหาบอกว่าจะไปเที่ยว และนัดพบกันที่บริเวณสะพาน จากนั้นจำเลยที่ 1 พามาที่บ้านเกิดเหตุ โดยผู้เสียหายขับรถจักรยานยนต์ตามรถจักรยานยนต์ของจำเลยที่ 1 ไป ในบ้านเกิดเหตุซึ่งขณะนั้นไม่มีใครอยู่ และผู้เสียหายที่นั่งคู่โทรศัพท์กัน ประมาณ 15 นาที ก็มีเพื่อนจำเลยที่ 1 มาที่บ้านเกิดเหตุหลายคน และร่วมกันตีน้ำตมพีชกระท่อมกันที่หลังบ้านเกิดเหตุ ต่อมาไม่นานผู้เสียหายขอตัวกลับ แต่จำเลยที่ 1 ไม่ยอมให้กลับและใช้มีดจี้ที่คอ จำเลยที่ 2 และที่ 3 เข้ามาช่วยกันจับมือและเท้า จากนั้นจำเลยที่ 1 ได้ถอดกางเกงของผู้เสียหายที่ 1 แล้วข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เสียหายที่ 1 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8420 - 8421/2558) คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ เห็นได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยเป็นคนที่รู้จักกัน และมีการข่มขืนเป็นกลุ่มเพราะร่วมกันข่มขืน 2 คน

6.3.8 การข่มขืนกระทำชำเราโดยอาศัยอำนาจหน้าที่

ผู้ข่มขืนกระทำชำเราอาศัยอำนาจหน้าที่ที่ทำ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 ซึ่งเป็นการข่มขืนกระทำชำเราที่เกิดขึ้นแก่ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล หรือกรณีการแข่งขันการสมัครงาน การเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน

6.3.9 การข่มขืนกระทำชำเราระหว่างสงคราม

การข่มขืนกระทำชำเราเกิดขึ้นทั้งในสงครามมีหลายรูปแบบ เช่น กองทัพแดงของรัสเซียบุกเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่สอง หรือการข่มขืนที่เกิดขึ้นในสงครามแย่งอำนาจระหว่างมหาอำนาจในสงครามโลกทั้งสองครั้ง เป็นต้น แม้กระทั่งสงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครน ก็มีข่าวรายงานเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา โดย ผู้สื่อข่าวของบีบีซีได้รายงานว่าพบหญิงวัย 50 ปีชาวยูเครนบอกว่าเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2565 ที่ผ่านมามีทหารรัสเซียเอาปืนจี้บังคับให้ถอดเสื้อผ้าแล้วข่มขืนกระทำชำเรา แล้วฆ่าสามีผู้เสียหาย (บีบีซี News ไทย, 2564)

6.3.10 การฆ่าข่มขืน

การข่มขืนโดยตัวของมันเองมักไม่มีผลในการทำให้เสียชีวิต ยกเว้นในกรณีเด็กเล็กมาก อาจทำให้อวัยวะเพศฉีกขาด และอาจเสียโลหิตมากจนถึงแก่ความตาย การตรวจศพที่ถูกข่มขืน-ฆ่า ต้องดำเนินการตั้งแต่ที่เกิดเหตุ ควรจับต้องตัวศพให้น้อยที่สุด เอาถุงกระดาษใส่มือศพทั้งสองข้างเพื่อป้องกัน สิ่งที่อยู่ในมือหลุดหายไป ร่างของศพควรใส่ถุงใส่ศพ หรือถูกห่อไว้เป็นอย่างดี เพื่อป้องกันวัตถุพยานหล่นหาย ในขณะที่เดียวกันก็ป้องกันสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องติดมากับศพระหว่างการนำส่ง เมื่อมาถึงสถานที่ตรวจศพแล้ว ห้ามเจ้าหน้าที่ถอดเสื้อผ้าศพ หรือพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือศพ ก่อนที่แพทย์จะทำการผ่าศพ ต้องคิดเสมอว่าในการข่มขืนและฆ่านั้น เป็นการฆาตกรรมประเภทเดียวที่ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำอยู่ใกล้ชิดกันมากที่สุด โอกาสที่สิ่งต่างๆในแต่ละคนจะไปติดอีกคนหนึ่งได้ง่าย

มาก พนักงานสอบสวนต้องให้แพทย์ทราบถึงสภาพบริเวณที่เกิดเหตุและต้องบอกสิ่งที่ สงสัยและ ต้องการทราบเป็นกรณีพิเศษด้วย (เลียง หุยประเสริฐ, 2553)

การแบ่งประเภทของการข่มขืน ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ที่ทำการศึกษารื่องนี้ ซึ่งมีทั้ง การศึกษาในเรื่องของแรงจูงใจของผู้ข่มขืน จำนวนผู้ข่มขืนร่วมกับระดับความรุนแรงของการการ ข่มขืน หรือการศึกษาในแง่มุมมองความสัมพันธ์ระหว่างผู้ข่มขืนกับผู้ถูกข่มขืน การข่มขืนกระทำซ้ำเรา เป็นความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อผู้หญิง ผลต่อจิตใจ ต่อตัวตน และการให้คุณค่าต่อตนเองของผู้หญิง อย่างมาก ดังนั้น ควรแบ่งประเภทการข่มขืนเพื่อความเหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วย

7. ประมวลกฎหมายหมายอาญาของฝรั่งเศสเกี่ยวกับความผิดข่มขืนกระทำซ้ำเรา

ลักษณะ 2 : การกระทำอันเป็นการละเมิดความบริสุทธิ์ทางร่างกายและจิตใจของบุคคล มาตรา 222-1 ถึง 222-67)

หมวด 3 : การข่มขืน การร่วมประเวณีภายในเครือญาติและการละเมิดทางเพศอื่นๆ (มาตรา 222-22 ถึง 222-33-1)

มาตรา 222-22 อันประกอบไปด้วยความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศอันเป็นการกระทำที่ผิด กฎหมาย กระทำด้วยความรุนแรง การบีบบังคับ การข่มขู่ หรือทำให้เกิดความหวาดกลัวตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นความผิดที่กระทำต่อผู้เยาว์ที่กระทำโดยผู้ที่มีบรรลุนิติภาวะ

การข่มขืนและการละเมิดทางเพศใดๆจะต้องใช้ข้อกฎหมายนี้พิจารณา หากการกระทำอัน เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำต่อผู้เสียหายได้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นกรณีที่สามารถใช้กฎหมาย หมวดนี้พิจารณาได้ โดยพิจารณาจากลักษณะทางความสัมพันธ์ที่มีอยู่ระหว่างผู้ละเมิดและผู้เสียหาย รวมไปถึงกรณีที่หากทั้ง 2 ฝ่ายมีการเกี่ยวข้องกันด้วยการสมรส

ในกรณีที่การละเมิดทางเพศกระทำโดยชาวฝรั่งเศสหรือเป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในดินแดนของ ฝรั่งเศสต่อผู้เยาว์ที่เป็นชาวต่างชาติ ในกรณีดังกล่าวสามารถนำข้อกฎหมายของฝรั่งเศสมาใช้พิจารณา ได้โดยอาศัยข้อยกเว้นในวรรคที่ 2 ของมาตราที่ 113-6 ทั้งนี้ ข้อบังคับในประโยคที่ 2 ของมาตราที่ 113-8 ไม่สามารถนำมาใช้พิจารณาร่วมได้

มาตรา 222-22 แก้ไขโดยข้อบัญญัติ หมายเลข 2021-478 ณ วันที่ 21 เมษายน 2021 - ว.1 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 เมษายน 2021

มาตรา 222-22-1 การกระทำที่เป็นการบีบบังคับที่เข้าข่ายตามลักษณะของวรรคที่ 1 ของ มาตราที่ 222-22 ในที่นี้หมายถึงการกบีบบังคับที่กระทำต่อทั้งร่างกายและจิตใจ

ในกรณีที่การกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศกระทำต่อผู้เยาว์ ไม่ว่าจะเป็นการบีบบังคับ จิตใจตามลักษณะที่มีการกล่าวไว้ในวรรคที่ 1 ของมาตรานี้ หรือไม่ว่าจะเป็นการทำให้หวาดกลัวตาม

ลักษณะที่มีกล่าวไว้ในวรรคที่ 1 ของมาตรา 222-22 การกระทำเหล่านี้สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นผลมาจากความแตกต่างทางอายุระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำการละเมิดทางเพศ สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นผลมาจากหลักนิติวิธีหรือหลักวิธีพหุติตัญที่ซึ่งผู้กระทำมีต่อผู้เสียหาย ซึ่งหลักวิธีพหุติตัญนี้สามารถถูกจำกัดนิยามได้โดยพิจารณาจากข้อบ่งชี้ความแตกต่างของช่วงอายุระหว่างผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์และผู้กระทำที่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว

ในกรณีที่มีการกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศกระทำต่อผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าจะเป็นการบีบบังคับจิตใจหรือการทำให้หวาดกลัว เหล่านี้ต่างถูกนิยามให้เป็นการข่มเหงต่อความอ่อนแอของผู้เสียหายโดยผู้เสียหายปราศจากวิจาร์ณญาณต่อการกระทำเหล่านี้

มาตรา 222-22-2 อันประกอบไปด้วยการละเมิดทางเพศอันเป็นการกระทำที่บีบบังคับบุคคลโดยใช้ความรุนแรง การข่มขู่ หรือการทำให้หวาดกลัว การทำให้ทรมาณจากการละเมิดทางเพศทั้งจากบุคคลที่ 3 หรือไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ผู้กระทำกระทำด้วยตัวเอง

การกระทำเหล่านี้จะต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 222-23 ถึง 222-30 โดยพิจารณาตามลักษณะของการกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศและสภาวะแวดล้อมตามที่มีการกล่าวไว้ในมาตราเดียวกัน

ความพยายามในการกระทำการละเมิดทางเพศใดๆให้อาศัยการพิจารณาการระวางโทษจากมาตรานี้

มาตรา 222-22-3 การข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศจะถูกพิจารณาให้เป็นการกระทำที่เป็นการร่วมประเวณีภายในเครื่องญาติหากเป็นการกระทำที่กระทำโดย :

1. บุพการี
2. พี่ชายหรือน้องชาย พี่สาวหรือน้องสาว ลุง ป้า น้า อา ลูกพี่ลูกน้องผู้ชายหรือผู้หญิง
3. คู่สมรสหรือผู้ที่อยู่กินกันฉันสามีภรรยาแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสของบุคคลตามข้อที่ 1 และ 2 หรือผู้ที่อยู่ร่วมกันภายใต้การจดทะเบียนคู่อภิเษกของบุคคลตามข้อที่ 1 และ 2 โดยหากบุคคลดังกล่าวมีอำนาจทางนิติบัญญัติต่อผู้เสียหาย

วรรคหนึ่ง : การข่มขืนและการข่มขืนอันเป็นการร่วมประเวณีกันภายในเครื่องญาติ (มาตรา 222-23 ถึง 222-26-2)

มาตรา 222-23 การกระทำใดๆที่เป็นการสอดใส่อวัยวะเพศไม่ว่าจะด้วยลักษณะใดก็ตามหรือการกระทำใดๆที่กระทำทางปากและอวัยวะเพศ โดยกระทำต่อบุคคลอื่นหรือให้อื่นกระทำต่อตัวผู้กระทำเองด้วยความรุนแรง การบีบบังคับ การข่มขู่หรือด้วยการสร้างความหวาด การกระทำลักษณะนี้ให้ถือว่าเป็นการข่มขืน

การข่มขืนมีโทษจำคุก 15 ปี

มาตรา 222-23-1 หากเป็นกรณีที่อยู่นอกเหนือไปจากมาตรา 222-23 อันว่าด้วยการข่มขืนด้วยการสอดใส่อวัยวะเพศไม่ว่าจะด้วยลักษณะใดก็ตามหรือการกระทำใดๆที่กระทำทางปากและอวัยวะเพศโดยกระทำโดยผู้ที่บรรลุนิติภาวะกระทำต่อผู้เยาว์ที่มีอายุ 15 ปีหรือให้ผู้เยาว์กระทำต่อผู้กระทำ โดยที่ความแตกต่างทางช่วงอายุของตัวผู้เยาว์และผู้ที่มีบรรลุนิติภาวะแล้วต้องห่างกันอย่างน้อย 5 ปี

เงื่อนไขของการพิจารณาความแตกต่างทางช่วงอายุโดยอาศัยวรรคหนึ่งของมาตรานี้ การพิจารณาด้วยลักษณะดังกล่าวไม่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีที่เป็นกรกระทำที่กระทำโดยมีข้อตกลงแลกเปลี่ยนเป็นการจ่ายเงิน มีสัญญาเป็นค้ำจ้ำง หรือมีการตกลงที่จะมอบผลประโยชน์ต่างๆให้

มาตรา 222-23-2 หากเป็นกรณีที่อยู่นอกเหนือไปจากมาตรา 222-23 อันว่าด้วยการข่มขืนอันเป็นการร่วมประเวณีกันภายในเครือญาติด้วยการสอดใส่อวัยวะเพศไม่ว่าจะด้วยลักษณะใดก็ตามหรือการกระทำใดๆที่กระทำทางปากและอวัยวะเพศโดยกระทำโดยผู้ที่บรรลุนิติภาวะกระทำต่อผู้เยาว์หรือให้ผู้เยาว์กระทำต่อผู้กระทำโดยที่ผู้กระทำเป็นบุพการีหรือบุคคลที่อยู่ในลักษณะที่ระบุไว้ในมาตราที่ 222-22-3 โดยที่เป็นผู้มีอำนาจทางนิตินัยและพฤตินัยต่อตัวผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์

มาตรา 222-24 การข่มขืนที่นิยามโดยมาตรา 222-23 มีโทษจำคุก 20 ปีโดยที่;

1. เป็นการข่มขืนที่ทำให้เกิดการสูญเสียอวัยวะหรือการพิการ
2. เป็นการข่มขืนที่กระทำต่อผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปี
3. เป็นการข่มขืนที่กระทำต่อผู้ที่ยังขาดความสามารถในการใช้วิจารณญาณไม่ว่าจะด้วยจากวิญญูติ จากการเจ็บป่วย จากความบกพร่องทางกายหรือทางจิตใจ หรือจากการตั้งครรรภ์ โดยที่ผู้เสียหายมีลักษณะดังกล่าวปรากฏอย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับต่อผู้กระทำ
4. เป็นการข่มขืนที่กระทำโดยบุพการีหรือบุคคลที่มีอำนาจทั้งทางนิตินัยและพฤตินัยต่อผู้เสียหาย
5. เป็นการข่มขืนที่กระทำต่อผู้เสียหายผู้หายที่อยู่ภายใต้อำนาจการดูแลของผู้กระทำ
6. เป็นการข่มขืนที่กระทำโดยบุคคลหลายคนโดยให้ถือว่าเป็นผู้กระทำและผู้สมรู้ร่วมคิด
7. เป็นการข่มขืนที่กระทำหรือข่มขู่โดยมีอาวุธ
8. เป็นการข่มขืนที่ผู้เสียหายได้รับการติดต่อจากผู้กระทำโดยใช้การส่งข้อความผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเพื่อเป็นการส่งสารไปยังสาธารณะที่ไม่เจาะจง
9. (ถูกยกเลิกไปแล้ว)
10. เป็นการข่มขืนที่มีความเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ข่มขืนอื่นที่กระทำต่อผู้เสียหายรายอื่นๆ
11. เป็นการข่มขืนที่กระทำโดยคู่สมรส หรือ ผู้ที่อยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยาแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสของผู้เสียหาย หรือโดยผู้ที่จดทะเบียนคู่ชีวิตของผู้เสียหาย

12. เป็นการข่มขืนที่กระทำโดยบุคคลที่อยู่ในสภาวะมึนเมาอย่างเห็นได้ชัดหรืออยู่ภายใต้สภาวะที่เกิดจากการใช้สารเสพติดอย่างเห็นได้ชัด

13. เป็นการข่มขืนที่กระทำต่อบุคคลผู้ที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศในขณะที่ปฏิบัติงาน โดยยังรวมไปถึงผู้ที่ประกอบอาชีพนี้เป็นประจำคร่าวด้วย

14. เป็นการข่มขืนที่มีผู้เยาว์อยู่ร่วมในเหตุการณ์และให้การช่วยเหลือ

15. เป็นการข่มขืนที่มีการใช้สารเสพติดกับผู้เสียหายโดยที่ผู้เสียหายไม่ได้รับรู้ เพื่อที่เป็นการทำให้ผู้เสียหายเปลี่ยนการตัดสินใจหรือเพื่อควบคุมการกระทำของผู้เสียหาย

มาตราที่ 222-26 การข่มขืนที่นิยามโดยมาตราที่ 222-23, 222-23-1 และ 222-23-2 มีโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยเป็นกรณีที่เป็นการข่มขืนที่มีการใช้วิธีการป่าเถื่อนและการทรมาน

2 วรรคแรกของมาตรา 132-23 อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับช่วงระยะเวลาในการรับโทษสามารถนำมาปรับใช้กับการกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศที่เป็นไปตามลักษณะที่อยู่ในมาตรานี้ได้

มาตรา 222-26-1 การกระทำอันเป็นการเสนอหรือสัญญาที่จะมอบเงิน ของกำนัล หรือสิ่งของใดๆ เพื่อเป็นการชักนำไปสู่การข่มขืน โดยยังรวมไปถึงการกระทำที่เกิดขึ้นนอกดินแดนของฝรั่งเศส มีโทษจำคุก 10 ปีและปรับเงิน 150,000 ยูโร แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะยังไม่ทำให้เกิดการข่มขืนขึ้นก็ตาม

มาตรา 222-26-2 การกระทำดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นการกระทำที่ต้องระวางโทษ โดยเป็นการกระทำโดยเจตนาที่บุคคลอื่นรับสารเสพติดที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทโดยที่บุคคลนั้นรับรู้หรือไม่รับรู้ก็ตาม โดยที่ผู้กระทำตระหนักรู้ว่าสารเสพติดดังกล่าวสามารถทำให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นได้ ในขณะที่การได้รับสารดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพจิตใจหรือระบบประสาทชั่วคราวและนำไปสู่การข่มขืน ผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องระวางโทษตามข้อกฎหมายของวรรคที่ 1 ของมาตราที่ 122-1 คือ:

1. จำคุก 10 ปี และปรับเงิน 150,000 ยูโร หากการข่มขืนกระทำด้วยการทรมานหรือพฤติกรรมป่าเถื่อนหรือทำให้ถึงแก่ความตาย

2. จำคุก 7 ปี และปรับเงิน 100,000 ยูโร ในกรณีอื่นๆ

หากการกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศที่ระบุไว้ตามวรรคหนึ่งของมาตรานี้กระทำโดยบุคคลที่เคยถูกพิพากษาว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมโดยเจตนาโดยอาศัยข้อกฎหมายตามวรรคที่ 1 ของมาตรา 122-1 ด้วยเหตุผลของการสูญเสียสติสัมปชัญญะหรือสูญเสียการควบคุมการกระทำของตนเองอันเป็นผลมาจากสภาวะที่จิตใจหรือระบบประสาทสัมผัสไม่ปกติอันเกิดจากการได้รับสารเสพติดที่ส่งผลต่อระบบประสาทโดยเจตนา การกระทำในลักษณะดังกล่าว หากพิจารณาตามข้อที่ 1 ของมาตรานี้ มีโทษจำคุก 15 ปี และหากพิจารณาตามข้อที่ 2 มีโทษจำคุก 10 ปีและปรับ

เงิน 150,000 ยูโร ในกรณีที่พิจารณาด้วยข้อกำหนดของวรรคนี้ มาตราที่ 132-8 และ 132-9 ไม่สามารถนำใช้พิจารณาร่วมได้

วรรคสอง : การล่งละเมิดทางเพศลักษณะอื่น (มาตรา 222-27 ถึง 222-31)

มาตรา 222-27 การล่งละเมิดทางเพศใดๆที่อยู่นอกเหนือไปจากลักษณะของการข่มขืนมีโทษจำคุก 5 ปีและปรับเงิน 75,000 ยูโร

มาตรา 222-28 การล่งละเมิดทางเพศที่ถูกนิยามตามมาตราที่ 222-27 มีโทษจำคุก 7 ปีและปรับเงิน 100,000 ยูโร เมื่อ :

1. เป็นการละเมิดทางเพศที่ก่อให้เกิดบาดแผล การบาดเจ็บ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เป็นเวลาเกินกว่า 8 วัน

2. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยบุพการีหรือบุคคลที่มีอำนาจทั้งทางนิตินัยและพฤตินัยต่อผู้เสียหาย

3. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำต่อผู้เสียหายที่อยู่ภายใต้อำนาจการดูแลของผู้กระทำ

4. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยบุคคลหลายคนโดยให้ถือว่าเป็นผู้กระทำและผู้สมรู้ร่วมคิด

5. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำหรือข่มขู่โดยมีอาวุธ

6. เป็นการละเมิดทางเพศที่ผู้เสียหายได้รับการติดต่อจากผู้กระทำโดยใช้การส่งข้อความผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเพื่อเป็นการส่งสารไปยังสาธารณะที่ไม่เจาะจง

7. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยคู่สมรส หรือ ผู้ที่อยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยาแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสของผู้เสียหาย หรือโดยผู้ที่จดทะเบียนคู่ชีวิตของผู้เสียหาย

8. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยบุคคลที่อยู่ในสภาวะมีนเมาอย่างเห็นได้ชัดหรืออยู่ภายใต้สภาวะที่เกิดจากการใช้สารเสพติดอย่างเห็นได้ชัด

9. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำต่อบุคคลผู้ที่ประกอบอาชีพขายบริการทางเพศในขณะปฏิบัติงาน โดยยังรวมไปถึงผู้ที่ประกอบอาชีพนี้เป็นครั้งคราวด้วย

10. เป็นการละเมิดทางเพศที่มีผู้เยาว์อยู่ร่วมในเหตุการณ์และให้การช่วยเหลือ

11. เป็นการละเมิดทางเพศที่มีการใช้สารเสพติดกับผู้เสียหายโดยที่ผู้เสียหายไม่ได้รับรู้ เพื่อที่เป็นการทำให้ผู้เสียหายเปลี่ยนการตัดสินใจหรือเพื่อควบคุมการกระทำของผู้เสียหาย

มาตรา 222-29 การล่งละเมิดทางเพศใดๆที่อยู่นอกเหนือไปจากลักษณะของการข่มขืนมีโทษจำคุก 7 ปีและปรับเงิน 100,000 ยูโร เมื่อการกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศกระทำต่อผู้ที่ยังขาดความสามารถในการใช้วิจารณญาณไม่ว่าจะด้วยจากวิวุฒิ จากการเจ็บป่วย จากความบกพร่องทางกายหรือทางจิตใจ หรือจากการตั้งครรภ์ โดยที่ผู้เสียหายมีลักษณะดังกล่าวปรากฏอย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับต่อผู้กระทำ

มาตรา 222-29-1 การล่อลวงละเมิดทางเพศใดๆที่อยู่นอกเหนือไปจากลักษณะของการข่มขืนมีโทษจำคุก 10 ปีและปรับเงิน 150,000 ยูโร เมื่อการกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศกระทำต่อผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปี โดยกระทำด้วยความรุนแรง การบีบบังคับ ข่มขู่ หรือการทำให้หวาดกลัว

มาตรา 222-29-2 ในกรณีที่อยู่นอกเหนือไปจากลักษณะที่พิจารณาได้ด้วยมาตรา 22-29-1 อันประกอบด้วยการละเมิดทางเพศใดๆที่มีโทษจำคุก 10 ปีและปรับเงิน 150,000 ยูโร ที่อยู่ นอกเหนือไปจากลักษณะของการข่มขืน ที่กระทำโดยผู้ที่บรรลุนิติภาวะ กระทำต่อผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปี โดยที่ความแตกต่างทางช่วงอายุของตัวผู้เยาว์และผู้ที่มีบรรลุนิติภาวะแล้วนั้นต้องห่างกันอย่างน้อย 5 ปี

เงื่อนไขของการพิจารณาความแตกต่างทางช่วงอายุโดยอาศัยวรรคหนึ่งของมาตรานี้ การพิจารณาด้วยลักษณะดังกล่าวไม่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีที่เป็นการกระทำที่กระทำโดยมีข้อตกลง แลกเปลี่ยนเป็นการจ่ายเงิน มีสัญญาเป็นค้ำจ้ำง หรือมีการตกลงที่จะมอบผลประโยชน์ต่างๆให้

มาตรา 222-30 การกระทำอันเป็นการละเมิดทางเพศที่ถูกลงโทษไว้ตามมาตรา 222-29 มีโทษจำคุก 10 ปี และปรับเงิน 150,000 ยูโร เมื่อ:

1. เป็นการละเมิดทางเพศที่ก่อให้เกิดบาดแผล การบาดเจ็บ
2. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยบุพการีหรือบุคคลที่มีอำนาจทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย ต่อผู้เสียหาย
3. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำต่อผู้เสียหายที่อยู่ภายใต้อำนาจการดูแลของผู้กระทำ
4. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยบุคคลหลายคนโดยให้ถือว่าเป็นผู้กระทำและผู้สมรู้ร่วมคิด
5. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำหรือข่มขู่โดยมีอาวุธ
6. (ถูกยกเลิกไปแล้ว)
7. เป็นการละเมิดทางเพศที่กระทำโดยบุคคลที่อยู่ในสภาวะมีนเมาอย่างเห็นได้ชัดหรืออยู่ภายใต้สภาวะที่เกิดจากการใช้สารเสพติดอย่างเห็นได้ชัด
8. เป็นการละเมิดทางเพศที่มีการใช้สารเสพติดกับผู้เสียหายโดยที่ผู้เสียหายไม่ได้รับรู้ เพื่อที่เป็นการทำให้ผู้เสียหายเปลี่ยนการตัดสินใจหรือเพื่อควบคุมการกระทำของผู้เสียหาย

มาตรา 222-30-1 การกระทำอันเป็นการจัดแจงให้บุคคลอื่นได้รับสารเสพติดเพื่อเป็นการทำให้บุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหรือเพื่อควบคุมการกระทำของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการนำไปสู่การข่มขืนหรือการละเมิดทางเพศ การกระทำดังกล่าวมีโทษจำคุก 5 ปี และปรับเงิน 75,000 ยูโร

ในกรณีที่การล่อลวงละเมิดทางเพศกระทำต่อผู้เยาว์อายุไม่เกิน 15 ปีหรือต่อบุคคลที่อยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จะมีโทษจำคุก 7 ปี และปรับเงิน 100,000 ยูโร

มาตรา 222-31 ความพยายามในการก่อให้เกิดการละเมิดทางเพศใดๆที่สามารถใช้มาตรา 222-24 ถึง 222-30-1 พิจารณาได้นั้น ให้มีโทษสถานเดียวกัน

มาตรา 222-31-1 (ถูกยกเลิกไปแล้ว)

มาตรา 222-31-2 ในกรณีที่การข่มขืนหรือการละเมิดทางเพศที่อยู่ในลักษณะของการร่วมประเวณีภายในเครือญาติ กระทำต่อผู้เยาว์ โดยที่ผู้กระทำมีศักดิ์เป็นผู้มีอำนาจในการปกครอง การตัดสินใจพิจารณากรณิดังกล่าวจะต้องมีการแจ้งการถอดถอนอำนาจในการปกครองผู้เยาว์นี้ทั้งหมดหรือถอดถอนอำนาจบางส่วน โดยอาศัยอำนาจกฎหมายมาตรา 378 และ 379-1 ของประมวลกฎหมายแพ่ง

การตัดสินใจพิจารณากรณิดังกล่าวศาลพิพากษาให้มีการถอดถอนอำนาจในการปกครองผู้เยาว์นี้ หรือ พิพากษาให้มีการยุติการใช้อำนาจในการปกครองผู้เยาว์นี้ ซึ่งการถอดถอนอำนาจนี้ยังรวมถึงอำนาจในการปกครองพี่น้องชายหญิงที่ยังเป็นผู้เยาว์ของผู้เสียหายอีกด้วย

หากการไต่สวนเกิดขึ้น ณ ต่อหน้าศาล การตัดสินใจพิจารณากรณิดังกล่าวให้พิพากษาการไต่สวนโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากคณะลูกขุน

8. พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 2003 (อังกฤษและเวลส์)

ส่วนที่ 1 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ข่มขืนกระทำชำเรา

(1) ผู้ใด (ก) กระทำผิดกฎหมาย ถ้า

(ก) ผู้นั้นจงใจใช้องศาติของตนเองล้วงล้ำเข้าไปในช่องคลอด ทวารหนัก หรือปากของ

ผู้อื่น (ข)

(ข) ข มิได้ยินยอมต่อการล้วงล้ำดังกล่าว

(ค) ก มิได้เข้าใจโดยชอบด้วยเหตุผลว่า ข ยินยอมพร้อมใจ

(2) เหตุแห่งความเข้าใจดังกล่าวจะชอบด้วยเหตุผลหรือไม่นั้นพิจารณาจากพฤติการณ์โดยรวม ซึ่งหมายรวมถึงขั้นตอนใดๆ ที่ ก ได้กระทำเพื่อให้แน่ใจว่า ข ยินยอม

(3) มาตรา 75 และ 76 นำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดในมาตรานี้

(4) หากเชื่อได้ว่ากระทำความผิดตามฟ้อง ผู้ใดมีความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษร้ายแรง จำคุกตลอดชีวิต

ละเมิดทางเพศโดยการล่วงล้ำ

(1) ผู้ใด (ก) กระทำผิดกฎหมาย ถ้า

(ก) ผู้นั้นจงใจใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายของตนเอง หรือวัตถุใดๆ ล่วงล้ำเข้าไปในช่องคลอด หรือทวารหนักของผู้อื่น

(ข) การล่วงล้ำนั้นมีลักษณะอนาจารทางเพศ

(ค) ข มิได้ยินยอมต่อการล่วงล้ำดังกล่าว และ

(ง) ก มิได้เข้าใจโดยชอบด้วยเหตุผลว่า ข ยินยอมพร้อมใจ

(2) เหตุแห่งความเข้าใจดังกล่าวจะชอบด้วยเหตุผลหรือไม่นั้นพิจารณาจากพฤติการณ์โดยรวม ซึ่งหมายรวมถึงขั้นตอนใดๆ ที่ ก ได้กระทำเพื่อให้แน่ใจว่า ข ยินยอม

(3) มาตรา 75 และ 76 นำมาใช้บังคับกับการกระทำผิดในมาตรานี้

(4) หากเชื่อได้ว่ากระทำความผิดตามฟ้อง ผู้ใดมีความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษร้ายแรง จำคุกตลอดชีวิต

ข่มขืนเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี

(1) ผู้ใดกระทำความผิดกฎหมาย ถ้า

(ก) ผู้นั้นจงใจใช้องคชาติของตนเองล่วงล้ำเข้าไปในช่องคลอด ทวารหนัก หรือปากของผู้อื่น และ

(ข) ผู้นั้นอายุไม่เกินสิบสามปี

(2) หากเชื่อได้ว่ากระทำความผิดตามฟ้อง ผู้ใดมีความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษร้ายแรง จำคุกตลอดชีวิต

ละเมิดทางเพศโดยการล่วงล้ำเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี

(1) ผู้ใดกระทำความผิดกฎหมาย ถ้า

(ก) ผู้นั้นจงใจใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายของตนเอง หรือวัตถุใดๆ ล่วงล้ำเข้าไปในช่องคลอด หรือทวารหนักของผู้อื่น

(ข) การล่วงล้ำนั้นมีลักษณะอนาจารทางเพศและ

(ค) ผู้นั้นอายุไม่เกินสิบสามปี

(2) หากเชื่อได้ว่ากระทำความผิดตามฟ้อง ผู้ใดมีความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษร้ายแรง จำคุกตลอดชีวิต

9. วิเคราะห์คำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีฆาตกรรมฆ่าคนตาย

ศึกษาการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีฆาตกรรมฆ่าคนตาย และการใช้พยานหลักฐานอื่นร่วมกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จากคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นเปรียบเทียบกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของศาลในประเทศไทย โดยได้ทำการศึกษาจากแนวคำพิพากษาทั้งหมด 3 คดี ดังนี้

9.1 State v. Durdin

คดีนี้ โจทก์ฟ้องจำเลย (จำเลยเป็นอดีตสามีของผู้เสียหาย) ในความผิดฐานฆาตกรรมฆ่าคนตายโดยใช้อาวุธปืน และ การกระทำผิดทางเพศโดยใช้กำลังประทุษร้าย 1 กระทั่ง ฐานการปล้นโดยใช้อาวุธปืน 1 กระทั่ง ฐานลักพาตัว 1 กระทั่ง และความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้อาวุธปืน 1 กระทั่ง พยานหลักฐานในคดี พยานหลักฐานในคดี มีพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานผู้เชี่ยวชาญ แยกได้ดังนี้

9.1.1 พยานหลักฐานในคดี

9.1.1.1 พยานบุคคล

คดีนี้ พยานบุคคลแยกเป็น 2 กรณี คือ พยานแวดล้อมกรณี และพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีพยานบุคคลมาเบิกความต่อศาลหลายคน ดังนี้

1) พยานบุคคลที่พยานแวดล้อมกรณี และเป็นพยานบอกเล่า เพราะพยานไม่ได้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองโดยตรง แต่ได้รับฟังมาจากผู้เสียหายในระยะเวลาใกล้เคียงกับเวลาเกิดเหตุ โดยพยานได้เป็นพยานเบิกความในข้อเท็จจริงที่ตนเองฟังมาจากผู้เสียหายต่อศาลว่า ภายหลังเกินเหตุผู้เสียหายโทรศัพท์หาพยาน ได้ยินเสียงผู้เสียหายทางโทรศัพท์เป็นเสียงกรีดร้องและสะอื้น พร้อมกับกล่าวว่าถูก จำเลยผู้เป็นอดีตสามีฆาตกรรมฆ่าคนตาย และใช้เทปกาวคาด โดยที่จำเลยใช้ปืนในการข่มขู่

2) พยานบุคคลที่เป็นพยาบาลผู้ตรวจร่างกายผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault Nurse Examiner : SANE) ได้สอบปากคำผู้เสียหายขณะเข้าตรวจร่างกาย ต่อมาได้มาเบิกความเป็นพยานการพิจารณาคดีในศาล มีรายละเอียด ดังนี้

(1) พยานได้พบกับผู้เสียหาย โดยเมื่อผู้เสียหายมาถึงโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ห้องฉุกเฉินทั่วไปได้รับประวัติทางอายุรศาสตร์ทั่วไป (General Medicine) และทำการประเมินความต้องการในการรักษาของผู้เสียหายทันที จากนั้นผู้เสียหายก็พูดคุยกับ David Bobbitt เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศของกรมตำรวจ จากนั้นผู้เสียหายได้พบกับพยานอีกครั้ง พยานอธิบายว่าได้รับ “การฝึกอบรมพิเศษเกี่ยวกับวิธีการดูแลผู้ป่วยที่ถูกล่วงละเมิดทาง

เพศ วิธีการตรวจสอบเพื่อเก็บหลักฐาน ความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน (chain of custody) และมีประสบการณ์ในการตรวจการล่วงละเมิดทางเพศ พยานได้เบิกความถึงประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของพยานเพื่อให้เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้ความรู้แก่ศาลในสิ่งที่ศาลไม่รู้ได้และมีความน่าเชื่อถือ

(2) เกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีนี้ พยานเบิกความว่า ผู้เสียหายแจ้งพยานซึ่งทำหน้าที่เป็นพยาบาลผู้ตรวจร่างกายผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งพยานเชื่อมโยงและลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายเล่าว่าถูกรักษาผม ถูกต้อยที่ใบหน้าทั้งสองข้าง และถูกต้อยที่ท้อง มือและเท้าของเธอถูกมัดด้วยเชือกผูกกรองเท้า ผู้เสียหายยังได้กล่าวว่าจำเลยมีปิ่นโดยปิ่นถูกปลดเชฟตี และมีเพศสัมพันธ์ขณะถูกมัดมือ มัดเท้า และปิดปาก ต่อมาเทพกาวก็ถูกดึงออกจากปากของผู้เสียหาย เพราะผู้เสียหายพยายามพูดและไม่ได้ยิน ผู้เสียหายแกล้งเหมือนมีความผิดปกติที่หัวใจ จึงถูกสั่งให้กินยาลดความวิตกกังวล จากนั้นก็ถูกปล่อยเป็นอิสระ และผู้เสียหายโน้มน้าวจำเลยให้ไปรับบริการสุขภาพจิต โดยที่ผู้เสียหายขับรถพาจำเลยไปส่งไว้ที่ศูนย์บริการดูแลสุขภาพจิต แล้วผู้เสียหายมายังโรงพยาบาล การที่พยานถามผู้เสียหายเกี่ยวกับลักษณะการถูกรักษา อวัยวะที่ถูกรักษา บาดแผลร่องรอยจากการถูกรักษาเพื่อจะได้นำมาเปรียบเทียบผลการตรวจทางนิติเวช หากมีความสอดคล้องกันก็จะทำให้เป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ

(3) การตรวจร่างกายผู้เสียหาย พยานเบิกความว่าตรวจพบ "แผลถลอกสองแผลที่แก้มซ้าย" พบ "แผลถลอกและบวมที่ริมฝีปากล่างส่วนใหญ่ทางด้านซ้าย ข้อมือทั้งสองมีรอยข้ำสีม่วงซึ่งเป็นแผลถลอกสีแดง" สังเกตเห็นว่ามือของเหลวสีขาวยาว ๆ ออกมาจากช่องคลอดของผู้เสียหาย พยานได้อธิบายว่าได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานสำหรับ "ชุดเก็บรวบรวมหลักฐานการล่วงละเมิดทางเพศ (sexual assault evidence collection kit)" พยานได้เก็บตัวอย่างของของเหลวสีขาวและใช้สำลีเช็ดส่วนอื่น ๆ ของร่างกายและเสื้อผ้าของผู้เสียหาย การตรวจสอบ ดีเอ็นเอ ทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่าช่องคลอดและชุดชั้นในของผู้เสียหายมีคราบอสุจิและผลตรวจทาง ดีเอ็นเอ profile ของอสุจิสอดคล้องกับทั้งจำเลยและผู้เสียหาย

3) เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน ให้การเป็นพยานว่า พยานอยู่ที่โรงพยาบาลเพื่อสืบสวนคดีอื่น เมื่อพยาบาลแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับคดีนี้ พยานจึงสอบถามคำผู้เสียหายคดีนี้ที่โรงพยาบาล และผู้เสียหายกล่าวว่าได้ส่งตัวจำเลยไว้ที่ศูนย์บริการดูแลสุขภาพจิตแล้วเดินทางมาโรงพยาบาล หลังจากพูดคุยกับผู้เสียหายแล้ว พยานได้เดินทางไปที่ศูนย์บริการดูแลสุขภาพจิต และเจ้าหน้าที่ในศูนย์แจ้งว่าจำเลยออกจากศูนย์ฯ ได้ 45 นาทีก่อนที่พยานจะมาถึง พยานจึงไปที่อพาร์ทเมนต์ของผู้เสียหายเพื่อหา "หลักฐานบางชิ้น" ก็พบ "เชือกผูกกรองเท้าสีขาวที่ผูกเป็นปม และพบเทพพันสายไฟที่มีรอยย่น" ในถังขยะที่อพาร์ทเมนต์ วัตถุพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ จากทั้งจำเลยและ

ผู้เสียหายปรากฏอยู่บนเชือกผูกรองเท้าและเทปพันสายไฟ แต่ไม่พบปืนที่พาร์ทเมนต์ของผู้เสียหาย วัตถุพยานเหล่านี้จะได้นำไปเปรียบเทียบกับคำให้การของผู้เสียหาย และร่องรอยบาดแผลจากผลการตรวจทางนิติเวช

4) เจ้าหน้าที่ผู้จับกุม เบิกความว่าจับกุมจำเลยในเช้าวันรุ่งขึ้น จำเลยไม่มีปืน มีการฟังผู้ต้องหาคุยโทรศัพท์ขณะอยู่ในห้องขังแล้วได้มีการบันทึกเสียงไว้ ในบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์ซึ่งแสดงต่อคณะลูกขุน ผู้เสียหายกล่าวว่า "ฉันขอร้องให้คุณไม่ทำ" และจำเลยตอบว่า "ไม่ใช่ฉัน มันเป็นปืน" ประโยคนี้ ทำให้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าจำเลยมีความบกพร่องทางจิตหรือไม่ อาจเป็นคนที่บกพร่องในเรื่องความสามารถ

9.1.1.2 พยานวัตถุ

เมื่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนได้ทราบเหตุการณ์ก็ได้ไปยังสถานที่เกิดเหตุ (คือที่พาร์ทเมนต์ของผู้เสียหาย) ทันทีเพื่อหาหลักฐานพบ "เชือกผูกรองเท้าสีขาวที่ผูกเป็นปม" และพบ "เทปพันสายไฟที่มีรอยย่น" ในถังขยะที่พาร์ทเมนต์ นำมาตรวจทางวิทยาศาสตร์พบหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ จากทั้งจำเลยและผู้เสียหายปรากฏอยู่บนเชือกผูกรองเท้าและเทปพันสายไฟ แต่ไม่พบปืนที่พาร์ทเมนต์ของผู้เสียหาย ซึ่งวัตถุพยานเหล่านี้จะได้นำไปเปรียบเทียบกับคำให้การของผู้เสียหาย และร่องรอยบาดแผลจากผลการตรวจทางนิติเวช

9.1.2 ข้อต่อสู้ของจำเลย

พิจารณาจากข้อต่อสู้ของจำเลย ซึ่งจำเลยให้การแก้ต่าง โดยยอมรับว่าเคยขัดแย้งกับผู้เสียหายมาก่อน เหตุการณ์การกระทำผิดความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) และเคยกระทำการปล้นทรัพย์มาก่อน จำเลยต่อสู้คดีนี้มีประเด็นดังนี้

1) วันก่อนเกิดเหตุ จำเลยมีเพศสัมพันธ์กับผู้เสียหาย "ซึ่งเทปพันสายไฟและเชือกผูกรองเท้าเข้ามามีบทบาท" ขณะมีเพศสัมพันธ์โดยที่ทั้งสองฝ่ายยินยอมพร้อมใจ (consensual sex) ใน "การสวมบทบาท การจ้องจ่าและใช้แส้เขียนทำนองนั้น" จำเลยและผู้เสียหาย "มีการใช้แส้เขียนจำนวน 3 ครั้ง และการจ้องจ่า" ในช่วงเวลาแห่งความสัมพันธ์ จำเลยให้การต่อสู้ว่า การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับผู้เสียหายนั้นเกิดจากความยินยอม ไม่ได้เกิดจากการข่มขู่หรือใช้กำลังแต่อย่างใด

2) จำเลยอธิบายว่าเช้าวันรุ่งขึ้นหลังจากมีเพศสัมพันธ์กัน ผู้เสียหายตื่นขึ้นมาต้องการขอยืมเงิน ซึ่งก็ทราบว่าเงินจำเลยได้ใช้จ่ายกับค่าไฟ และเฮโรอีนไปแล้ว ผู้เสียหายโกรธ เริ่มมีการทำร้ายร่างกายและเถียงกันอย่างหนัก ขณะที่ทะเลาะกัน จำเลยยอมรับว่าได้ "ทุบตี ถ่มน้ำลายใส่ กระชากผมและตบผู้เสียหาย" เป็นการยอมรับว่าเกิดการโต้เถียงและทำร้ายร่างกายกันจริง แต่ไม่ได้ทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับขู่เข็ญให้มีเพศสัมพันธ์กัน การมีเพศสัมพันธ์เป็นผลล้นเหตุการณืกับการทำร้ายร่างกาย

3) จำเลยให้การว่าผู้เสียหายส่งเขาไปที่ศูนย์บริการดูแลสุขภาพจิตในเย็นวันนั้น เพราะผู้เสียหายบอกว่าเขาต้องการความช่วยเหลือ

สรุปประเด็นข้อต่อสู้ของจำเลย จำเลยระบุว่า "ไม่ได้ข่มขืน" ผู้เสียหาย และไม่เคยมีปิ่น จำเลยเชื่อว่าผู้เสียหาย "เป็นเจ้าของปิ่นลม" ไม่ใช่ปิ่นจริง

9.1.3 การพิพากษา

ศาลมีคำพิพากษาว่า จำเลยจะถูกจัดประเภทเป็นผู้กระทำความผิดทางเพศ ศาลจำแนกจำเลยในฐานะผู้กระทำความผิดทางเพศโดยใช้กำลังประทุษร้าย ข่มขืนกระทำชำเราต่อเนื่องกัน การปล้นโดยใช้กำลัง การกระทำความผิดความรุนแรงในครอบครัว และการมีอาวุธในขณะที่ถูกตัดสินให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

9.1.4 การอุทธรณ์คำพิพากษา

จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์มีประเด็น ดังนี้

1) ศาลชั้นต้นละเมิดสิทธิของจำเลยในกระบวนการทางกฎหมายและการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม เนื่องจากไม่มีหลักฐานเพียงพอ และน้ำหนักพยานหลักฐานไม่ชัดเจนที่จะการวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิดฐานข่มขืน การลักพาตัว การปล้นโดยใช้กำลัง การใช้อาวุธ และข้อกำหนดอาวุธปิ่น

2) ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดในการปฏิเสธการยื่นคำขอของจำเลย เรื่องคำให้การของผู้เสียหายที่ได้ให้ต่อบุคลากรทางการแพทย์ในบันทึกผลการรักษา

3) ศาลชั้นต้นผิดพลาดในการไม่ยอมรับคำขอของจำเลย ก่อนที่จะเริ่มพิจารณาคดี ทั้งที่ทนายความฝ่ายจำเลยได้ยื่นคำขอต่อศาล เพื่อขอให้ศาลยกเลิกข้อพิจารณาบางประการในคำให้การของพยาน SANE โดยทนายความฝ่ายจำเลยตั้งข้อสังเกตว่าผู้เสียหาย "พูดถึงปิ่น" ของผู้เสียหายเป็นหลักฐานคำรับรอง (testimonial evidence) ที่ควรยกเลิกในการนำมาพิจารณาคดี ซึ่งจำเลยได้คัดค้านคำให้การของพยาน SANE

4) การยื่นคำขอให้ "ศาลจำกัดหรือยกเลิกการใช้หลักฐานที่ผู้ยื่นคำขอเชื่อว่าไม่เหมาะสม และมีการนำเสนอหลักฐานที่มีอยู่ในเวลานั้นก่อนการพิจารณาข้อเท็จจริง เป็นการยื่นคำขอให้ศาลตัดหลักฐานออก ดังนั้น ในการยื่นคำขอเนื่องจากการวินิจฉัยของศาลชั้นต้นเป็นคำวินิจฉัยที่ยอมรับพยานหลักฐาน หรือไม่รับฟังพยานหลักฐานไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ ศาลเป็นการใช้ดุลยพินิจในทางที่ไม่ถูกต้อง

5) จำเลยคัดค้านว่าคำเบิกความของพยาน SANE เกี่ยวกับการบรรยายตามลำดับเหตุการณ์ของผู้เสียหายละเมิดสิทธิของจำเลย เกี่ยวกับสิทธิเผชิญพยานแสดงให้เห็นว่าการฟ้องร้องคดีอาญาทุกคดี ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับสิทธิอย่างเต็มที่ในการเผชิญหน้ากับพยานที่เป็นปรปักษ์

การพิจารณาอุทธรณ์

ศาลได้พิจารณาตามประเด็นอุทธรณ์ของจำเลย ดังนี้

1) ประเด็นศาลชั้นต้นละเมิดสิทธิของจำเลยในกระบวนการทางกฎหมายและการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม เห็นว่าไม่มีหลักฐานเพียงพอ และน้ำหนักพยานหลักฐานไม่ชัดเจน (manifest weight of the evidence) ส่วนประเด็นที่จำเลยอ้างว่า ไม่มีทั้งหลักฐานที่เพียงพอและน้ำหนักพยานหลักฐานที่ชัดเจน ในการพิพากษาลงโทษจำเลย จำเลยกล่าวถึงการพิพากษาในข้อหาลักพาตัว ข่มขืนกระทำชำเรา และข้อกำหนดของผู้กระทำผิดที่มีลักษณะเป็นอันตรายอย่างสูง (sexually violent predator) แยกออกจากการพิพากษาลงโทษข้อหาปล้นทรัพย์โดยใช้กำลัง การมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองในขณะที่เป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ และข้อกำหนดของอาวุธปืนที่ติดมากับการข่มขืนและการปล้นโดยใช้กำลัง

ศาลได้วินิจฉัยว่า พยานหลักหลักฐานเพียงพอต่อการตัดสินคดีตามกฎหมาย เป็นปัญหาข้อกฎหมาย หลักฐานถูกนำมาวิเคราะห์ในด้านที่เป็นประโยชน์ที่สุดต่อการดำเนินคดีเพื่อพิจารณา พบองค์ประกอบสำคัญของการพิสูจน์การกระทำผิดจนสิ้นความสงสัยตามสมควรหรือเหตุอันควรสงสัย เมื่อมีการคัดค้านน้ำหนักพยานหลักฐานที่ชัดเจน การชั่งน้ำหนักของหลักฐานเพื่อพิจารณาว่าหลักฐานเพียงพอสมเหตุสมผลเชื่อถือได้ในการค้นหาความผิดจนสิ้นความสงสัยตามสมควรหรือเหตุอันควรสงสัย

2) การพิจารณาตามฐานความผิดการลักพาตัว การข่มขืน และการระบุผู้กระทำผิดทางเพศโดยใช้กำลังประทุษร้าย (Sexually violent predator) การพิพากษาลงโทษจำเลยในข้อหาฐานข่มขืนกระทำชำเรา รัฐ (โจทก์) จำเป็นต้องพิสูจน์ว่า จำเลยเกี่ยวพันในการกระทำทางเพศกับเหยื่อโดยการข่มขู่หรือใช้กำลังโดยเจตนา

การกระทำทางเพศรวมถึง "การมีเพศสัมพันธ์ทางอวัยวะเพศระหว่างชายและหญิง โดยการใช้กำลังบังคับ (Force)" รวมถึง "ความรุนแรงใด ๆ การบีบบังคับ หรือการใช้กำลังบังคับทำร้ายร่างกายที่กระทำโดยวิธีการใด ๆ หรือสู้อกับบุคคลหรือการกระทำ" บุคคลที่กระทำโดยเจตนา เป็นความตั้งใจเฉพาะที่จะก่อให้เกิดผลลัพธ์บางอย่าง หรือเมื่อเป็นความตั้งใจเฉพาะที่จะมีส่วนร่วมในการกระทำที่โดยเนื้อแท้เป็นคำให้การ พยานหลักฐานแสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายโทรหาน้องสาว คือ Ms. Patricia Daniels ต่อมาได้มาเป็นพยานในการพิจารณาคดี ก็ย่อมเป็นพยานบอกเล่าเพราะไม่ได้เห็นหรือสัมผัสเหตุการณ์ด้วยตนเองโดยตรง ได้เบิกความว่าทำนองว่าได้ยินเสียง "กรีดร้อง" และ "สะอื้น" และกล่าวว่าจำเลย "ข่มขืน" ทางโทรศัพท์ (ซึ่งนิยาม "การพูดด้วยความตระหนกตกใจ" นั้น ยกเว้นกฎการรับฟังพยานบอกเล่า (hearsay rule)) คดีนี้ศาลจึงยอมรับฟังพยานบอกเล่า

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการอย่างเร่งด่วน จำเลยไม่คัดค้านคำเบิกความของ Ms. Daniels ที่โรงพยาบาล ผู้เสียหายบอกพยาบาล SANE ว่าจำเลยต้อยและลากผู้เสียหาย มัดเท้าและมือของผู้เสียหายด้วยเชือกผูกกรองเท้า และคาดเทปกาว พยาบาล SANE ซึ่งเป็นพยาบาลเบิกความว่า ผู้เสียหายบอกว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรา หลักฐานทางนิติเวชเปิดเผยว่า คราบอสุจิของจำเลยอยู่ในช่องคลอดของผู้เสียหาย การวิเคราะห์พยานหลักฐานนี้เป็นประโยชน์ของโจทก์ มีหลักฐานเพียงพอสนับสนุนการพิพากษาลงโทษจำเลย ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

ประเด็นจำเลยอุทธรณ์ว่าการพิพากษาลงโทษข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา ไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจน ศาลวินิจฉัยดังนี้

1) ในเรื่องการบังคับที่ว่าจำเลย “จงใจบังคับอดีตภรรยาให้ยอมมีการกระทำทางเพศ และควบคุมตัวผู้เสียหายโดยการบังคับหรือขู่โดยใช้กำลัง” “จำเลยจงใจบังคับให้ผู้อื่นยอมมีการกระทำทางเพศโดยใช้กำลังหรือคุกคามโดยใช้กำลัง หากจำเลยใช้กำลังทำร้ายร่างกาย (physical force) ต่อบุคคลนั้น หรือสร้างความเชื่อว่าจะใช้กำลังทำร้ายร่างกายหากเหยื่อไม่ยินยอม” “การข่มขู่โดยใช้กำลังสามารถสรุปได้จากพฤติการณ์แวดล้อมการกระทำทางเพศ” การใช้กำลังและความรุนแรงจำเป็นต่อการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ขึ้นอยู่กับอายุ ขนาดร่างกาย และความแข็งแรงของคู่กรณี ตลอดจนความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน “ตราบใดที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าการยินยอมของเหยื่อเกิดจากความกลัวหรือการข่มขู่ องค์ประกอบการข่มขืนกระทำชำเราสามารถพิสูจน์ได้

2) กิจกรรมทางเพศ จำเลยยืนยัน โดยอ้างถึงคำเบิกความของจำเลยเองว่ามีส่วนเกี่ยวพันในกิจกรรมทางเพศกับอดีตภรรยา (คือผู้เสียหาย) ซึ่งรวมถึงการจับพันธนาการ และอดีตภรรยาของจำเลยได้สร้างเรื่องข่มขืนกระทำชำเรา เป็นข้อกล่าวหาเท็จ ประเด็นนี้ คณะลูกขุนพิจารณาแล้วเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยไม่มีความน่าเชื่อถือ เพราะมีหลักฐานแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจำเลยทุบตีผู้เสียหายอย่างรุนแรง และมีเพศสัมพันธ์ทางช่องคลอดกับผู้เสียหาย หลักฐานนี้ประกอบกับคำให้การของผู้เสียหายที่เล่าต่อน้องสาว และพยาบาล SANE ว่าถูกจำเลยข่มขืนกระทำชำเรา คณะลูกขุนพิจารณาแล้วสรุปว่าจำเลยมีเจตนาบังคับให้ผู้เสียหายยอมมีการกระทำทางเพศโดยใช้กำลังหรือขู่คุกคามโดยใช้กำลัง เป็นพยานโดยตรงและพยานแวดล้อมมีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง (probative value)

3) การพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดฐานลักพาตัว โจทก์ (รัฐ) จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยลักพาตัวผู้เสียหายโดยใช้วิธีการบังคับ ข่มขู่ หรือหลอกลวง กักขังหน่วงเหนี่ยวอิสรภาพของเหยื่อ โดยมีเจตนาทำให้เหยื่อรู้สึกกลัว ทำร้ายร่างกายอย่างทารุณ และ/หรือมีความเกี่ยวพันในกิจกรรมทางเพศด้วยความไม่เต็มใจ ของผู้เสียหาย และกิจกรรมทางเพศรวมถึงการกระทำทางเพศ การกระทำผิดกฎหมายกำหนดเพียงการกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือการก่อให้เกิดกิจกรรมทางเพศที่ไม่ได้รับความยินยอม พยานหลักฐานปรากฏจากผู้เสียหายที่บอกกับน้องสาว (Ms. Patricia Daniels) ว่า

ถูกจำเลยข่มขืนกระทำชำเรา และบอกพยาบาล SANE ว่าจำเลยมัดมือและเท้าของเธอด้วยเชือกผูก รongเท้า จากนั้นก็แก้มัดและข่มขืนเธอ ใช้เทปกาวคาดมือ ขา และปากของเธอ การวิเคราะห์หลักฐาน ประเด็นนี้ตามความเห็นชอบของรัฐ มีหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนคำตัดสินของศาลว่าจำเลยกักขัง หน่วงเหนี่ยวอิสรภาพของผู้เสียหาย โดยมีเจตนาเพื่อร่วมกิจกรรมทางเพศทั้ง ๆ ที่ผู้เสียหายไม่ยินยอม เมื่อจำเลยมัดมือและเท้าของเธอด้วยเชือกผูกก่อนข่มขืนกระทำชำเราเหยื่อ

ส่วนพยานหลักฐานที่รับฟังได้เกี่ยวกับปิ่นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยใช้ปิ่นใน ลักษณะที่ สนับสนุนองค์ประกอบการปล้นหรือขู่กำหนดอาวุธปิ่น และในขณะที่คำเบิกความของ พยานต่อคณะลูกขุนสามารถสรุปได้ว่า ปิ่นของผู้เสียหายถูกจำเลยนำออกไป ดังนั้น จึงไม่มีหลักฐาน เพียงพอที่สนับสนุนการกระทำผิดของจำเลยเกี่ยวกับการปล้นหรือขู่กำหนดอาวุธปิ่นที่ติดกับข้อ กล่าวดังกล่าว

คำพิพากษา ศาลพิพากษายืนตามเดิมบางส่วน และกลับคำพิพากษาในบางส่วน

วิเคราะห์การใช้พยานหลักฐานจากคำพิพากษา คดี State v. Durdin

คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยหลายฐานความผิด ได้แก่ ในการพิจารณาและพิพากษาคดี มี ข้อพิจารณาดังนี้

1. การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อวินิจฉัยองค์ประกอบความผิด ของกฎหมาย

การใช้พยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย แยกดังนี้

1.1 ข้อกฎหมาย

คดีนี้โจทก์ (รัฐ) ฟ้องตั้งข้อหาจำเลย มีข้อหาดังนี้

- 1) ฐานลักพาตัว 1 กระหนง ด้วยขู่กำหนดอาวุธปิ่น
- 2) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยใช้อาวุธปิ่นและการกระทำผิดทางเพศโดยใช้ กำลังประทุษร้าย 1 กระหนง
- 3) ความผิดฐานการปล้นโดยใช้อาวุธปิ่น 1 กระหนง
- 4) ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้อาวุธปิ่น 1 กระหนง และ
- 5) ความผิดฐานมีอาวุธปิ่นไว้ในครอบครองในขณะที่เป็นบุคคลเสมือนไร้

ความสามารถ

1.2 การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อวินิจฉัยองค์ประกอบความผิด

คดีนี้ได้ใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกับพยานหลักฐานอื่น ๆ คือพยาน แวดล้อม ดังนี้

1.2.1 ประจักษ์พยาน

คดีนี้ ผู้เสียหายไม่ได้ให้เข้าเบิกความในศาล และไม่มีผู้เห็นเหตุการณ์คนอื่น จึงไม่มีประจักษ์พยาน

1.2.2 พยานแวดล้อม

Patricia Daniels เป็นพยานบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เสียหาย ซึ่งเป็นน้องสาวของผู้เสียหาย ได้เบิกความว่า ผู้เสียหายได้เล่าเหตุการณ์ทางโทรศัพท์โดยมีเสียงกรีดร้องและสะอื้น เล่าว่าจำเลยผู้เป็นอดีตสามีข่มขืนกระทำชำเรา ขณะกำลังเดินทางไปโรงพยาบาลเพราะถูกข่มขืนและใช้เทปกาวคาด โดยจำเลยใช้ปืนผู้เสียหาย คำเบิกความของ Ms. Daniels เป็นเพียงพยานบอกเล่า แม้คำเบิกความของ Ms. Daniels จะเป็นเพียงพยานบอกเล่า แต่หลักฐานแสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายโทรหาน้องสาวของเธอ "กรีดร้อง" และ "สะอื้น" และกล่าวว่าจำเลย "ข่มขืนเธอ" เป็นไปตามคำนิยาม "การพุดด้วยความตระหนกตกใจ" ยกเว้นกฎการรับฟังพยานบอกเล่า (hearsay rule) ในกรณีที่เราใกล้ชิดเหตุการณ์ และจำเลยไม่คัดค้านคำเบิกความของ Ms. Daniels ศาลจึงรับฟังพยานบอกเล่านี้ได้

1.2.3 พยานผู้เชี่ยวชาญ

คดีนี้ Lindsey McNichols ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลผู้ตรวจสอบผู้ถูกข่มขืนทางเพศ (Sexual Assault Nurse Examiner : SANE) เป็นผู้สอบปากคำผู้เสียหาย ตรวจร่างกายผู้เสียหาย และเก็บตัวอย่างของของเหลวจากร่างกายและเสื้อผ้าของผู้เสียหาย ได้มาเบิกความเป็นพยานในการพิจารณาคดีในศาล ดังนี้

1) การเริ่มต้นทำหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ ว่าผู้เสียหายได้พบกับพยาน โดยผู้เสียหายมาโรงพยาบาล จากนั้นเจ้าหน้าที่ห้องฉุกเฉินทั่วไปได้รับประวัติทางอายุรศาสตร์ทั่วไป (General Medicine) และทำการประเมินความต้องการในการรักษาของผู้เสียหายทันที จากนั้นก็พูดคุยกับ David Bobbitt เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศของกรมตำรวจ พยานได้พบกับผู้เสียหายอีกครั้งหลังจากพูดคุยกับนักสืบสวนสอบสวน (State's exhibit E.) เสร็จ

2) อธิบายความเชี่ยวชาญของพยาน พยาบาล SANE อธิบายว่าได้รับ “การฝึกอบรมพิเศษเกี่ยวกับวิธีการดูแลผู้ป่วยที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ วิธีการตรวจสอบเพื่อเก็บหลักฐานและความต่อเนื่องของการครอบครองรักษาวัตถุพยาน (chain of custody) ประสบการณ์ในการตรวจการล่วงละเมิดทางเพศ และได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานสำหรับ "ชุดเก็บรวบรวมหลักฐานการล่วงละเมิดทางเพศ (sexual assault evidence collection kit)"

3) เบิกความเกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดีนี้ พยานเบิกความว่า ผู้เสียหายแจ้งพยานซึ่งทำหน้าที่เป็นพยาบาล SANE ว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรา และชี้ตัวจำเลยว่าเป็นข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งพยาบาล SANE เชื่อมโยงและลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของผู้เสียหายโดยระบุว่า “ผู้เสียหาย

ถูกกระชากผม ต่อยที่ใบหน้าทั้งสองข้าง และถูกต่อยที่ท้อง มือและเท้าของเธอถูกมัดด้วยเชือกผูก รองเท้า” ผู้เสียหายยังได้กล่าวว่า “จำเลยมีปืนโดยปืนถูกปลดเซฟตี้” และมีเพศสัมพันธ์ขณะถูกมัดมือมัดเท้า และปิดปาก ต่อมาเทพากวาก็ถูกดึงออกจากหน้าของผู้เสียหาย เพราะผู้เสียหายพยายามพูด และไม่ได้ยิน แกล้งเหมือนมีความผิดปกติที่หัวใจ จึงถูกจำเลยสั่งให้กินยาลดความวิตกกังวล จากนั้นก็ถูกปล่อยเป็นอิสระ และโน้มน้าวจำเลยให้ไปรับบริการสุขภาพจิต โดยที่ผู้เสียหายขับรถพาไปที่นั่น แล้วผู้เสียหายมายังโรงพยาบาล เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไปยังรับบริการสุขภาพจิตก็ทราบว่าจำเลยมาจริง ย่อมทำให้เห็นเหตุการณ์เชื่อมโยงกัน

4) เบิกความเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย พยานเบิกความเกี่ยวกับการตรวจร่างกายผู้เสียหายว่า ตรวจพบ "แผลถลอกสองแผลที่แก้มซ้าย" พบ "แผลถลอกและบวมที่ริมฝีปากล่าง ส่วนใหญ่ทางด้านซ้าย ข้อมือทั้งสองมีรอยข้ำสีม่วงซึ่งเป็นแผลถลอกสีแดง" สังเกตเห็นว่ามีของเหลวสีขาวบาง ๆ ออกมาจากช่องคลอดของเหยื่อ พยานได้เก็บตัวอย่างของของเหลวสีขาวและใช้สำลีเช็ดส่วนอื่น ๆ ของร่างกายและเสื้อผ้าของผู้เสียหาย การตรวจสอบ ดีเอ็นเอ ทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า ช่องคลอดและชุดชั้นในของเหยื่อมีคราบอสุจิและผลตรวจทาง ดีเอ็นเอ profile ของอสุจิสอดคล้องกับทั้งจำเลยและผู้เสียหาย จึงเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ

1.2.4 พยานหลักฐานทางนิติเวช

การตรวจร่างกายผู้เสียหายว่า ตรวจพบ "แผลถลอกสองแผลที่แก้มซ้าย" พบ "แผลถลอกและบวมที่ริมฝีปากล่างส่วนใหญ่ทางด้านซ้าย ข้อมือทั้งสองมีรอยข้ำสีม่วงซึ่งเป็นแผลถลอกสีแดง" สังเกตเห็นว่ามีของเหลวสีขาวบาง ๆ ออกมาจากช่องคลอดของเหยื่อ พยานได้เก็บตัวอย่างของของเหลวสีขาวและใช้สำลีเช็ดส่วนอื่น ๆ ของร่างกายและเสื้อผ้าของผู้เสียหาย

1.2.5 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

จากการเก็บตัวอย่างของของเหลวสีขาวและใช้สำลีเช็ดส่วนอื่น ๆ ของร่างกายและเสื้อผ้าของผู้เสียหายนำมาตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ ผลการตรวจ ดีเอ็นเอ พบว่าช่องคลอดและชุดชั้นในของผู้เสียหายมีคราบอสุจิและผลตรวจทาง ดีเอ็นเอ profile ของอสุจิสอดคล้องกับทั้งจำเลยและผู้เสียหาย

1.3. การคัดค้านพยานหลักฐานของจำเลย

คดีนี้จำเลยมีข้อคัดค้านการรับฟังพยานหลักฐาน ดังนี้

1.3.1 จำเลยได้ยื่นคำขอให้จำกัดหรือยกเลิกการรับฟังหลักฐานที่ไม่เหมาะสม

เป็นการร้องขอให้ ศาลจำกัดหรือยกเลิกการใช้หลักฐานที่จำเลยเชื่อว่าไม่เหมาะสม จำเลยเห็นว่าศาลชั้นต้นละเมิดสิทธิ์ของจำเลยในกระบวนการทางกฎหมาย และการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม เนื่องจากไม่มีหลักฐานเพียงพอ และน้ำหนักพยานหลักฐานไม่ชัดเจน (manifest weight of the evidence) ที่จะการวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา การลักพาตัว

ด้วยข้อกำหนดผู้กระทำผิดทางเพศโดยใช้กำลังประทุษร้าย (Sexually violent predator) การปล้นโดยใช้กำลัง การใช้อาวุธ และข้อกำหนดอาวุธปืนประเด็นอาวุธปืน หน่วยงานฝ่ายจำเลยตั้งข้อสังเกตว่าผู้เสียหาย "พูดถึงปืน" ของผู้เสียหายเป็นหลักฐานคำรับรอง (testimonial evidence) ที่ควรยกเลิกในการนำมาพิจารณาคดี มีความเห็นดังนี้

1) เห็นว่าเมื่อพยาบาล SANE (พยานโจทก์) ให้การเป็นพยานเกี่ยวกับเรื่องราวของผู้เสียหาย คำให้การของผู้เสียหายเกี่ยวกับปืนที่ให้การต่อพยาบาล SANE ไม่ใช่เพื่อการวินิจฉัยทางการแพทย์ หรือการรักษา ดังนั้น คำให้การของผู้เสียหายเกี่ยวกับปืนต่อพยาบาล SANE รับฟังไม่ได้

2) ศาลยังได้วินิจฉัยว่า ผู้เสียหายให้การเกี่ยวกับปืนต่อพยาบาล SANE จำเลยไม่ได้มีโอกาสถามค้านผู้เสียหายก่อน ศาลชั้นต้นจึงต้องไม่รับฟัง

ดังนั้นศาลชั้นต้นรับฟังในการพิจารณาคดี เป็นความผิดพลาดของศาลโดยยอมรับคำให้การเกี่ยวกับปืนเข้าเป็นหลักฐาน ประเด็นนี้ ศาลวินิจฉัยจากพยานหลักฐานโดยเฉพาะคำพูดของผู้เสียหายทำนองว่า “ผู้เสียหายไม่แน่ใจว่าปืนอยู่ที่ไหน” เมื่อเจ้าหน้าที่สืบสวนไปที่บ้านของผู้เสียหายได้ตรวจสอบสถานที่ทั่วไปตามที่ผู้เสียหายกล่าว และสถานที่ที่จำเลยถูกกล่าวหาว่านำปืนไปวางไว้ “ก็ไม่พบปืน” พยานหลักฐานที่รับฟังได้เกี่ยวกับปืนไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยใช้ปืน ดังนั้น คดีจึงไม่มีหลักฐานเพียงพอที่สนับสนุนการกระทำผิดของจำเลย ศาลที่พิจารณาคดีมีความผิดพลาดในการยอมรับคำให้การของพยาบาล SANE เกี่ยวกับการปรากฏของปืนในระหว่างการกระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และคำให้การของพยาบาลของ SANE เป็นหลักฐานเพียงอย่างเดียวในบันทึกที่ระบุว่าจำเลยมีอาวุธปืนในระหว่างการข่มขืนกระทำชำเรา โดยไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกฎหมายว่าข่มขืนกระทำชำเราโดยมีอาวุธปืนที่ติดมา จึงกลับคำพิพากษาในส่วนนี้

1.3.2 ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดในการปฏิเสธการยื่นคำขอของจำเลยเกี่ยวกับคำให้การของผู้เสียหายที่ให้การต่อบุคลากรทางการแพทย์ในบันทึกผลการรักษา

จำเลยคัดค้านว่าคำเบิกความของพยาบาล SANE เกี่ยวกับการบรรยายตามลำดับเหตุการณ์ของผู้เสียหายละเมิดสิทธิของจำเลย เกี่ยวกับสิทธิเผชิญพยานแสดงให้เห็นว่า การฟ้องร้องคดีอาญาทุกคดี ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับสิทธิอย่างเต็มที่ในการเผชิญหน้ากับพยานที่เป็นปรปักษ์ ซึ่งจะต้องให้พยานมาเบิกความต่อศาลแล้วให้จำเลยมีโอกาสในการถามค้านก่อน ประเด็นนี้ ศาลวินิจฉัยว่าเมื่อพิจารณาคำให้การที่ผู้เสียหายได้ให้การต่อพยาบาล SANE ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประวัติทางการแพทย์หรือการรักษา เช่นคำให้การที่ว่า “ผู้เสียหายถูกกระชากผม และต่ออยู่ที่ด้านขวาของใบหน้า ท้องด้านซ้าย” และ “มีเพศสัมพันธ์” ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับร่างกายของผู้เสียหาย และมีความจำเป็นสำหรับการวินิจฉัยและการรักษาทางการแพทย์ที่เหมาะสม ในทำนองเดียวกันคำให้การของเหยื่อระบุว่าจำเลย “มัดมือและเท้าของเธอด้วยเชือกผูกกรองเท้า” ซึ่งเธอถูก “พัน

มือ ขา และคาบปากด้วยเทปกาว" และ "เทปถูกระชากออกจากใบหน้าของเธอ" เป็นคำให้การทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการรักษาและการวินิจฉัยทางการแพทย์ เนื่องจากพยาบาลบันทึกรอยถลอกแดงและบวมที่ข้อมือและริมฝีปากของผู้เสียหาย ที่เกิดจากการขัดขึ้น คำให้การเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานทางนิติเวช ที่จะสอดคล้องกับการพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าผู้เสียหายไม่ยินยอมที่จะมีเพศสัมพันธ์แล้วนำมาปรับกับหลักกฎหมาย ศาลจึงรับฟังได้ ข้อคัดค้านของจำเลยจึงฟังไม่ขึ้น

2. การพิจารณาของศาลสูงเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ศาลสูงรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบพยานหลักฐานอื่น แยกได้

ดังนี้

2.1 พยานหลักฐานทางนิติเวช

พยานหลักฐานทางนิติเวชที่พบบาดแผลที่ผู้เสียหาย คือ "แผลถลอกสองแผลที่แก้มซ้าย แผลถลอกและบวมที่ริมฝีปากกลางส่วนใหญ่ทางด้านซ้าย ทั้งสองข้อมือนี้อยู่ข้างซ้ายซึ่งเป็นแผลถลอกสีแดง" มีการมัดโดยใช้เทปกาวคาบมือ ขา และปากของผู้เสียหาย แล้วแก้มมัดและขมขึ้น ร่องรอยการใช้กำลังและความรุนแรงที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าการยินยอมของเหยื่อเกิดจากความกลัวหรือการข่มขู่ ก็เข้าองค์ประกอบการข่มขืนกระทำชำเรา

2.2 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

คราบอสุจิของจำเลยอยู่ในช่องคลอดของผู้เสียหาย ผลการตรวจ ดีเอ็นเอ พบว่าช่องคลอดและชุดชั้นในของผู้เสียหายมีคราบอสุจิและผลตรวจทาง ดีเอ็นเอ profile ของอสุจิสอดคล้องกับทั้งจำเลยและผู้เสียหาย การวิเคราะห์หลักฐานนี้เป็นประโยชน์ของรัฐมีหลักฐานเพียงพอในบันทึกเพื่อสนับสนุนการพิพากษาลงโทษของการข่มขืนกระทำชำเรา

2.3 พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้เชี่ยวชาญ ต้องอธิบายผลการตรวจวิเคราะห์ และแสดงความเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานอื่นที่ต้องสอดคล้องกันจนศาลเชื่อโดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิด

กล่าวโดยสรุปในประเด็นเรื่องข่มขืนกระทำชำเรา ตามประเด็นข้อกฎหมายคือ

1) มีการกระทำชำเราเกิดขึ้น พิจารณาจากพยานหลักฐานคือ คราบอสุจิอยู่ในช่องคลอดของผู้เสียหาย

2) จำเลยเป็นผู้กระทำ พิจารณาจากพยานหลักฐานคือ คราบอสุจิที่อยู่ในช่องคลอดของผู้เสียหายมี DAN ตรงกับจำเลย และ

3) การกระทำชำเราครั้งนี้ เกิดจากความไม่ยินยอมของผู้เสียหาย พิจารณาจากพยานหลักฐาน คือ บาดแผลที่พบจากผู้เสียหาย คือ "แผลถลอกสองแผลที่แก้มซ้าย แผลถลอกและบวมที่ริมฝีปากกลางส่วนใหญ่ทางด้านซ้าย ทั้งสองข้อมือนี้อยู่ข้างซ้ายซึ่งเป็นแผลถลอกสีแดง" ก็สอดคล้องกับที่ผู้เสียหายบอกกับน้องสาวของเธอว่าจำเลยข่มขืน และบอกพยาบาล SANE ก็มี

รายละเอียดตรงกันจึงมีความน่าเชื่อถือ

ดังนั้น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังคงต้องใช้ร่วมกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย

9.2 State v. Nicholas

คดีนี้ โจทก์ (รัฐโอไฮโอ) ฟ้องจำเลยข้อหาข่มขืนกระทำชำเราทางอวัยวะเพศ 1 กระทั่ง การข่มขืนทางช่องปาก (การเลียอวัยวะเพศ) 1 กระทั่ง และการล่วงละเมิดทางเพศโดยใช้นิ้ว 1 กระทั่ง ขอให้ลงโทษเรียงกระทั่ง การลักพาตัว 1 กระทั่ง และการกระทำอนาจารทางเพศ (gross sexual) 1 กระทั่ง ศาล (The court of common pleas) ได้นำคดีเข้าสู่การพิจารณาคดี

9.2.1 พยานหลักฐานในคดี

พยานหลักฐานในคดี มีพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานผู้เชี่ยวชาญ แยกได้ดังนี้

1) พยานบุคคล

คดีนี้ พยานบุคคลแยกเป็น 2 กรณี คือ พยานแวดล้อมกรณี และพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีพยานบุคคลมาเบิกความต่อศาลหลายคน ดังนี้

1.1 ผู้เสียหาย เบิกความเกี่ยวกับเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม ในการก่อเหตุ ความสามารถในการได้ยินและมองเห็นจำเลย และการทบทวนลักษณะภายในรถยนต์คันที่ถูกข่มขืน ซึ่งตรงกับวัตถุพยานที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการคดีอาชญากรรมไปเก็บวัตถุพยาน

1.2 Miami Valley (พยานผู้เชี่ยวชาญ) เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการคดีอาชญากรรม ประจำภูมิภาค (Regional Crime Lab) ได้อธิบายผลจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยระบุว่าพบเส้นผมบนที่นั่งด้านหน้าในรถยนต์ของจำเลยที่ตรงกับ Stephanie (ผู้เสียหาย)

1.3 พยานผู้เชี่ยวชาญจาก Cellmark Diagnostics อีกจำนวน 2 คน มาเป็นพยานเบิกความว่า ดีเอ็นเอ ซึ่งเป็นหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้จากคราบอสุจิบนกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายตรงกับ ดีเอ็นเอ ตัวอย่างเลือดที่ได้จากจำเลย

2) พยานเอกสาร

พยานเอกสารได้แก่รายงานผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีนี้มีรายงาน ดังนี้

2.1 รายงานผลที่ระบุว่าเส้นผมที่พบในรถที่เกิดเหตุตรงกับของผู้เสียหาย และ

2.2 รายงานผลการตรวจ ดีเอ็นเอ ที่ได้จากคราบอสุจิบนกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายตรงกับตัวอย่างเลือดที่ได้จากจำเลย

9.2.2 ข้อต่อสู้ของจำเลย

ทนายฝ่ายจำเลยไม่มีการคัดค้านหลักฐานนี้ เมื่อได้รับรายงานผลการทดสอบ จาก Cellmark โดย Dr. Conrad Gilliam จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบียผู้เชี่ยวชาญด้าน ดีเอ็นเอ ทนายฝ่าย

จำเลยมีการพิจารณารายงานและวัตถุพยานประกอบ ได้มีการหารือกับ Dr. Gilliam และนายฝ่ายจำเลยไม่เรียก Dr. Gilliam มาเป็นพยาน ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

9.2.3 การพิพากษา

ศาล (The court of common pleas) ได้มีคำพิพากษาว่า จำเลยกระทำความผิดทั้งหมด 5 กระทั่ง ศาลพบเจตนาที่ไม่แยกออกจากกันจากการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำอนาจารทางเพศ จึงกำหนดให้มีการลงโทษเพียงกระบวนเดียว

9.2.4 การอุทธรณ์คำพิพากษา

คดีนี้โจทก์และจำเลยอุทธรณ์คำพิพากษา โจทก์ (รัฐ) ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาในประเด็นการลงโทษกรรมเดียว ขอให้ศาลลงโทษเรียงกระบวน

จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์ ดังนี้

1) การรับฟังพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ ตามผลการตรวจเลือดของจำเลยว่าเป็นเจ้าของสุจิตที่พบบนกางเกงขาสั้นของผู้เสียหาย โดยต่อสู้คดีว่าการพิสูจน์หลักฐานดังกล่าวไม่ควรได้รับการยอมรับ

2) ความล้มเหลวของทนายความที่เกี่ยวกับปฏิเสธพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ และการนำคำให้การของผู้เชี่ยวชาญทาง ดีเอ็นเอ ประกอบกับการช่วยเหลือที่ไร้ประสิทธิภาพ

ศาลสูงพิพากษาว่ามีความผิดฐานการกระทำซ้ำเร้า 2 กระทั่ง คือ การกระทำผิดซ้ำซ้อนทางช่องคลอดและช่องปาก

วิเคราะห์คำพิพากษา คดี State v. Nicholas

ในการพิจารณาและพิพากษาคดี มีข้อพิจารณาดังนี้

1. การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อวินิจฉัยองค์ประกอบความผิด

คดีนี้ได้ใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกับพยานหลักฐานอื่น ๆ โดยเฉพาะพยานแวดล้อม ดังนี้

1.1 ประจักษ์พยาน/พยานแวดล้อม

พยานบุคคล ซึ่งเป็นพยานแวดล้อม คือ คำเบิกความของพยานมาของผู้เสียหาย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ในการกระทำความผิดของจำเลย สภาพแวดล้อม โดยได้พิจารณาให้น้ำหนักจากความสามารถในการได้ยินและมองเห็นจำเลย และอธิบายลักษณะสภาพแวดล้อมให้เห็นถึงการตกแต่งภายในรถยนต์คันที่ถูกข่มขืน สอดคล้องกับให้เบิกความของ เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการเก็บวัตถุพยานที่ระบุว่าพบเส้นผมบนที่นั่งด้านหน้าในรถยนต์ของจำเลยที่ตรงกับผู้เสียหาย ทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าผู้เสียหายอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ

1.2 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

รายงานผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีนี้มีรายงาน ดังนี้

- 1) รายงานผลที่ระบุว่าเส้นผมที่พบในรถที่เกิดเหตุตรงกับของผู้เสียหาย และ
- 2) รายงานผลการตรวจ ดีเอ็นเอ ที่ได้จากการาบอสุจิบนกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายตรงกับตัวอย่างเลือดที่ได้จากจำเลย

1.3 พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้เชี่ยวชาญ เบิกความอธิบายผลระบุว่าเส้นผมที่พบในรถที่เกิดเหตุตรงกับของผู้เสียหาย และ รายงานผลการตรวจ ดีเอ็นเอ ที่ได้จากการาบอสุจิบนกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายตรงกับตัวอย่างเลือดที่ได้จากจำเลย ก็เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน ดีเอ็นเอ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจและมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลประกอบ ผลการตรวจจึงมีความน่าเชื่อถือ

2. ประเด็นข้อต่อสู้ของจำเลย

คดีนี้จำเลยมีข้อต่อสู้ในชั้นอุทธรณ์ 2 ข้อ ดังนี้

- 1) พยานหลักฐานทางดีเอ็นเอไม่น่าเชื่อถือ การรับฟังพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ ที่ไม่น่าเชื่อถือตามผลการตรวจเลือดของจำเลยว่าเป็นเจ้าของอสุจิที่พบบนกางเกงขาสั้นของผู้เสียหาย โดยต่อสู้คดีว่าการพิสูจน์หลักฐานดังกล่าวไม่ควรได้รับการยอมรับ
- 2) ทนายความไม่ต่อสู้เรื่องพยานหลักฐานทางดีเอ็นเอ และไม่เรียกพยานผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพยาน เป็นความล้มเหลวของทนายความที่ไม่ปฏิเสธพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ การช่วยเหลือของทนายความไร้ประสิทธิภาพ

3. การพิจารณาของศาลสูงเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การพิจารณาของศาลสูงเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากข้อต่อสู้ของจำเลยทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

- 1) ตามข้อต่อสู้ที่ว่า การรับฟังพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ ที่ไม่น่าเชื่อถือ ประเด็นข้อต่อสู้นี้ ศาลได้วินิจฉัยว่าผลการตรวจ ดีเอ็นเอ เป็นพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพราะผลการตรวจมีความเชื่อมโยงกันระหว่าง ดีเอ็นเอ ที่พบจากอสุจิจากกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายตรงกับผลการตรวจเลือดของจำเลย และจำเลยก็ไม่ได้คัดค้านผลการตรวจนี้ตั้งแต่ต้น และยังสอดคล้องกับคำเบิกความของพยานแวดล้อมที่เบิกความถึงการได้ยิน การมองเห็นตัวจำเลย และการจำเสียงของจำเลยได้แม้ในเวลากลางคืน ทั้งปรากฏเส้นผมของผู้เสียหายยังตกอยู่ด้านหลังรถที่จำเลยใช้ยานพาหนะในการกระทำ ความผิด จึงเชื่อว่า พยานหลักฐาน ดีเอ็นเอ เชื่อถือได้
- 2) ตามข้อต่อสู้ที่ต่อสู้ว่าความล้มเหลวของทนายความที่ไม่ปฏิเสธพยานหลักฐานทาง ดีเอ็นเอ และการไม่เรียกพยานผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพยาน เป็นการช่วยเหลือที่ไร้ประสิทธิภาพของทนายความ ประเด็นข้อต่อสู้นี้ ศาลสูงวินิจฉัยว่า การพิจารณาข้อกล่าวหาด้านการช่วยเหลือที่ไร้

ประสิทธิภาพของทนายนั้นต้องพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ (1) มีความเสียหายอย่างร้ายแรงที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ทนายความฝ่ายจำเลยหรือไม่ จำเลยถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมาย และ (2) ทนายฝ่ายจำเลยมือคดหรือไม่ ซึ่งการที่ไม่ได้เรียกผู้เชี่ยวชาญ และไม่ได้คัดค้านพยานหลักฐาน ไม่ใช่เป็นความล้มเหลว หรือไม่ใช่การช่วยเหลือที่ไร้ประสิทธิภาพของทนาย เพราะผลตรวจดีเอ็นเอ เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเชื่อถือได้ ดังนั้น การไม่สามารถคัดค้านพยานหลักฐานที่เชื่อถือ ย่อมไม่ใช่เป็นการช่วยเหลือที่ไร้ประสิทธิภาพของทนาย ข้อต่อสู้ข้อนี้จึงไม่เป็นผล

เมื่อพยานจากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ คือผลการตรวจ ดีเอ็นเอ ที่พบจากอสุจิจากกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายตรงกับผลการตรวจเลือดของจำเลย เส้นผมของผู้เสียหายยังตกอยู่ด้านหน้ารถที่จำเลยใช้ยานพาหนะในขณะกระทำความผิด สอดคล้องกับพยานบุคคลที่เบิกความถึงพฤติการณ์แวดล้อม ที่เชื่อมโยงกันให้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำเราผู้เสียหาย ทำให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง

การพิพากษา พิพากษายืนบางส่วน และกลับคำพิพากษาบางส่วน คือ ในส่วนของการลงโทษจำเลยเป็นฐานข่มขืนทางอวัยวะเพศ 1 กระทั่ง การข่มขืนทางช่องปาก 1 กระทั่ง และการล่วงละเมิดทางเพศโดยใช้นิ้ว 1 กระทั่ง

9.3 State v. Williams

คดีนี้ โจทก์ (รัฐโอไฮโอ) ฟ้องจำเลยข้อหาข่มขืนกระทำชำเราเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี จำเลยปฏิเสธ คดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณา

9.3.1 พยานหลักฐานในคดี

พยานหลักฐานในคดี มีพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานผู้เชี่ยวชาญ แยกได้ดังนี้

1. พยานบุคคล

คดีนี้ พยานบุคคลแยกเป็น 2 กรณี คือ พยานแวดล้อมกรณี และพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีพยานบุคคลมาเบิกความต่อศาลหลายคน ดังนี้

1) เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้การเป็นพยานว่าคดีนี้ตนเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน โดยได้พูดคุยเรื่องอื่น ๆ กับมารดาของเด็กผู้เสียหาย และได้รับข้อมูลว่าจำเลยได้เข้าไปในห้องนอนและ “ล่วงละเมิดทางเพศ (sexually assaulted)” เด็กหญิง ได้มีการบันทึกในสำนวนการสอบสวนไว้ว่า แม้จำเลยยอมรับว่าเขาอยู่บนเตียงของเด็กผู้เสียหาย แต่เขาปฏิเสธการข่มขืนกระทำชำเรา

2) Dr. Lindsay Kahlenberg (พยานผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1) ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ฉุกเฉิน ให้การอธิบายว่าได้เก็บตัวอย่าง 4 กลุ่มบริเวณรอบทวารหนัก (perianal) และช่องคลอดจากเด็กผู้เสียหาย โดยเฉพาะตัวอย่างที่เก็บบริเวณช่องคลอดหลังจากที่แยกส่วนแคมของ

เด็กหญิงออกจากกัน แพทย์อธิบายว่า “หากตรวจจากแคมที่เป็นแผล โดยแคมจะถูกดึงแยกออกจากกันและออกมาจากข้างใน”

3) Lindsey Pruneski (พยานผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2) นักวิเคราะห์จากสำนักงานสอบสวนและพิสูจน์หลักฐานรัฐโอไฮโอ (Bureau of Criminal Identification and Investigation : BCI) ผู้ทำการตรวจสอบโดยชุดเครื่องมือสำหรับดูแลผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ (sexual assault kit) ที่ได้รับในทันทีที่เกิดเหตุ การค้นพบของพยานเกี่ยวกับตัวอย่างที่เก็บทางช่องคลอดเป็น “ผลบวกเบื้องต้นในส่วนที่เป็นของเหลว (seminal fluid) ไม่ปรากฏตัวอสุจิ (sperm)” อย่างไรก็ตาม การตรวจจากตัวอย่างที่เก็บทางทวารหนัก (perianal) คือ “ไม่ปรากฏตัวอสุจิ” พยานยังได้ตรวจสอบทางเหงาขาสั้นของเด็กผู้เสียหาย ซึ่งผลการตรวจคือ “ไม่ปรากฏตัวอสุจิและเอนไซม์อะไมเลส (amylase)” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการตรวจ แล้วส่งตัวอย่างต่างๆ และทางเหงาขาสั้นของเหยื่อเพื่อการวิเคราะห์ ดีเอ็นเอ โดยหน่วยอื่นภายใน BCI อีกครั้ง

4) Lynda Eveleth (พยานผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3) เป็นนักวิเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ดีเอ็นเอ ของ BCI ข้อเสนอของพยานที่เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอด คือ “การตรวจพบส่วนผสม (mixture detect)” ซึ่งสอดคล้องกับเด็กผู้เคราะห์ร้ายในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (contributor) พยานยังตรวจพบ “สารพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ของผู้ชาย (male dna type)” แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับการเปรียบเทียบ ข้อเสนอเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างทางทวารหนักเป็นการตรวจพบ “ส่วนผสม” ที่สอดคล้องกับเด็กผู้เสียหาย ในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พยานยังตรวจพบ “สารพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ของผู้ชาย” แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะนำมารวมกัน จากนั้น ให้การเป็นพยานเกี่ยวกับรายงาน ซึ่งรวมถึงการเปรียบเทียบกับ ดีเอ็นเอ ของจำเลยในเรื่องการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอดนั้น ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้รับซึ่งรวมถึงสารพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ของผู้ชาย ไม่เพียงพอสำหรับการเปรียบเทียบในเรื่องการเก็บตัวอย่างทางทวารหนักเด็กผู้เสียหาย และสิ่งนี้สอดคล้องกับข้อมูลสารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ profile) ของผู้ชาย แต่ไม่เพียงพอสำหรับการรวบรวม ไม่มีผลสรุปแน่ชัด ไม่มี ดีเอ็นเอ ที่เพียงพอมาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรองที่จะสรุป ในที่สุดการวิเคราะห์บริเวณเป่าทางเหงาขาสั้นของเด็กผู้เสียหาย การตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ (ดีเอ็นเอ testing) แสดงให้เห็นว่ามีการตรวจพบส่วนผสมที่สอดคล้องกับเด็กผู้เสียหายและสอดคล้องกับจำเลยในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ โดยสำลีเก็บตัวอย่างที่นำมาจากทางเหงาขาสั้นเผยให้เห็นส่วนผสมที่สอดคล้องกับเด็กผู้เสียหายและจำเลยในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5) Hallie Dreyer (พยานผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 4) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ ชนิดเพศชาย (malespecific dna testing) ที่รู้จักในชื่อ การตรวจพิสูจน์ Y-STR sting พยานให้การเป็นพยานว่าการตรวจพิสูจน์นี้มุ่งเน้นไปที่บริเวณที่อยู่ใน Y chromosome นอกจากนี้ การตรวจพิสูจน์นี้ไม่ได้ระบุตัวบุคคลอย่างเฉพาะเจาะจง แต่ “มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถเชื่อมโยงกัน

ทางสายเลือดร่วมบรรพบุรุษสายพ่อเดียวกัน (paternal lineage)” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผลของการตรวจพิสูจน์นี้ไม่สามารถเชื่อมโยงกันทางสายเลือดร่วมบรรพบุรุษสายพ่อเดียวกัน “เพื่อบอกว่าเป็นเพศชายหนึ่งคนและเพศชายเพียงคนเดียว” Dreyer ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมในการตรวจพิสูจน์ Y-STR ในสถานการณ์ที่มี ดีเอ็นเอ เพศหญิง (female ดีเอ็นเอ) จำนวนมากในตัวอย่างที่มีความเป็นไปได้ว่าจะสามารถปกปิด ดีเอ็นเอ แผลกปลอม (foreign ดีเอ็นเอ) ได้

ในการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอด Dreyer ให้การเป็นพยานว่าการใช้การตรวจพิสูจน์ Y-STR เธอค้นพบสารพันธุกรรมเพศชาย 1 คู่ (single male profile) ที่สอดคล้องกับจำเลยจากการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอดพยานพบว่า “Y-STR profile เต็มไปด้วยส่วนอื่นนอกจากตัวอสุจิ (nonsperm fraction)” และ Y-STR profile บางส่วนในน้ำเชื้อที่มีตัวอสุจิ (sperm fraction) สอดคล้องกับ Mr. Williams อย่างไรก็ตาม ไม่พบน้ำเชื้อที่มีตัวอสุจิในตัวอย่างที่เก็บบริเวณทวารหนัก นายฝ่ายจำเลยไม่มีคำถามสำหรับถามค้าน Hallie Dreyer

9.3.2 การพิพากษา

ศาลชั้นต้นทำการพิจารณากำหนดโทษ (sentencing hearing) การกำหนดโทษการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต (term of life in prison)

9.3.3 การอุทธรณ์คำพิพากษา

จำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาล (Court of Common Pleas, Stark County) ข้อเท็จจริงที่นำไปสู่การอุทธรณ์มีประเด็นว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิด (finding of guilt) ของคณะลูกขุนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานที่เพียงพอ”

การพิจารณาชั้นอุทธรณ์

ประเด็นอุทธรณ์ยังคงเน้นย้ำว่าคำเบิกความของ Dr. Kahlenberg (พยานผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1) ที่ “ยอมรับว่าของเหลวสามารถเคลื่อนย้ายจากบริเวณกันไปยังบริเวณช่องคลอด” อย่างไรก็ตาม พบข้อความที่มีผลให้การลงโทษลดลงอย่างมีนัยสำคัญโดยคำเบิกความของแพทย์ว่า การวินิจฉัยโดยใช้แสงส่อง (black light examination) บริเวณด้านหน้าและหลังของเด็กผู้เสียหาย ปรากฏว่าไม่พบของเหลวภายนอกร่างกาย ในทำนองเดียวกัน จำเลยชี้ให้เห็นว่า Dr. Kahlenberg ไม่เห็นร่องรอยการบาดเจ็บ (evidence of trauma) ในบริเวณช่องคลอดของเด็กผู้เสียหาย

คณะลูกขุนรับฟังคำเบิกความของ Dr. Kahlenberg ว่าพบตัวอย่างที่เก็บจากบริเวณช่องคลอดโดยดึงส่วนของแคมที่อวัยวะเพศ (genitalia) ของเด็กผู้เสียหาย ท้ายที่สุดส่งผลให้เกิดผลอื่น ๆ ในการตรวจพิสูจน์ Y-STR ของ BCI ที่เชื่อมโยงผู้อุทธรณ์กับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาหลักฐานจากด้านที่ตีที่ตีในการดำเนินคดี คณะลูกขุนทำการวินิจฉัยอย่างสมเหตุสมผลว่าจำเลยสอดอวัยวะเพศ (penis) เข้าไปในอวัยวะเพศของเด็กผู้เสียหายอย่างน้อยที่สุดโดยผ่านแคมนอก (outer lips) เมื่อ

พิจารณำบันทึกและคำให้การของพยาน (transcript) ในด้านที่ดืที่สุดต่อการดำเนินคดี พบว่าคณะลูกขุนมีเหตุผลที่ตัดสินผู้กระทำผิดได้โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับความผิดในข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา ดังนั้น อุทธรณ์ที่ว่าพยานหลักฐานไม่นำเชื่อถือจึงตกไป ด้วยเหตุผลตามที่ระบุไว้ในความเห็นข้างต้น

พิพากษายืน

วิเคราะห์การใช้พยานหลักฐานจากคำพิพากษา คดี State v. Williams

คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยหลายฐานความผิด ได้แก่ ในการพิจารณาและพิพากษาคดี มีข้อพิจารณาดังนี้

1. การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อวินิจฉัยองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย

การใช้พยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย แยกดังนี้

1.1 ข้อกฎหมาย

คดีนี้โจทก์ (รัฐ) ฟ้องตั้งข้อหาจำเลย มีข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา องค์ประกอบดังนี้

- 1) การล่วงล้ำหรือการสอดใส่ต้องมีการนำวัตถุสอดใส่จากภายนอกเข้าไปในช่องคลอด
- 2) มีนัยสำคัญถึงแรงดันที่กระแทกเข้าไปในแคมใหญ่ การล่วงล้ำหรือการสอดใส่แม้เพียงเล็กน้อยก็เป็นความผิด

1.2 การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อวินิจฉัยตามองค์ประกอบความผิด

คดีนี้มีประเด็นต้องพิจารณาอยู่ว่าจำเลยกระทำตามองค์ประกอบความผิดของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำการใด ๆ ในทางเพศ ประเด็นข้อถกเถียงจึงมีอยู่ว่าจำเลยได้กระทำชำเราผู้เสียหายหรือไม่ เพื่อให้เข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย

ผู้เสียหายเป็นเด็ก ประกอบกับขณะเกิดเหตุผู้เสียหายกำลังนอนหลับ จึงไม่สามารถรับรู้ถึงการกระทำของจำเลยได้ทั้งหมด ผู้เสียหายก็ไม่ได้ยืนยันว่าถูกกระทำอย่างไร เพียงแต่บอกว่าเจ็บท้อง พยานบุคคลซึ่งเป็นมารดาของเด็กผู้เสียหาย เป็นประจักษ์พยานที่เข้ามาเห็นเหตุการณ์ แต่ก็เบิกความเพียงว่าเห็นจำเลยอุ้มวัยอะเพศบนบันท้ายของเด็กผู้เสียหายเท่านั้น ไม่เห็นจำเลยเอาอวัยวะเพศล่วงล้ำหรือสอดใส่ช่องคลอดหรือทวารหนักของเด็กผู้เสียหาย หากข้อเท็จจริงมีเพียงเท่านี้การกระทำของจำเลยยังไม่เป็นข่มขืนกระทำชำเรา เพราะจะเป็นการกระทำชำเราได้อวัยวะเพศของจำเลยต้องล่วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศของเด็กผู้เสียหาย

ข้อเท็จจริงนี้จึงต้องอาศัยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานหลักฐานทางนิติเวชประกอบความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในประกอบการวินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยครบตามองค์ประกอบความผิดซึ่งจะเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งองค์ประกอบความผิดข้อหนึ่งของการข่มขืนกระทำชำเราคือ อวัยวะเพศของผู้กระทำต้องล้วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้เสียหาย

พยานหลักฐานทางนิติเวชประกอบความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ รับฟังได้ว่าการล้วงล้ำหรือการสอดใส่ต้องมีการนำเข้าไปในช่องคลอด ซึ่งมีนัยสำคัญถึงแรงดันที่กระแทกเข้าไปในแคมใหญ่ การล้วงล้ำหรือการสอดใส่ต้องการเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้น การล้วงล้ำหรือการสอดใส่เกิดขึ้นหากวัตถุนั้นถูกนำด้วยแรงเพียงพอที่จะทำให้แคมแยกออก ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่าการล้วงล้ำ ประเด็นเรื่องการสอดใส่ต้องล้วงล้ำเข้าไป องค์ประกอบความผิดนี้สอดคล้องกับแนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศไทย (ศาลฎีกา)

2. ประเด็นข้อต่อสู้ของจำเลย (ผู้อุทธรณ์)

คดีนี้ จำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลสูงมีประเด็นว่า พยานหลักฐานไม่เพียงพอโทษจำเลย กล่าวคือ การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิด (finding of guilt) ของคณะลูกขุนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานที่เพียงพอ

3. การพิจารณาของศาลสูงเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ศาลสูงต้องมีการทบทวนตามอุทธรณ์ว่าการตัดสินของศาลล่างมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ หลังจากพิจารณาหลักฐานในด้านที่ตีที่สุดต่อการดำเนินคดี การสอบสวนในประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ การพิจารณาข้อเท็จจริงตามเหตุผลใด ๆ สามารถพบบองค์ประกอบที่สำคัญของการกระทำความผิดที่พิสูจน์จนปราศจากเหตุอันควรสงสัย โดยรัฐต้องรับภาระในการพิสูจน์องค์ประกอบข้อกล่าวหาและต้องพิสูจน์จนปราศจากเหตุอันควรสงสัย แล้วศาลสูงวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานเพียงพอต่อการตัดสินว่าจำเลยกระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เนื่องจากคณะลูกขุนรับฟังพยานหลักฐานดังนี้

1) คำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างจาก ดีเอ็นเอทางช่องคลอด (vaginal swabs) และการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

(1) Dr. Lindsay Kahlenberg ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ฉุกเฉิน ได้นำเสนอพยานหลักฐานต่อคณะลูกขุนว่าได้เก็บตัวอย่าง 4 กลุ่มบริเวณรอบทวารหนัก (perianal) และช่องคลอดจากเด็กผู้เสียหาย โดยเฉพาะตัวอย่างที่เก็บบริเวณช่องคลอดหลังจากที่แยกส่วนแคมของผู้เสียหายออกจากกัน ได้อธิบายให้เห็นถึงการเกิดบาดแผลที่แคม และผิวบริเวณผนังทางเข้าช่องคลอด (lips) เป็นการชี้ข้อเท็จจริงให้คณะลูกขุนเห็นว่าการล้วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหาย

(2) Lindsey Pruneski นักวิเคราะห์จาก Bureau of Criminal Identification and Investigation (BCI) ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ทำการตรวจสอบโดยชุดเครื่องมือสำหรับดูแลผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ (sexual assault kit) ที่ได้รับในทันทีที่เกิดเหตุ การค้นพบเกี่ยวกับตัวอย่างที่เก็บทางช่องคลอดเป็น “ผลบวกเบื้องต้นในส่วนที่เป็นของเหลว (seminal fluid) ไม่ปรากฏตัวอสุจิ (sperm)” อย่างไรก็ตาม การค้นพบจากตัวอย่างที่เก็บทางทวารหนัก (perianal) คือ “ไม่ปรากฏตัวอสุจิ” จากนั้นได้ตรวจสอบกางเกงขาสั้นของเด็กผู้เสียหาย ซึ่งผลการตรวจสอบคือ “ไม่ปรากฏตัวอสุจิ และเอนไซม์อะไมเลส (amylase)” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการตรวจ Pruneski แต่ก็ได้ส่งตัวอย่างต่าง ๆ และส่วนหนึ่งของกางเกงขาสั้นของผู้เสียหายเพื่อการวิเคราะห์ ดีเอ็นเอ โดยหน่วยอื่นภายใน BCI ต่อไป ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากกว่า

(3) Lynda Eveleth ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นนักวิเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ดีเอ็นเอ ของ Bureau of Criminal Identification and Investigation (BCI) ซึ่งข้อสรุปที่เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอด คือ “การตรวจพบส่วนผสม (mixture detect)” ซึ่งสอดคล้องกับเด็กผู้เสียหาย ในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังตรวจพบ “สารพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ของผู้ชาย (male dna type)” แต่ก็ “ไม่เพียงพอสำหรับการเปรียบเทียบ” ข้อสรุปเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างทางทวารหนักเป็นการตรวจพบ “ส่วนผสม” ที่สอดคล้องกับเด็กผู้เสียหายยังตรวจพบ “สารพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ของผู้ชาย” แต่ก็ “ไม่เพียงพอที่จะนำมารวมกันในเรื่องการเก็บตัวอย่างทางทวารหนักผู้เสียหาย สิ่งนี้สอดคล้องกับข้อมูลสารพันธุกรรม (Dna profile) ที่สำคัญ ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้รับซึ่งรวมถึงสารพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ของผู้ชาย แต่ไม่เพียงพอสำหรับการรวบรวม การวิเคราะห์บริเวณเป่ากางเกงขาสั้นของผู้เสียหาย การตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ (Dna testing) แสดงให้เห็นว่ามีการตรวจพบส่วนผสมที่สอดคล้องกับเด็กผู้เสียหายและสอดคล้องกับจำเลย

(4) Hallie Dreyer ผู้เชี่ยวชาญจาก Bureau of Criminal Identification and Investigation (BCI) มีความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ ชนิดเพศชาย (malespecific dna testing) ที่รู้จักในชื่อการตรวจพิสูจน์ Y-STR sting Dreyer ให้การเป็นพยานว่าการตรวจพิสูจน์นี้มุ่งเน้นไปที่บริเวณที่อยู่ใน Y chromosome ในด้านการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอด Dreyer ให้การเป็นพยานว่าการใช้การตรวจพิสูจน์ Y-STR ค้นพบสารพันธุกรรมเพศชาย 1 คู่ (single male profile) ที่สอดคล้องกับจำเลยพบว่า “Y-STR profile เติบโตด้วยส่วนอื่นนอกจากตัวอสุจิ (nonsperm fraction)” และ Y-STR profile บางส่วนในน้ำเชื้อที่มีตัวอสุจิ (sperm fraction) สอดคล้องกับ Mr. Williams (จำเลย) ในการเก็บตัวอย่างบริเวณทวารหนัก Dreyer ให้การเป็นพยานว่ายังค้นพบสารพันธุกรรมเพศชาย 1 คู่ ที่สอดคล้องกับจำเลย ประกอบกับทนายฝ่ายจำเลย (Defense counsel) ไม่มีคำถามสำหรับถามค้าน Dreyer ในประเด็นนี้ ทำให้เชื่อได้โดยปราศจากข้อ

สงสัยว่าการเก็บตัวอย่างทางช่องคลอดการตรวจพิสูจน์ Y-STR บางส่วนในน้ำเชื้อที่มีตัวอสุจิ (sperm fraction) สอดคล้องกับจำเลย

2) ผลการตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ เชื่อมโยงกับการเก็บตัวอย่างจากจำเลย ไม่ว่าจะที่เก็บตัวอย่างทางช่องคลอด และเก็บตัวอย่างบริเวณทวารหนัก ก็พบว่ายังค้นพบสารพันธุกรรมเพศ สอดคล้องกับจำเลย

3) ประเด็นเรื่องการลวงล้ำ จำเลยไม่ได้คัดค้านวินิจฉัยเกี่ยวกับการลวงล้ำหรือการ สอดใส่ แต่ก็ได้รับฟังจากพยานหลักฐานทางนิติเวชประกอบความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ รับฟังได้ว่ามี การลวงล้ำหรือการสอดใส่เข้าไปในช่องคลอด ซึ่งมีนัยสำคัญถึงแรงดันที่กระแทกเข้าไปในแคมใหญ่ เพราะการลวงล้ำหรือการสอดใส่ต้องการเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก็ครบองค์ประกอบความผิดกฎหมาย แล้ว

เมื่อพิจารณาคำเบิกความของพยาน ศาลสูงเห็นว่าคณะลูกขุนได้ตัดสินคดีอย่าง เหมาะสมว่าจำเลยกระทำความผิดโดยใช้อวัยวะเพศลวงล้ำหรือสอดใส่อวัยวะเพศในปากช่องคลอด (vaginal opening) ผ่านปากแคมของเด็กผู้หญิงอย่างเล็กน้อยที่สุดเมื่อพิจารณำบันทึกและคำให้การ ของพยาน (transcript) พบว่าคณะลูกขุนมีเหตุผลที่ตัดสินผู้กระทำผิดได้โดยปราศจากเหตุอันควร สงสัยเกี่ยวกับความผิดในข้อหาข่มขืน

ด้วยเหตุผลตามที่ระบุไว้ในความเห็นข้างต้น ศาลจึงพิพากษายืน

จากคำพิพากษาคดีนี้จะเห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมชั้นศาลมีความตั้งใจในการ พิสูจน์ความจริงโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จำนวน 4 คนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าจำเลยข่มขืน กระทำชำเราเด็กผู้หญิงเสียจริงและได้พิจารณาถึงการถามค้านของทนายจำเลยเมื่อทนายจำเลยไม่ถาม ค้านก็ยิ่งทำให้เชื่อโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัย คณะลูกขุนจึงวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิดข่มขืน กระทำชำเรา

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Nath and Pratihari (2019) คดีฆาตกรรมข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ตกเป็นเหยื่อมีร่องรอยถูก ทำร้ายบริเวณคอ เป็นการทำร้ายหลังจากข่มขืนกระทำชำเรา ระหว่างสอบปากคำชาวบ้านรายหนึ่งรับ ว่าเคยเห็นผู้เสียหาย (เด็กหญิง) กับเด็กชายก่อนเกิดเหตุ ต่อตำรวจทำการตรวจจับกุมผู้ต้องหาได้ ใน ระหว่างสอบปากคำผู้ต้องหายอมรับลงมือฆ่าจริง ผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่เก็บ ตัวอย่างจากช่องคลอด ทวารหนักจากเหยื่อที่ตรงกับของผู้ต้องหา ย่อมเป็นการยืนยันข้อหาข่มขืน กระทำชำเราและฆ่า การวิเคราะห์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถช่วยระบุอาชญากรรมและ จับกุมผู้ข่มขืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของผู้ต้องหา ทำให้เพิ่มความถูกต้องในการตัดสินคดี

Gravelin et al. (2019) ผู้ตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเราที่มีความเสี่ยงอย่างมากที่จะถูกตำหนิจากสังคม และมีการวิจัยมากมายที่ศึกษาเพื่อหาสาเหตุความเข้าใจถึงเหตุผลที่เป็นเช่นนี้ การศึกษาพบว่า การโทษเหยื่อที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในเบื้องต้นพบเกิดกับกรณีการข่มขืนกระทำชำเราโดยคนรู้จัก ส่วนการข่มขืนกระทำชำเราโดยคนแปลกหน้า ผู้รับรู้จะตัดสินว่า "เป็นการข่มขืนที่แท้จริง" และผู้ข่มขืนเป็นคนแปลกหน้าด้วยแรงจูงใจทางเพศเพียงอย่างเดียวเพื่อทำร้ายหญิงสาวที่ถูกใจ นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาเรื่องการตีแม่แอลกอฮอล์ของเหยื่อ หากคนที่ตีแม่แอลกอฮอล์มีโอกาสถูกตำหนิ เรื่องเสื้อผ้าที่สวมใส่ และความประพฤติ ความสัมพันธ์ในอดีตก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ มีแนวโน้มว่าเป็นปัจจัยในการโทษผู้ตกเป็นเหยื่อมากขึ้นในอนาคต การศึกษานี้มุ่งเน้นทางวัฒนธรรม ความพยายามใช้หลักทางวิทยาศาสตร์ หลักทางสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจ การรับรู้ และการปฏิบัติต่อผู้ตกเป็นเหยื่อการกระทำทางเพศ

Carvalho et al. (2020) การรวบรวมหลักฐานการล่วงละเมิดทางเพศที่ไม่ได้มีการตรวจดีเอ็นเอทางนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดความกังวลและทำให้การแก้ปัญหาอาชญากรรมทางเพศมีอัตราต่ำ การกำเนิดของฐานข้อมูล DNA ได้ทำให้ข้อมูลที่มีคุณค่าในการสืบสวน ในบราซิลการใช้ฐานข้อมูล DNA เมื่อประเมินแล้วพบว่ามีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาอาชญากรรม ได้มีการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพของฐานข้อมูล DNA ของรัฐโกยาส ทางตอนกลางของบราซิล (BPG-SPTC/GO) ในการแก้ปัญหาอาชญากรรมทางเพศโดยปราศจากผู้ต้องสงสัย เนื่องจากมีการใช้ฐานข้อมูล DNA ในบราซิลเมื่อเร็วๆ นี้ และกฎหมายอาญาของบราซิลมีข้อกำหนดที่เข้มงวด ผลลัพธ์ของเราตอกย้ำว่าการใช้ฐานข้อมูล DNA เป็นเครื่องมือทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามยังจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประเมินว่าประสิทธิภาพนี้สะท้อนให้เห็นในเชิงบวกต่ออัตราการตัดสินคดีอาชญากรรมทางเพศหรือไม่

Dawney and Sheppard (2023) คดีล่วงละเมิดทางเพศต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน เพื่อวางแผนทางการสืบสวนจากสถานที่เกิดเหตุเพื่อเสนอต่อศาลในชั้นพิจารณา ในขณะที่การสืบสวนทางนิติเวชอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ความร่วมมือนั้นยังมีน้อย ผู้เชี่ยวชาญด้าน DNA และนักเคมีวิเคราะห์ ความพยายามในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดกระบวนการตรวจสอบ การสอบสวนอย่างละเอียดตั้งแต่สถานที่เกิดเหตุไปจนถึงนำเสนอในห้องพิจารณาคดี โดยมีรายละเอียดและการพูดคุยในแต่ละขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการทบทวนกฎหมายการล่วงละเมิดทางเพศในสหราชอาณาจักร จากการศึกษาพบว่าตำรวจเริ่มการสอบสวนการข่มขืนและได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ศูนย์รับส่งต่อการล่วงละเมิดทางเพศ (SARC) ซึ่งมักจะเป็นผู้เผชิญเหตุกลุ่มแรกที่ทำให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อ ในขณะเดียวกันก็รวบรวมและประเมินหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รายละเอียดของเอกสารหลักฐานจำนวนมากที่จัดหมวดหมู่การทดสอบทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อตรวจหา และระบุของเหลวในร่างกายที่

พบจากหลักฐานก่อน ไปจนถึงการวิเคราะห์ขั้นหุติยภูมิของ DNA เพื่อช่วยในการระบุตัวผู้ต้องสงสัย การศึกษานี้ยังมุ่งเน้นไปที่การรวบรวมและการวิเคราะห์วัสดุทางชีวภาพที่ใช้สนับสนุนข้อกล่าวหาว่า การกระทำทางเพศที่ไม่ได้รับความยินยอม และให้รายละเอียดเกี่ยวกับการบาดเจ็บ ขั้นตอนการสืบสวนจะกล่าวถึงการตรวจสอบการข่มขืนกระทำชำเรา และการทำร้ายทางเพศอย่างร้ายแรง (RASSO) ที่ใช้โดย Crown Prosecution Service ก่อนที่จะให้ความเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางนิติเวช

ปนัดดา พันธุ์พานิช (2536) ทักษะของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อปัญหาการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเรา เป็นการศึกษาในกลุ่มบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม 4 กลุ่มคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) พนักงานอัยการ ทนายความ และผู้พิพากษา สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมพบว่า การให้ความร่วมมือของหญิงและครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง เพราะกลัวเสียชื่อเสียงเป็นสำคัญ และยังพบว่าการจัดบริการของหน่วยงานยังไม่เพียงพอและเหมาะสมอยู่หลายประการ

2. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่เข้าใจต่อความหมายของการข่มขืนกระทำชำเรา รวมทั้งเข้าใจต่อสภาพปัญหา และสาเหตุของการข่มขืนกระทำชำเราได้อย่างถูกต้อง ทักษะของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่า ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราในสังคมไทยมีความรุนแรงพอพอกับอาชญากรรมประเภทอื่น ส่วนทัศนคติต่อชายผู้ข่มขืนและหญิงผู้ที่ถูกข่มขืน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่าบุคคลที่มีความปกติทางร่างกายจิตใจเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นผู้สามารถหาความสุขความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทางเพศตามปกติก็สามารถเป็นผู้ข่มขืนได้ แต่ไม่แน่ใจว่าในการแสดงความเห็นต่อกรณีผู้ชายบังคับข่มขืนภรรยา ส่วนกรณีหญิงที่ถูกข่มขืนนั้นหญิงทุกคนสามารถถูกข่มขืนได้ไม่เฉพาะกับหญิงที่แต่งกายยั่ว การถูกข่มขืนเป็นเรื่องน่าอับอายและเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะป้องกันตนเองได้

3. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มีความเข้าใจ ต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเรา เห็นว่าค่านิยมเรื่องหญิงรักนวลสงวนตัวในสังคมไทยที่เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ควรปกปิดไม่ควรนำมาพูดต่อหน้าสาธารณชน ค่านิยมที่ว่าชื่อเสียงวงศ์ตระกูลหรือชื่อเสียงของสถาบันสำคัญ แต่ทักษะของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมไม่เห็นด้วยว่าค่านิยมเรื่อง เวนกรรมของสังคมไทยส่งผลให้หญิงบางคนเมื่อถูกข่มขืนแล้วไม่กล้าแจ้งความเพราะเชื่อใน เรื่องเวรกรรม บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังเห็นว่าความเข้มแข็งความดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเราของผู้เสียหายเป็นเรื่องถูกต้องแล้ว และคดีข่มขืนกระทำชำเราไม่ใช่คดีเล็กน้อยที่จะเจรจาอมความกันได้ ส่วนบทบัญญัติทางกฎหมายเรื่องความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมไม่แน่ใจว่าเปิดช่อง ให้มีการเจรจาอมความกันได้ เป็นเรื่องที่ต้อง

4. เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนใหญ่เห็นว่าบรรยากาศ สถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานีตำรวจ รวมทั้งพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ชาย และการเล่ารายละเอียดของคดีให้พนักงานสอบสวนชาย ฟังนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงไม่กล้าแจ้งความเมื่อถูกข่มขืนกระทำชำเรา ต้องเปลี่ยนใจไม่ดำเนินคดีไปให้ตลอดอีกทั้งการที่พนักงานสอบสวนมักจะตั้งสมมติฐานไว้ก่อนเสมอว่าผู้เสียหายไม่ได้ถูกข่มขืนจริง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าดำเนินคดีต่อไป

5. พนักงานอัยการส่วนใหญ่เห็นว่า พนักงานอัยการมีคดีรับผิดชอบมากมาย แต่ไม่เห็นด้วยว่าการที่พนักงานอัยการแต่ละท่านมีคดีที่รับผิดชอบมากมายจะไม่มีโอกาสศึกษารายละเอียดแต่ละคดีมากนัก บางครั้งทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างผู้เสียหายกับพนักงานอัยการ และภายในห้องทำงานของพนักงานอัยการเป็นห้องรวม เมื่อผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรามาพบพนักงานอัยการมักจะได้รับความสนใจจากพนักงานอัยการท่านอื่นและตกเป็นเป้าสายตาของบุคคลอื่นด้วย

6. ทัศนคติส่วนใหญ่เห็นว่า ทัศนคติความจำเลยมักจะพยายามหาวิธีต่อสู้คดีทุกรูปแบบเพื่อให้ลูกความของตนพ้นผิด และทัศนคติความจำเลยก็มักจะไม่นำให้ลูกความของตนรับสารภาพเพื่อโทษหนักลดลงในกรณีที่ว่าลูกความของตนกระทำความผิดจริง แล้วทัศนคติความจำเลยจะมีเทคนิคการซักถามพยานผู้เสียหายให้พยานวิตก หวาดกลัว หรือโกรธ รวมทั้งซักค้านผู้เสียหายโดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้เสียหายว่าจะรู้สึกอับอายหรือไม่

7. ผู้พิพากษาส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เสียหายมักจะหวาดหวั่นและตื่นตระหนกต่อกระบวนการในการพิจารณาคดีในศาล ทำให้ผู้เสียหายขาดความมั่นใจในการเป็นพยานในศาล และกลัวสายตาที่จ้องมองดูขณะที่ยืนอยู่ในคอกพยานทำให้ผู้เสียหายเกิดความประหม่าบางครั้ง หรือลืมนำพยานที่จะพุดในศาลได้เหมือนกัน แต่ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่า ผู้เสียหายบางคนกลัวผู้พิพากษาเพราะผู้พิพากษาส่วนมากพูดเสียงดังเพื่อให้ทุกคนได้ยิน ทำให้ผู้เสียหายเกิดความประหม่า รวมทั้งไม่แน่ใจว่าผู้พิพากษาส่วนมากมีคดีความที่ต้องพิจารณามากมายจึงไม่มีเวลาศึกษารายละเอียดของคดี โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีข่มขืนกระทำชำเราหรือไม่

8. แนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเรานั้น บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้สอบปากคำหญิงผู้เสียหายควรจะเป็นตำรวจหญิง กรณีที่ไม่สามารถใช้ตำรวจหญิงได้ควรอนุญาตให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือทนายความที่เป็นหญิงร่วมในการสอบปากคำด้วยจะทำให้หญิงสะดวกใจในการเล่าเหตุการณ์และเข้าใจสภาพจิตใจหญิงได้ดีกว่าตำรวจชาย และไม่ควรอนุญาตให้สื่อสารมวลชนเสนอภาพชื่อเสียง หึงผู้เสียหายและครอบครัว เพราะจะเป็นการทำลายชื่อเสียงและครอบครัวของหญิง ส่วนการประสานงานหน่วยงานรัฐและเอกชนที่ช่วยเหลือหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราควรมีขึ้น ศูนย์ช่วยเหลือหญิงที่ถูกข่มขืน คนมีให้ทั่วทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รหัสชุมชนและสังคมมีความเข้าใจ สภาพที่เกิดขึ้นกับหญิงไม่ซ้ำเติม ตีฉิน นินทาหรือตั้งข้อรังเกียจก็จะเป็นการช่วยเหลือหญิงได้อีกทางหนึ่ง

บุญชู กล้าแข็ง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การค้นหาความจริงจากหญิงที่ถูกข่มขืน ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายในประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่าประเทศไทยยังมีหลักประกันที่มีประสิทธิภาพกับผู้เสียหายยังไม่เพียงพอ ทำให้การค้นหาความจริงจากหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำซ้ำเราประสบปัญหาทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี การข่มขืนกระทำซ้ำเรา เป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อจิตใจหญิงผู้เสียหายอย่างมาก เกิดความเจ็บปวด ความหวาดกลัว ความเครียด ความอับอาย ความสับสนความกังวลกลัวจะมีคนรู้แล้วมองว่าตนเป็นคนไม่ดี การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อค้นหาความจริงของคดีที่เกิดขึ้น จึงต้องใช้ความละเอียดอ่อน เพื่อไม่ให้ผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายได้รับความกระทบกระเทือนเพิ่มมากขึ้น แต่ความผิดฐานข่มขืนกระทำซ้ำเรามักจะหาประจักษ์พยานยาก นอกจากผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องค้นหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกข่มขืน เช่น การตรวจร่างกายผู้เสียหายโดยแพทย์ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการข่มขืนกระทำซ้ำเราจริง ต้องมีการสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริง ผู้ถูกข่มขืนกระทำซ้ำเรามีจะต้องมีความทุกข์ทรมาน เกิดความอับอายในการไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเล่าเหตุการณ์ซึ่งตนไม่ปรารถนาจะคำนึงถึงอีกให้เจ้าหน้าที่ฟัง ต้องเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิดต่อตนเองอีกครั้งในการชี้ตัวในชั้นสอบสวน และในชั้นสืบพยาน ทำให้ผู้ถูกข่มขืนบางคน ตัดสินใจที่จะยอมถอนแจ้งความเพื่อปะนีปะนามและยอมรับการชดใช้ค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด ส่วนในชั้นพนักงานอัยการ และศาลก็มุ่งที่จะเอาคนร้ายมาลงโทษให้ได้ โดยลืมนำคำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้เสียหายว่าจะกระทบกระเทือนเพียงใด ด้วยเหตุผลนี้การค้นหาความจริงจากหญิงที่ถูกข่มขืนจึงประสบปัญหาและอุปสรรคทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จึงได้มีการพยายามหามาตรการต่าง ๆ มาแก้ไขปัญหานี้

ขวัญชัย สันติภราภ (2547) ได้ศึกษา สาเหตุการก่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ต้องขังเด็ดขาด เรือนจำกลางนครปฐมศึกษากรณีข่มขืนกระทำซ้ำเรา จากการศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากประชากรเป้าหมายจำนวน 10 ราย พบว่าในการกระทำผิดฐานข่มขืนกระทำซ้ำเรา เป็นการข่มขืนกระทำซ้ำเราในลักษณะรูมโถมคิดเป็นร้อยละ 50 โดยกลุ่ม เพื่อนชักนำไปในทางเสพยาเสพติดและสิ่งยั่วยุทางเพศร้อยละ 70 ติดยาเสพติดร้อยละ 50 และเคยดูสิ่งลามกอนาจารโดยการยืมเพื่อน ร้อยละ 80 จึงสรุปได้ว่า สาเหตุของการข่มขืนกระทำซ้ำเราที่สำคัญมาจากการมีสื่อลามกอนาจารและสิ่งยั่วยุทางเพศกับยาเสพติด ดังนั้นจึงต้องเน้นการส่งเสริมให้ความรู้การป้องกันตนเองจากการข่มขืน นำมาตรการทางกฎหมายมาลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรวดเร็ว และเมื่อจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้วควรนำมาแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมอย่างถูกต้อง

ณัฐ สมบูรณ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของนายความในการค้นหา พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญา นายความถือเป็นส่วนหนึ่งใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ร่วมกับศาล พนักงานอัยการ ตำรวจ และงานราชทัณฑ์ ซึ่งมีบทบาท หน้าที่ แตกต่างกันไป นายความมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิ ของประชาชนด้านกฎหมาย ซึ่งการดำเนินคดีอาญาศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เชื่อมโยงและบ่งชี้ถึง การกระทำความผิดของตัวผู้กระทำความผิดได้ก็ด้วยพยานหลักฐาน พยานหลักฐานประเภทหนึ่ง ที่ ช่วยคลี่คลายคดีได้คือพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ การค้นหาพยานหลักฐานทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและ ผู้เชี่ยวชาญ ถือเป็นภารกิจให้เกิดข้อมูลเกี่ยวข้องกับการฟ้องคดี รายงานการตรวจของแพทย์ ถือเป็น ความลับของทางราชการที่ไม่อาจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคการทำงาน ของนายความ

วันสยา รัตนศิริพรชัย (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการตรวจปัสสาวะของ ผู้เสียหายในคดีข่มขืน พบว่าผู้ที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา จะพบเม็ดเลือดขาวมากกว่าปกติหรือเม็ด เลือดแดงมากกว่าปกติ หรืออาจจะพบเซลล์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถพบได้ในคนปกติ เนื่องจากการอักเสบ ติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ เช่นกระเพาะปัสสาวะอักเสบ ซึ่งผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราอาจจะ เกิดจากการกระแทกอย่างรุนแรงส่งผลให้เกิดอาการอักเสบขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการตรวจพบเม็ดเลือด ขาวในปัสสาวะอย่างเดียวนั้นไม่สามารถบอกได้ว่าผู้เสียหายถูกข่มขืนกระทำชำเรานั้นมีการอักเสบติด เชื้อในช่องทางเดินปัสสาวะก่อนหรือหลังการข่มขืนกระทำชำเรา การพบเม็ดเลือดแดงในปัสสาวะ มากกว่าปกติหากไม่มีรอบเดือนแสดงว่ามีเลือดออกในทางเดินปัสสาวะอาจเกิดจากอุบัติเหตุหรือถูก ทำร้าย ถึงต้องซักประวัติ การเก็บปัสสาวะของผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรานั้นจะพบเม็ดเลือด แดงก็เป็นข้อสนับสนุนอย่างหนึ่งที่ว่ามีการกระแทก หรือมีการขัดขื่นต่อการถูกข่มขืนกระทำชำเรา ส่งผลให้เกิดการฉีกขาดของเนื้อเยื่อบริเวณนั้นได้

รัตติยา ทาทอง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน วิเคราะห์การกำหนดมาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานถือเป็น หัวใจสำคัญของการดำเนินคดีอาญาในศาล เพราะเป็นขั้นตอนการวินิจฉัยการค้นหาความจริงใน ประเด็นที่คู่ความพิพาทกัน โดยอาศัยพยานหลักฐานเพื่อพิพากษาคดี โดยเฉพาะคดีอาญาที่มีโทษถึง ชั้นจำคุกคำพิพากษาต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การค้นหาความจริงยังต้องทำไปอย่าง มีประสิทธิภาพ เพื่อมิให้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาลผิดพลาดเป็นเหตุให้จำเลยซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ต้อง ถูกลงโทษ แต่การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นไม่ได้มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐานไว้แต่อย่างใด แต่เป็นการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษา การใช้ดุลพินิจดังกล่าวก็ไม่ได้ หมายความว่า เป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ โดยปราศจากขอบเขต การใช้ดุลพินิจต้องให้ชอบด้วย

เหตุผล ในเบื้องต้นการใช้ดุลพินิจซึ่งนำนักพยานหลักฐานในคดีอาญาจึงต้องอยู่ภายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 227 แต่ก็เป็นเพียงกรอบที่วางไว้กว้างๆ ศาลหรือผู้พิพากษาจึงต้องมีหลักเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดไว้สำหรับการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ว่านี้ในศาลชั้นต้นคือ ความนึกคิดของคนธรรมดาในเรื่องการค้นคว้าหาเหตุผลนั่นเอง เรื่องเช่นนี้บางท่านกล่าวเป็นการใช้สามัญสำนึกของผู้พิพากษา แต่การใช้สามัญสำนึกจะต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังเพราะจะต้องแสดงเหตุผลให้ปรากฏในคำพิพากษาซึ่งอาจจะถูกตรวจสอบโดยสาธารณชนได้ ในการพิพากษาจะต้องกระทำในรูปขององค์คณะผู้พิพากษาที่มีความเห็นสอดคล้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ทั้งหมดนี้ก็เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ นอกจากนี้ก็ยังมีแนวบรรทัดฐานจากคำพิพากษาฎีกาที่วางหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานบางประการไว้ ความสมเหตุสมผลแห่งพยานหลักฐานในคดีซึ่งหมายถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน เช่น ถ้าเป็นพยานบุคคลจะต้องพิจารณาถึงการรับรู้ ความจำ และการถ่ายทอดเหตุการณ์ว่ามีความบกพร่องหรือไม่ และยังรวมถึงหลักวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เช่น จิตวิทยา ตรีวิทยา เป็นต้น

ข้อควรคำนึงดังกล่าวทำให้การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งบทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้วางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งให้ศาลมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งของฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลยหรือที่ศาลหาเอง เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงแล้วชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง หลักกฎหมายข้างต้นจึงทำให้ศาลมีแนวทางในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการที่จะถูกลงโทษ

สุรชัย วรเนติโพธิ์ (2556) สาเหตุการตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเราในเด็ก : ศึกษาเฉพาะเขตในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 5 ได้ศึกษาเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเรา ดังนี้

1) สาเหตุจากการดื่มสุราและของมึนเมา การดื่มสุราและของมึนเมานับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่หญิง จะถูกข่มขืนได้โดยง่าย ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าเหยื่อมักจะถูกคะยั้นคะยอให้ดื่มและหรืออาจผสมยาปลุกอารมณ์ทางเพศหรือยานอนหลับลงไปในเครื่องดื่มได้ แต่กรณีศึกษาที่พบว่าเหตุปัจจัยข้อนี้มีน้ำหนักน้อยมาก

2) การได้รับสิ่งเร้าจากสื่อและตัวเหยื่อเอง กรณีศึกษาจากงานวิจัยครั้งนี้สิ่งเร้าจากสื่อมิได้มีอิทธิพลโดยตรง แต่เพื่อนชายของเหยื่อเคยดูสื่อลามกเหล่านี้ แต่ ณ เวลาที่มีเพศสัมพันธ์กัน อิทธิพลจากสื่อไม่มี แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ตัวเหยื่อเอง หมายความว่าตัวเหยื่อเองทำตนเองให้กลายเป็นสิ่งเร้าให้เกิดมีเพศสัมพันธ์เสียเอง อาทิ การที่แต่งกายนุ่งสั้น รัดรูป มีวาบหวีว ไปเที่ยวดื่มกินกับแฟน และกลับมาที่บ้านแฟน (แทนที่จะกลับบ้านของตนเอง) มาเล่นเกมส์ อยู่กับแฟนในห้องสองต่อสอง ยามวิกาล และกรณีอยู่กับเพื่อนหลายคน หลังจากกลับจากเที่ยวจนเพื่อน ๆ แยกย้ายกลับบ้าน เหลือ

แค่เหยื่อยังไม่ยอมกลับแต่ยังอยู่กับแฟน จึงเกิดมีเพศสัมพันธ์กันขึ้น แสดงว่าเหยื่อไม่สมัครใจป้องกันตนเองจากการถูกข่มขืน หรืออาจกล่าวได้ว่าเหยื่อเองสร้างโอกาสให้มีเพศสัมพันธ์กับแฟนตนเอง

3) ปัจจัยจากสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่าย สื่อที่เป็นอันตรายมีอยู่มาก มีการโฆษณาขายสินค้าอุปโภคบริโภคเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ยาสร้างอารมณ์ทางเพศ ฯลฯ การเข้าถึงสุรา ยาเสพติด ซึ่งมีการระบาดทั่วไป หาซื้อได้ง่าย สิ่งเหล่านี้เป็นความเสี่ยงต่อมโหรีทางสังคมและวัฒนธรรม ทำให้ค่านิยม เรื่องพรหมจรรย์ถูกทำลายลงไป เด็กมีเพศสัมพันธ์กันเร็วขึ้นมีปัญหาแม่วัยเด็ก ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยนำไปสู่การกระทำความผิดทางเพศ (sex offense)

4) ปัจจัยด้านกายภาพของเหยื่อ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าเหยื่อมีรูปร่างหน้าตาดี สูง ขาว อวบ อายุยังน้อย ช่วงอายุน้อยสุด คือ 12 ปี มากที่สุด คือ 15 ปี เด็กมักชอบแต่งตัวตามแฟชั่น อาทิ รัตรูป นุ่งสั้น วาบหวี และถูกตำหนิดว่าจากบิดา มารดา ผู้ปกครองเป็นประจำ จนบางครั้งมีการนำเสื้อผ้าไปเปลี่ยนเมื่อออกนอกบ้านไปแล้ว

5) เหยื่อกับผู้ข่มขืนล้วนแต่มีความสัมพันธ์รู้จักกันดี เป็น Date Rape มากกว่า Stranger Rape ทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นเพราะเหยื่อกับผู้กระทำความผิดเป็นแฟนกันและไว้วางใจกัน เหยื่อเองเปิดช่องโอกาสให้แฟนมีเพศสัมพันธ์ อาจกล่าวได้ว่าเหยื่อมิได้สมัครใจป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์แต่อย่างใดไว้

6) อิทธิพลของกลุ่ม จากการศึกษาวิจัย ปรากฏชัดเจนว่า เด็กทุกคนมีแฟน และเคยมีเพศสัมพันธ์กับแฟนมาแล้ว และกลุ่มเพื่อนของเหยื่อก็มักประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ กลุ่มเพื่อนชายเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจ หมกมุ่นอยู่กับกิจกรรมทางเพศ กลุ่มของเหยื่อมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ สถานการณ์เช่นนี้มีความเสี่ยงสูงที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กันได้โดยง่าย

7) กรณีการถูกข่มขืนกระทำชำเรา นั้น ทุกกรณีเกิดขึ้นในบ้านของฝ่ายชายทั้งสิ้น มิใช่สถานที่ที่เป็นอันตรายแต่อย่างใดทั้งสิ้น ทั้งนี้ ย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่าเหยื่อทำตนให้ตกเป็นเหยื่อเอง เหยื่อเปิดช่องโอกาสให้แฟนตนเองมีเพศสัมพันธ์ด้วย เหยื่อปล่อยเนื้อปล่อยตัวมาก ไม่ยอมกลับบ้านพร้อมเพื่อน แต่เหยื่อสมัครใจจะอยู่กับแฟนที่บ้านแฟนตนตามลำพัง การมีเพศสัมพันธ์จึงเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่เอื้อเช่นนั้น

ณัฐวรรณ ดวงกาใจ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ศึกษาขอบเขตของการให้ความยินยอมโดยผู้เสียหาย เนื่องจากความยินยอม เป็นองค์ประกอบความผิดหนึ่งของความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ได้ผลสรุปดังนี้

1. ความยินยอมของผู้เสียหาย ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของความผิด ผู้ที่กระทำความผิดฐานนี้ ต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติว่าผู้เสียหายไม่ยินยอม

2. ความยินยอมของผู้เสียหาย ต้องเป็นความยินยอมที่ชอบด้วยกฎหมาย จะต้องเป็นความยินยอมที่ไม่บกพร่องใด ๆ ในการแสดงเจตจำนง กล่าวคือต้องความยินยอมที่แท้จริงของผู้เสียหาย และเป็นความยินยอมที่เกิดขึ้นได้ด้วยสติสัมปชัญญะ ไม่ใช่ยินยอมเพราะความจำนนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฉะนั้นความยินยอมที่เกิดจากการขู่เข็ญ จึงไม่ใช่ความยินยอมที่ชอบด้วยกฎหมาย และต้องพิจารณาถึงความสามารถของผู้ยินยอมด้วย

3. การให้ความยินยอม ต้องให้ความยินยอมเป็นคราวๆ ไป การยินยอมครั้งหนึ่งไม่ใช่เป็นการยินยอมตลอดไป ความยินยอมสามารถถอนได้ภายหลังการให้ความยินยอมไปแล้ว ซึ่งเมื่อถอนแล้วก็ทำให้ความยินยอมสิ้นผลลง หากมีการกระทำชำเราโดยถอนความยินยอมแล้วก็เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น

4. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ความยินยอมของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขส่วนตัวของเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมาย คือเสรีภาพในการกำหนดความสัมพันธ์ทางเพศด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายส่วนตัวผู้เป็นเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมายนี้จึงมีอำนาจที่จะสละคุณธรรมทางกฎหมายนี้ได้เอง

ปานรดา สุทธิทองแท้ และอัจฉริยา ชูตินันท์ (2564) ปัญหาผลกระทบอันเกิดจากความไม่ชัดเจนของกฎหมายอาญาเกี่ยวกับจุดแบ่งแยกการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรากับความผิดฐานกระทำอนาจาร และความผิดฐานอนาจารโดยการล่วงล้ำใส่สอดคล้อยและเหมาะสมกับบริบทของสังคมปัจจุบันและสอดคล้องกับหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมายอาญา เดิมค่านิยมของคำว่า “การกระทำชำเรา” หมายความว่า “การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น” แต่ในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดค่านิยมของการกระทำชำเราไว้ในมาตรา 1(18) หมายความว่า “กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น” สิ่งที่เปลี่ยนไปจากกฎหมายเดิม คือ การใช้สิ่งอื่นใดหรืออวัยวะอื่นใดของผู้กระทำสอดใส่อวัยวะเพศ หรือทวารหนักของผู้เสียหายเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ ได้ถูกย้ายไปเป็นเหตุเพิ่มโทษของการอนาจาร เรียกว่า “การกระทำอนาจารโดยการล่วงล้ำ” การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะของการกระทำชำเราตามธรรมชาติ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีฆาตกรรมกระทำชำเรา” โดยทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อสังเคราะห์การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นความผิดฐานฆาตกรรมกระทำชำเรา และกำหนดแนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีฆาตกรรมกระทำชำเรา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเอกสาร แบ่งการวิจัยเป็น 3 วิธีคือ

1. การรวบรวมข้อมูลเอกสาร (documentary search) โดยการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และแนวคำพิพากษาฎีกาของประเทศไทยกับแนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาจากนั้นนำมากำหนดแบบสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม หาค่าความสอดคล้อง (IOC)

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการเก็บข้อมูลอย่างเจาะจงจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นักวิชาการ และองค์กรกุศลที่ให้การช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อการฆาตกรรมกระทำชำเรา

3. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อประกอบข้อมูลวิจัย

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบแนวคำพิพากษาฎีกาของประเทศไทยกับแนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นเขียนรายงานอธิบายเหตุผลกับความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญานักวิชาการ และองค์กรการกุศลที่ช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเรา ดังนี้

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2. สำนักงานอัยการสูงสุด
3. สภานายความ
4. แพทย์นิติเวช
5. ศาลยุติธรรม
6. นักวิชาการนิติศาสตร์ และ/หรือนิติวิทยาศาสตร์
7. องค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการข่มขืนกระทำชำเรา

2.1 กลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก

การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน ทนายความ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ขององค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการข่มขืนกระทำชำเรา แบบเจาะจงโดยเลือกจากผู้มีประสบการณ์ที่เคยทำงานเกี่ยวกับการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเราไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 24 คน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจ แยกดังนี้
 - 1.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รักษาสถานที่เกิดเหตุ จำนวน 3 คน
 - 1.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน จำนวน 3 คน
 - 1.3 พนักงานสอบสวน จำนวน 3 คน
2. ทนายความ จำนวน 3 คน
3. พนักงานอัยการ จำนวน 3 คน
4. ผู้พิพากษา จำนวน 3 คน
5. แพทย์นิติเวช จำนวน 2 คน
6. นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ และ/หรือนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 คน
7. เจ้าหน้าที่องค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการถูข่มขืน จำนวน 2 คน

โดยการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก มีการกำหนดเป้าหมายจากหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการแสวงหา และการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิ้น 24 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการแบบ Snowball

sampling คือการเก็บข้อมูลจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรงเกี่ยวกับการแสวงหา การใช้ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และการตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน กระบวนการยุติธรรม จากนั้นผู้วิจัยจะถามผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีบุคคลใดที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละ ด้าน ซึ่งให้ผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำผู้ที่จะสัมภาษณ์รายต่อไปจนครบกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

2.2 กลุ่มตัวอย่างการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสนทนากลุ่ม โดยวิธีการจัดกลุ่ม บุคคลผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกระบวนการแสวงหา การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และการตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 9 คน โดยจะไม่ซ้ำกับผู้ตอบคำถามสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แยกได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจ แยกดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ จำนวน 1 คน

1.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน จำนวน 1 คน

1.3 พนักงานสอบสวน จำนวน 1 คน

2. ทนายความ จำนวน 1 คน

3. พนักงานอัยการ จำนวน 1 คน

4. ผู้พิพากษา จำนวน 1 คน

5. แพทย์นิติเวช จำนวน 1 คน

6. นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ศึกษา

3.1 การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1.1 การรวบรวมข้อมูลเอกสาร (documentary search)

เป็นการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่างๆ ทั้งภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และแนวคำพิพากษาฎีกาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับแนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานความรู้ใน การศึกษากำหนดแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก และกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มต่อไป

3.1.2 ศึกษาข้อมูลเอกสารต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์

3.1.3 นำเครื่องมือแบบคำถามสัมภาษณ์และแบบคำถามสนทนากลุ่มไปตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน และนำมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) ก่อนใช้ในการ สัมภาษณ์จริง โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง ข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

คะแนน -1 หมายถึง ข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

โดยมีเกณฑ์ในการประเมิน ได้แก่ (1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้ และ (2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ยังถือว่าต้องมีการ ปรับปรุงและแก้ไข

3.1.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ โดยการ สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเรื่องการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

3.1.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์มา วิเคราะห์เพื่อสร้างคำถามตั้งประเด็นในการสนทนากลุ่ม

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกมีวัตถุประสงค์เป็นการยืนยันสภาพปัญหา บริบทของปัญหาที่เกี่ยวข้อง การวิจัย ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารนำมาเป็น พื้นฐานความรู้ ต่อมาสร้างเป็นเครื่องมือในการหาข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ เป็นแบบสัมภาษณ์ กำหนดไว้ 9 แบบ แยกได้ดังนี้

แบบที่ 1. ตำรวจสายตรวจผู้รักษาสถานที่เกิดเหตุ จำนวน 3 คน

แบบที่ 2. พนักงานสอบสวน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสอบสวน เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และรับฟังข้อเสนอแนะ จำนวน 3 คน

แบบที่ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน ผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมวัตถุพยานจากสถานที่ เกิดเหตุ จำนวน 3 คน

แบบที่ 4. แพทย์นิติเวช การตรวจร่างกาย การหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จาก ผู้เสียหาย และผู้ต้องหา และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับร่องรอยบาดแผล จำนวน 2 คน

แบบที่ 5. พนักงานอัยการ ถ้ามุ่งเรื่องการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดีข่มขืนกระทำชำเรา โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การคัดเลือก การตรวจสอบความถูกต้องและ ความสมบูรณ์ของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และการเรียงลำดับความสำคัญในการนำเสนอศาลใน ชั้นพิจารณาคดีข่มขืนกระทำชำเรา จำนวน 3 คน

แบบที่ 6. ทัศนคติ ความเชื่อเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยของคดีข่มขืนกระทำชำเราในเรื่องหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคของทัศนคติในการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่การตรวจพยานหลักฐาน การถามค้าน และถามติง จากทัศนคติจำนวน 3 คน

แบบที่ 7. ผู้พิพากษา จำนวน 3 คน ทัศนคติเรื่องแนวทางการรับฟังหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

- 1) การให้น้ำหนัก
- 2) ความน่าเชื่อถือพยานหลักฐานที่ศาลรับฟัง และให้น้ำหนักมากจนเพียงพอที่จะลงโทษจำเลย
- 3) การควบคุมการพิจารณาคดี

แบบที่ 8. นักวิชาการทางนิติศาสตร์ที่เป็นอาจารย์หรืออาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัย องค์ความรู้วิชาชีพเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทัศนคติเรื่องสภาพปัญหาในการปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี และการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันไปสู่การลดปัญหาอาชญากรรม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในอนาคต จำนวน 2 คน

แบบที่ 9. องค์การการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา เป็นการถามข้อมูลเบื้องต้นถึงเหตุที่ผู้เสียหายในคดีข่มขืนกระทำชำเราส่วนหนึ่งเลือกมาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิ หลักเกณฑ์หรือมาตรฐานในการพิจารณาเบื้องต้นว่าผู้เสียหายถูกล่วงละเมิดทางเพศมา และแนวทางการช่วยเหลือเรื่องคดีความ จำนวน 2 คน

3.3 แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกแล้วได้มาทำการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบกระบวนการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะในส่วนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้นำบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมาอภิปรายให้ความเห็น การถกเถียงกันอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ร่วมกับนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และมีประสบการณ์การวิจัย การสอนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการผลิตนักกฎหมายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในอนาคต บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ป้องกันสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เก็บวัตถุพยาน พนักงานสอบสวน ทัศนคติ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และนักวิชาการที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โดยกำหนดคำถามที่ใช้ในการสนทนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน การนำเสนอพยานหลักฐานเข้าสู่กระบวนการพิจารณา และการรับฟังพยานหลักฐาน เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแต่ละขั้นตอน เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรค มุ่งเน้นคดีข่มขืนกระทำชำเรา โดยผู้ศึกษาเตรียมแนวคำถามในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ข้อมูลเรื่องความพร้อมของบุคคลกร ความรู้ เครื่องมือ อุปกรณ์ งบประมาณและต้นทุน
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาจากสถานที่เกิดเหตุ ช่วงเวลา สภาพแวดล้อม
- 3) ปัญหาในการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมในแต่ละส่วน
- 4) ความรู้ความเข้าใจของกระบวนการยุติธรรมในแต่ละส่วน

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติในการแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเราต่อไป

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาดำเนินการแบ่ง ดังนี้

4.1 การรวบรวมข้อมูลเอกสาร

จากหนังสือ เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับแนวคำพิพากษาศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา

4.2 การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน ทนายความ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ขององค์การการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการข่มขืนกระทำชำเรา จำนวน 24 คน ตามลักษณะงาน ได้แก่ 1. การแสวงหา และการรวบรวมหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์ 2. การนำเสนอหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีข่มขืนกระทำชำเรา 3. การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์คดีข่มขืนกระทำชำเรา 4. การตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ 5. การช่วยเหลือจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราขององค์การการกุศล เช่น มูลนิธิ เป็นต้น และ 6. นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ และหรือนิติวิทยาศาสตร์

การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง ภายหลังจากดำเนินการสัมภาษณ์ ทุกกลุ่มแล้วผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการสนทนาดังต่อไปนี้

4.3 การรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาดังต่อไปนี้

การสนทนาดังต่อไปนี้ ประกอบด้วยพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ป้องกันสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เก็บวัตถุพยาน ทนายความ แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และนักวิชาการด้านนิติศาสตร์ รวมจำนวน 8 คน โดยจะไม่ซ้ำกับผู้ตอบคำถามสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีฆาตกรรมฆ่าชำเราต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

1. ประเภทหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของคดีฆาตกรรมฆ่าชำเรา การปฏิบัติงานของแต่ละส่วน วิเคราะห์ปัญหาทางปฏิบัติ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การประสานงานและความเข้าใจระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีฆาตกรรมฆ่าชำเรา
2. การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การอธิบายผล การให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีฆาตกรรมฆ่าชำเราในชั้นศาล การรับฟัง การให้น้ำหนัก ความน่าเชื่อถือ และเหตุที่กระทบต่อความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
3. กำหนดแนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีฆาตกรรมฆ่าชำเรา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่ออธิบาย สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น

6. จริยธรรมการวิจัย

จริยธรรมการวิจัยในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับประเด็นจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยที่ผู้วิจัยจะต้องรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และการปิดบังชื่อของผู้ให้ข้อมูล และการวิจัยต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางร่างกายและจิตใจของผู้ให้ข้อมูล และให้ความสำคัญกับการปกป้องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับเป็นหลัก โดยให้มีกระบวนการขอความยินยอม เพื่อที่จะช่วยปกป้องความเป็นส่วนตัว โดยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หมายเลขใบรับรอง COE 65.0509-080 เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2565

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา” เพื่อผลสุดท้ายจะได้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีตามแต่ละส่วนของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีที่ทำการศึกษาคั้งนี้ คือข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 เป็นการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการเก็บรวบรวม การนำเสนอการให้น้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่ชั้นพิจารณาในศาล ใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใดบ้างที่มีคุณค่าใช้ในการพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลยคดีข่มขืนกระทำชำเรา และการให้น้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงสรุปความเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย การลงโทษที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อกำหนดแนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ร่วมกับการรวบรวมข้อมูลเอกสาร(Documentary search) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การสัมภาษณ์แบบเจาะจงประเด็น จากประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 24 คน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าเป็นแบบคำถาม จำนวน 9 แบบ ตามลักษณะการปฏิบัติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำแนกเป็น 9 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การสัมภาษณ์ตำรวจสายตรวจผู้รักษาสถานที่เกิดเหตุ

ตำรวจสายตรวจจะไปถึงที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่ส่วนอื่น เพราะมีการปฏิบัติงานกระจายตามจุดต่าง ๆ ในชุมชน ส่วนจะถึงที่เกิดเหตุช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับความใกล้ไกล และการแจ้งความของผู้เสียหาย หากมีการแจ้งความล่าช้า เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ถึงที่เกิดเหตุล่าช้า ทำให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้อง และนักข่าวเข้าไปสถานที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักข่าวที่เป็นนักข่าวท้องถิ่นถ่ายทำข่าวแล้วส่งไปตามเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) และสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ มักจะไม่ได้สนใจเรื่องของวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ แต่ระยะหลังเมื่อทางศูนย์วิทยุตำรวจได้เปลี่ยนวิธีการแจ้งเหตุ

มายังตำรวจสายตรวจทางโปรแกรมไลน์ (LINE) ก็จะทำให้พนักงานารู้เรื่องและไปถึงที่เกิดเหตุหน่อยลง ตำรวจสายตรวจจะรักษาสถานที่เกิดเหตุรวมถึงบริเวณที่คาดว่าอาจมีพยานหลักฐาน ไว้จนกว่าพนักงานสอบสวนปฏิบัติงานเสร็จ จากประสบการณ์การทำงานพบว่าคดีข่มขืนกระทำชำเราหลายคดี พนักงานสอบสวนไม่ได้ไปสถานที่เกิดเหตุ อาจจะเป็นเพราะว่าคดีประเภทนี้ส่วนหนึ่งผู้เสียหายไม่ได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ในทันที ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่ายังไม่เคยพบว่าเมื่อผู้เสียหายถูกข่มขืนกระทำชำเราแล้วจะมาร้องทุกข์ หรือโทรศัพท์มาแจ้งความในทันที

ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุนี้จะมีวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่แล้ว ตำรวจสายตรวจจะปฏิบัติตามระเบียบนี้ ซึ่งระเบียบนี้สามารถใช้ปฏิบัติงานได้ดี หากจะต้องมีการปรับปรุงก็ควรจะต้องปรับปรุงที่ตัวผู้ปฏิบัติ เช่นพนักงานสอบสวนปัจจุบันนี้มักจะมีการทำให้คดียุติเป็นส่วนใหญ่ คดีเมื่อมาแจ้งความร้องทุกข์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราแล้วอาจจะยุติในชั้นสอบสวน ด้วยการยินยอมรับค่าเสียหาย หรือเป็นคนที่รู้จักกันก็พยายามไกลเกลี่ย เพราะฉะนั้นจะเหลือคดีส่วนน้อยที่นำมาสู่การฟ้องคดี

ถ้าเป็นคดีที่ไปจากมูลนิธิจะเป็นที่สนใจของผู้บังคับบัญชา และได้รับการปฏิบัติที่ดี มูลนิธิจะมีการประสานมายังสถานีตำรวจก่อน จากนั้นจึงพาผู้เสียหายมาร้องทุกข์ แต่หากผู้เสียหายหรือประชาชนมาแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่อาจรับฟังและลงเป็นบันทึกประจำวันไว้ โดยผู้เสียหายเข้าใจว่ามีการร้องทุกข์แล้วแต่ในความเป็นจริงสิ่งที่ผู้เสียหายแจ้งไม่ได้ถูกรับไว้เป็นคำร้องทุกข์ที่จะทำให้เกิดการสอบสวนต่อไป เป็นแต่เพียงไปลงบันทึกประจำวันเท่านั้นไม่ได้มีเลขคดี ไม่ได้มีการออกหมายเรียกหรือดำเนินการใด ๆ ต่อ

กลุ่มที่ 2. การสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน

ในคดีข่มขืนกระทำชำเราเมื่อมีผู้มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการ สอบปากคำผู้เสียหายที่มาร้องทุกข์เบื้องต้นถึงพฤติการณ์การกระทำ ส่วนกรณีที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราเป็นเด็ก ก็มีการสอบถามผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กถึงลักษณะการกระทำหรือพฤติการณ์แวดล้อม เมื่อสอบปากคำเบื้องต้นแล้วก็จะออกไปตรวจสถานที่เกิดเหตุทันที เมื่อถึงที่เกิดเหตุแล้วพนักงานสอบสวนจะตรวจสถานที่ และพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริงหรือไม่ มีร่องรอยของการข่มขืน ร่องรอยของการต่อสู้หรือไม่ หากตรวจดูแล้วเห็นว่าน่าจะมีการทำจริงจะติดต่อประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน ส่วนจะมาถึงที่เกิดเหตุช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับระยะเวลาการเดินทาง และติดปฏิบัติหน้าที่ในคดีอื่น หากว่าพนักงานสอบสวนมีความสงสัยหรืออยากจะให้ตำรวจพิสูจน์หลักฐานเก็บวัตถุพยานเพิ่มเติมก็สามารถแจ้งในระหว่างการเก็บวัตถุพยานได้ โดยตำรวจพิสูจน์หลักฐานจะเก็บวัตถุพยานรอยลายพิมพ์นิ้วมือ อาจจะมีการสอบถามจากผู้เสียหายว่าขณะที่มีการข่มขืนกระทำชำเรานั้น มีบริเวณใดบ้าง จะทำให้พบลายพิมพ์นิ้วมือได้ หรืออาจจะพบวัตถุพยานอย่างอื่น เช่นเส้นขน เส้นผม คราบเลือด ถูยงอนามัย เป็นต้น และมีการถ่ายภาพ ในขั้นตอนการเก็บไว้

โดยที่พนักงานสอบสวนจะไม่เก็บเอง แต่พนักงานสอบสวนแนะนำพยานหลักฐานให้เก็บ เพราะจะรู้ขั้นตอนการเก็บ แต่ถ้าหากว่าพนักงานสอบสวนเห็นวัตถุพยานก็จะถ่ายภาพเก็บไว้ เมื่อเก็บวัตถุพยานจนครบแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจพยานหลักฐานจะทำเป็นบัญชีแล้วส่งให้พนักงานสอบสวน ณ สถานที่เกิดเหตุ โดยการใส่ซองตามหลักทางปฏิบัติของพยานหลักฐาน

เมื่อพนักงานสอบสวนรับวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุแล้ว กลับมายังสถานีตำรวจก็จะทำการคัดแยกวัตถุพยานที่น่าเชื่อว่าเป็นการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ได้ แล้วส่งไปยังหน่วยงานพยานหลักฐาน ในส่วนงานตรวจวิเคราะห์อีกครั้ง แต่โดยส่วนใหญ่แล้ววัตถุพยานที่เก็บมากเป็นวัตถุที่มีประโยชน์ต่อการสอบสวนเกือบทั้งหมด โดยจะทำการส่งในวันถัดไป และส่งตัวผู้เสียหายไปให้แพทย์ตรวจร่างกาย เมื่อทำการตรวจร่างกายเสร็จแล้วก็จะมีการนัดหมายเพื่อสอบปากคำอีกครั้ง พนักงานสอบสวนจะนำผลการตรวจร่างกาย ผลการวิเคราะห์วัตถุพยานที่เก็บได้จากสถานที่เกิดเหตุประกอบกับการสอบสวนพยานแวดล้อมพยานบุคคลเพื่อรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

การรายงานผลของพยานหลักฐานนั้นก็จจะรายงานตามวัตถุพยานที่ส่งตรวจ เช่น ถ้าเป็นกรณีตรวจเลือด ก็จจะรายงานเรื่องผลดีเอ็นเอ และเลือดเป็นของใคร ซึ่งในการรายงานผลว่าเลือดของใครนั้นต้องมีตัวอย่างเปรียบเทียบ หากไม่มีตัวอย่างเปรียบเทียบก็ต้องไปดูในฐานข้อมูลก็จะทราบได้ว่าเป็นของใคร แต่ปัจจุบันยังไม่มีฐานข้อมูลทั้งดีเอ็นเอและลายพิมพ์นิ้วมือที่สมบูรณ์ ในการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจเข้าฐานข้อมูลนั้นมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ถ้าเป็นจังหวัดภาคใต้ฐานข้อมูลจากค่อนข้างสมบูรณ์กว่า ตอนนี้ปัญหาที่พบก็คือเมื่อตรวจวิเคราะห์ผลได้แล้วฐานข้อมูลให้เปรียบเทียบว่าเป็นของใครยังมีให้เปรียบเทียบน้อย กรณีลายพิมพ์นิ้วมือถ้าผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดก็จจะไม่รอยลายพิมพ์นิ้วมือในฐานข้อมูล ขณะนี้ยังไม่ได้เชื่อมโยงกับกรมการปกครองที่เก็บลายพิมพ์นิ้วมือไว้ตอนทำบัตรประชาชน หากพนักงานสอบสวนต้องการตรวจสอบก็จจะต้องติดต่อขอตรวจสอบเป็นการเฉพาะราย แต่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของกรมการปกครองได้โดยตรง

คดีข่มขืนกระทำชำเราส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะรู้ตัวผู้ข่มขืนและรู้จักชื่อ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่รู้จักผู้กระทำเช่นกรณีที่เกิดขึ้นในที่เดินในที่เปลี่ยวแล้วถูกคนแปลกหน้าจับไปข่มขืนกระทำชำเรา กรณีรู้ตัวผู้กระทำการข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ข่มขืนมักจะเป็นเพื่อน ญาติพี่น้อง หรือคนบ้านใกล้เคียงที่เคยพูดคุยกันมาก่อน จากการสอบสวนนั้นพบว่าส่วนใหญ่แล้วกลุ่มนี้จะมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหลังจากที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราผ่านมาเป็นเวลาหลายวัน มีเพียงส่วนน้อยที่มาร้องทุกข์ทันทีที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา โดยเฉพาะกรณีผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราเป็นเด็ก มักจะไม่ค่อยมาแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีเอง จะเป็นผู้ปกครองที่ประสงค์จะดำเนินคดีทำให้เวลาผ่านไปหลายวัน ทำให้การสอบสวนมีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างความยินยอมกับไม่ยินยอม ซึ่งกรณีเด็กเป็นผู้เสียหายผู้ปกครองมักจะทราบภายหลังเกิดเหตุผ่านไปหลายวัน เมื่อไปตรวจสถานที่เกิดเหตุก็มักจะไม่พบวัตถุพยานหลงเหลืออยู่ พนักงานสอบสวนก็จะฟังคำพยานของผู้เสียหายเท่านั้น ส่วนบาดแผลนั้นก็แล้วแต่ว่าปล่อยไว้

นานเพียงใดจะหายแล้วหรือไม่ ก็มีผลต่อการสรุปผลการสอบสวน ระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถตรวจบาดแผลได้ คือหลังจากถูกกระทำชำเราไม่เกิน 7 วัน ซึ่งจากการตรวจร่างกายแล้วแพทย์จะวินิจฉัยว่ามีร่องรอยการร่วมเพศ แต่จะไม่วินิจฉัยก้าวล่วงไปถึงว่ามีการข่มขืนกระทำชำเราหรือไม่

การมีพนักงานสอบสวนผู้หญิงมาทำการสอบสวนคดีข่มขืนกระทำชำเรา มีผลคือผู้เสียหายกล้าพูดมากกว่ากับพนักงานสอบสวนผู้ชาย แต่พบปัญหาในทางปฏิบัติคือพนักงานสอบสวนหญิงมีความกังวลเรื่องทางศีลธรรม เพราะในสังคมไทยเรื่องเพศถูกปลูกฝังกันมาให้ไม่กล้าพูด พนักงานสอบสวนหญิงที่มีประสบการณ์น้อยมักจะไม่กล้าตั้งคำถาม ทำให้ไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดได้ พนักงานสอบสวนผู้ชายมีคำถามรายละเอียดมากกว่า และปัจจุบันพนักงานสอบสวนผู้หญิงมีน้อยทั้งยังต้องไปช่วยงานในหน้าที่อื่น หรือโยกย้ายไปทำหน้าที่อื่น ทำให้พนักงานสอบสวนหญิงมีไม่เพียงพอ

เมื่อสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายมักจะพบว่าหากคดีใดผู้ข่มขืนกระทำชำเราเป็นคนแปลกหน้า ส่วนใหญ่แล้วสรุปได้เลยว่ามีอาการข่มขืนกระทำชำเราจริงตามข้อกล่าวหาหรือตามคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ข่มขืนกระทำชำเราโดยคนรู้จักหรือโดยเพื่อน เมื่อสอบถามผู้เสียหายไปสักระยะหนึ่งแล้ว มักจะทราบว่าแท้จริงแล้วไม่ได้มีการข่มขืนกระทำชำเรา แต่เกิดจากความยินยอมของผู้เสียหายเอง เพียงที่มาร้องทุกข์เพราะต้องการแสดงต่อผู้ปกครอง หรือคนรัก หรือคู่สมรสว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรา พนักงานสอบสวนก็จะทำการสอบสวน สอบปากคำผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือพยานแวดล้อมจนได้ข้อเท็จจริงพอที่จะสรุปได้ โดยพนักงานสอบสวนจะไม่เร่งสรุปเนื่องจากหากเร่งสรุปผู้เสียหายเกิดความไม่พอใจอาจจะนำมาสู่การร้องเรียนหรือไปขอความช่วยเหลือตามมูลนิธิการกุศลต่าง ๆ ประเด็นสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนทุกคน

กลุ่มที่ 3 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน

คดีอาญาพนักงานสอบสวนเป็นเจ้าของเรื่อง มีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ มีอำนาจในการเก็บรวบรวมวัตถุพยานทั้งหมด แต่พนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจทางด้านนี้จึงต้องใช้หน่วยงานอื่นดำเนินการให้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นผู้ชำนาญด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บวัตถุพยาน เป็นหน่วยงานหนึ่งที่จะช่วยพนักงานสอบสวนได้ แต่จะไม่มีอำนาจในสถานที่เกิดเหตุ นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานจะเข้ามายังสถานที่เกิดเหตุได้ก็ต่อเมื่อได้รับการร้องขอจากพนักงานสอบสวนให้มาช่วย ปัจจุบันแต่ละจังหวัดมีเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานประจำจังหวัด จะแบ่งการทำหน้าที่เป็นชุดหลัก 2 ชุด ชุดสำรอง 1 ชุด หากเหตุการณ์เกิดขึ้นกับพนักงานสอบสวนจะรอโดยจะเน้นย้ำพนักงานสอบสวนในเรื่องของการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะอาจมีหน่วยงานอื่นที่จะไปถึงก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน ส่วนนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานได้จัดให้มีการอบรมฝึกให้หน่วยงานต่างๆ หรือบุคลากรต่างๆ ที่มักจะไปถึงสถานที่เกิดเหตุก่อนแล้วต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะไม่ทำให้วัตถุพยานเพิ่มขึ้นหรือสูญเสีย และไม่มีการปนเปื้อน

ปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานนั้น ในประเทศไทยยังมีที่ใช้ถุงมือเพียงคู่เดียวเก็บ วัตถุพยานหลักฐานจากที่เกิดเหตุทั้งหมด ซึ่งการสวมถุงมือนั้นจะช่วยในเรื่องของไม่ให้ลายพิมพ์นิ้วมือ ปรากฏในที่เกิดเหตุด้วย ซึ่งคดีข่มขืนกระทำชำเรา นั้น จะเน้นไปที่การเก็บดีเอ็นเอมากกว่า เพราะวัตถุ พยานที่เกี่ยวข้องกับคดีข่มขืนกระทำชำเรานั้น จะเป็นพวกอสุจิ ซึ่งวัตถุพยานนั้นต้องเชื่อมโยงไปยัง ผู้กระทำความผิด อาจพบได้หลายที่ในที่เกิดเหตุ ได้แก่อาจจะอยู่บนเตียงนอน ผ้าปูที่นอนอยู่ในตัว ผู้เสียหาย อาจจะมีอสุจิหรือพยานหลักฐานอื่นอยู่ที่ตัวคนร้าย เช่น พวกรอยขีดข่วน มีรอยข่วนก็ จะเน้นไปที่ DNA ที่เล็บ จะมีการตัดเล็บของผู้เสียหายไปตรวจหา DNA แล้วไปเทียบกับ DNA ของ คนร้าย พยานในที่เกิดเหตุเช่นเสื้อผ้าทุกชิ้น ทั้งอยู่ที่เกิดเหตุ อยู่ที่ผู้เสียหาย อยู่ที่คนร้าย ต้องหา หลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วย การไปตรวจร่างกายซ้ำมีผลต่อการรวบรวม พยานหลักฐาน เช่น กรณีถูกมอมยา และถูกข่มขืนกระทำชำเราผ่านไป 1 สัปดาห์แล้วเพิ่งมาร้องทุกข์ ในร่างกายก็จะมีพยานหลักฐานอะไรเหลือ อสุจิที่อยู่ในช่องคลอดของผู้หญิงอาจจะถูกขับออกมา โดยปัสสาวะ เมื่อถูกขับออกมาแล้วก็จะไม่เหลือให้เก็บเพื่อตรวจ แต่ถ้าเก็บได้แล้วจะไม่มี การเนาเสีย อยู่ผ่านไปหลายเดือนก็ตรวจได้ ผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานนั้นจะมีการจัดอบรมประมาณ 6 เดือนครั้ง และหากมีการอบรมหลักสูตรต่างๆ ก็จะถูกส่งไปอบรมและมีการทบทวนการทำงานเพื่อให้เป็นไป ตามมาตรฐานสากล

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจได้มีการจัดทำคู่มือให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์ หลักฐานทั่วประเทศใช้ปฏิบัติ แต่คู่มือนี้ไม่ได้ถูกนำไปยังศาล อัยการ หรือบุคลากรในกระบวนการ ยุติธรรมส่วนอื่น ด้วย ไม่ได้เอาคู่มือดังกล่าวไปอ้างอิงในชั้นศาล ศาลหรือพนักงานอัยการมีการมา พุดคุยในเรื่องของการเก็บ วัตถุพยานกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานน้อย แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ ปฏิบัติงานสายตรวจก็ยังมีความรู้เรื่องเหล่านี้น้อย เวลาไปปฏิบัติหน้าที่มักจะเกิดปัญหาขึ้น การ ประสานงานในหน่วยงานตำรวจเองก็ยังไม่ประสบปัญหาอะไรอยู่ อย่างเช่นคดีเกาะเต่าจะเห็นได้ว่าถ้ามุ่ง เก็บวัตถุพยานจากตัวผู้เสียหายอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอเพราะว่ากลุ่มผู้กระทำความผิดนั่งสูบบุหรี่ อยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุประมาณ 30-40 เมตร ดังนั้น วัตถุพยานที่ก้นบุหรี่หรือที่กระป๋องเครื่องดื่มก็จะ อยู่ห่างจากที่เกิดเหตุไปควรต้องเก็บด้วย

ในส่วนขอของข้อกฎหมายนั้นขณะนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานยังไม่ประสบปัญหา จะมี ประสบ ปัญหาเรื่องงบประมาณมากกว่า และเรื่องความก้าวหน้าของนักวิทยาศาสตร์ที่มาร่วมกับ ตำรวจ ทำให้บุคลากรโยกไปอยู่หน่วยอื่นออกไปอยู่ในองค์กรเอกชน ปัจจุบันทุกคนมองว่านิติ วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องสำคัญแต่ขาดการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ ถึงแม้ว่านิติวิทยาศาสตร์จะมี มาตรฐานแต่ประสบการณ์ของผู้ตรวจก็เป็นสิ่งสำคัญ ควรจะต้องมีการเปิดเวทีสร้างความเข้าใจใน หน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดให้เข้าใจบทบาทการทำงานของกระบวนการรวบรวม

พยานหลักฐานแต่ละส่วนงาน โดยเฉพาะพนักงานอัยการและศาลที่ต้องใช้ผลทางวิทยาศาสตร์ในการคลี่คลายข้อเท็จจริง

กลุ่มที่ 4. การสัมภาษณ์แพทย์นิติเวช

ในการตรวจผู้เสียหายคดีฆาตกรรมกระทำชำเรา นั้น ทาร่องรอยวัตถุพยานของผู้ร้ายที่จะติดตัวผู้เสียหาย เช่น พวกเส้นผม เส้นขน คราบสารคัดหลั่ง ตัวอสุจิหรือน้ำอสุจิ การตรวจร่างกายผู้เสียหายจะบ่งบอกในเรื่องของความยินยอมให้กระทำชำเราหรือไม่นั้นสามารถพิจารณาได้จากลักษณะบาดแผล เช่น มีรอยมัด การทำร้ายร่างกายการวางยา ที่อาจทำให้สติสัมปชัญญะของผู้เสียหายไม่ครบถ้วน เป็นต้น ในประเด็นเรื่องของการวางยานั้นอาจจะทราบจากการซักประวัติผู้เสียหายด้วย เช่น มีการรับประทานอะไรเข้าไปบ้าง รับประทานเข้าไปแล้วรู้สึกมีเมามาหรือไม่รู้สึกตัวอย่างไร แล้วจากนั้นจะตรวจร่างกายเพื่อหาสารที่อาจส่งผลดังกล่าว ส่วนบาดแผลนั้นจะพบจากร่องรอยการฉุดกระชากที่แขน รอยขีดตามต้นขาจากการพยายามขัดขืน รายการตรวจร่างกายนั้นจะมีการซักถามเกี่ยวกับการกระทำทางเพศ เช่น มีการสอดใส่ที่ไหนบ้าง มีการสอดใส่ที่อวัยวะเพศหรือที่ทวารหนัก การตรวจร่างกายผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา มีความแตกต่างจากคดีอาญาประเภทอื่น เนื่องจากต้องมีการเก็บวัตถุพยานที่แตกต่างกัน เช่น เก็บตามซอกเล็บ ในกรณีที่มีการข่มขืนกระทำชำเราหลายคนอันเป็นการโทรมหญิงนั้น รายการตรวจจะทราบเพียงว่ามีอสุจิของคนหลายคนปนกัน จากนั้นจะใช้วิธีเทียบกับผู้ต้องสงสัยที่จับได้

เรื่องของมาตรฐานการตรวจในแต่ละพื้นที่นั้นก็อาจมีความแตกต่าง เช่น โรงพยาบาลชุมชนอาจจะตรวจโดยใช้แพทย์ทั่วไปไม่ใช่แพทย์เฉพาะทางที่เป็นนิติเวช หรือหมอสุนัข ก็อาจจะไม่ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ และความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคลด้วย ในกรณีข่มขืนกระทำชำเราก่อนแล้วฆ่าเพื่อทำลายพยานหลักฐานหรือได้ฆ่าก่อนแล้วข่มขืนในภายหลังหากเป็นระยะเวลาที่ห่างกันไม่มาก การตรวจอาจจะไม่ต่างกันมากกระหว่างข่มขืนแล้วฆ่า หรือฆ่าก่อนข่มขืน มีข้อพิจารณาว่าหากมีบาดแผลหลังการตายก็มีเลือดออกได้เพียงแต่อาจจะน้อยกว่า แพทย์ก็จะเปรียบเทียบบาดแผลกับเลือดปริมาณเลือดที่ออกมาว่ามีความสอดคล้องกัน ถ้าหากบาดแผลลึกบาดแผลกว้างแต่มีปริมาณเลือดออกมาน้อยก็เป็นไปได้ว่ามีบาดแผลเกิดขึ้นหลังการตาย

เมื่อแพทย์ได้ทำการตรวจร่างกายแล้วในการออกรายงานการตรวจต่อพนักงานสอบสวน ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบาดแผลเกิดจากวัตถุใด ใช้เวลารักษานานเท่าไร มีร่องรอยของการถูกกระทำชำเราหรือไม่ เมื่อส่งรายงานการตรวจแล้ว พนักงานสอบสวนอาจติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมในภายหลังบ้างแต่น้อย เมื่อมีการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้วก็มีบางคดีที่ต้องไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล หากไปศาลมักจะถูกตั้งคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบหรืออธิบายบางประเด็น การตั้งคำถามของทนายความฝ่ายจำเลยมีหลายครั้งที่ไม่เข้าใจในสิ่งที่ถามก็อาจจะต้องตั้งคำถามกลับไปว่าต้องการข้อเท็จจริงใด จนบางครั้งทำให้เกิดความหงุดหงิดได้บ้าง ถ้าเป็นผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการถามจะ

คนละแบบกับนายความ ซึ่งนายความมักถามในสิ่งที่ไม่รู้ว่าต้องการข้อเท็จจริงใด บางคำถามก็ดูจะไม่ค่อยสมเหตุสมผลในคดี ในการตรวจร่างกายผู้เสียหายนั้นบางกรณีเมื่อแพทย์ซักประวัติแล้วก็พอจะทราบได้ว่าการข่มขืนกระทำชำเราหรือไม่ บางกรณีไม่ใช่เป็นการข่มขืนกระทำชำเรา แต่เป็นความยินยอมมีเพศสัมพันธ์กัน อาจจะมีอะไรบางอย่างที่ทำให้ต้องมาแจ้งความดำเนินคดี แต่แพทย์ก็ไม่ได้นำเสนอข้อเท็จจริงนี้ต่อพนักงานสอบสวน แพทย์ก็จะทำหน้าที่ตรวจตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ส่วนที่เหลือก็ให้เป็นหน้าที่ของศาลในการวินิจฉัย บุคลากรที่จะทำการตรวจในปัจจุบันยังไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น บางกรณีแพทย์ทั่วไปสามารถตรวจได้แต่ไม่ค่อยตรวจอาจจะเกิดความไม่มั่นใจในการออกรายงานการตรวจ ทำให้ต้องส่งมาที่แพทย์นิติเวช ในส่วนของบุคลากรนั้นแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

กลุ่มที่ 5. การสัมภาษณ์พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการจะพิจารณาหลักฐานในสำนวนหลังจากการสอบสวนเสร็จ ว่าพยานหลักฐานครอบคลุมเพียงพอที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ คดีข่มขืนกระทำชำเราหลักฐานที่จะต้องนำมาพิจารณา คือ รายงานการชันสูตรบาดแผลของแพทย์เป็นสำคัญว่ามีร่องรอยการถูกข่มขืนหรือไม่อย่างไร การเก็บหลักฐานซึ่งส่วนใหญ่กว่าสำนวนจะมาถึงพนักงานอัยการนั้นร่องรอยพยานหลักฐานจะสูญหายไปแล้ว เพราะสำนวนถึงจะมาถึงพนักงานอัยการหลังเกิดเหตุประมาณ 1 เดือน เช่นนี้หากพนักงานสอบสวนเก็บมาไม่ครบ จะสั่งให้ไปตรวจสารคัดหลั่งในช่องคลอดของผู้หญิงก็จะไม่ทัน ตรวจร่องรอยว่ามีคราบอสุจิเกาะตามเนื้อตัว หรือคราบของบุคคล ตรวจเล็บมือของผู้เสียหายที่มีการจิกหรือการข่วนหรือไม่ก็ไม่ทัน ส่วนสถานที่เกิดเหตุก็ไม่เหลือร่องรอยการบังคับขู่脅 ซึ่งเหล่านี้คือข้อจำกัดของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการคงพิจารณาได้เฉพาะพยานหลักฐานในสำนวนเท่านั้น

ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา นั้นหากจะมีคำสั่งฟ้องก็ต้องมีพยานหลักฐานที่สำคัญคือรายงานการตรวจของแพทย์ แต่ต้องดูองค์ประกอบพยานหลักฐานอื่นด้วย เช่น มีรอยกด บาดแผล การขัดขืน เป็นต้น จะพิจารณาประกอบกับคำให้การของผู้เสียหายถึงความสอดคล้องระหว่างร่องรอยบาดแผลกับคำให้การของผู้เสียหาย เช่น การจับแขนเหวี่ยงไปที่เตียงก็อาจจะมีร่องรอยการจับแขนได้ ต้องพิจารณาดูว่าแขนซ้ายหรือแขนขวา ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับคำให้การของผู้เสียหาย บาดแผลจะเป็นการยืนยันว่าสิ่งที่ผู้เสียหายพูดเป็นความจริงหรือไม่จริง คดีข่มขืนกระทำชำเราจึงต้องเร่งตรวจร่างกายขณะนั้น หรือทันทีที่ผู้เสียหายมีโอกาสได้แจ้งความ

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถหักล้างคำพยานของจำเลยได้เลย เพราะมีความชัดกว่าคำเบิกความของจำเลย เช่น ถ้าตรวจพบสารคัดหลั่งในช่องคลอดของผู้เสียหายว่าเป็นของใคร หากคนนั้นปฏิเสธ จำเลยก็ต้องพิสูจน์ว่าสารคัดหลั่งของตนไปอยู่ในช่องคลอดของผู้เสียหายได้อย่างไร การซักค้านของทนายจำเลยจะมีผลต่ออำนาจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของทนายจำเลย ความเป็นเหตุเป็นผลของพยานในการตอบคำถาม โดยเฉพาะ

หากผู้เสียหายเบิกความไม่เป็นเหตุเป็นผล ส่วนจำเลยตอบคำถามเป็นเหตุเป็นผลมากกว่า ก็อาจจะกระทบต่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปด้วย ฝ่ายจำเลยก็มีสิทธิที่จะนำผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์จากที่อื่นมาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน บางประเด็นถ้าหากทนายความจำเลยไม่ถามก็จะถูกข้ามไป ส่วนจะถามค้ำในเรื่องของขั้นตอนและวิธีการในการตรวจก็ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของทนายฝ่ายจำเลยเช่นกัน เพราะว่าจะต้องเป็นฝ่ายชี้ให้เห็นว่ากระบวนการในการได้พยานหลักฐานมาไม่ชอบอย่างไร การตรวจไม่ชอบอย่างไร แต่ในประสบการณ์ที่พบมานั้นยังมีการต่อสู้ในลักษณะนี้ยังมีน้อย

ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความยืนยันการตรวจต่อเมื่อฝ่ายจำเลยไม่รับผลการตรวจ แต่หากฝ่ายจำเลยไม่ติดใจในผลการตรวจก็ไม่ต้องนำผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความ ถ้ารับข้อเท็จจริงที่เป็นไปตามรายงานของแพทย์ ศาลก็รับฟังเป็นพยานในคดีได้ตามกฎหมายลักษณะพยาน ซึ่งส่วนใหญ่จำเลยจะรับตามรายงานการตรวจของแพทย์ รายงานการแพทย์ในบางคดีนั้นมีการยืนยันเพียงแค่ว่ามีการถูกกระทำชำเรา แต่ไม่ได้ระบุว่าใครเป็นคนกระทำชำเรา รายงานการแพทย์ระบุว่าเยื่อพรหมจารีฉีกขาด แต่ไม่ได้ระบุว่าฉีกขาดเนื่องมาจากสาเหตุอะไร ประเด็นเหล่านี้ฝ่ายจำเลยควรได้ซักถามเพิ่มเติม การตรวจสารคัดหลั่งหลังจะได้ DNA แล้วต้องตรวจเทียบกับผู้ต้องสงสัยอีกครั้ง ยังไม่ทราบต้องนำของผู้ต้องสงสัยมาตรวจเปรียบเทียบเพื่อดูว่าตรงกันหรือไม่ หากจับตัวจำเลยไม่ได้ก็ไม่มีการตรวจเปรียบเทียบก็จะยังระบุตัวไม่ได้ หากมีฐานข้อมูลดีเอ็นเอจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีมาก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา พนักงานสอบสวนต้องมีความเชี่ยวชาญในการสอบสวน การเก็บพยานหลักฐาน ส่วนถ้าพนักงานอัยการสั่งสอบเพิ่มพนักงานอัยการจะบอกมาให้สอบเพิ่มประเด็นใดบ้าง ข้อจำกัดของการสอบเพิ่มไม่เหมือนกับการสอบในเบื้องต้น เพราะพยานหลักฐานจะสูญหายไป ควรจะต้องมีคู่มือให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าคดีกับเพศหรือคดีข่มขืนกระทำชำเราสิ่งที่ต้องเก็บมีอะไรบ้าง บังคับให้เก็บเป็นระเบียบ ส่วนพนักงานอัยการที่จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีน้อย มีพนักงานอัยการจำนวนมากที่ยังไม่เคยอบรมในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เลย

กลุ่มที่ 6. การสัมภาษณ์ทนายความ

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ไม่ค่อยให้ความสำคัญเรื่องนิติวิทยาศาสตร์เท่าไร เนื่องจากในการเรียนการสอนเดิมนั้นการดำเนินคดีอาญาจะต้องคำนึงถึงประจักษ์พยานเป็นเรื่องสำคัญ คือพยานบุคคล และพยานเอกสาร ในทางวิทยาศาสตร์นั้นมีการเรียนรู้ แต่การใช้ในทางกฎหมายนั้นยังไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่ากับประจักษ์พยาน พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานแวดล้อม การใช้นิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ได้เริ่มให้ความสำคัญเมื่อเกิดเหตุการณ์สึนามิ โดยใช้หลักทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์ของบุคคล ทั้งที่หลายประเทศเริ่มใช้หลักฐานนิติวิทยาศาสตร์มานานแล้ว ในการต่อสู้คดี ทนายความมักจะไม่น่าจะได้คำนึงถึง

หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กันมากนัก เนื่องจากที่เรียนมามากจะยึดติดกับคำว่าต้องใช้ประจักษ์พยานที่เป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานแวดล้อม ส่วนนิติวิทยาศาสตร์นั้นก็มักจะพูดถึงเรื่องการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เรื่องของตำรวจที่จะไปเก็บวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทัศนคติเห็นว่าไม่ใช่เรื่องที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในทางคดีมากนัก แต่ใน 10 ปีหลังจากจนถึงปัจจุบัน ที่เริ่มใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น เห็นได้จากคดีที่ข่มขืนกระทำชำเราที่เกาะเต่าได้ใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก

ปัจจุบันนี้หากนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการพัฒนาจนสมบูรณ์ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย เพราะการรับฟังพยานเอกสาร พยานบุคคล ประจักษ์พยานส่วนใหญ่แล้ว ที่พบปัญหามากที่สุดคือพยานเท็จ หรือการปั้นพยาน แต่หากนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ได้อย่างสมบูรณ์แล้วก็จะลบล้างเรื่องของพยานเท็จได้มากจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณา

หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นประโยชน์มากในปัจจุบัน ก็คือการตรวจทาง DNA ซึ่งในประเทศไทยยอมรับหลักฐาน DNA อย่างมาก ถ้าเป็นเรื่องของ DNA ทัศนคติค่อนข้างยอมรับ เพราะเป็นเรื่องที่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ที่ทัศนคติไม่ยอมรับในเรื่องของผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นก็เพราะว่าทัศนคติไม่มั่นใจในกระบวนการตรวจมากกว่า ดังนั้น หน่วยงานที่ตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ต้องมีมาตรฐาน มีความยุติธรรมมีความถูกต้อง หากกระบวนการยุติธรรมขาดความมั่นใจในตัวองค์กรที่ตรวจพิสูจน์ ทำให้เมื่อมีผลทางนิติวิทยาศาสตร์มาแล้วยังคงต้องนำสืบพยานอื่นประกอบ ฝ่ายจำเลยจะได้รับประโยชน์จากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการต่อสู้คดีมาก เพราะหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นตัวพิสูจน์จำเลย ถ้าผลการตรวจ DNA ไม่ตรงกับจำเลย จำเลยก็พ้นข้อกล่าวหา แต่หากผลออกมาที่ว่าตรงจำเลยแล้วก็ยังมีกระบวนการที่ต้องตรวจสอบอีกว่าผลการพิสูจน์นั้นเป็นที่น่าสงสัยหรือไม่ ถ้าหากว่าเกิดความสงสัยซึ่งเป็นหลักทฤษฎีของการรับฟังพยานหลักฐานต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย เช่นนี้ ถ้าผลทางนิติวิทยาศาสตร์ออกมาในลักษณะที่ไม่มีความมั่นใจจำเลยก็จะได้รับผลประโยชน์เนื่องจากยังมีข้อสงสัยอยู่

เหตุผลที่ทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ล่าช้ารองอีกเหตุผลหนึ่ง เนื่องจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางนิติศาสตร์ มักจะเรียนกฎหมายลักษณะพยานเพียงพยานบุคคล เอกสาร วัตถุพยานแวดล้อม ซึ่งไม่ได้เรียนเรื่องของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันนี้โครงสร้างวิชากฎหมายลักษณะพยานก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข หากจะแก้ไขขั้นแรกเลยคือต้องแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอนนิติศาสตร์ ในวิชากฎหมายลักษณะพยาน เพราะผู้ที่เรียนนิติศาสตร์จะต้องไปเป็นผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทัศนคติ ตำรวจ ราชทัณฑ์ หรืออาจจะไปเป็นนักวิทยาศาสตร์แต่อาจจะน้อย เนื่องจากว่าผู้ที่เรียนนิติศาสตร์นั้นเรียนทางสังคมศาสตร์มา ข้อจำกัดอีกอย่างหนึ่งคือความไม่ยอมกันระหว่างนิติศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ นักกฎหมายก็ยังเปิดรับทางวิทยาศาสตร์น้อย ด้วยเหตุผลที่ว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นเกิดมาจากนิติศาสตร์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ส่วนคือ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ

ทนายความ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ล้วนแล้วแต่มาจากนิติศาสตร์ ส่วนวิทยาศาสตร์เข้ามามีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อยทำให้เกิดการไม่ยอมรับ เกิดการต่อต้านระหว่างศาสตร์ด้วยกัน ซึ่งประเด็นนี้ทำให้การพัฒนาจึงเป็นไปได้ยาก สำหรับประเทศไทยนั้นการเรียนกฎหมายยังคงแคบอยู่ เมื่อจบนิติศาสตร์แล้วสามารถเป็นทนายความรับคดีได้เลย แท้จริงแล้วนิติศาสตร์เป็นเพียงสังคมศาสตร์ ซึ่งควรจะต้องศึกษาทางอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ด้วยก่อนที่จะปฏิบัติงานด้านกฎหมาย

ทนายความมีส่วนร่วมในกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานน้อยมาก เพราะขั้นตอนวิธีการเก็บตัวอย่างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มักจะเป็นฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการ และมักจะปฏิเสธในการมีส่วนร่วมของทนายความ ทนายความแทบจะไม่มีส่วนร่วมในการตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เลย ไม่สามารถพิจารณาถึงความแตกต่างของผลพิสูจน์ ไม่เข้าใจกระบวนการตรวจสอบเลย ทำให้เมื่อต้องตั้งคำถามค้านในศาล ก็ตั้งคำถามไม่ค่อยถูก ตั้งคำถามค่อนข้างน้อย จึงต้องพยายามถามย้ำเพื่อให้ได้คำตอบที่แตกต่าง จนศาลเกิดความสงสัย ควรเปิดโอกาสให้ทนายความมีส่วนร่วมในการตรวจสอบหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์ในช่วงเกิดเหตุหรือภายหลังจากนั้น ข้อกฎหมายในปัจจุบันยังไม่สนับสนุนการทำหน้าที่ของทนายมากนัก

ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องปรับปรุงองค์กรทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ให้เป็นเอกลักษณ์ องค์กรทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องเป็นอิสระจากการถูกรวบงำของการเมือง ควรให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับองค์กรศาล ต้องให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งอย่างเช่นสำนักงานอัยการหรือสำนักงานศาลยุติธรรม ต้องมีความพร้อมเรื่องของบุคลากรและบุคลากรต้องมีความเชี่ยวชาญ ต้องมีความทันสมัยเทียบเท่ากับต่างประเทศ และกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดให้กับกระบวนการยุติธรรมที่ศาลจะต้องรับฟังมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

กลุ่มที่ 7. การสัมภาษณ์ผู้พิพากษา

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา มีหลายประเภท แต่ที่มีการนำสืบอยู่บ่อยๆ ได้แก่หลักฐานทางชีววิทยา (Biological Evidence) เช่น ตรวจสารคัดหลั่ง ตรวจเส้นผม ตรวจอสุจิ เพื่อตรวจรหัสทางพันธุกรรม เพื่อพิสูจน์ได้ว่า 1) มีการกระทำชำเราหรือไม่ 2) จำเลยที่ถูกฟ้องมาในคดีเป็นผู้กระทำเป็นหรือไม่ และ 3) อาจมีการตรวจบาดแผล และตรวจร่องรอยการข่มขืนกระทำชำเราตรวจว่ามีการต่อสู้หรือไม่ เพื่อพิจารณาประเด็นเรื่องความยินยอมของผู้เสียหาย เพราะส่วนใหญ่แล้วคดีข่มขืนกระทำชำเราที่ขึ้นศาลจำเลยมักจะรับในประเด็นกระทำชำเรา แต่ปฏิเสธว่าไม่ได้มีการข่มขืนแต่เป็นการสมยอมของผู้เสียหาย

ในการพิจารณาคดีข่มขืนกระทำชำเราศาลจะรับฟังพยานหลักฐาน ดังนี้

1. วัตถุพยาน เช่น อาวุธต่าง ๆ หากมีการต่อสู้ สถานที่อาจจะเป็นบ้านหรือกระท่อม โดยดูจากภาพถ่ายที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาเพื่อพิจารณาว่าสถานที่ที่ข่มขืนกระทำชำเราตามฟ้องมีจริงหรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องน้ำอสุจิ ว่ามีการตรวจช่องคลอดของผู้เสียหายหรือไม่ ถ้าได้หลักฐานเกี่ยวกับน้ำเชื้อของผู้ชายภายในช่องคลอด พบอสุจิในช่องคลอดก็เชื่อว่ามี การกระทำชำเราเกิดขึ้นจริง แต่ใครเป็นผู้กระทำชำเรา และการกระทำชำเราเกิดจากความยินยอมหรือไม่เป็นกรณีที่ต้องพิจารณากันต่อไป ถ้ากรณีไม่มีการตรวจหรือตรวจเข้าไปก็อาจจะไม่พบน้ำอสุจิ ต้องฟังความเห็นของแพทย์ที่มาเบิกความประกอบรายงานการตรวจช่องคลอด หากถ้อยคำไม่แน่ชัดก็สรุปไม่ได้ว่าถูกกระทำชำเราในคดีนี้หรือไม่ พยานหลักฐานที่ศาลจะพิจารณาจะเน้นหนักไปในเรื่องวัตถุพยานกับพยานผู้เชี่ยวชาญ ประจักษ์พยานว่ามีใครเห็นบ้างหรือไม่ ประกอบพยานแวดล้อม

2. พยานบุคคล ในส่วนของพยานบุคคลหลักๆ จะเป็นตัวผู้เสียหาย จะเป็นผู้อยืนยันว่าบุคคลนี้เป็นผู้ข่มขืนกระทำชำเรา ส่วนน้ำหนักของผู้เสียหายนั้นต้องพิจารณาว่าผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่จะเชื่อว่าผู้หญิงยอมไม่ปรักปรำตัวเอง เพราะจะเป็นความเสียหายและเป็นตำหนิตลอดชีวิต โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีความบกพร่องทางจิต จะมีความน่าเชื่อถือมาก เพราะพยานเป็นนี้จะไม่เสแสร้งและปรุงแต่งไม่เป็น จึงมีความน่าเชื่อถือ

3. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หากมีการตรวจช่องคลอดผู้เสียหายแล้วเก็บตัวอย่างอสุจิเพื่อตรวจ DNA เมื่อจับตัวผู้ต้องสงสัยได้เปรียบเทียบ DNA ถ้าตรงกันจะเป็นการดีมาก เป็นการลงโทษที่ไม่ผิดตัว กรณีการโทรมหญิงอสุจิปนกัน กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์จะสามารถแยกออกได้ว่าเป็นของใครบ้าง ถ้าหากนำมาเปรียบเทียบได้ว่าอสุจิในช่องคลอดตรงกับคนไหนบ้าง การลงโทษก็จะทำได้ง่ายขึ้น จึงเห็นว่านิติเวชเป็นสิ่งสำคัญที่จะแยกแยะแล้วถ้าได้ผลมาก็จะมีความชัดเจนกว่าพยานหลักฐานอื่น

ระบบการกลั่นกรองพยานหลักฐาน ศาลจะพิจารณาจากหลักการนำพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนตามตัวบทกฎหมายก่อน เช่นการยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนด มีการสำเนาบัญชีระบุพยานให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นจะพิจารณาเรื่องการจัดเก็บว่าถูกต้องตามวิธีการหรือไม่ ตั้งแต่ได้พยานมาจากสถานที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะจากตัวผู้เสียหาย หรือตัวผู้ต้องหา สถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่อื่น ๆ ระบบการเก็บพิจารณาเรื่องการปนเปื้อนหรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญมีความเชี่ยวชาญจริงในเรื่องนั้น ๆ ที่มาเบิกความหรือที่ตรวจพิสูจน์หรือไม่ หนีบทวัตถุพยาน การส่งต่อวัตถุพยาน มีความเสี่ยงในการปนเปื้อนหรือไม่ ซึ่งศาลจะตรวจสอบเบื้องต้น

ปัญหาในชั้นนำสืบพยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์ เรื่องการอธิบายผลของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น การเบิกความผู้เชี่ยวชาญยังไม่ได้มีความพยายามที่จะอธิบายให้กับทนายความฝ่ายจำเลย หรือพนักงานอัยการได้เข้าใจ กล่าวคือผู้เชี่ยวชาญจะพูดในสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจ แต่ไม่สามารถสื่อสารให้

ทนายความ หรือพนักงานอัยการเข้าใจได้มากนัก เช่นปกติแล้วผู้เชี่ยวชาญจะความเพียงว่าผลการพิสูจน์ DNA ตรงกันเท่านั้น แต่ไม่ได้อธิบายว่าเพราะอย่างไร DNA จึงตรงกัน ผู้เชี่ยวชาญจะไม่ได้ลงรายละเอียดของหลักทางวิชาการ ส่วนการถามค้านมักจะถามในลักษณะของการตรวจสอบวิธีการมากกว่า วิธีการในการเก็บวิธีการในการตรวจพิสูจน์ ส่วนประเด็นถามในเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์นั้น ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ไม่ค่อยพบการถามค้านประเด็นนี้ เพราะคดีข่มขืนกระทำชำเราส่วนใหญ่จะตรวจสอบสารคัดหลั่ง ตรวจบาดแผล ตรวจดีเอ็นเอ เส้นผมเส้นขน ทนายความส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในเรื่องการตรวจ ทำให้การถามค้านผู้เชี่ยวชาญจึงทำได้ยาก การอธิบายผลของผู้เชี่ยวชาญนั้นหากไม่ละเอียดก็อาจจะกระทบกระเทือนถึงน้ำหนักที่อาจทำให้น้ำหนักน้อยลง เพราะศาลจะเชื่อผลการพิสูจน์โดยตรงไม่ได้ เนื่องจากในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจนั้นไม่มีฝ่ายใดตรวจสอบ ไม่เหมือนกับการอยู่ในห้องพิจารณาคดี ที่พยานแต่ละชั้นจะถูกซักถามถูกถามค้าน ถูกถามดัดงอนได้รับการตรวจสอบระหว่างการพิจารณา ผลการตรวจศาลจึงต้องชั่งน้ำหนักด้วยความระมัดระวังว่าเป็นของบุคคลคนนี้หรือไม่ ศาลจะไม่ได้รับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่จะรับฟังพยานหลักฐานอื่นประกอบด้วยจึงจะมีน้ำหนัก เช่น พยานแวดล้อม พยานบุคคล พยายบอกเล่า เป็นต้น กล่าวโดยสรุปพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะมีน้ำหนักก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการตรวจกระบวนการได้มา กระบวนการอธิบายผลของผู้เชี่ยวชาญ วิธีการได้มาวิธีการตรวจสำคัญกว่าการรายงานผล เพราะการรายงานผลนั้นเป็นผลปลายทางแล้ว หรือเป็นผลสุดท้ายของวิธีการ ผู้พิพากษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ต้องมีการพัฒนาคนเรื่องการเป็นนักนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากว่าในประเทศไทยนักนิติวิทยาศาสตร์มีน้อย ควรจะพัฒนานักวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น ในมหาวิทยาลัยต้องมีการพัฒนาวิทยาศาสตร์ไปเป็นนักนิติวิทยาศาสตร์เลย ไม่ใช่เป็นเพียงวิชาเลือกอย่างเช่นในปัจจุบัน

2) ต้องไม่ให้องค์กรตำรวจเป็นผู้ทำในส่วนของการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยแยกนิติวิทยาศาสตร์เป็นอีกหนึ่งหน่วยงาน ที่ปัจจุบันมีเฉพาะสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรมนั้นก็ยังมียกออกมาน้อย หรือจะใช้โรงพยาบาลในแต่ละจังหวัดตรวจโดยประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุแยกออกจากตำรวจ

3) พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถือเป็นพยานชั้นหนึ่ง ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา แต่ควรมีผู้เชี่ยวชาญมาอธิบายผลให้ศาล พนักงานอัยการ และทนายความเข้าใจ โดยเฉพาะแพทย์ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการตรวจว่าพบอะไรบ้าง ความน่าเชื่อถือก็จะมีน้ำหนัก ดังนั้น ถ้าเป็นคดีอาญาต้องมีกฎหมายให้ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความประกอบรายงานการตรวจด้วย และการเขียนรายงานของแพทย์ถ้าเป็นคดีทั่วๆ ไปจะเขียนด้วยมือซึ่งลายมืออ่านยาก

4) ผู้เสียหายต้องแจ้งความดำเนินคดีที่ถูกข่มขืนโดยเร็วที่สุด แต่ส่วนใหญ่ผู้ข่มขืนกระทำชำเราเป็นคนใกล้ชิดกับผู้เสียหาย ผู้เสียหายมักไม่ได้แจ้งความ แต่ต่อมามีการข่มขืนกระทำชำเราซ้ำหลาย ๆ ครั้งจึงมาแจ้งความ เหตุที่ไม่ได้แจ้งแต่แรกเพราะอาจมองว่าเรื่องการข่มขืนกระทำชำเราเป็นเรื่องสำคัญ

กลุ่มที่ 8. การสัมภาษณ์นักวิชาการทางนิติศาสตร์

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญยิ่ง ในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหมดของการพิจารณาคดีอาญา แต่ที่จริงแล้วไม่เฉพาะแต่คดีอาญา มีความสำคัญในคดีทุกประเภท ยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์มีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ (Disruption) ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา นั้นยังมีความสำคัญเพราะความผิดประเภทนี้หาพยานบุคคลมายืนยันยากมากเนื่องจากมักกระทำ ความผิดในที่ลับตาคน จึงมักไม่มีพยานบุคคล เทคโนโลยี DNA มีความแม่นยำจึงยิ่งมีความสำคัญมาก คดีข่มขืนกระทำชำเรามีโอกาสจะได้ความจริงจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จาก DNA Technology กว่าคดีประเภทอื่น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กว้างมาก เชื่อว่ายังมีอีกหลายสาขาที่รอการค้นพบ บางสาขายังพัฒนาไม่สูง บางสาขาที่พัฒนาจนแม่นยำ แต่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้ข้อมูลเองไม่ได้ ต้องผ่านผู้เชี่ยวชาญคือนักวิทยาศาสตร์สาขานั้นมาวิเคราะห์มาตรวจพิสูจน์ แล้วรายงานผล แต่ผู้เชี่ยวชาญยังมีความสามารถไม่เท่ากัน หากมีชื่อเสียงก็ได้รับการยอมรับ ยิ่งมีชื่อเสียงในระดับสากลก็มีความน่าเชื่อถือสูง

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ต้องให้ความสำคัญเรื่องห่วงโซ่แห่งการคุ้มครองพยานหลักฐาน (Chain of custody) ศาลจึงต้องนำวิเคราะห์ด้วย ผู้พิพากษาที่จะเป็นองค์คณะตัดสินในคดีสำคัญที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้พิพากษาของศาลไทยมาจาก นิติศาสตรบัณฑิต เนติบัณฑิตไทย ทั้งทุกอย่างเพื่อเรียนรู้อยู่กับกฎหมายเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ศึกษาเรื่องอื่น ไม่ได้เอานักวิทยาศาสตร์มาเรียนกฎหมาย ผู้พิพากษาจึงไม่มีฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้นไม่สามารถใช้ศักยภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

อุปสรรคของการใช้เทคโนโลยี ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ที่มีการเก็บตัวอย่างสารคัดหลั่งหลังเลือดปัสสาวะ เนื้อเยื่อของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นของผู้เสียหายของผู้ต้องหาของจำเลย ถ้าไม่ยินยอมจะบังคับเก็บไม่ได้เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญ และผิดต่อสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันจำนวนผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงยังมีน้อย ศาล พนักงานอัยการก็มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์น้อย ส่วนตำรวจก็มีความเชี่ยวชาญแต่เฉพาะในเมือง ส่วนต่างจังหวัดมีน้อยและไม่ทั่วถึง ในทางวิชาการควรต้องมีการเรียนการสอนในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตเพิ่มขึ้น

กลุ่มที่ 9. การสัมภาษณ์องค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา

หลักการพิจารณาเบื้องต้นของมูลนิธิ กรณีที่ผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรามาขอความช่วยเหลือ หากผู้เสียหายเป็นเด็ก มูลนิธิจะสอบถามจากผู้ปกครอง จากนั้นก็ได้ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนในการสอบสวนเด็กก็ได้มีสหวิชาชีพร่วมทำการสอบสวน และในการดำเนินคดีก็เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม แต่ในการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีนี้เป็นโรงพยาบาลต่างจังหวัดบางแห่งล่าช้าต้องใช้ระยะเวลา 3-4 วัน การตรวจร่างกายในคดีข่มขืนกระทำชำเราจะตรวจยากมากและละเอียดอ่อน หากตรวจโดยผิวเผินก็จะไม่ได้หลักฐานอะไร อาจทำให้เสียรูปคดีได้ เพราะฉะนั้นในการตรวจร่างกายหากเป็นโรงพยาบาลใหญ่ ๆ จะมีเครื่องมือพร้อมมากกว่า ก็จะทำให้ดีกว่าละเอียดกว่า ดังนั้นหากเป็นกรณีที่ต้องการความละเอียดในการตรวจควรส่งไปที่โรงพยาบาลตำรวจ

มูลนิธิเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความชัดเจนที่จะพิสูจน์ผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถอาศัยหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการออกหมายจับได้ คดีข่มขืนกระทำชำเรา หากมีพยานบุคคลและพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์พร้อมกัน ทำให้พนักงานสอบสวนรวบรวมเป็นพยานหลักฐานได้ คดีข่มขืนกระทำชำเราพยานเมื่อขึ้นสู่ศาล พยานบุคคลโดยเฉพาะผู้เสียหายอาจไม่เพียงพอเพราะจะพูดอย่างเดียวว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรา จะมีน้ำหนักไม่เพียงพอ ต้องมีพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วย เช่น ร่องรอยการถูกข่มขืนร่วมกับคำยืนยันของผู้เสียหาย ร่องรอยอย่างช่วยตอบได้ว่าเป็นการข่มขืนกระทำชำเราจริงหรือไม่

ในการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรม จะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับแต่ละสถานีตำรวจ รายละเอียดแต่ละคดี เช่น บางคดีข่มขืนกระทำชำเราแล้วฆ่าด้วย ลักษณะนี้ไม่สามารถทำด้วยความรวดเร็วเพราะผู้เสียหายก็ถูกฆ่าตาย พยานบุคคลก็ไม่มีจึงต้องใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ความล่าช้าทางคดีอาจทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถเก็บวัตถุพยานหลักฐาน หรือเก็บแต่หลังจากผ่านไปหลายวันพยานหลักฐานเหล่านี้ก็หายไป ในการดำเนินคดีมูลนิธิจะมีลักษณะเดียวกัน คือประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนใหญ่ ส่วนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี และความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการเฉพาะราย แต่ในเรื่องความรวดเร็วในการสอบสวนมูลนิธิให้ข้อมูลแตกต่างกัน มูลนิธิแห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่าโดยรวมแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ทำงานค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพ คงมีปัญหบ้างมักจะเป็นเรื่องเจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดประสบการณ์และปริมาณงานมาก มีความเห็นว่าหากเร่งการทำงานอาจจะมีผลทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีความผิดพลาด หรืออาจจะจับผู้กระทำความผิดผิดตัว แต่มูลนิธิอีกแห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่าสถานีตำรวจบางแห่งยังทำงานช้า หากผู้เสียหายเป็นคนต่างด้าวเจ้าหน้าที่ใช้คำพูดมีลักษณะคล้ายการข่มขู่ที่จะตรวจสอบเรื่องการอยู่ในราชอาณาจักรขอด้วยกฎหมายหรือไม่ และการดำเนินคดี

ข่มขืนกระทำชำเราพบว่ามีกรณีใกล้เคียงจากพนักงานสอบสวนเกือบทั้งหมด มีเพียงส่วนน้อยที่เข้าสู่กระบวนการศาล ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากพยานหลักฐานที่ไม่ชัดเจน มูลนิธิให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่าจะช่วยในเรื่องการดำเนินการทางด้านกฎหมาย ช่วยเหลือในพูดคุยกับพนักงานสอบสวน และกระบวนการช่วยเหลือทางด้านสภาพจิตใจ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ปัจจุบันการพัฒนานิติวิทยาศาสตร์มีมากขึ้น ทั้งลายพิมพ์นิ้วมือ และดีเอ็นเอ มีการพัฒนาเทคนิคไปเรื่อย ๆ ส่วนคนร้ายก็มีการพัฒนาเพื่อไม่ให้วัตถุพยานเหล่านี้เชื่อมโยงถึงตน เทคนิคในการตรวจในช่วง 10 ปีที่ผ่านมายังไม่ได้มีการพัฒนาไปมากนัก การตรวจกรณีข่มขืนกระทำชำเราจะตรวจเป็น 2 ส่วน 1) ตรวจบาดแผลการล้วงล้ำอวัยวะเพศ 2) การตรวจในห้องปฏิบัติการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องอสุจิ แต่ยังมีปัญหาเรื่องของทรัพยากรการตรวจโดยเฉพาะดีเอ็นเอ เพราะค่าใช้จ่ายสูง

ถ้าเกิดเหตุแล้วผู้เสียหายมาแจ้งความเลย พนักงานสอบสวนจะได้ไปที่เกิดเหตุทันทีที่มักจะไม่ประสบปัญหาในการเก็บวัตถุพยาน แต่ปัจจุบันคดีข่มขืนกระทำชำเราส่วนใหญ่มาแจ้งความเมื่อผ่านไปช่วงเวลาหนึ่ง มีการล้างทำความสะอาดร่างกาย พยานในที่เกิดเหตุก็เปลี่ยนแปลงไป พยานหลักฐานจึงถูกทำลายไปเพราะผู้เสียหายไม่ได้แจ้งความในทันที

สำหรับสภาพของสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐานต้องพิจารณาร่วมกับพนักงานสอบสวน จะตรวจตามกระบวนการค้นหาว่าพยานหลักฐานใดที่จะเชื่อมโยง มีบาดแผล มีการทำร้ายหรือไม่ แต่ส่วนใหญ่วัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่ อสุจิ เส้นผม เส้นขน เป็นต้น อาจเชื่อมโยงถึงผู้กระทำความผิด หรือยืนยันให้เห็นว่ามีกรกระทำเกิดขึ้นจริง พฤติการณ์เชื่อมโยงถึงการทำร้ายร่างกายหรือไม่ มีบาดแผลหรือไม่ พฤติกรรมพวกนี้จะช่วยวิเคราะห์ให้ไปหาหลักฐานในที่เกิดเหตุ การหาพยานหลักฐานที่มีประโยชน์ต่อการเชื่อมโยง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่พิสูจน์หลักฐานจะได้ด้วย

ในการที่ผู้เสียหายมาร้องทุกข์หรือเข้ามาตรวจร่างกายล่าช้ามีผลต่อการดำเนินคดี ถ้าหากว่ามาพบแพทย์ภายใน 24 ชั่วโมงแรกซึ่งถือว่าเป็นส่วนน้อย การตรวจของทางแพทย์ทั้ง 2 ส่วนคือ 1) ตรวจร่างกาย ซึ่งบาดแผลส่วนใหญ่ แม้ในทางสถิติการบาดเจ็บบริเวณอวัยวะเพศหรือการบาดเจ็บทางร่างกายมักจะเป็นการบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย ถ้ามาตรวจเกินกว่า 3 วันหรือ 5 วันร่องรอยเหล่านี้ก็จะเริ่มมีการหายไปเกือบหมด 2) ในส่วนของห้องปฏิบัติการนั้นจะตรวจส่วนประกอบของน้ำอสุจิ อยู่ได้ 72 ชั่วโมงตามทฤษฎี แต่หลังจากนั้นจะตกอย่างรวดเร็ว และจะต่ำลงไปเรื่อย ๆ ตัวอสุจิก็คงเหมือนกันตามทฤษฎีบอกว่าอยู่ได้ 7 วันในช่องคลอดถ้าเป็นช่องปากอยู่ได้ประมาณ 1 วัน ในทวารหนักประมาณ 1-2 วัน ซึ่งความน่าจะเป็นจะสูงในช่วงแรก ๆ แล้วก็ค่อย ๆ ลดลงไป โอกาสเจอยิ่งลดลงไป

เรื่อย ๆ ยิ่งนานโอกาสที่จะเจอพยานหลักฐานน้อยลง อสุจิในช่องคลอดที่ว่า 7 วันนั้นจากประสบการณ์แล้วถ้าเกิน 5 วันก็ยิ่งโอกาสน้อยลง ดังนั้นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนก็คือเรื่องระยะเวลาการแจ้งความ การทำความสะอาดร่างกายก่อนมากก็จะทำให้วัตถุพยานค่อยหายไปจากการล้าง จากการเปลี่ยนเสื้อผ้า ซึ่งแนะนำให้มาโรงพยาบาลเร็วที่สุด แต่ก็มีปัญหาเรื่องอย่างอื่น เช่นเรื่องของความกังวลทำให้ผู้เสียหายส่วนใหญ่มักจะมาพบแพทย์เมื่อเกิน 24 ชั่วโมงไปแล้ว

ในกระบวนการพิจารณาในศาล พบว่าส่วนใหญ่ยังหาพยานหลักฐานที่มีความเชี่ยวชาญที่จะโจมตีความน่าเชื่อถือเรื่องการจัดเก็บพยานหลักฐาน หรือหลักการทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างน้อย พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีความสำคัญต่อคดีชั้นกระทำความผิด ถ้าเอาตัวบทมาแยกทีละองค์ประกอบจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทางกายภาพส่วนใหญ่ถ้าแบ่งเป็น 2 ส่วน ประเด็นที่ศาลจะมองหา คือ 1) มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ 2) ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดส่วนนี้นิติวิทยาศาสตร์จะบอกได้ ในส่วนของการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงหากดูในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ของข่มขืนกระทำความผิดส่วนสำคัญก็คือมีการกระทำความผิดก็คือมีการร่วมเพศ ส่วนนี้นิติวิทยาศาสตร์ช่วยได้ว่าการร่วมเพศจริงหรือไม่ แต่ข้อจำกัดของนิติวิทยาศาสตร์ ในเรื่องของสภาพของพยานหลักฐาน ระยะเวลา ข้อจำกัดเรื่องของการทำความสะอาดร่างกาย ส่วนการข่มขืนหรือไม่ เป็นการกระทำที่ผู้เสียหายไม่ได้ยินยอมด้วยก็จะมียู่ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ใช้กำลังประทุษร้าย หรือ 2) การขู่เชิญใช้กำลังประทุษร้าย 3) มีการทำให้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นบุคคลอื่น 4) ทำด้วยประการใด ๆ ที่ผู้เสียหายไม่สามารถขัดขืนได้ ทั้งหมดก็จะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงหากมีการใช้กำลังทำร้าย การตรวจร่างกายก็ช่วยยืนยันข้อนี้ได้ แต่ก็มีข้อจำกัดคือระยะเวลาเมื่อผ่านไปบาดแผลก็ฟื้นตัวก็จะหายไป หากมีโอกาสตรวจร่างกายผู้เสียหายได้เร็ว โอกาสพบเรื่องบาดแผลได้มาก โดยเฉพาะกรณีที่เป็นเด็กกว่าจะบอกพ่อแม่ กว่าพ่อแม่จะมาพบแพทย์บาดแผลก็ฟื้นตัวทำให้เกิดข้อจำกัดในการตรวจพยานหลักฐาน หากเป็นการข่มขืนตัวพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อาจจะบอกได้ยาก ต้องอาศัยคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานอื่นต่าง ๆ ประกอบกัน พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อาจจะบอกได้ว่าการร่วมประเวณีกัน แต่ปัญหาว่ามีการข่มขืนหรือไม่หากไม่มีความชัดเจนในเรื่องของบาดแผลร่องรอยการทำร้ายร่างกายอาจจะดูยาก หรืออย่างกรณีที่เป็นบุคคลในครอบครัวอาจจะป็นพี่น้องลวงละเมิดทางเพศร่องรอยการลวงละเมิดทางเพศพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์บอกได้แต่เรื่องการข่มขืนหรือการข่มขืนค่อนข้างยาก

ในการดำเนินคดีอาญาการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายโจทก์ ดังนั้นการรวบรวมพยานหลักฐานให้รวบรวมให้ครบถ้วนเป็นสิ่งจำเป็น การต่อสู้คดีของผู้ต้องหาบางครั้งเมื่อเห็นว่ารูปคดีไปทิศทางใด เช่น ถ้าสู้ว่าไม่ได้กระทำความผิดแล้วไม่มีโอกาสชนะมากนัก ก็อาจจะสู้ว่าร่วมประเวณีจริงแต่ไม่ได้เป็นการข่มขืน จึงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในคดี แต่บทบาทของรัฐในการพิสูจน์คดีก็จะรู้ว่าจำเลยจะเลือกทางสู้

แบบไหนก็มาถึงขั้นพิจารณาแล้ว จึงจำเป็นต้องเก็บพยานหลักฐานให้ครบองค์ประกอบความผิดและให้ได้มากที่สุด

การพิจารณาข่มขืนกระทำชำเรา มีข้อพิจารณาอยู่ 2 ประเด็น คือ 1) คนข่มขืนกระทำชำเรา มีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายมาก่อนหรือไม่ หากเป็นกรณีที่จำเลยหรือผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายมาก่อน เช่น เพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์เป็นเพื่อนเป็นญาติก็ต้องพิจารณาอีกแบบหนึ่ง กับ 2) การข่มขืนกระทำชำเรากับบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์มาก่อน เมื่อเพชผู้เสียหายก็จะใช้กำลังเท่าที่ผ่านมาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น คดีข่มขืนกระทำชำเราที่ขึ้นสู่ศาลจึงมักจะพบว่ามีความสัมพันธ์กันมาก่อนไม่ว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และพอหลังเกิดเหตุก็ไม่ได้ไปตรวจร่างกายทันที แต่จะมีการเจรจาเรื่องค่าเสียหายกันก่อน จะดำเนินคดีต่อเมื่อตกลงกันไม่ได้ การตรวจหา DNA ตรวจช่องคลอดเพื่อพบน้ำอสุจิหรือพบร่องรอยส่วนใหญ่ที่ขึ้นสู่ศาลจะมีน้อย เมื่อเกิดเหตุจำเลยมักจะไม่ได้สู้ว่าไม่ได้ร่วมประเวณี แต่จะสู้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม ซึ่งหากยินยอมก็ไม่เป็นการข่มขืน หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เวลาขึ้นสู่ศาลน้อยครั้งที่เอาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นำ ศาลก็มักจะพิจารณาจากพยานแวดล้อมเพราะส่วนใหญ่ ในคดีข่มขืนกระทำชำเราเมื่อขึ้นสู่ศาลประเด็นที่ว่ามีการร่วมประเวณีส่วนใหญ่แล้วจำเลยมักจะรับ หากไม่ใช่กรณีที่ถูกผู้เสียหายเป็นเด็กก็ไม่เป็นความผิด แต่หากผู้เสียหายเป็นเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็เป็นความผิด ถ้าเป็นการข่มขืนบุคคลทั่วไปต้องมาผิดแต่ละเรื่องของความยินยอมด้วย ส่วนการกระทำชำเราเกิดขึ้นกับเด็กก็พบว่าเด็กจะบอกพ่อแม่ผู้ปกครองก็ผ่านไปหลายวัน และเมื่อบอกแล้วพ่อแม่ผู้ปกครองก็มักจะมีการเจรจาเรื่องค่าเสียหายกว่าจะตัดสินใจดำเนินคดีก็ผ่านมานาน ส่วนใหญ่จึงต้องใช้พยานหลักฐานเป็นพยานแวดล้อมเป็นหลัก ใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เช่นร่องรอยตรวจพบคราบอสุจิที่ผ้าห่มที่เกิดเหตุมาใช้ประกอบเท่านั้น

ปัจจุบันนี้การข่มขืนกระทำชำเราไม่ใช่เป็นความผิดอันยอมความได้แล้ว จะไม่ได้มีการเจรจาเว้นแต่ระหว่างการทำนิติคดีจะมีการเยียวยาความเสียหายเพื่อประกอบการบรรเทาโทษก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ในชั้นพนักงานสอบสวนจะไม่ได้มีการเจรจาแล้ว แต่พบส่วนใหญ่จะมีการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนที่จะมาพบพนักงานสอบสวนเมื่อไม่สามารถตกลงกันได้จึงมาแจ้งความ

ในคดีข่มขืนกระทำชำเราทนายความจะมีส่วนในคดี มักจะเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว ทนายจะไปแก้ต่างในคดีต้องดูพฤติการณ์ของจำเลยว่าทำจริงหรือไม่ เช่นหากพบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เมื่อนำไปตรวจ DNA แล้วตรงกับจำเลย ซึ่งชี้ชัดว่าเป็นตัวจำเลยเป็นผู้กระทำกระทำชำเราแต่ข้อแก้ต่างก็ต้องดูว่าเรื่องของความยินยอม กรณีที่เด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี เป็นผู้ถูกกระทำชำเรามากจะเป็นคนในครอบครัวเป็นผู้กระทำ ซึ่งเด็กเล็กจะบอกไม่ได้ จะมีอาการที่แจ้งคือเจ็บอวัยวะเพศ หรือปัสสาวะมีเลือดมีหนอง ลักษณะนี้ตัวอสุจิจะหายหมดแล้วก็จะดูเพียงเรื่องร่องรอยฉีกขาดของเยื่อพรหมจารีก็จะช่วยพิสูจน์ในเรื่องการบาดเจ็บ แพทย์จะช่วยให้ข้อเท็จจริงในเรื่องของการล่วงล้ำไม่ว่าจะทางอวัยวะเพศทางทวารหนักทางช่องปาก ทางช่องปากพบการบาดเจ็บ

เกิดขึ้นได้น้อย เพราะช่องปากมีลักษณะใหญ่กว่าอวัยวะเพศชายอยู่แล้ว ในขณะที่อวัยวะเพศหญิง อาจจะมีงานวิจัยหลายชิ้นแสดงผลว่าแผลถลอก แผลฉีกขาดเกิดขึ้นได้ทั้งกรณีที่ยินยอมและไม่ยินยอม ยังหาข้อสรุปไม่ได้ แต่อัตราการพบว่ามีอาการบาดเจ็บการร่วมกรณีโดยไม่ยินยอมพบ การบาดเจ็บสูงกว่ากรณีที่ยินยอม ซึ่งอัตรานี้อาจจะแปรผันไปตามช่วงวัยด้วย ถ้าเป็นวัยสาวอัตราบาดเจ็บก็จะ เจอหน่อย ถ้าเป็นเด็ก กับวัยหมดประจำเดือนอัตราการบาดเจ็บก็จะพบได้สูงกว่าเพราะว่าช่องคลอด ยืดหยุ่นได้มากกว่า กรณีที่แพทย์ไปเบิกความที่ศาลนั้นหากเป็นรอยฉีกขาดเก่าและพบอสุจิในทางการ แผลผลจะบอกยังไม่แน่นอน พนักงานอัยการมักจะเปิดช่องให้ผู้เชี่ยวชาญได้อธิบาย ถ้าเป็นหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นทนายความมักจะซักความไม่ถูก ตั้งแต่ชั้นเก็บพยานหลักฐานตัวทนายความ ไม่ได้เข้าไปตั้งแต่ชั้นเก็บหลักฐานเก็บอย่างไร ส่วนใหญ่เป็นการถามค่านี้อธิบายที่ได้มา ระยะเวลา แต่ จะไม่ได้ตั้งคำถามค่านี้อธิบายหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพราะถือว่าค่อนข้างเป็นเรื่องยาก

พยานผู้เชี่ยวชาญในชั้นพิจารณาจะช่วยให้เคลียร์คดีหรือมีความกระจ่างขึ้นหรือไม่นั้น พบว่าน้อยมากที่แพทย์จะไปเบิกความเพราะก่อนสืบพยานมีการตรวจพยานหลักฐาน และกำหนดวัน นัดสืบพยาน โจทก์จำเลย ก็จะมาตกลงกันว่าโจทก์จะสืบพยานใครบ้างจำเลยจะสืบพยานใครบ้าง ส่วนใหญ่ฝ่ายจำเลยกับโจทก์มักจะตกลงยอมรับผลการชันสูตรของแพทย์อยู่แล้วเพราะว่าจำเลยมักจะ มีข้อต่อสู้ว่าผู้เสียหายยินยอม ดังนั้นหลักฐานว่ามีการร่วมประเวณีหรือไม่ จำเลยไม่ได้ต่อสู้มา ศาลจะดู อย่างไรว่ายินยอมหรือไม่ยินยอมก็จะดูจากพยานแวดล้อมเป็นหลัก เช่นในสถานที่ลักษณะนี้ไปสองต่อ สอง มีการขูดชิ้นหรือไม่พยานแวดล้อมมีคนเห็นหรือไม่ มีลักษณะของการขูดชิ้นพิจารณาหลายอย่าง ประกอบกัน หลังเกิดเหตุแล้วมีการแจ้งความทันทีหรือไม่หรือมีการบอกกล่าวใครทันทีหรือไม่

สถานที่เกิดเหตุเป็นหลักสำคัญมากต้องคำนึงถึงสถานที่เกิดเหตุก่อนว่าพนักงานสอบสวนที่รับ แจ้ง จะพิจารณาว่าที่เกิดเหตุเกิดจากที่ไหน ในบ้านหรือในที่ทำงานซึ่งการเก็บก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ถ้า เกิดขึ้นในป่าหรือในทุ่งนา ก็จะมีอีกอย่างหนึ่ง แต่สิ่งที่ต้องพิจารณาเบื้องต้นคือผู้ต้องหาและผู้เสียหาย รู้จักกันหรือไม่ เพราะ เพราะอาจจะบอกได้ว่าเป็นการกระทำชำเราโดยไม่ได้ข่มขืน ส่วนการกระทำ ชำเราเป็นหน้าที่การตรวจของแพทย์ การข่มขืนเป็นสิ่งที่หาพยานหลักฐานยาก พนักงานสอบสวน จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุดเช่นร่องรอยการต่อสู้การขูดชิ้น ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้อง ดูข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายก่อนว่าผู้เสียหาย ทางพฤติการณ์อย่างไร เพื่อจะได้ไปตรวจที่เกิดเหตุ หรือ ส่งให้แพทย์ตรวจจะได้ระบุในใบส่งผู้แสดงไปตรวจว่าต้องการรู้อะไร เพราะในคดีอาญาของระบบ กล่าวหา หน้าที่การพิสูจน์เป็นเรื่องของฝ่ายผู้เสียหายคือฝ่ายโจทก์ ดังนั้น พนักงานสอบสวนต้อง รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหา พยานหลักฐานจึงมีความจำเป็นโดยเฉพาะหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์มีผลอย่างมาก ในคดีข่มขืนกระทำชำเราถ้าผลการตรวจ มีร่องรอย การกระทำ ชำเรา ร่องรอยการฉีกขาด และก็เป็นข้อเท็จจริง ถ้าพบดีเอ็นเอของผู้ต้องหา ข้อเท็จจริงว่ากระทำ ชำเราก็อาจจะยุติลง หากได้ตรวจหลังเกิดในทันทีโอกาสพบพยานหลักฐานได้มากกว่า แต่ถ้าผ่านไป 5

วัน 10 วัน ก็พิสูจน์ยากต้องหาพยานหลักฐานอื่น หากเป็นในป่าในทุ่งนาก็ต้องมีรอยเท้าที่บ่งบอกให้เห็นในการต่อสู้ชัดเจน จะได้เห็นลักษณะของความไม่ยินยอม หากมีพฤติการณ์ว่าผู้ชายผู้หญิงนั่งอยู่ 2 คน ผู้กระทำความผิดได้จับผู้ชายไปมัดไว้แล้วพาตัวผู้หญิงไปข่มขืนกระทำชำเราที่สวนมะพร้าว พฤติการณ์เช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า เป็นการไม่ยินยอม ช่วยตอบได้หากมีเหตุการณ์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ชี้ไปทางกระทำชำเรา ก็เป็นความผิดสำเร็จ แต่หากขณะที่มีการข่มขืนกระทำชำเราที่ผู้กระทำความผิดได้สวมหมวกโหม่งซึ่งเห็นแต่ลูกตา ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถจำลักษณะหน้าตาของคนร้ายได้ คดีนี้พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนให้รู้ว่าเป็นใคร ซึ่งเป็นเรื่องยาก เมื่อได้ไปที่เกิดเหตุก็สามารถเก็บชนเพชรได้ ก็มีโอกาสที่ผิวหนังของคนร้ายอยู่ในเล็บของผู้เสียหาย ก็ต้องมีการตัดเล็บ ซึ่งถือได้ว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีประโยชน์ จำเลยก็ได้รับประโยชน์จากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้เช่นกัน เพราะหากว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด วัตถุพยานที่เกิดเหตุตรวจหา DNA แล้วนำ DNA ไปเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัย ถ้าเปรียบเทียบกับแล้วผลไม่ตรงกัน ผู้ต้องสงสัย หรือจำเลยก็จะพ้นข้อกล่าวหา

ในเรื่องของทัศนคติที่เห็นเส้นผู้หญิงแต่งตัวโป๊ พนักงานสอบสวนก็ยังมีอคติอยู่บ้างบางส่วน พนักงานสอบสวนหญิงส่วนใหญ่จะไม่มีเรื่องอคติ เพราะได้รับการฝึกอบรมอยู่บ่อย การข่มขืนกระทำชำเรานั้นน่าจะขึ้นอยู่กับรสนิยมของผู้กระทำมากกว่าการแต่งกายของเหยื่อ บางครั้งการแต่งตัวเรียบร้อยก็อาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดสนใจเหยื่อลักษณะนี้ก็ได้ เมื่อเห็นพฤติการณ์เบื้องต้นมักจะถูกตัดสินใจไปก่อนแล้วว่าเหยื่อไม่น่าจะเป็นเหยื่อ อบางครั้งการกระทำชำเราเด็กวัยรุ่นในต่างจังหวัด บางครั้ง เมื่อดูจากพฤติการณ์ต่างๆ ของเหยื่อแล้วรู้สึกว่าจะไม่น่าจะเป็นเรื่องข่มขืนจริง ทำให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเกิดข้อสงสัยทำให้การพยายามที่จะค้นหาความจริงก็ลดลงไป

การสอบเด็ก การนัดสหวิชาชีพ ห้องสอบเด็กยังมีความแตกต่าง ระหว่างกระบวนการยุติธรรมที่ได้มีการจัดเตรียมห้องที่เหมาะสม โดยหลักการแล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่ได้เตรียมความพร้อมในด้านนี้ นักกฎหมายสอบสวนก็มักจะต้องซักข้อเท็จจริงที่เห็นถึงลวงล้ำ แต่หากมีรายงานการตรวจของแพทย์ ก็อาจจะช่วยได้เพราะว่านักกฎหมายต้องการความชัดเจนว่าเป็นการกระทำชำเราหรือเป็นเพียงอนาจาร

การซักประวัติแพทย์จะซักให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุดว่าสอดใส่ในช่องไหน ทำอย่างไรบ้าง ในทางการแพทย์พยายามที่จะใช้อารมณ์เย็นให้อยู่ในสภาพปกติที่สุด บทบาทของแพทย์กับคนไข้จะพูดคุยได้ง่ายกว่านักกฎหมายกับคนไข้ การซักของหมอจึงทำให้มีความสมบูรณ์มากกว่า บางครั้งอาจจะต้องแยกให้แม่ไปร้องทุกข์ จึงต้องมีการแยกคุยระหว่างแม่กับเด็ก การสอบสวนต้องให้ได้ข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุดข้อเท็จจริงถึงขนาดว่าทำนานแค่ไหนที่สอดใส่เข้าไปเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุด หากเป็นผู้ใหญ่สอบที่สถานีตำรวจไม่ต้องผ่านสหวิชาชีพจะทำได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าเป็นเด็กจะนำไปสอบพร้อมสหวิชาชีพ ในต่างจังหวัดจะไปสอบที่สำนักงานอัยการ และจะสอบได้เฉพาะบาง

วันเพราะนักจิตวิทยาหรือนักสังคมที่จะมาร่วมสอบมีน้อย ไม่เพียงพอกับปริมาณคดี พนักงานสอบสวนหลาย ๆ สถานีตำรวจต้องแย่งคิวกันสอบ ทำให้เมื่อสอบสวนต้องทำด้วยความรวดเร็ว จึงต้องมีการนำตัวเด็กมาสอบที่สถานีตำรวจเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงให้มากที่สุดก่อนแล้วไปสอบที่สำนักงานอัยการที่มีสทวิชาชีพ ดังนั้นผู้เสียหายจึงต้องเล่าเหตุการณ์ให้พนักงานสอบสวนฟังก่อน ตอนที่มาแจ้งก็ต้องตอบคำถาม ตอนพบคุณหมอก็ต้องตอบคำถาม กระบวนการจึงไปหลายขั้นตอนมากทำให้ผู้เสียหายรู้สึกที่ต้องเล่าซ้ำๆ ซึ่งพนักงานสอบสวนหญิงก็มีแนวคิดที่ว่าถ้าพยายามผลักดันให้ใช้แผ่นซีดีที่มีการบันทึกภาพเสียงตอนสอบปากคำเด็กเพื่อจะใช้ในการพิจารณาในชั้นศาล แต่ปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้มากนักแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพยายามเปิดช่องที่จะให้อาแผ่นดินบันทึกภาพเสียงที่บันทึกเอาไว้มาใช้แทนคำเบิกความในชั้นศาลได้ ให้ถามเพิ่มเติม ในทางปฏิบัติมีปัญหาหลายรูปแบบตั้งแต่กระบวนการสอบปากคำในการสอบสวน

หากเป็นคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและผู้เสียหายที่เป็นเด็กก็ไม่อยากไปทำร้ายจิตใจเด็ก ก็จะใช้การบันทึกภาพบันทึกเสียงไว้มาเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งศาลได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3 ที่ว่าคำให้การชั้นสอบสวนหรือแผ่นซีดีเป็นพยานบอกเล่า เมื่อพิจารณาถึงสภาพลักษณะและที่มาข้อเท็จจริงแวดล้อมน่าจะประสพความจริงได้ขอให้รับฟัง ซึ่งศาลก็ใช้บทบัญญัติมาตรานี้มาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังคงใช้เฉพาะคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพเป็นส่วนใหญ่ แต่หากจำเลยให้การต่อสู้ประเด็นเรื่องยินยอมถ้าไม่ได้นำตัวผู้เสียหายมาจำเลยจะไม่มีโอกาสซักค้านได้ แต่เห็นด้วยว่าให้อานาจต่ออำนาจที่จะทำให้ไม่ต้องไปทำร้ายผู้เสียหายซ้ำสอง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเปิดโอกาสให้จำเลยได้หักล้างพยานหลักฐานด้วย การที่ผู้เสียหายบอกว่าถูกข่มขืนแล้วจำเลยไม่มีโอกาสโต้แย้งก็ต้องให้ความเป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย แต่ให้มาพิจารณาถึงการสอบสวน การสืบพยานที่เป็นมิตรกับผู้เสียหายมากกว่า ต้องกำหนดกติกาคดีข่มขืนกระทำชำเราที่ขึ้นสู่ศาล ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ก็ยังคงชินกับการให้ผู้เสียหายมาเบิกความ ยังคงเป็นดุลพินิจของแต่ละท่านอยู่

แนวทางในอนาคต ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุก็ควรต้องเป็นหลักการเหมือนเดิม ถ้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุเร็ว การทำลายพยานหลักฐานก็จะน้อยลง เป็นหลักฐานก็จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็ยังคงเป็นประโยชน์ พยานหลักฐานนั้นจะมีประโยชน์กับทั้งผู้เสียหาย กับทั้งผู้ต้องหา ในทางการแพทย์อยากจะทำให้ผู้เสียหายมาพบแพทย์เร็วๆ ทางการแพทย์จะพร้อมที่จะตรวจผู้เสียหาย อาจจะยังมีข้อติดขัดในเรื่องของการเก็บตัวอย่าง DNA การตรวจสารพิษถ้าหากมีประเด็นเหล่านั้นด้วย การตรวจ DNA ปัจจุบันค่าใช้จ่ายยังค่อนข้างสูง สำหรับมาตรฐานในการตรวจนั้นเหมือนกันเพราะเป็นมาตรฐานแพทยศาสตร์บัณฑิต แต่ในความเป็นจริงอาจไม่เหมือนกันแต่ก็ใกล้เคียง ส่วนอุปกรณ์พื้นฐานก็ไม่แตกต่างกัน สามารถใช้อุปกรณ์แทนได้ สำหรับบาดแผลจากการกระทำชำเราโดยใช้ถุงยางกับไม่ใช้ถุงยางนั้นลักษณะบาดแผลทางการแพทย์ยังไม่พบ แต่อาจจะพบว่าในถุงยางอนามัยมีสารหล่อลื่น การมีสารหล่อลื่นจะทำให้การสอดใส่มีการบาดเจ็บ

น้อยกว่า ถูยงอนามัยจะมีผลเรื่องไม่มีน้ำอสุจิเข้าไปในช่องคลอด ส่วนของทนายความ ในเรื่องการเก็บวัตถุพยานการรวบรวมหลักฐานนั้นทนายความมีบทบาทน้อยมาก หากมีกฎหมายให้อำนาจทนายความเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรเก็บรวบรวมหลักฐานได้มากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ในการค้นหาความจริงของคดี

ปัจจุบันนี้ทิศทางของตัวบทกฎหมายยังสามารถใช้ได้ แต่อยากให้เห็นว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญ ซึ่งกระบวนการได้มากับวิธีการก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน การให้สิทธิจำเลยบางครั้งให้มากเกินไป บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกคนต้องช่วยให้เกิดความเป็นธรรม พนักงานอัยการก็ไม่ใช่ว่าบุคคลที่จะ เอาผู้ต้องหาติดคุก หรือทนายความจะช่วยผู้ต้องหาให้พ้นความผิดเสมอไป กระบวนการที่จะได้มาซึ่งหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สำคัญ การให้สิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในเรื่องต่างๆ ก็ต้องมีขอบเขต การไม่ให้ข้อเท็จจริงหรือไม่ยอมตรวจ น่าจะมีบทลงโทษด้วย เพราะถือว่าทุกคนต้องมีทั้งสิทธิทั้งหน้าที่ มิฉะนั้นแล้วเมื่อจำเลยไม่พูด จำเลยไม่ยอมตรวจ กระบวนการยุติธรรมก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ อาจจะต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุม ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีพอเพียงที่จะใช้ เพียงต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งฝ่ายผู้ต้องหาและผู้เสียหาย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

1. ปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ครั้งนี้ได้มุ่งเน้นหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา พบว่าการแสวงหาพยานหลักฐานผู้ปฏิบัติต้องมีประสบการณ์ที่หลากหลาย เนื่องจากลักษณะของการข่มขืนกระทำชำเรามีรายละเอียดที่เกิดเหตุแตกต่างกันตั้งแต่เรื่องสถานที่เกิดเหตุ ที่อาจเกิดขึ้นในบ้าน ในป่า ริมทะเล รายละเอียดในการแสวงหาหลักฐานก็จะมี ความแตกต่างกัน เรื่องพฤติการณ์การกระทำก็แตกต่างกัน จึงต้องอาศัยประสบการณ์ของพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานในการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน สำหรับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่ามีแหล่งที่มาที่สำคัญอยู่ 2 แหล่ง คือ สถานที่เกิดเหตุ กับร่างกายของบุคคล ทั้งสองแหล่งมีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรมแทบจะทุกประเภทคดี แต่เมื่อนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาหลาย ๆ ยังไม่ความไม่แน่นอน บางคดีกลับถูกศาลปฏิเสธไม่รับฟัง หรือรับฟังแต่มีน้าหนักน้อย การนำพยานหลักฐานทางนิติ

วิทยาศาสตร์ไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมยังประสบปัญหาที่กระทบต่อความสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือ แยกได้ดังนี้

1.1 การแสวงหาพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ

สถานที่เกิดเหตุ เป็นสถานที่ที่เหตุการณ์เกิดขึ้นและเป็นแหล่งรวมของบรรดาวัตถุพยานส่วนใหญ่ ส่วนจะได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพนักงานสอบสวนจะมีความรู้ความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณ และประสบการณ์ในการที่จะค้นหาและเก็บวัตถุพยานได้มากน้อยเพียงไร ที่จะทำให้ผู้ที่ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถเก็บร่องรอยหรือพยานหลักฐาน แยกศึกษาได้ดังนี้

1.1.1. วัตถุพยานถูกทำลายในสถานที่เกิดเหตุ

บริเวณสถานที่เกิดเหตุเป็นแหล่งที่พบร่องรอยและวัตถุพยานที่มีความสมบูรณ์เป็นจำนวนมาก จากถ้อยคำสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ได้แก่ รอยลายนิ้วมือแฝง ศพ ร่องรอยของคนร้าย วัตถุพยานที่นำสู่การหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) เช่น สารคัดหลั่งหรือของเหลวในร่างกาย ได้แก่ เลือด น้ำลาย น้ำอสุจิ เป็นต้น เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) ของผู้ต้องสงสัยได้ อาจพบอาวุธและเครื่องมือที่ใช้กระทำผิดสามารถเชื่อมโยงและติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด สถานที่เกิดเหตุถือว่าเป็นสถานที่เกิดเหตุคือหัวใจของการสืบสวนสอบสวน หรือชุมทรัพย์ของพยานหลักฐาน คนร้ายจะทิ้งร่องรอยไว้เสมอ (อรรถพล แซ่มสุวรรณ์วงศ์ และคณะ, 2546) แต่วัตถุพยานเหล่านี้ตามกาลเวลา จึงควรเก็บให้เร็วที่สุด ทั้งเมื่อมีเหตุก็มักมีบุคคลที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุหลายกลุ่ม ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชน และอาสาสมัครกู้ภัย ก็อาจเป็นการทำลายวัตถุพยานโดยไม่ตั้งใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิชญากร ภัทรจิรธนกุล (2561) ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครกู้ภัยแห่งหนึ่งพบว่าอาสาสมัครกู้ภัยมีส่วนในการทำลาย เพราะอาสาสมัครกู้ภัยไม่ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ ได้ยอมรับว่าบางครั้งการช่วยชีวิตให้รวดเร็วที่สุดอาจทำให้วัตถุพยานถูกทำลายไปบ้าง มีบางกรณีที่พยานหลักฐานถูกทำลายด้วยความไม่ตั้งใจ ต้องรักษาสถานที่เกิดเหตุให้สมบูรณ์ที่สุด และต้องให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่กู้ภัยอย่างสม่ำเสมอ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุจะต้องมีความระมัดระวังการปนเปื้อน เพราะศาลได้นำมาพิจารณาด้วยเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกา 3186/2543 พบว่าศาลให้ความสำคัญกับการรายงานผลการตรวจพิสูจน์ที่ได้จากการรวบรวมหลักฐานในเกิดเหตุมาทำการวิเคราะห์ วัตถุพยานต้องไม่ปนเปื้อนในระหว่างที่การรวบรวม

1.1.2 ปัญหาที่กระทบต่อความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ

การรวบรวมพยานหลักฐานนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องใช้เวลาเดินทางมายังสถานที่เกิดเหตุ และเมื่อมาถึงแล้ว ส่วนใหญ่ต้องร้องขอไปยังเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเพื่อดำเนินการเก็บวัตถุพยานให้ พบปัญหาดังนี้

1. การแจ้งเหตุล่าช้า ทำให้กระบวนการรวมรวบพยานหลักฐานล่าช้าไปด้วย ปัญหาความสมบูรณ์ของวัตถุพยานจะเกิดขึ้นตั้งแต่ในชั้นแจ้งเหตุ ซึ่งการแจ้งเหตุล่าช้าอาจจะกระทบต่อความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานได้ เนื่องจากภายหลังเกิดเหตุมักมีบุคคลอื่นเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเข้าไปถึงยังไม่ได้กันสถานที่เกิดเหตุ สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสวนตรวจ ต้องรอฟื้นกงานสอบสวนมาถึงที่เกิดเหตุก่อนเริ่มเก็บวัตถุพยาน หรือการเก็บวัตถุพยานบางประเภทพนักงานสอบสวนต้องร้องขอไปยังเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ก็ต้องรอเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ทั้งที่การเก็บพยานหลักฐานควรจะได้เก็บในทันที หรือเร็วที่สุดเมื่อเกิดเหตุขึ้น ซึ่งคดีข่มขืนกระทำชำเราที่ไม่ได้มีการฆ่าหรือทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรงถึงขั้นได้รับอันตรายสาหัส ผู้เสียหายมักจะมาแจ้งเหตุล่าช้าปล่อยให้ผ่านไปหลายวัน ทำให้ไม่สามารถเก็บวัตถุพยานได้ทันที พยานหลักฐานก็จะสูญหายไป หรืออาจจะกระทบต่อการบ่นเบื้อน การที่ผู้เสียหายไม่ได้มาแจ้งเหตุในทันทีก็ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้เข้าไปรักษาสถานที่เกิดเหตุทันที หรือมีบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่

2. ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องพยายามที่จะเข้าไปสถานที่เกิดเหตุ หากเป็นคดีที่มีการข่มขืนกระทำชำเราแล้วฆ่าจะมีผู้คนมามุงดูจนกลายเป็นการทำลายพยานหลักฐานโดยไม่ตั้งใจ วัตถุพยานเสียหายไป ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ และการก่อให้เกิดความเสียหายแก่พยานหลักฐาน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญทำให้พยานทางวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุ ถูกทำลายได้รับความเสียหาย บ่นเบื้อน หรือเพิ่มเติมพยานหลักฐาน มีผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องพยายามเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุไม่มีการควบคุมที่เข้มงวด จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกพบว่า มีผู้เข้าไปที่เกิดเหตุ ก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ และพนักงานสอบสวนจะไปถึง ซึ่งผู้เข้าไปที่เกิดเหตุก่อนทำให้เจ้าหน้าที่เก็บพยานหลักฐานได้ยาก และการที่มีบุคคลอื่นเข้าไปก่อนโดยขาดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุและพยานหลักฐาน ก็ทำให้วัตถุพยานเปลี่ยนแปลงไป เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากสาเหตุทั้งหมดสามารถส่งผลให้เกิดการลดทอนความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เนื่องจากการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน และการตรวจพิสูจน์ไม่เป็นไปตามที่มาตรฐานสากลกำหนด พยานหลักฐานสำคัญขาดหาย ห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยานขาดตอน และพยานหลักฐานขาดน้ำหนักในการพิจารณาคดี

3. นักข่าวท้องถิ่นเข้าไปถ่ายทำข่าวในสถานที่เกิดเหตุ นักข่าวซึ่งเป็นซึ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่นเข้าไปถ่ายทำข่าวเพื่อส่งไปตามช่องทางต่าง ๆ เช่น สถานีโทรทัศน์ ในเพจท้องถิ่น เป็นต้น กลุ่มบุคคลเหล่านี้พยายามที่จะเข้าไปสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งนักข่าวเหล่านี้มักจะไปถึงที่เกิดเหตุ ก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจเพราะส่วนใหญ่ก็เป็นคนในพื้นที่ สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสวนตรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ การควบคุมการเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุยังไม่

เครื่องครัด ก่อเกิดความวุ่นวายในสถานที่เกิดเหตุและกีดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้พยานหลักฐานในที่เกิดเหตุถูกเพิ่มเติม ทำลาย สูญหาย ปนเปื้อน และโยกย้าย รวมทั้งการปฏิบัติงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเป็นไปด้วยความลำบาก ส่งผลต่อการวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ไม่ครบถ้วน แนวทางการแก้ไขต้องสำรวจประชาชนกลุ่มนี้แล้วนำมาสู่การอบรมให้ความรู้ ปัญหานี้ยังไม่ได้รับการให้ความสำคัญอย่างจริงจัง จึงต้องดำเนินการให้ความรู้เป็นการเร่งด่วน

4. การแจ้งเหตุระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สายตรวจพบปัญหาการรับแจ้งและการเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุช้ากว่านักข่าวและประชาชนในพื้นที่ เพราะมีการแจ้งเหตุโดยทางวิทยุสื่อสารของเจ้าหน้าที่ตำรวจทำให้ประชาชนที่ช่วยเหลืองานตำรวจ นักข่าวที่อยู่ตามท้องถนนทราบการแจ้งเหตุด้วย คนกลุ่มนี้มาถึงที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่จะเข้ารักษาสถานที่เกิดเหตุ แต่ปัจจุบันปัญหานี้ได้แก้ไขไปบ้างแล้ว โดยการแจ้งเหตุผ่านช่องทางอื่นที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น แจ้งโดยทางระบบไลน์ ทำให้ลดช่องทางผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ทราบเหตุการณ์ ยังพบปัญหาเรื่องความบกพร่องในการประสานงานและการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสวนตรวจ และงานวิจัยเรื่อง แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559)

คดีฆาตกรรมกระทำซ้ำเรามีรายละเอียดแต่ละการกระทำแตกต่างกัน บางกรณีมีการใช้ความรุนแรงประกอบกรกระทำด้วย บางกรณีอาศัยความบกพร่องของผู้เสียหาย เช่น ความมีเมตตา ความเจ็บป่วยหรือด้วยเหตุอื่น สำหรับการฆาตกรรมกระทำซ้ำเราที่ไม่ได้ฆ่าหรือทำร้ายร่างกายถึงขั้นสาหัส มักจะไม่ได้แจ้งเจ้าหน้าที่ทันทีเพราะมีการไกล่เกลี่ยกันก่อนมาถึงพนักงานสอบสวน สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และมูลนิธิ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่ได้เข้าไปถึงที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถเก็บวัตถุพยานได้อย่างรวดเร็ว การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุ และครอบครองพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างคุณค่าของพยานหลักฐานขึ้นนั้น ๆ ที่ศาลจะนำมาพิจารณาความน่าเชื่อถือ ปัญหาการรักษาสถานที่เกิดเหตุมีกระทบต่อความเชื่อมั่นของผลการตรวจพิสูจน์

1.2 การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากบุคคล

พยานหลักฐานจากตัวบุคคล พบได้ทั้งจากผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำ ได้แก่ 1) บาดแผลตามร่างกาย 2) วัตถุพยานที่ติดตามร่างกาย 3) วัตถุพยานที่ติดตามเสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะเกิดเหตุ สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของแพทย์นิติเวช พนักงานสอบสวน และสอดคล้องกันการศึกษาของ Jakovski et al. (2013) พบว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีเกิดการฆาตกรรมที่พบจาก

บุคคล แยกได้เป็น 2 กรณี คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหาย กับผู้กระทำ พยานหลักฐานจากบุคคลกรณีเกิด การข่มขืนกระทำชำเรา ได้แก่ คราบอสุจิที่ติดตามร่างกาย ร่องรอยแผลถลอก รอยบวมช้ำ ซึ่งเป็นการ ตรวจทางนิติเวช และอาจได้พยานหลักฐานจากเสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะเกิดเหตุ แต่สิ่งเหล่านี้ต้องเก็บ หลังจากเกิดเหตุโดยเร็ว จากการศึกษาพบปัญหา ดังนี้

1.2.1 การตรวจร่างกายผู้เสียหาย

การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กรณีเกิดการข่มขืนกระทำชำเราที่ สำคัญคือจากผู้เสียหาย ทั้งที่ตามเนื้อตัวร่างกายของผู้เสียหาย และรับรู้การกระทำได้มากที่สุด วัตถุ พยานที่ติดตามตัวและถ้อยคำที่ให้รายละเอียดของผู้เสียหาย จึงเป็นประโยชน์ต่อการคลี่คลาย ข้อเท็จจริงในคดีได้ แต่จากการศึกษายังประสบปัญหาดังนี้

1.2.1.1 การร้องทุกข์ล่าช้า

การร้องทุกข์ล่าช้าส่งผลให้การสอบผู้เสียหาย การเก็บ การรวบรวม พยานหลักฐาน และการตรวจร่างกายล่าช้าไปด้วย หากได้สอบปากคำผู้เสียหายโดยเร็วที่สุดภายหลัง เกิดเหตุการตรวจร่างผู้ต้องสงสัยทำได้เร็ว อาจพบวัตถุพยานที่ติดตามร่างกาย หรือเสื้อผ้าที่สวมใส่ได้ สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกส่วน อีกทั้งผู้เสียหายก็จะได้ ตรวจร่างกายในโดยเร็วโดยไม่ต้องเสียค่าตรวจ แต่หากไม่มีการร้องทุกข์แล้วผู้เสียหายไปตรวจร่างกาย จะทำให้ผู้ตรวจร่างกายต้องเสียค่าตรวจเอง ซึ่งมีผู้เสียหายบางคนมีฐานะยากจนไม่มีเงินชำระก็ไม่ได้ ตรวจ (ไทยรัฐ, 2564) ทำให้ขาดพยานหลักฐานที่สำคัญ การตรวจช้าจะทำให้พยานหลักฐานหายไป การพิสูจน์การกระทำผิดและการหาตัวผู้กระทำผิดย่อมกระทำได้ยากขึ้น โดยเฉพาะผู้ตก เหยื่อของการล่วงละเมิดทางเพศที่เป็นผู้เยาว์ไม่ได้ออกมาร้องทุกข์หรือไม่ได้ตรวจหลังเกิดเหตุทันที บาดเจ็บที่ได้รับบาดเจ็บจะค่อย ๆ หายไปก่อนที่จะมีการตรวจ สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของ แพทย์นิติเวช หรือไม่มีหลักฐานเหลือไว้ให้ตรวจเพื่อที่จะได้ทำการดำเนินคดี ซึ่งหลักฐานการบาดเจ็บ ไม่ว่าจะเป็นที่อวัยวะเพศ หรือทวารหนักมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินผลทาง การแพทย์ของการล่วงละเมิดทางเพศ (Walker, 2015) ผลการตรวจของแพทย์จะช่วยยืนยัน ข้อเท็จจริงที่พิพาทกันในคดี สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของผู้พิพากษา คดีส่วนใหญ่ประสบปัญหา เรื่องการร้องทุกข์ล่าช้า จนทำให้ขาดพยานหลักฐานสำคัญที่จะวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี

1.2.1.2 การตรวจร่างกายล่าช้า

พยานหลักฐานที่ปรากฏตามตัวของผู้เสียหาย เป็นแหล่งหนึ่งซึ่งจะทำให้พบ วัตถุพยาน โดยเฉพาะคดีข่มขืนกระทำชำเรา วัตถุพยานสำคัญที่จะพิสูจน์ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น หรือไม่นั้นมักจะอยู่ที่ตัวผู้เสียหาย โดยที่คนร้ายเองก็ไม่ว่าตัวหรือมองไม่เห็น แต่เนื่องจากสถานที่เกิด เหตุเป็นสถานที่ที่จะพบวัตถุพยานได้มากกว่าแหล่งอื่น และบางครั้งทั้งผู้เสียหายและคนร้ายก็ยังคงอยู่ใน สถานที่เกิดเหตุด้วย จึงถือว่าการปฏิบัติต่อวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างสมบูรณ์และถูกต้องตาม หลักวิชาจะมีผลเป็นอย่างมากในความสำเร็จของการสืบสวนสอบสวน การที่เจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้เสียหาย ไปให้แพทย์ตรวจสอบหาร่องรอยการข่มขืน เช่น คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขน ร่องรอยบาดแผล ก่อนจะ สรุปลงได้ว่าเกิดเหตุขึ้นจริงหรือไม่ แสดงให้เห็นความสำคัญของแหล่งวัตถุพยานแหล่งนี้เป็นอย่างดี

พยานหลักฐานจากบุคคลกรณีเกิดการข่มขืนกระทำชำเรา ไม่ว่าจะเป็ น คราบอสุจิที่ติดตามร่างกาย หรือร่องรอยบาดแผล จะต้องได้รับการตรวจ และจัดเก็บอย่างรวดเร็ว แต่ ผู้เสียหายมักไม่ได้ตรวจร่างกายทันทีทำให้สิ่งเหล่านี้จะหายไปตามกาลเวลา พยานหลักฐานก็ลดลงไป และเป็นข้อต่อสู้ให้จำเลย เช่นจากกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3285/2562 ศาลได้มีคำวินิจฉัยว่า ผู้เสียหายตรวจร่างกายหลังเกิดเหตุ 6 วัน ทำให้ความเห็นของแพทย์ที่เชื่อว่าผู้เสียหายผ่านการร่วม ประเวณีอาจคลาดเคลื่อน ย่อมทำให้ศาลเกิดความสงสัยได้ว่าบาดแผลอาจไม่ได้เกิดจากการถูกข่มขืน กระทำชำเรา เปรียบเทียบกรณีศึกษาคดี State v. Durdin กล่าวไว้ในคำพิพากษาว่าได้ตรวจร่างกาย หลังเกิดเหตุโดยเร็ว พบแผลถลอกและบวมซ้ำ สังเกตเห็นว่ามีของเหลวสีขาวบาง ๆ ออกมาจากช่อง คลอดของผู้เสียหาย ได้เก็บตัวอย่างของของเหลวสีขาวตามร่างกายและเสื้อผ้าของผู้เสียหาย แล้ว นำไปตรวจทางวิทยาศาสตร์ ผลการตรวจพบว่าช่องคลอดและชุดชั้นในของผู้เสียหายมีคราบอสุจิและ ผลตรวจทางดีเอ็นเอ พบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA profile) จากอสุจิสอดคล้องกับจำเลย ทำให้ พยานหลักฐานเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำความผิดได้ และเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ การ ตรวจร่างกายผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราต้องทำให้เร็วที่สุด เพราะอสุจิที่ห้องอุณหภูมิอาจคงอยู่ได้นาน 24 ชั่วโมง อยู่ในช่องคลอดอยู่ได้ 48 ชั่วโมง สเปิร์มไวต่อความร้อนและไม่สามารถทนต่ออุณหภูมิสูงก็ ส่งผลเสียส่งผลต่อตัวอสุจิ ดังนั้น หากตรวจร่างกายล่าช้าพยานหลักฐานจะค่อย ๆ หายหรือ เสื่อมสภาพไป ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5922/2562 พบว่าศาลได้วินิจฉัยถึงการตรวจ ร่างกายผู้เสียหายว่าตรวจหลังจากเกิดเหตุแล้วถึง 2 เดือน พยานหลักฐานทางชีวภาพที่อาจเชื่อมโยง ถึงจำเลยย่อมเสื่อมสลายไปโดยธรรมชาติหรือถูกทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปได้จากหลายสาเหตุ พยานหลักฐานเหล่านี้อาจถูกลดทอนความน่าเชื่อถือไป อาจทำให้พยานหลักฐานนี้ไม่สามารถทำให้ ศาลเชื่อโดยปราศจากความสงสัยได้

1.2.2 การแสวงหาพยานหลักฐานจากการสอบปากคำผู้เสียหาย

การรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ คำให้การของผู้เสียหาย เพราะต้องรับฟังพิจารณาพร้อมกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานหลักฐานรูปแบบอื่นด้วยการสอบปากคำผู้เสียหายนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขอแบ่งผู้เสียหายเป็น 3 ประเภท คือ 1) ผู้เสียหายที่มีอายุเกิน 18 ปี (ในวันที่ทำการสอบปากคำ) ขอเรียกว่าเป็นผู้เสียหายทั่วไป กับ 2) ผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี (ในวันที่ทำการสอบปากคำ) ขอเรียกว่าผู้เสียหายที่เป็นเด็ก และ 3) ผู้เสียหายที่มีอายุเกิน 18 ปี (ในวันที่ทำการสอบปากคำ) แต่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงแยกอธิบายเป็น 3 กรณี ดังนี้

1.2.2.1 การสอบผู้เสียหายทั่วไป

ผู้เสียหายหลายคนที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราจะเกิดความอับอาย และไม่กล้าไปแจ้งความดำเนินคดี และจะถูกแรงเสียดทานจากสังคม นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมค่อนข้างใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งกลไกที่ไม่สะดวกกับผู้เสียหายผู้หญิงในการต่อสู้เพื่อทวงความยุติธรรม การต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมนั้น เหมือนการถูกข่มขืนซ้ำ (โพสด์ทูเดย์, 2557) ในการสอบผู้เสียหายพบปัญหาดังนี้

1. ค่านิยมคติข่มขืนกระทำชำเราเป็นเรื่องน่าอับอาย ในคติข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เสียหายมักจะเป็นหญิงมักเกิดความอับอายไม่กล้าพูดถึงข้อเท็จจริงอย่างครบถ้วน พนักงานสอบสวนต้องสร้างความไว้วางใจให้ผู้เสียหาย สอดคล้องกับมูลนิธิที่ให้ข้อมูลว่าต้องสร้างความไว้วางใจให้กับตกเป็นเหยื่อนก่อน เพื่อเป็นการลดความเขินอายแล้วจะกล้าเล่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของแพทย์นิติเวชว่าก่อนการซักถามของแพทย์ต้องสร้างความไว้วางใจก่อน การใช้พนักงานสอบสวนหญิงก็ช่วยลดความเขินอายได้ แนวทางการสอบปากคำของพนักงานสอบสวนจะพยายามบันทึกปากคำในโอกาสแรกที่ผู้เสียหายเข้าพบพนักงานสอบสวน เพื่อไม่ให้ต้องพูดหลายครั้ง ต้องพยายามบันทึกคำให้การตามที่ผู้เสียหายให้การก่อนแล้วค่อยซักถามประเด็นที่ละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการก่อเหตุเพิ่มเติมและหากผู้เสียหายได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจควรใช้สหวิชาชีพร่วมสอบสวน แต่ก็ประสบปัญหาคือพนักงานสอบสวนหญิงมีน้อยและไม่ครบทุกสถานีตำรวจ จากการศึกษาพบปัญหาประการหนึ่งคือ พนักงานสอบสวนหญิงต้องพึงระวังและถือเป็นจุดอ่อน คือมักจะไม่กล้าถามคำถามที่เกี่ยวกับรายละเอียดการข่มขืนเพราะมีความอับอายในการตั้งคำถาม โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนที่ยังไม่มีการสมรส หรือยังมีประสบการณ์การสอบสวนน้อย มักจะมีความระมัดระวังในการตั้งคำถามเพราะถูกมองในเรื่องทางศีลธรรม ทำให้ถ้อยคำที่ได้จากผู้เสียหายบางครั้งไม่สอดคล้องกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จะมีผลถึงคุณค่าของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2. ผลกระทบต่อจิตใจผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราบางคนได้รับผลกระทบต่อจิตใจอย่างมากจนไม่สามารถให้การได้ในช่วงแรก ต้องใช้เวลาหรือต้องถามผ่านนักจิตวิทยา หรือต้องทั้ง 2 อย่าง เป็นผลทำให้เกิดปัญหาการสอบสวนล่าช้า และอาจส่งผลการเก็บพยานหลักฐานได้ไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะหลักฐานจากร่างกายผู้เสียหายที่ต้องเก็บในพื้นที่มีฉะนั้นอาจสูญหายไปตามเวลา

3. การขาดความพร้อมด้านสถานที่สอบสวน ในหลายสถานีตำรวจขาดความพร้อมในเรื่องสถานที่สอบสวนที่เป็นสัดส่วน ต้องใช้ห้องทำงานของพนักงานสอบสวนเป็นห้องสอบสวน บางสถานีตำรวจห้องทำงานของพนักงานสอบสวนต้องทำงานกันหลายคน บางครั้งก็ต้องให้เจ้าหน้าที่คนอื่นออกไป ระหว่างการสอบสวนอาจมีคนเดินผ่านไปมาจนบางครั้งผู้เสียหายไม่กล้าพูด ทำให้ถ้อยคำที่ได้จากผู้เสียหายขาดรายละเอียด และไม่สอดคล้องกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ทั้งหมด ก็อาจกระทบถึงน้ำหนักหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วย

1.2.2.2 การสอบคำให้การผู้เสียหายที่เป็นเด็ก

คำว่า "เด็ก" ถู้อตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ กล่าวคือ บุคคลอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ โดยบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดวิธีการ "การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี" ไว้ และมาตรา 134/2 กำหนดให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 เห็นได้ว่าเด็กจะเกี่ยวข้องกับคดีแยกเป็น 3 กรณี คือ 1) ฐานะผู้เสียหาย 2) ฐานะพยานแวดล้อม และ 3) ฐานะผู้ต้องหา กรณีเด็กเป็นผู้เสียหายที่มีจิตใจยำแย่มาก การสอบคำให้การอาจได้ถ้อยคำไม่ครบถ้วนส่งผลให้ขาดความเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และพยานหลักฐานในรูปแบบอื่นย่อมมีผลกระทบต่อน้ำหนักพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้แต่ละคดีในแต่ละคดีมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอายุ มีอาการกลัว ความตกใจ ความอายของผู้เสียหาย จากการศึกษาพบว่าคดีที่ผู้เสียหายไม่ได้ถูกใช้ความรุนแรงก็จะไม่กระทบต่อจิตใจไม่มาก แต่หากถูกใช้ความรุนแรงหรือถูกข่มขู่จะมีผลต่อสภาพจิตใจมาก ถ้อยคำที่ได้ อาจทำให้พยานหลักฐานไม่สมบูรณ์หรือกระทบกระเทือนต่อน้ำหนักพยาน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับอายุ ประสบการณ์ของผู้เสียหายแต่ละคนและประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนด้วย พนักงานสอบสวนจึงควรมีประสบการณ์การสอบสวนคดีเกี่ยวกับเพศ จากการศึกษาพบว่าในการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนมีปัญหา ดังนี้

1. การขาดความพร้อมด้านสถานที่สำหรับสอบสวนเด็ก ซึ่งห้องสอบสวนเด็กควรจะอยู่ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน แต่พบว่าสถานีตำรวจที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่มีห้องสอบสวนเด็กหรือเยาวชน ส่วนสถานีตำรวจในต่างจังหวัดไม่มีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ ส่วนใหญ่จะไปสอบสวนที่สำนักงานอัยการของแต่ละแห่งตามเขตอำนาจของสำนักงานอัยการแห่งท้องที่นั้น

2. การนัดสหวิชาชีพทำให้คดีไม่สามารถสอบสวนได้ทันที ด้วยการสอบสวนเด็กนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ได้กำหนดให้การถามปากคำ (คำให้การ) ผู้เสียหายหรือพยานที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น ส่วนกรณีที่เด็กเป็นผู้ต้องหา ต้องมีทนายความ (ที่ปรึกษากฎหมาย) ด้วย พบปัญหาเรื่องการนัดสหวิชาชีพทำได้ยาก เนื่องจากนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มีน้อย ส่วนพนักงานอัยการก็มีน้อยและมีหน้าที่หลักคือการว่าความในศาล กำหนดวันนัดได้ยากต้องรอนาน ทั้งที่หลาย ๆ ครั้งผู้เสียหายพร้อมที่จะให้การกับพนักงานสอบสวน แต่ด้วยความไม่พร้อมของสหวิชาชีพทำให้ไม่สามารถทำการสอบคำให้การผู้เสียหายได้ บางครั้งผู้เสียหายและญาติเกิดความไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมเชื่อว่าพนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการ

3. การถามเด็กซ้ำ ๆ เนื่องจากการนัดนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการทำได้ยาก ซึ่งเมื่อนัดมาพร้อมแล้วก็มีเวลาในการสอบสวนไม่มากนัก ต้องสอบสวนด้วยความรีบเร่งให้เสร็จภายใน 20-30 นาที ทำให้พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้เด็กเล่าเหตุการณ์ให้ฟังและบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลไว้ก่อนล่วงหน้า และเมื่อนัดสหวิชาชีพได้แล้วก็ต้องให้เด็กมาเล่าเหตุการณ์อีกครั้งหากมีประเด็นเพิ่มเติมก็จะบันทึกเพิ่มเติม การให้เด็กมาเล่าเหตุการณ์อีกครั้งหรือการถามคำให้การขณะที่มีสหวิชาชีพนั้นมีลักษณะเป็นการถามให้เด็กยืนยันข้อเท็จจริงที่สอบไว้ก่อนเท่านั้น แทบจะไม่ได้มีที่เกื้อหนุนใหม่เลย ย่อมเป็นการให้ผู้เสียหายเล่าเรื่องซ้ำ ๆ กัน เหมือนเป็น “การถูกข่มขืนซ้ำ” จากกระบวนการยุติธรรม

ความสำคัญของการสอบพยานบุคคล คือ ถ้าได้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ก็จะทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ความจริงในคดี แต่ในทางกลับกันหากผลการสอบพยานบุคคล โดยเฉพาะตัวผู้เสียหายแล้วไม่สอดคล้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ก็จะทำให้ความน่าเชื่อถือลดลงอาจทำให้ศาลเกิดความสงสัยในพยานหลักฐานชิ้นนั้น และเมื่อพยานหลักฐานทั้งหมดที่นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทำให้ศาลยังมีความสงสัย ก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย คือต้องพิพากษายกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

1.2.2.3 การสอบผู้เสียหายที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การสอบปากคำผู้เสียหายซึ่งมีความบกพร่องทางสติปัญญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้บัญญัติวิธีการสอบสวนไว้เป็นการเฉพาะเหมือนดังเช่นการสอบปากคำผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน 18 ปี ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 133 ทวิว่าจะต้องมีสหวิชาชีพอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำเด็กนั้นด้วย พนักงานสอบสวนชอบที่จะใช้วิธีการสอบปากคำผู้เสียหายซึ่งมีความบกพร่องทางสติปัญญาเช่นเดียวกับการสอบปากคำบุคคลปกติ ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5922/2562 พบว่าศาลรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนของผู้เสียหายซึ่งมีความบกพร่องทางสติปัญญา แม้ไม่มีแพทย์ด้านจิตเวชศาสตร์และนักจิตวิทยาเข้าร่วมฟัง การสอบสวนจะมีความน่าเชื่อถือและรับฟังได้มากน้อยเพียงใด ถือเป็นดุลยพินิจของศาลในขั้นตอนการขังน้ำหนักรายานหลักฐาน แต่เมื่อโจทก์นำตัวผู้เสียหายมาเบิกความ ทนายจำเลยมีโอกาสดำเนินการขังน้ำหนักรายานหลักฐาน แต่อำนาจฟังคำเบิกความของผู้เสียหายลงโทษจำเลยได้ แท้จริงแล้วพยานบุคคลกลุ่มนี้จัดว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเปราะบาง ไม่สามารถปกป้องสิทธิหรือผลประโยชน์ของตนเองได้ แต่กลับไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ขั้นตอน และวิธีการสอบสวนไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้เหมาะสมกับคนพิการทางสติปัญญาแต่อย่างใด พนักงานสอบสวนสามารถที่จะถามปากคำได้อย่างเช่นเดียวกันกับการถามปากคำบุคคลปกติ (เนติบัณฑิตยสภา, 2562) การถามปากคำคนพิการทางสติปัญญาด้วยวิธีการอย่างเดียวกันกับการถามปากคำบุคคลปกติอาจส่งผลให้คนพิการทางสติปัญญาไม่เข้าใจคำถามของพนักงานสอบสวน ตลอดจนคนพิการทางสติปัญญาอาจเกิดภาวะเครียด หรืออาจให้การไม่ตรงกัน มีโอกาสส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานและผลแห่งคดีได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธัชชัย วรรณเดชคุปต์ (2564) ได้ศึกษาการดำเนินคดีทางกฎหมายแก่ผู้ป่วยทางจิตในระหว่างการดำเนินคดี พบว่าในระหว่างการดำเนินคดีทางกฎหมายยังไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ป่วยทางจิต ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงแต่ให้อำนาจศาลและพนักงานสอบสวนพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป จึงควรกำหนดวิธีการถามปากคำไว้เป็นพิเศษ

1.3 ปัญหาด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องแสวงหาพยานหลักฐาน

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาพยานหลักฐาน ได้แก่ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน จากการศึกษาพบว่าประสบปัญหาทุกส่วนงาน ดังนี้

1.3.1 พนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา และเพื่อจะรู้แล้วเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องตามกฎหมาย พบปัญหาหลายด้าน ดังนี้

1.3.1.1 การขาดอัตรากำลัง

ปัจจุบันปริมาณคดียาอาญาเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนพนักงานสอบสวนแต่ละสถานีตำรวจมีน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณคดี สอดคล้องกับ การศึกษาของ วีระพงษ์ บุญโยธาส (2558) พบว่าพนักงานสอบสวนไม่เหมาะสมกับปริมาณคดี ปัญหาด้านงานสอบสวนเริ่มตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. 2528 เกิดปัญหางานล้นมือ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและทำสำนวนไม่ทัน ทำให้พนักงานสอบสวนมุ่งแต่ทำสำนวนคดีซึ่งเป็นงานเอกสาร โดยไม่ออกไปรวบรวมพยานหลักฐาน หรือหากพนักงานสอบสวนออกไปสถานที่เกิดเหตุก็ถึงล่าช้า วัตถุประสงค์อาจเสียหายหรือปนเปื้อนไปก่อนแล้ว อีกทั้งเมื่อเกิดคดีขึ้นจึงมีความพยายามที่จะไกล่เกลี่ยเพื่อให้ยอมความกัน ไม่ได้มีการค้นหาความจริงเพื่อที่จะลงโทษอย่างเหมาะสม หรืออาจหามาตรการอย่างอื่นที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการลงโทษ

1.3.1.2 การขาดความรู้ความสามารถเฉพาะทาง

คดีข่มขืนกระทำชำเรามีความแตกต่างไปจากคดีอาญาประเภทอื่น เป็นคดีที่มักไม่มีประจักษ์พยาน ต้องอาศัยใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการคลี่คลายข้อเท็จจริงในคดีร่วมกับพยานแวดล้อมอื่น จำเป็นต้องใช้พนักงานสอบสวนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีประสบการณ์พอสมควรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง แต่ปัจจุบันยังขาดพนักงานสอบสวนที่รู้ความสามารถเฉพาะทาง สอดคล้องกับการศึกษาของ อติภา เนวภิตตินาด (2564) พบว่าระบบการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังขาดเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง และการศึกษาของ วีระพงษ์ บุญโยธาส (2558) พบว่าวิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันยังขาดประสิทธิภาพ และยังไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานด้านการสอบสวนอย่างแท้จริง ทำให้ไม่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ทั้งจากการศึกษาของ รัชดาภรณ์ น้อยแก้ว (2563) ซึ่งได้ทำการศึกษาคำรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวนในพื้นที่จังหวัดสตูล พบว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเก็บวัตถุพยานอย่างชัดเจน ดังนั้น ควรมีพนักงานสอบสวนที่ประสบการณ์สูงและมีความสามารถเฉพาะทางจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพมากขึ้น พยานหลักฐานที่รวบรวมได้มีความน่าเชื่อถือมีคุณค่าต่อการใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

1.3.1.3 การขาดแคลนพนักงานสอบสวนหญิง

พนักงานสอบสวนหญิงมีน้อย มีไม่ครบทุกสถานีตำรวจ พนักงานสอบสวนหญิงที่มีน้อยอยู่แล้วก็ไม่ได้รับผิดชอบคดีทางเพศเป็นหลัก สอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรวุฒิ วัฒนสิน (2563) พบว่าพนักงานสอบสวนหญิงบางส่วนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานไม่ตรงกับตำแหน่งที่บรรจุ หรือได้รับหน้าที่เพิ่มเติมจากงานหลัก ทำให้พนักงานสอบสวนหญิงไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวน ปัจจุบันมีพนักงานสอบสวนหญิงเฉพาะสถานีตำรวจใหญ่ ๆ คดีข่มขืนกระทำชำเราหากสอบปากคำผู้เสียหายโดยพนักงานสอบสวนหญิงอาจทำให้ผู้เสียหายกล้าเปิดเผยถึงข้อเท็จจริง ทำให้

สามารถหาความสอดคล้องระหว่างลักษณะการกระทำความผิดกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

1.3.1.4 การขาดความมุ่งมั่นในการรวบรวมพยานหลักฐาน

มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้พนักงานสอบสวนขาดความมุ่งมั่น เช่นต้องรับภาระงานมีคดีเป็นจำนวนมาก บางครั้งทำงานติดต่อกันจนไม่มีเวลาพัก เป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังมีการแทรกแซงการทำงาน หน่วยงานขาดการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำงาน ทำให้พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการสอบสวน เช่นค่าโทรศัพท์ ค่าเดินทางในการไปส่ง ไปรับผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์ (2560) พบว่าพนักงานสอบสวนขาดหลักประกันเรื่องความเป็นอิสระ ถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาและผู้มีอิทธิพลได้ง่าย ในบางครั้งถูกแทรกแซงการทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปคดี อีกทั้งยังมีปัญหาค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมกับภาระงาน และพนักงานสอบสวนจำนวนหนึ่งพยายามจะโยกย้ายสายงานไปอยู่ในตำแหน่งอื่นทำให้พนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอกับปริมาณคดี

1.3.2 เจ้าหน้าที่ชุดเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ

เจ้าหน้าที่ชุดเก็บวัตถุพยาน คือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้

1.3.2.1 การขาดอัตรากำลัง

เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานประสบปัญหาในเรื่องอัตรากำลังเช่นเดียวกัน กรณีความผิดเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครก็จะใช้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจากกองพิสูจน์หลักฐานกลาง การเดินทางก็จะสะดวก ส่วนต่างจังหวัดก็ต้องใช้เจ้าหน้าที่ศูนย์พิสูจน์หลักฐานจังหวัด เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานแต่ละจังหวัดมีน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน บางจังหวัดมีพื้นที่มาก ทำให้จุดเกิดเหตุในบางพื้นที่มีระยะทางห่างไกลกัน เมื่อเจ้าพนักงานพิสูจน์หลักฐานปฏิบัติหน้าที่ที่จุดเกิดเหตุหนึ่งแล้ว หากต้องเดินทางไปยังจุดเกิดเหตุอีกแห่งหนึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน ต้องออกไปตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องเร่งเวลา ในบางจังหวัดมีพื้นที่กว้างหากมีเหตุการณ์กระทำผิดที่ต้องไปเก็บวัตถุพยานพร้อม ๆ กัน หรือเวลาใกล้เคียงกันก็ต้องใช้เวลาในการเดินทาง

1.3.2.2 ความเหน้อยล้าของผู้ปฏิบัติทำให้ขาดความรอบคอบ

สืบเนื่องจากอัตรากำลังไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในเรื่องของความเหน้อยล้าของผู้ปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ที่ต้องเข้าเวรตลอด 24 ชั่วโมง ต้องหมุนเวียนกันไปไม่ค่อยมีเวลาพัก อาจกระทบต่อการปฏิบัติงานได้และอาจขาดความละเอียดรอบคอบในการเก็บวัตถุพยานที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ได้ จนบางครั้งอาจต้องให้เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่อื่นทำหน้าที่แทน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่แทนไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง ปัจจุบันกระบวนการที่ต้อง

อาศัยความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมากขึ้น ในคดีข่มขืนกระทำชำเราต้องใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เกือบทุกคดี รวมถึงคดีประเภทอื่น ๆ แทบทุกคดีมักจะมีการถามหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา สังคมให้ความสำคัญกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างมาก ทำให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานต้องทำงานหนักขึ้น แต่จำนวนบุคลากรมีน้อย

1.3.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ

ตำรวจสายตรวจมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ทำการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้แก่ การสืบสวน การป้องกัน การปราบปรามและการให้บริการแก่ประชาชน สำหรับ “การสืบสวน” นั้นเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งมีทั้งการสืบสวนก่อนเกิดเหตุและการสืบสวนหลังเกิดเหตุ เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด ส่วนข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนหลังเกิดเหตุ นำส่งพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนข้อเท็จจริง และหลักฐานเหล่านี้จะเป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนต่อไป นอกจากนั้นตำรวจสายตรวจต้องไปถึงสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด แล้วรีบแจ้งพนักงานสอบสวน พร้อมทั้งยังได้ทำหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุจนกว่าผู้ชำนาญการพิสูจน์หลักฐานจะตรวจและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเรียบร้อย หรือจนกว่าทนายความ พนักงานอัยการ แพทย์ และผู้เกี่ยวข้องจะร่วมกันชันสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนจะได้สั่งการให้เลิกรักษาสถานที่เกิดเหตุ นั้น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561) เมื่อมีการรับแจ้งเหตุ ไม่ว่าจะจากปากคำของประชาชน จากโทรศัพท์มือถือ จากเครื่องมือสื่อสาร ต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับและรายละเอียดที่สำคัญ เช่น สภาพสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือไม่เป็นต้น และจะต้องไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็ว จากการศึกษาพบปัญหา ดังนี้

1.3.3.1 การขาดอัตรากำลัง

เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจประสบปัญหาในทางปฏิบัติขาดแคลนด้านอัตรากำลัง บางสถานีตำรวจมีพื้นที่กว้าง มีอัตรากำลังไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้ถึงสถานที่เกิดเหตุล่าช้า มีประชาชนและนักข่าวต้องเดินเข้าไปถึงที่เกิดเหตุก่อน เมื่อพนักงานสอบสวนประเมินสถานที่เกิดเหตุ ต้องเก็บวัตถุพยานไปวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ต้องร้องขอไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งไม่สามารถเดินทางมาตรวจที่เกิดเหตุได้ทันที เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจต้องรักษาสถานที่เกิดเหตุ และต้องช่วยพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่ทำได้ การตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องเร่งเวลา ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าของผู้ปฏิบัติ อาจกระทบต่อการปฏิบัติงานได้ และอาจขาดความละเอียดรอบคอบในการเก็บวัตถุพยานได้

1.3.3.2 การขาดแคลนงบประมาณ

ด้านงบประมาณสนับสนุนมีอย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ สถานีตำรวจมีพื้นที่กว้างได้รับค่าน้ำมันรถสายตรวจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับการศึกษาของดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง (2561) ได้ศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสืบสวนในสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี จำนวน 160 คน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานด้านการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แก่ ด้านกำลังพล ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงคุณสมบัติและความสามารถในการปฏิบัติงาน โอกาสความก้าวหน้า สวัสดิการและรายได้ การพิจารณาความดีความชอบด้วย ทำให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้านสืบสวนทำได้ยาก

1.4 ปัญหาของนายความเกี่ยวกับการแสวงหาและตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

บทบาทสำคัญของนายความในกระบวนการยุติธรรม แบ่งเป็น 2 กรณี คือการหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย และการตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์ที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการศึกษารายละเอียดของนายความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นคดีชั้นขึ้นกระทำซ้ำเรา ซึ่งนายความยังมีข้อจำกัดจากการศึกษาพบปัญหาดังนี้

1.4.1 ข้อกฎหมายที่กระทบต่อการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ

บทบาทของนายความในกระบวนการยุติธรรม ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ให้นายความมีส่วนในกระบวนการของการค้นหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยจากการศึกษาพบประเด็น ดังนี้

1.4.1.1 บทบาทของนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่ได้ให้สิทธิของคุณความ หรือนายความมีส่วนร่วมกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการของการค้นหาพยานหลักฐาน การนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานโดยผ่านอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยไม่เปิดโอกาสให้นายความเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้รับทราบในกระบวนการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน(จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก) หากมีการรับรู้รับทราบก็ต่อเมื่อมีการนำคดีขึ้นไปสู่ศาลแล้วเท่านั้นทำให้ขาดรายละเอียดในการตรวจสอบ เห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดแนวทางในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ไม่ได้กำหนดบทบาทของนายความดังเช่นอำนาจการค้นผู้ต้องหาของเจ้าหน้าที่รัฐตามมาตรา 85 มาตรา 131/1 ก็ให้อำนาจพนักงาน

สอบสวน แต่ไม่ได้ให้สิทธินายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นนายความของผู้ต้องหามีส่วนร่วม อำนาจในการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ก็ไม่ได้ให้สิทธินายความร่วมด้วย หรืออำนาจศาลตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ตามมาตรา 244/1 ป็นการให้อำนาจศาล ไม่ได้ให้สิทธินายความร่วมเช่นกัน (ณัฐ์ สมบูรณ์, 2551)

นายความเข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะรับฟังการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/3 คือการสอบปากคำเท่านั้น ทั้งที่ปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นความคาดหวังของทั้งฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลย และสังคม จะเห็นว่านายความไม่มีโอกาสรับรู้ ทำให้นายความตรวจสอบการทำงานของผู้เจ้าหน้าที่รัฐได้ยาก การตั้งคำถามค้านก็ทำได้ยากและอาจไม่ตรงประเด็น จนบางครั้งนำมาสู่การทะเลาะกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับนายความฝ่ายจำเลย

1.4.1.2 บทบาทของนายความตามพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528

พระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2528 ได้กำหนดคุณสมบัติ และเงื่อนไขในการจดทะเบียนเป็นนายความเท่านั้น เมื่อได้รับการจดทะเบียนเป็นนายความแล้ว ก็สามารถดำเนินกระบวนการในศาลได้โดยไม่ต้องมีการกำหนดให้มีนายความผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้แตกต่างกันไปจากนายความทั่วไป ทำให้นายความไม่มีความเชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์ ไม่มีการสร้างทางเลือกและความมั่นใจให้กับประชาชนที่จะเข้ารับบริการด้านกฎหมายเพื่อเป็นหลักประกันในการได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ณัฐ์ สมบูรณ์, 2551) ทั้งยังขาดความเชื่อมั่นกันระหว่างบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าในอนาคตสถานภาพนายความจะมีแนวโน้มที่จะผลิตนายที่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางขึ้น แต่ก็ยังไม่ได้มีรายละเอียดอย่างชัดเจน

1.4.2 ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิให้นายความมีส่วนร่วมในการรวบรวมพยานหลักฐาน

ด้วยกฎหมายไม่เปิดช่องให้นายความในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดี ผู้เสียหายก็ไม่สามารถมอบหมายให้นายความร่วมได้ ทั้งที่การใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นสอบสวน คือการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพนักงานสอบสวนได้ใช้ซึ่งน้ำหนักกว่าจะทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา ระดับการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในขั้นสอบสวนอยู่ในระดับมีเหตุอันควรเชื่อว่าคดีมีมูล โดยมีพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง ให้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานประมาณร้อยละ 70 - 75 หากมีพยานหลักฐานน้อยหรือไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าผู้ต้องหากระทำความผิด ต้องปล่อยผู้ต้องหาไป (จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, 2551) หากมีกฎหมายกำหนดบทบาทนายความให้ร่วมค้นหาข้อเท็จจริงในคดีหรือให้ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิแต่งตั้งนายความเข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวมพยานหลักฐาน จะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตั้งแต่ขั้นสอบสวน ในปัจจุบันนายความมักจะเข้ามาช่วยเหลือผู้ต้องหาว่า

กระทำความผิดได้เมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลย ต้องถึงขั้นพิจารณาคดี ซึ่งทนายความต้องรับภาระหน้าที่ในค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ และช่วยเหลือจำเลยรวบรวมพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ จำเลยในคดีอาญาส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ความสามารถและโอกาสในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน หรือเพื่อหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้ด้วยตนเอง ต้องแต่งตั้งทนายความมาปกป้องสิทธิในการพิจารณาคดี แต่กฎหมายกลับให้อำนาจทนายความน้อยมาก

ดังนั้น ถ้ามีการกำหนดให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิร้องขอให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์บางอย่างที่เป็นการแสดงความบริสุทธิ์ของตน และมีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนตั้งแต่ขั้นตอนของการรวบรวมพยานหลักฐานก็จะเป็นประโยชน์เพราะทนายความเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมายจะได้เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา และให้โอกาสได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนอย่างเต็มที่ตั้งแต่ขั้นสอบสวน จะเป็นประโยชน์การทำความเห็นของพนักงานสอบสวน ซึ่งปัจจุบันพนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการที่จะเลือกนำวัตถุพยานไปตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเข้าสู่คดี พนักงานสอบสวนมีจุดมุ่งหมายที่จะหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเท่านั้น ทำให้เป็นการยากที่ผู้ต้องหาจะมีพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ทั้งที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคสาม บัญญัติให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม การไม่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาที่มีทนายความมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนของการรวบรวมพยานหลักฐานผู้ต้องหาอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้ต้องหาจึงควรได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงตั้งแต่ในขั้นสอบสวน และเป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงที่ได้รับฟังความทุกฝ่ายจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม หากต่อมามีการฟ้องคดีต่อศาล ศาลก็จะได้พิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความร่วมกันค้นหา ศาลก็จะเชื่อในพยานหลักฐานโดยปราศจากความสงสัย

1.4.3 ทนายความไม่มีความเชี่ยวชาญทางนิติศาสตร์

ทนายความสำเร็จการศึกษาทางนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่มีความเชี่ยวชาญทางนิติศาสตร์ ทนายความมีโอกาสที่จะตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์ในชั้นพิจารณาเท่านั้น บางครั้งทนายความก็ยอมรับรายงานการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่ตามกฎหมายแล้วทนายความมีสิทธิที่จะตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของพยานหลักฐานนั้นด้วยการถามค้านผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจวิเคราะห์ได้ เป็นการร่วมกันตรวจสอบการทำงานของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นการคุ้มครองสิทธิให้กับคู่ความทั้งสองฝ่าย แต่ทนายความยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพราะทนายความส่วนใหญ่ยังไม่มีมีความเชี่ยวชาญทางนิติศาสตร์มากนัก ศึกษาจากคำพิพากษาศาลสูงสุดคดี State v. Nicholas, (1993) พบว่าจำเลยได้มีการอุทธรณ์ในประเด็นว่าทนายความไม่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้คดี ขอให้ศาลสูงตรวจสอบเกี่ยวกับการช่วยเหลือที่ไม่มีประสิทธิภาพของทนาย (Tests for Ineffective Assistance of Counsel) ซึ่ง

หากทนายความโดยเฉพาะฝ่ายจำเลยหากไม่มีความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ก็ช่วยคุ้มครองสิทธิของจำเลยได้ยาก ทนายความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์สูงก็มีจำนวนน้อย ประชาชนทั่วไปขาดโอกาสที่จะเข้าถึง ย่อมส่งผลต่อการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ของจำเลย เพราะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีอย่างหลากหลาย

เนื่องจากลักษณะของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละชนิด และแต่ละข้อเท็จจริงในคดี (สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายพยานหลักฐาน ที่ว่า “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีมากมาย มีทั้งที่ค้นพบและศึกษาวิเคราะห์จนได้รับการยอมรับว่าถูกต้องแม่นยำมีความน่าเชื่อถือ และที่พบแล้วแต่ยังไม่ได้รับการยอมรับว่ามีความถูกต้องแม่นยำเพียงพอ และคาดว่าจะยังรอการค้นพบอยู่อีกจำนวนมาก”) ทนายความที่จะเข้ามาตรวจสอบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของโจทก์แทนจำเลยได้นั้น ต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และมีความตั้งใจที่จะศึกษาข้อมูลรายละเอียดแห่งคดี หากมีทนายความผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ เพราะแต่ละคดีมีความแตกต่างกันไปตามข้อเท็จจริง การต่อสู้คดีไม่ใช่เพียงให้จำเลยชนะหรือแพ้อคดี แต่ต้องร่วมกันปกป้องสิทธิของคู่ความทั้งสองฝ่ายเท่าที่กฎหมายให้ความคุ้มครองก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดในกระบวนการยุติธรรม

1.4.4 ปัญหาจากการซักถามผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณา

ทนายความฝ่ายจำเลยนอกจากแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย ยังบทบาทอีกอย่างหนึ่ง คือการตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์ที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย จนบางครั้งกลายเป็นการทำร้ายผู้เสียหายซ้ำ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะถูกอ้างเป็นพยานในคดี สำหรับคดีข่มขืนกระทำชำเราที่ผู้เสียหายไม่ได้ถูกทำให้ถึงแก่ชีวิตก็มักจะมีผู้เสียหายเพียงคนเดียวที่อยู่ในเหตุการณ์ เป็นประจักษ์พยานที่จะอธิบายข้อเท็จจริงต่อศาล ผู้เสียหายจึงต้องถูกซักถามในศาลจากคู่ความทั้งสองฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายโจทก์ เป็นฝ่ายที่อ้างผู้เสียหายเป็นพยานในคดีเพื่อซักถามถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและใช้ถ้อยคำเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา ถ้อยคำของผู้เสียหายสอดคล้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานหลักฐานในรูปแบบอื่นจะทำให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัย พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะมีคุณค่าในการใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ต้องได้รับการสนับสนุนโดยพยานหลักฐานรูปแบบอื่นโดยเฉพาะถ้อยคำของผู้เสียหาย ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประจักษ์พยาน และพยานแวดล้อมอื่น ทำให้ต้องซักถามในรายละเอียดแห่งการกระทำจนผู้เสียหายหลายคนพบกับความลำบากใจ ความอับอายที่ต้องเล่าเรื่องราวซ้ำอีกครั้ง

2. ฝ่ายจำเลย จำเลยจะแต่งตั้งทนายความ เพื่อทำหน้าที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ และตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐาน การถามค้านพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์เป็นช่องทางอย่างหนึ่ง ซึ่งทนายความจะถูกสอนมาให้ทำลายน้ำหนักพยานของฝ่ายโจทก์ หรือทำให้ศาล

เกิดความสงสัยในพยานหลักฐานโจทก์ โดยเฉพาะในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ยิ่งต้องทำลายน้ำหนักพยานโดยการตั้งคำถามค้านผู้เสียหาย ทนายความจำเลยและจำเลยมองว่าผู้เสียหายเป็นคู่ต่อสู้กันในทางคดี การซักค้านผู้เสียหายที่เกี่ยวกับการกระทำทางเพศด้วยคำถามที่ไม่เหมาะสม จนผู้เสียหายไม่กล้าตอบหรือไม่อยากตอบ ทำให้ฝ่ายจำเลยพยายามใช้คำถามค้านให้ได้คำตอบของผู้เสียหายชี้ไปทางให้เห็นว่าลักษณะของความยินยอม ตั้งคำถามให้เห็นพฤติการณ์ของผู้เสียหายเช่นคบหากับจำเลยเป็นคนรัก หรือเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทั้งในเรื่องส่วนตัวและความสัมพันธ์ทางเพศจนหลาย ๆ ครั้งผู้เสียหายได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตใจไม่อยากพูดสิ่งเหล่านั้นออกมาขณะอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีในศาล สอดคล้องกับการศึกษาของ (Cossins, 2009) อธิบายว่า หลักการเรื่องคำพูดในระบบกล่าวหาอันดับหนึ่ง คือ การยึดมั่นคำพูดในการทดสอบพยานบุคคลผ่านคำถาม ทนายความใช้ศัพท์ โครงสร้างประโยค และไวยากรณ์ที่ซับซ้อน ซึ่งเทคนิคเช่นนี้ เรียกว่า “การล้อเลียนที่ชอบด้วยกฎหมาย” (Legitimated bullying) ถามจนผู้เสียหายไม่เข้าใจคำถาม แล้วตอบขัดแย้งกัน ทำให้ลดความน่าเชื่อถือของพยานอื่นลงด้วย อาจทำให้น้ำหนักพยานลดลงจนถึงขั้นทำให้ศาลเกิดความสงสัยว่าจำเลยข่มขืนจริงหรือไม่

ทนายความถูกปลุกฝังมาอีกประการหนึ่งว่า หากไม่สามารถต่อสู้คดีในเชิงพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ ก็ต้องพยายามทำให้ศาลเกิดความสงสัยในพยานหลักฐาน เพราะหากศาลมีความสงสัยก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลยก็จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ได้เช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Kennedy et al. (2012) พบว่าการซักถามผู้เสียหายจนทำให้ผู้เสียหายรู้สึกถูกละเมิดสินำราคาญเกินไป ถูกคุกคาม หรือพฤติการณ์อื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสมทำให้ได้รับความเจ็บปวดซ้ำอีกครั้งอาจทำให้เลวร้ายมากขึ้น จนบางครั้งการตอบคำถามของผู้เสียหายเป็นการทำให้พยานหลักฐานอ่อนและอาจไม่น่าเชื่อถือ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการนำเสนอและการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นขั้นตอนสำคัญและเปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อใช้ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง และพิพากษาคดี มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

เมื่อนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จก็ต้องทำการสรุปสำนวนพร้อมทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ หากต่อมาพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลผู้ต้องหาจะมีฐานะเป็นจำเลยในคดี ต้องพิจารณาต่อมาว่าจำเลยจะต่อสู้คดีหรือไม่ หากเป็นการข่มขืนกระทำชำเราบุคคลที่อายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี เมื่อฟ้องแล้วจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ศาลอาจพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่ต้องรับฟังพยานหลักฐานก็ได้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176

2.2 การนำเสนอพยานผู้เชี่ยวชาญ

บุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้วงมุลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 เมื่อทำการตรวจแล้วต้องทำความเห็นเสนอต่อศาล แต่ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ตั้งใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 สำหรับคดีข่มขืนกระทำชำเรา นั้นต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนิติเวชวิทยา จิตวิทยา แพทย์ นักนิติวิทยาศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ สำหรับในคดีข่มขืนกระทำชำเรา นั้นควรให้ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความต่อศาลทุกคดี เพราะการถามความเห็นพยานผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับการตรวจร่างกายผู้เสียหายและการแปลผลทางวิทยาศาสตร์ในชั้นศาล การให้ความรู้ทางคดีของพยานผู้เชี่ยวชาญแก่ศาลจะได้ทำอย่างถูกต้องตรง เปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสตรวจสอบได้ การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของศาล และการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความผิด สามารถจัดประเภทของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือ

2.3 การนำเสนอพยานรูปแบบอื่นประกอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

จากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ประกอบความเห็นจากการสำภาษณ์เชิงเจาะลึก และจากการสนทนากลุ่มพบว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังคงต้องรับฟังร่วมกับพยานรูปแบบอื่น ได้แก่ เอกสารนำสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลย บันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ บันทึกคำให้การของผู้เสียหายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดเป็นขั้นเป็นตอนสมเหตุสมผล ประจักษ์พยาน การชี้สถานที่เกิดเหตุ การตรวจจากสถานสถานที่เกิดเหตุ การตรวจจากสถานสถานที่เกิดเหตุ บันทึกการจับกุม เพื่อประกอบเอกสารผลการตรวจพิสูจน์น้ำอสุจิ เลือด ดีเอ็นเอ จากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เอกสารผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เอกสารรายงานผลการตรวจวัตถุพยานคดีความผิดทางเพศ เอกสารผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ รายงานชันสูตรของแพทย์ รายงานการตรวจอวัยวะเพศ รายงานการตรวจพิสูจน์หารหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) รายงานการตรวจร่างกายและตรวจภายใน เอกสารผลการตรวจพิสูจน์หมู่โลหิตเอกสารระบุเหตุการณ์ตาย (กรณีการข่มขืนกระทำชำเราและมีการฆ่า)

ส่วนวัตถุพยานในคดีข่มขืนกระทำชำเรา แยกเป็น 2 กรณี คือ 1) พยานวัตถุทั่วไป เป็นวัตถุพยานที่นำเสนอเข้าสู่การพิจารณาเพื่อให้ศาลดูรูปร่างรูปทรง หรือคุณลักษณะสภาพแวดล้อมประกอบพยานหลักฐานอื่น เช่น อาวุธ เสื้อผ้าผ้าที่ผู้เสียหายสวมใส่ วัตถุที่เปื้อนโลหิต เสื้อผ้าของจำเลยยังเปื้อนโลหิตของผู้ตายหรือผู้เสียหาย เสื้อกางเกง รองเท้าเปื้อนโลหิต เป็นสิ่งที่รับรู้ได้โดยการมองเห็นโดยประสาธตา หรือรับรู้ได้ด้วยประสาทอื่น (โสภณ รัตนกร, 2547) โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อน 2) พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางวิทยาศาสตร์ หรือเทคโนโลยี หรือพยานวัตถุที่มีการตรวจโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไปหรือศาลไม่อาจเข้าใจได้ด้วยการตรวจสอบธรรมดา (โสภณ รัตนกร, 2547)

2.2 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ปัจจุบันการรับฟังและการชี้แจงนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังคงเป็นดุลพินิจของศาลซึ่งยังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากเหตุผลดังนี้

2.2.1 การไม่มีหลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของศาลอย่างชัดเจน

ปัจจุบันยังไม่มีหลักกฎหมาย และระเบียบที่กำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลอย่างชัดเจนว่าควรรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แค่ไหน เพียงใด คงให้เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาในแต่ละคดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราภรณ์ พรหมวิกร (2562) ที่พบว่าต้องพัฒนาขั้นตอน กระบวนการเอกสาร กฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ของศาลเกี่ยวข้องกับการนำเสนอและรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และศึกษาคำพิพากษาศาลจังหวัดเกาะสมุย คดีหมายเลขแดงที่ 2459/2558 พบว่าศาลให้ความสำคัญกับพยานบุคคลก่อน เมื่อไม่มีพยานบุคคลจึงพิจารณาเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานอื่น พบในคำวินิจฉัยตอนหนึ่งว่า “การที่โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานมาเบิกความ หาใช่ข้อบกพร่องของโจทก์” จึงเห็นได้ว่า ศาลให้ความสำคัญกับประจักษ์พยานมาก ถือเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดตามกฎหมายแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best evidence rule) ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นหลักก็ต่อเมื่อไม่มีประจักษ์พยาน และต้องไม่ใช่ความบกพร่องของโจทก์ ทั้งการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต้องฟังประกอบพฤติเหตุแวดล้อมอื่น

2.2.2 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สืบเนื่องมาจากการไม่มีหลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของศาลอย่างชัดเจน เช่น หากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ขัดแย้งกับประจักษ์พยาน ศาลจะพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ คือศาลยังให้ความสำคัญพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เห็นได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3285/2562 วินิจฉัยว่า “ผลการตรวจร่างกายผู้เสียหายของแพทย์นั้นเป็นเพียงพยานหลักฐานประกอบอย่างหนึ่งเท่านั้น ศาลหาได้นำ

ความเห็นของแพทย์มาเป็นข้อยืนยันว่าจำเลยร่วมประเวณีผู้เสียหาย เพียงประการเดียวไม่” อยู่ที่พยานหลักฐานอื่นประกอบด้วยศาลจึงจะให้ความสำคัญพยานหลักฐานและยอมรับฟังพยาน หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เมื่อปัจจุบันการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน แต่ส่วนใหญ่ศาลก็เชื่อว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้ โดยให้ความสำคัญในเรื่องของขั้นตอนซึ่งจากคำพิพากษาศาลจังหวัดเกาะสมุย คดีหมายเลขแดงที่ 2459/2558 พบว่าศาลให้ความสำคัญกับการเกิดขึ้นและได้มาซึ่งวัตถุพยานโดยชอบด้วยกฎหมาย รายงานผลการตรวจพิสูจน์ต้องแสดงเอกสารการถือครองวัตถุพยาน หรือห่วงโซ่การถือครองวัตถุพยาน (Chain of custody) ความน่าเชื่อถือจากพยานผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานการตรวจพิสูจน์ ถ้าได้รับการรับรองระบบมาตรฐานไอเอสโอ (ISO) 17025 ก็เชื่อว่าหน่วยงานมีการดำเนินงานไปตามมาตรฐานสากล แต่หากเป็นคดีที่ไม่ได้เป็นที่สนใจของประชาชนมากนัก หรือคดีที่จำเลยไม่ได้ต่อสู้ศาลก็ไม่นำประเด็นเรื่องห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน หรือระบบมาตรฐานไอเอสโอ (ISO) มาวินิจฉัยทุกคดี

2.2.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับบาดแผลจากการข่มขืนกระทำชำเรา

ความสำคัญของบาดแผลเพื่อใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงคดีข่มขืนกระทำชำเรา แยกได้เป็น 2 กรณี คือบาดแผลเกิดจากการกระทำชำเรา กับบาดแผลเกิดจากการต่อสู้ขัดขืน มีรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 บาดแผลเกิดจากการกระทำชำเรา

การกระทำชำเรา คือการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น จึงมักจะมีร่องรอยบาดแผลเกิดขึ้นโดยเฉพาะการใช้อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนักของผู้เสียหาย แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ในแต่ละคดี Lauber และ Souma ได้รายงานความแตกต่างที่ชัดเจนในแผลหรืออาการบาดเจ็บที่พบ โดยการมีเพศสัมพันธ์ที่ได้รับความยินยอมและไม่ยินยอม ได้ดำเนินการเปรียบเทียบของผู้หญิง 22 คนที่ถูกทำข่มขืนกระทำชำเรา มีผู้หญิงจำนวน 9 คน (41%) ที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราแล้วมีบาดแผล ในขณะที่มีผู้หญิงเพียง 1 คน (5%) ที่ยินยอมมีเพศสัมพันธ์แต่พบว่า มีบาดแผล (Lauber & Souma, 1982) แม้จะยังไม่มีข้อสรุปได้ว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราจะต้องมีบาดแผลทุกกรณี แต่การข่มขืนกระทำชำเรามีโอกาสสูงที่จะมีบาดแผลที่อวัยวะเพศ จึงควรต้องตรวจร้ายผู้ถูกระทำอย่างละเอียด และกระทำโดยเร็วที่สุด เพื่อจะได้ใช้บาดแผลเป็นพยานหลักฐานร่วมกับพยานหลักฐานอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Kennedy (2012) ศึกษาจากงานวิจัยต่าง ๆ ว่าถ้าพบการบาดเจ็บที่อวัยวะเพศ จะเป็นหลักฐานยืนยันเพิ่มโอกาสสำเร็จในการลงโทษผู้กระทำความผิด แพทย์นิติเวชต้องตรวจและบันทึกลักษณะของการบาดเจ็บทั้งหมดอย่างรอบคอบ เพื่อให้สามารถจัดทำรายงานที่ถูกต้องแก่พนักงานสอบสวนและศาล เพราะอาจต้องตอบคำถามในศาลเกี่ยวกับความเห็นเรื่องการบาดเจ็บของผู้เสียหายในแต่ละกรณี

2.2.3.2 บาดแผลเกิดจากการต่อสู้ขัดขืน

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงคดีข่มขืนกระทำชำเราประเด็นหนึ่งคือ “ความยินยอม” ร่องรอยของการต่อสู้เป็นสิ่งที่จะช่วยพิสูจน์ การตรวจร่างกายเพื่อหาร่องรอยการต่อสู้ย่อมมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการได้บาดแผลที่อวัยวะเพศ หรือทวารหนัก ถึงแม้ว่าจะปรากฏขึ้นเล็กน้อย แต่อาจมีความสำคัญในการยืนยันหรือปฏิเสธการกระทำ (Sexual assault/Sexual contract) ที่เกิดขึ้นได้ เช่น รอยฟกช้ำ รอยถลอก แผลที่เกิดจากการความพยายามที่จะขัดขืน เป็นต้น อาจเป็นส่วนหนึ่งของการทำร้ายที่แสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายไม่ยินยอม รอยกัดกับเป็นจุดเลือดออกขนาดเล็กในชั้นผิวหนังหรือเยื่อบุ (Petechial) ที่เกิดจากการดูด (Love bites) ซึ่งอาจจะได้รับมาจากแรงจูงใจทางเพศ การศึกษาของ Walker (2015) ศึกษาจากเอกสารที่บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับอวัยวะเพศและที่ไม่ใช่ อวัยวะเพศ พบว่าร่องรอยการบาดแผลที่อวัยวะอื่นย่อมมีผลต่อการทำความเข้าใจคดี และโอกาสในพิพากษาการลงโทษผู้กระทำความผิด และ McGregor et al. (2002) ได้ศึกษาจากข้อมูลทางคดีของตำรวจพบว่า การบาดเจ็บมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ การตั้งข้อหาและการตัดสินลงโทษ

หลักฐานทางนิติเวชมีความสำคัญในการพิจารณาคดีข่มขืนกระทำชำเราจากการศึกษาของ Kennedy (2013) ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวกับการบาดเจ็บภายหลังเกิดความรุนแรงทางเพศ พบว่าการดำเนินคดียังมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับบาดแผลซึ่งให้ความสำคัญเฉพาะที่อวัยวะเพศหลังจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา แท้จริงแล้วบางกรณีการที่ไม่มีบาดแผลที่อวัยวะเพศก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการกระทำชำเรา (Sexual contact) เกิดขึ้น และในทางกลับกันกรณีมีการกระทำชำเราด้วยความยินยอมอาจเกิดบาดแผลได้เช่นกัน ซึ่งแพทยนิติเวชสร้างความเข้าใจในลักษณะนี้ให้กับบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรม เช่นนี้แล้วคดีข่มขืนไปทำชำเราควรต้องมีแพทย์ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความในชั้นพิจารณา เพื่อจะได้ให้ศาลและฝ่ายจำเลยได้ซักถามให้ได้ความจริง กระบวนการยุติธรรมจะต้องไม่ยึดติดวิธีคิดที่ว่าแพทยนิติเวชเป็นพยานฝ่ายโจทก์ มาเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดและให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยเท่านั้น แต่ให้สร้างความเข้าใจว่าทุกฝ่ายมุ่งพิสูจน์ความจริง หากพิสูจน์แล้วเห็นว่าจำเลยไม่ใช่ผู้ข่มขืนกระทำชำเราก็ต้องยอมรับความจริง เพราะการจะพิสูจน์ให้ศาลลงโทษจำเลยต้องพิสูจน์จนศาลสิ้นความสงสัย เพราะหากยังมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ซึ่งทุกฝ่ายก็ต้องยอมรับความจริงข้อนี้

การเสริมสร้างจิตสำนึก อีกทั้งควรทำให้กฎหมายที่บังคับใช้กับผู้กระทำความผิดศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ด้วยการยกเลิกการไกล่เกลี่ยยอมความ

การมีทัศนคติต่อการช้ขึ้นกระทำชำเราที่รู้สึกว่าคุณหญิงมีบทบาทผู้สนองความต้องการของเพศชายนั้น หากผู้หญิงยินยอมที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศก็ไม่ได้มีความผิดช้ขึ้นกระทำชำเรา แต่หากผู้หญิงไม่ยินยอมก็เป็นการบังคับช้ใจในการมีความสัมพันธ์ทางเพศยอมเป็นการช้ขึ้นกระทำชำเรา แต่หากฝ่ายที่กระทำมีอำนาจเหนือกว่ากระบวนการบังคับใช้กฎหมายมักไม่เป็นผล เมื่อมีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีก็จะเจียบหายไป มีความพยายามไกล่เกลี่ยด้วยการให้ยอมรับการช้ใช้เป็นเงิน และจบคดีไป แม้ปัจจุบันการช้ขึ้นกระทำชำเราไม่ช้เป็นความผิดที่ยอมความได้ก็ยังคงพบช้ว่าการช้ขึ้นกระทำชำเรา การคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ เช่นนี้เมื่อเกิดการช้ขึ้นกระทำชำเราช้ขึ้นกระบวนการยุติธรรมควรมุ่งพิสูจน์ความจริงเพื่อเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดไม่ควรพยายามไกล่เกลี่ยให้ยอมความกัน

3.2 ทัศนคติต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการช้ขึ้นกระทำชำเรา

ความรู้สึกของบุคคลบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการช้ขึ้นกระทำชำเรา ส่งผลต่อทัศนคติที่แตกต่างกันตามแต่ละบุคคลจะได้ประสบพบเจอมา แต่ทัศนคติที่ส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก คือการโทษผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ สอดคล้องกับการศึกษาของ Temkin (2010) ที่พบเรื่องทัศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมว่ายังมีความคิดที่ผิด โดยมีลักษณะเป็นการโทษว่าการถูกช้ขึ้นกระทำชำเราเป็นความผิดของผู้ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งทัศนคตินี้เป็นอุปสรรคหนึ่งที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการการตัดสินคดี และการปฏิรูปกฎหมาย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Bohner et al. (2013) พบว่ามีทัศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการช้ขึ้นกระทำชำเรา ดังนี้

1) ความเชื่อที่ตำหนิเหยื่อ (beliefs that blame the victim) มีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันสอดคล้องกับการศึกษาของ Hine and Murphy (2017) ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบทัศนคติเชิงลบต่อการช้ขึ้นกระทำชำเราของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มองเรื่องการแต่งกายโดยเฉพาะผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อการช้ขึ้นกระทำชำเราว่า ถ้าผู้หญิงสวมเสื้อผ้าที่เปิดเผย ต้องมีความรับผิดชอบบางส่วนในการตกเป็นเหยื่อ และการศึกษาของ McGee et al. (2011) ได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ มีคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการช้ขึ้นกระทำชำเรา ผู้เสียหายจากการช้ขึ้นกระทำชำเรา และผู้ช้ขึ้นกระทำชำเรา พบว่าประชาชนในไอร์แลนด์ ส่วนหนึ่งโทษว่าผู้หญิงใส่เสื้อผ้ารัดรูปหรือกระโปรงสั้นนั้นชวนให้มีการช้ขึ้นกระทำชำเรา

2) ความเชื่อในคำแก้ข้อกล่าวหาของผู้กระทำความผิดทางเพศ (beliefs that excuse the offender) ผลศึกษาของ UN Women, UNODC and UNDP. (2017) พบว่าเหยื่อคดีข่มขืนในประเทศไทย ร้อยละ 91 รู้จักกับผู้ต้องสงสัย ผู้กระทำความผิดมักเป็นบุคคลที่มีฐานะดี มีหน้าตาบุคลิกดี และการข่มขืนกระทำชำเราในประเทศไทยพบผลวิจัยที่ชี้ว่าผู้เสียหายร้อยละ 68 ไม่มีร่องรอยบาดเจ็บที่เห็นได้ จากการเก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม หลายคนรู้สึกว่าจะไม่สามารถดำเนินคดีต่อได้หากไม่มีหลักฐานทางนิติเวช ทั้งผู้กระทำมักพยายามพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เป็นคนรักกัน คบหากัน ทำให้เชื่อว่าเป็นการสมัครใจร่วมเพศ ไม่ใช่เป็นการข่มขืนกระทำชำเรา แท้จริงแล้วบางกรณีการคบหากันนั้นไม่ได้ถึงขั้นสมัครใจร่วมเพศ

3) ความเชื่อในข้อกล่าวหาที่ยังน่าสงสัย (beliefs that doubt allegations) Bohner et al. (2013) ได้กล่าวอีกว่า ทศนะคติข้างต้นมีเกี่ยวกับการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเรา เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจดำเนินคดีในประเทศอังกฤษ และเวลส์ สอดคล้องกับการศึกษาของ McGee et al. (2011) ได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ มีคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการข่มขืนกระทำชำเรา พบว่าประชาชนในไอร์แลนด์ บางส่วนก็รู้สึกว่าการกล่าวหา (Accusation) ของการข่มขืนกระทำชำเรา มักเป็นเท็จ สอดคล้องกับการศึกษากรณีข่มขืนในประเทศไทยมีหลายคดีที่ไม่ได้มีการข่มขืนกระทำชำเรา แต่มาดำเนินคดีเพราะผู้ปกครอง สามี หรือคนที่คบหาเป็นคนรักจับได้ หรือต้องการร้องทุกข์ดำเนินคดี เพราะต้องการเรียกเอาทรัพย์สินที่เคยให้ไปคืน ทำกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ได้ทำอย่างเต็มที่ เพราะบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมขาดความมั่นใจในการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย

4) ความเชื่อที่กล่าวกันมาว่าการข่มขืนกระทำชำเราเป็นเอกสิทธิ์เฉพาะกลุ่มของสังคม (beliefs that suggest rape is exclusive to specific groups of society) ด้วยวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่และวัฒนธรรมการข่มขืนที่ฝังรากลึกในความสัมพันธ์ทางอนาจารระหว่างเพศซึ่งมีข้อมูลจำนวนมากยืนยัน เช่น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], 2021) สำรวจข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2543-2561 ใน 161 ประเทศทั่วโลก พบว่าประมาณ 1 ใน 3 หรือ ร้อยละ 30 ผู้หญิงเคยถูกกระทำความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมข่มขืนที่มองดู ‘ความรุนแรงทางเพศ’ (Sexual Violence) ว่าเป็นเพียงเรื่องปกติธรรมดา เทียบเคียงไปถึงการ ‘ถวายนาง’ ของผู้คนในสังคมเก่า ที่บีบบังคับบุตรสาวของตัวเองที่ไม่สมยอม ให้ไปเป็นภริยาน้อยของผู้มีอำนาจที่ได้รับสืบทอดมาจากระบบการปกครองแบบเดิม จนกลายเป็น แบบแผนความประพฤติหรือแนวปฏิบัติ (Norm) และกลายเป็นแนวปฏิบัติที่วัฒนธรรมของสังคม (Cultural Norm) หรือ “ปกติสถานทางวัฒนธรรม” กล่าวคือไม่ได้เป็นเพียงเรื่องปกติธรรมดาเท่านั้น แต่เป็นเรื่องเชิงวัฒนธรรมที่ถือกันว่าเป็นเรื่องที่ “ควร” เป็นไปเช่นนั้นด้วยซ้ำ (โตมร ศุขปรีชา, 2565) ซึ่งความเชื่อเช่นนี้เป็นความพยายามใช้อำนาจสร้างความชอบธรรมกับความรุนแรงและการละเมิดเนื้อตัวร่างกายของผู้อื่น ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี

ความคิดที่ผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราเหล่านี้ย่อมทำให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมขาดความมุ่งมั่นที่จะดำเนินคดีอย่างจริงจัง และเป็นอุปสรรคหลักในการปฏิรูป (Temkin, 2010)

3.3 ทักษะคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ทักษะคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลต่อทัศนคติแยกเป็น 2 กรณี คือ การข่มขืนกระทำชำเราที่มีการฆ่า กับ การข่มขืนกระทำชำเราที่ไม่มีการฆ่า

3.3.1 กรณีข่มขืนกระทำชำเราที่มีการฆ่า

บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือเชื่อว่าเป็นการข่มขืนกระทำชำเราเกิดขึ้นจริง การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดจะทำตามขั้นตอนและกระบวนการทางกฎหมายโดยเคร่งครัด กรณีศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4355/2558 พบว่าคดีนี้แม่โจทก์ร่วม (ผู้เสียหาย) และจำเลยมีความสนิทสนมกันประมาณ 10 ปี การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย บริษัทนำเที่ยวจึงจัดให้นอนห้องเดียวกันและเตียงเดียวกัน โจทก์ร่วมก็ได้ปฏิเสธแต่ประการใด เมื่อพิจารณาประกอบกับภาพถ่าย โจทก์ร่วมได้ถ่ายรูปในท่าทางต่างๆ ด้วยกิริยาท่าทางสดชื่นแจ่มใส การที่ชายหญิงนอนห้องเดียวกันและมีความสนิทสนมกัน น่าเชื่อว่าโจทก์ร่วมและจำเลยเคยมีเพศสัมพันธ์กันมาก่อน คงมีปัญหาแต่เพียงว่า การมีเพศสัมพันธ์ในคืนเกิดเหตุเกิดจากความยินยอมของโจทก์ร่วมหรือไม่ โจทก์ร่วม (ผู้เสียหาย) เบิกความว่า คืนเกิดเหตุ ขณะที่กำลังหลับอยู่ รู้สึกตัวเพราะจำเลยมานอนทับบนตัวโจทก์ร่วมใช้มือปิดปากไม่ให้โจทก์ร่วมร้องขอความช่วยเหลือและชู่ว่าจะฆ่า จำเลยฉีกเสื้อผ้าของโจทก์ร่วมและใช้มือจับมือของโจทก์ร่วมไว้แล้วสอดใส่อวัยวะเพศเข้าไปในอวัยวะเพศของโจทก์ร่วม จากนั้นก็ลากโจทก์ร่วมเข้าไปในห้องน้ำจับกดกับโถส้วมและเตะโจทก์ร่วมจนขาแพลงและบังคับให้อาบน้ำให้ แล้วลากโจทก์ร่วมไปที่เตียงข่มขืนกระทำชำเราโจทก์ร่วมอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพิจารณาประกอบกับภาพถ่าย ปรากฏว่ากางเกงชั้นใน เสื้อชั้นใน และกระโปรงของโจทก์ร่วมฉีกขาดสอดคล้องกับคำเบิกความของโจทก์ร่วม และรายงานตรวจพิสูจน์ของแพทย์ยังปรากฏว่า ตามร่างกายของโจทก์ร่วมมีบาดแผลลอกที่สะบักซ้ายจำนวนสองแผล ที่ต้นแขนสองแผล ที่ปลายแขนซ้าย ที่หลังมือซ้าย ที่ป่าซ้าย มีบาดแผลฟกช้ำที่ปลายแขนขวา ที่เข่าทั้งสองข้าง ที่ต้นขาซ้ายและข้อเท้าขวา การที่โจทก์ร่วมได้รับบาดเจ็บเช่นนี้ไม่น่า จะเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์กันตามปกติ พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง คือความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

3.3.2 การข่มขืนกระทำชำเราที่ไม่มีการฆ่าหรือไม่มีการทำร้าย

บุคลาการในกระบวนการยุติธรรมมีความเห็นแตกต่างกันไปตามแต่เหตุการณ์ การศึกษาของ วีรยา ปลั่งศรีสกุล (2539) ได้ศึกษาทัศนคติของบุคลาการในกระบวนการยุติธรรม พบว่ามีความเห็นว่าคดีข่มขืนกระทำชำเรามีความทารุณโหดร้ายมากขึ้น ทั้งรูปแบบการข่มขืนกระทำชำเรา และการอำพรางคดี เรื่องของยาเสพติด แหล่งมั่วสุ่ม และสื่อลามก เป็นเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเราได้ นำมาสู่การก่ออาชญากรรมทางเพศได้ และบุคลาการในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่า การแจ้งความดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเราของผู้เสียหายไม่เป็นที่รู้สึกว่าเป็นการประจานตัวเอง บุคลาการในกระบวนการยุติธรรมไม่เห็นด้วยกับค่านิยมที่เชื่อว่าผู้หญิงที่มีส่วนเกิดการกระทำชำเรา จากการศึกษาข้างต้น พบว่าคดีข่มขืนกระทำชำเราอาจเกิดขึ้นกับการกระทำ ความผิดฐานอื่นด้วย และความรุนแรงเพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบัน

สอดคล้องกับการศึกษาของ UN Women, UNODC and UNDP. (2017) ซึ่งเป็น องค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ หรือ “ยูเอ็น วีเมน” พร้อมด้วยโครงการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ หรือยูเอ็นดีพี และสำนักงาน ป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ “ยูเอ็นโอดีซี” เรื่อง “การ พิจารณาคดีข่มขืน : ความเข้าใจเรื่องการตอบสนองของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อความ รุนแรงทางเพศในประเทศไทยและเวียดนาม” พบว่ากระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ขั้นสอบสวน ไม่ได้มี ความเข้าใจถึงสภาพจิตใจของผู้เสียหายโดยเฉพาะผู้หญิงที่ถูกข่มขืนหรือถูกกระทำ ความรุนแรงทาง เพศการสอบปากคำที่มีลักษณะถูกผู้ตกเป็นเหยื่อ เมื่อบุคลาการในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่า การ แจ้งความดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเราของผู้เสียหายไม่เป็นที่รู้สึกว่าเป็นการประจานตัวเอง อาจทำให้ ละเลยเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไป เช่นกรณีสาวโรงงานคนหนึ่งที่ถูกเพื่อนร่วมงานข่มขืน กระทำชำเรา เมื่อไปร้องทุกข์ดำเนินคดีแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้สอบสวนหลายครั้งเข้าไปเข้ามา จน สุดท้ายมาจบที่การเจรจาไกล่เกลี่ยและยอมความ แทนที่จะนำผู้กระทำผิดขึ้นศาล เหยื่อกลับต้องรู้สึก ถึงความไม่ยุติธรรม เมื่อศึกษาข้อมูลทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องสงสัยเหยื่อพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง โดย ที่กว่าร้อยละ 60 อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวนนี้มีร้อยละ 21 มีรายงานว่าตี้มแอลกอฮอล์ทั้งโดยไม่สมัคร ใจหรือตี้มเกินขนาด และร้อยละ 4 ทุกรายงานว่ามีการใช้สารเสพติด (มติชนสุดสัปดาห์, 2560) การศึกษาของ UN Women, UNODC and UNDP. (2017) ได้มุ่งเน้นเฉพาะผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ ของการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการกระทำรุนแรงทางเพศ ทั้งความผิดสำเร็จและกำลังหรือพยายาม โดยอิงการศึกษาแบบเน้นหลักฐานที่ยกประเทศไทยและเวียดนามเพื่อเปรียบเทียบและสิ่งที่การศึกษา ค้นพบ ได้เผยให้เห็นถึงทัศนคติ ค่านิยม ในกระบวนการยุติธรรมเป็นอุปสรรคที่ทำให้คดีข่มขืนจบลงที่ ยอมความ หรือล้มคดี (Attrition) การสอบปากคำที่มีลักษณะถูกผู้ตกเป็นเหยื่อ เข้าไปเข้ามา จน สุดท้ายมาจบที่การเจรจาไกล่เกลี่ยและยอมความ ไม่มีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด อย่างจริงจัง

3.4 ผลของการมีทัศนคติต่อการข่มขืนกระทำชำเรา

ความรู้สึกรู้สึกของบุคคลต่อการข่มขืนกระทำชำเราก่อให้เกิดแนวความคิดเห็นที่เรียกว่า ทัศนคติต่อการข่มขืนกระทำชำเรา จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic reviews) หลายเรื่องพบว่า การมีทัศนคติที่ผิดต่อการข่มขืนกระทำชำเรามีผลต่อการตัดสินใจและการพัฒนากฎหมาย เช่น การศึกษาของ Dinos et al. (2015) พบว่าทัศนคติของลูกขุนมีผลต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเราเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่ออัตราความเชื่อมั่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Temkin (2010) ยอมรับในความคิดที่ผิดเกี่ยวกับการข่มขืนว่าเป็นหนึ่งในอุปสรรคหลักต่อความคืบหน้าในการปฏิรูปกฎหมาย การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการตรวจสอบผลกระทบของความคิดที่ผิดต่อการตัดสินใจข่มขืนกระทำชำเราของลูกขุน เพราะเชื่อว่าผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดการกระทำผิด หรือก่อให้เกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้น

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเราต้องเรียนรู้การนำตัวเองออกจากความเสี่ยง Amir (1967) ศึกษาการข่มขืนกระทำชำเราและสรุปว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรามักจะมีความสัมพันธ์กับผู้ข่มขืนกระทำชำเรา เหยื่อถึงถูกมองว่าเป็นผู้มีส่วนให้ตนเองถูกกระทำ เช่น กรณีการข่มขืนกระทำชำเราของคู่คนที่เรียกว่า Date rape แสดงให้เห็นว่าทั้งชายและหญิงไปเกี่ยวข้องกับกันจากความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย แต่เป็นความโรแมนติกที่ยังขาดความสนิทสนม เมื่อสถานการณ์เลยเถิดผู้ชายต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศ แต่ฝ่ายหญิงขัดขืนจึงกลายเป็นการข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งดูเหมือนจะไม่รุนแรงเท่ากับการข่มขืนจากคนที่ไม่เคยรู้จัก ที่เรียกว่า Stranger rape จนบางกรณีถูกกระบวนกรยุติธรรมมองว่าเป็นความยินยอม จึงไม่ใช่การข่มขืนกระทำชำเรา

ส่วนที่ 4 แนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนกรยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

1. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

การนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาวิเคราะห์ ประมวลผลวัตถุพยานสามารถช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางประเด็นในคดีข่มขืนกระทำชำเราได้ แต่พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีหลายประเภทบางประเภทได้รับการยอมรับในกระบวนกรยุติธรรมว่ามีความน่าเชื่อถือ แต่ก็ยังมีบางประเภทที่ยังไม่ได้รับการยอมรับคงต้องศึกษากันไป และอาจยังมีอีกบางประเภทที่รอการค้นพบสำหรับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงคดีข่มขืนกระทำชำเรา ได้แก่

1.1 ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA)

ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) ได้รับการยอมรับว่ามีความน่าเชื่อถือจากกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยทุกส่วน สอดคล้องกับการศึกษาของ Lynch (2013) ได้กล่าวไว้ว่า ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) ได้รับการยอมรับในการพิสูจน์เพื่อเชื่อมโยงถึงตัวผู้กระทำความผิด เพราะลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) เป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละบุคคล (Ruprecht et al., 2022) สามารถตรวจทางนิติเวชศาสตร์เพื่อสืบหาผู้กระทำความผิดจากหลักฐานที่เกิดเหตุ โดยดีเอ็นเอ (DNA) ของคนๆ หนึ่งไม่ว่าได้จากเซลล์ส่วนใดของร่างกาย จะมีรูปแบบเหมือนกันทั่วทั้งร่างกาย เช่น ได้จากคราบอสุจิของผู้ต้องหาในที่เกิดเหตุย่อมต้องมีลักษณะของดีเอ็นเอ (DNA) ที่เหมือนกับในเลือดของผู้ต้องหา การนำเทคโนโลยีลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ดีเอ็นเอยังได้จากเส้นผม น้ำลาย (ธานินทร์ ภูพัฒน์, 2560) ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5497/2552 พบว่าศาลได้รับฟังรายงานการตรวจพิสูจน์ระบุว่าตรวจพบคราบอสุจิตั้งอยู่ที่ทางเกงชั้นในของผู้ตาย (ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา) สวมใส่ในวันเกิดเหตุมีสารดีเอ็นเอของจำเลย และเส้นขนบริเวณอวัยวะเพศเก็บจากช่องคลอดผู้ตาย และเส้นขนบริเวณอวัยวะเพศที่เก็บจากศพ (ผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา) มีสารดีเอ็นเอของจำเลย นับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญรับฟังลงโทษจำเลยได้ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3186/2543 ได้วินิจฉัยไปในทางเดียวกันว่าในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ศาลให้ความสำคัญกับคราบอสุจิที่อวัยวะเพศของผู้เสียหายและที่บริเวณที่เกิดเหตุ เส้นผม เส้นขนตามบริเวณที่เกิดเหตุ เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนว่าผู้เสียหายถูกกระทำชำเรา และนำมาตรวจดีเอ็นเอเพื่อระบุตัวผู้กระทำความผิด ดีเอ็นเอจึงเป็นพยานหลักฐานได้รับการยอมรับว่ามีความน่าเชื่อถือ ศาลรับฟังลงโทษจำเลยได้ แต่ต้องให้ความสำคัญกับมาตรฐานการเก็บ การตรวจวิเคราะห์ และการอธิบายผลของผู้เชี่ยวชาญ

1.2 รอยลายนิ้วมือแฝง (Latent Fingerprint)

รอยลายนิ้วมือแฝงมีคุณค่าในการสืบหาผู้กระทำความผิดโดยได้รับการยอมรับว่ามีความน่าเชื่อถือจากกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยทุกส่วนเช่นเดียวกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) สำหรับในคดีข่มขืนกระทำชำเรา รอยลายนิ้วมืออาจพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้น้อยกว่าลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพราะไม่สามารถช่วยคลี่คลายข้อเท็จจริงเรื่องการกระทำชำเรา หรือเรื่องความยินยอมได้ คงบอกได้เพียงว่าเจ้าของลายพิมพ์นิ้วมืออยู่ในที่เกิดเหตุ แต่ลายพิมพ์นิ้วมือมีประสิทธิภาพใช้ระบุตัวดังที่ Lynch (2013) ได้กล่าวไว้ว่าลายนิ้วมือ (Fingerprint) ได้รับการยอมรับในการพิสูจน์ว่าเชื่อมโยงถึงตัวผู้กระทำความผิดได้ อย่างมีประสิทธิภาพใช้ระบุตัวผู้กระทำความผิด จากการศึกษาของ Ruprecht et al., 2022 ทำการศึกษาโดยทดลองลายนิ้วมือบนของจดหมาย พบว่าลายนิ้วมือมีรูปแบบเฉพาะในแต่ละคน จากการศึกษาของ Stigler (1995) ได้ศึกษาดำราและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับพันธุกรรมศาสตร์ พบว่าลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคลมีความเสถียรตั้งแต่อายุยังน้อยจนถึงภายหลังเสียชีวิต ลายนิ้วมือเป็นลักษณะทางกายภาพที่ใช้ระบุเอกลักษณ์บุคคลที่ค่อนข้างแน่นอน แม้เป็นแฝดเหมือนจะมีดีเอ็นเอ

ตรงกัน แต่ลายนิ้วมือไม่เหมือนกันสอดคล้องกับการศึกษาของ โศภชา สิงห์ทอง (2558) และ การศึกษาของ Evans and Parish (2015) ได้อ้างอิงการคำนวณของ Francis Galton ซึ่งเป็นคนแรก ที่เผยแพร่หลักฐานทางคณิตศาสตร์ว่าลายนิ้วมือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ความน่าจะเป็นของคน สองคนที่จะมีลายนิ้วมือตรงกันคือ 1 ใน 64 พันล้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Peterson et al. (2010) ที่พบว่าหลักฐานที่รวบรวมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในคดีข่มขืนกระทำชำเราบ่อยที่สุด คือ ลายนิ้วมือ หลักฐานทางชีวภาพ จำพวกเลือดและน้ำอสุจิ เป็นต้น พบว่าลายพิมพ์นิ้วมือได้รับการ ยอมรับว่าเป็นเอกลักษณ์บุคคล จึงเป็นหลักฐานที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับคดีข่มขืนกระทำชำเรา ลายพิมพ์นิ้วมืออาจไม่ได้พิสูจน์การ กระทำความผิดโดยตรง แต่สามารถบ่งบอกได้ว่าจำเลยอยู่ในที่เกิดเหตุอาจมีความใกล้ชิดกับการ กระทำความผิด รอยลายนิ้วมือแฝงจึงเป็นพยานหลักฐานที่ต้องปรากฏในสำนวนคดี

1.3 หลักฐานทางนิติเวช

การตรวจทางนิติเวชเป็นส่วนหนึ่งของนิติวิทยาศาสตร์ นิติเวช หรือ นิติเวชศาสตร์ เป็นการนำความรู้ทางการแพทย์มาใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เช่น การตรวจ ผู้บาดเจ็บเพื่อให้ความเห็นทางคดีตามกฎหมาย การตรวจศพหาสาเหตุการตาย การตรวจบาดแผล ซึ่ง หลักฐานทางนิติเวชมีความสำคัญมากในคดีข่มขืนกระทำชำเรา โดยเฉพาะในเรื่องบาดแผล การ บาดเจ็บ และการตาย บาดแผลในคดีข่มขืนกระทำชำเราจะต้องให้ความสำคัญอยู่ 2 กรณี คือ 1) บาดแผลจากการกระทำชำเรา กับ 2) บาดแผลที่เกิดจากการต่อสู้เพื่อแสดงถึงความไม่ยินยอมของผู้เสียหาย การปฏิบัติหน้าที่ทางนิติเวชเป็นงานสนับสนุนการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงาน สอบสวนอีกทางหนึ่งโดยเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

การศึกษาของ Jakovski et al. (2013) ศึกษาโดยการตรวจทางนิติเวชกับการ ชั้นสูตรพลิกศพ พบว่าร่องบาดแผลในอวัยวะเพศ หน้าอก ต้นขา และรอยขีดข่วนที่คอเป็นบาดแผลที่แสดง ให้เห็นการมีความสัมพันธ์ทางเพศ โดยมีการต่อสู้ขัดขืนแสดงให้เห็นถึงความไม่ยินยอม และ Ferreira et al. (2015) ได้ศึกษาจากรายงานศูนย์อ้างอิงการล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Assault Referral Centre) พบว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ความสำคัญกับการเกิดบาดแผล เพราะอาจทำให้ ทราบความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด และสถานที่เกิดเหตุได้ จากการศึกษาของ Walker, 2015 ได้ศึกษาจากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าบาดแผลมีความสำคัญโดยเฉพาะประเด็นเรื่องการมีความสัมพันธ์ ทางเพศ (sexual contract) เกิดจากความยินยอมหรือไม่ บาดแผลทั้งที่อวัยวะเพศและรอยฟกช้ำที่ อวัยวะเพศส่วนอื่น การถลอกเป็นแผลที่เกิดจากการพยายามขัดขืนการต่อสู้ของผู้เสียหาย หรืออาจ เป็นส่วนหนึ่งของการทำร้ายร่างกายจากผู้กระทำที่ชี้ให้เห็นถึงการไม่ยินยอม สอดคล้องกับคำ พิพากษาศาลฎีกาที่ 4355/2558 และคำพิพากษาศาลฎีกา 4437/2531 ที่ศาลมีการยกประเด็นเรื่อง บาดแผลมาวินิจฉัยว่าร่องรอยบาดแผลขีดข่วนที่ร่างกายของจำเลยอีกหลายแห่งอันเกิดจากการตีรัน

ต่อสู้ของผู้เสียหาย ผลการตรวจเหล่านี้ทำให้พนักงานสอบสวนได้ทราบข้อเท็จจริงในคดีที่ต้อง
 แมนยำขึ้น ซึ่งกระบวนการยุติธรรมได้ให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางนิติเวช และศาลนำมารับ
 ฟังและใช้ประกอบการวินิจฉัยความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย แพทย์มีส่วนสำคัญในการรวบรวม
 พยานหลักฐานทางนิติเวช โดยการเก็บวัตถุพยานจากตัวบุคคล หรือการตรวจร่องรอยบาดแผล
 สำหรับกรณีที่มีการข่มขืนกระทำชำเราและฆ่าก็ต้องมีการตรวจหาพยานหลักฐานจากศพ แต่
 เนื่องจากนักกฎหมายมักไม่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับหลักฐานทางนิติเวช จึงต้องอาศัยการอธิบายจาก
 ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ซึ่งคดีดังกล่าวนี้มีนายแพทย์ผู้ตรวจพิสูจน์มาเบิกความยืนยันข้อเท็จจริง
 สอดคล้องกับคำพิพากษาคดี State v. Williams,: 2018 ที่กล่าวไว้ว่าแพทย์นิติเวชต้องอธิบายถึงการ
 ปรากฏของพยานหลักฐานเหล่านี้ ขอบเขตของการบาดเจ็บต้องนำมาพิจารณาประกอบเหตุการณ์เป็น
 กรณี ๆ ไป ดังนั้น ความน่าเชื่อถือส่วนหนึ่งต้องมาจากการอธิบายของแพทย์ผู้ทำการตรวจร่างกาย
 ด้วย

1.4 พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง เพียงแต่ไม่ใช่ผู้เห็นหรือสัมผัส
 เหตุการณ์โดยตรงอย่างเช่นประจักษ์พยาน แต่มาเบิกความในลักษณะแสดงความเห็นตามหลัก
 วิชาการที่เกี่ยวข้อง (อุดม รัฐอมฤต, 2551) ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญที่จะนำเสนอข้อมูลที่ตรวจพบ
 ระหว่างการตรวจสอบ การวิเคราะห์ โดยผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์อย่างยาวนานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 เป็นการให้ความรู้แก่ศาลในด้านที่ศาลไม่มีความรู้ สำหรับคดีข่มขืนกระทำชำเราอาจต้องอาศัยความรู้
 ความเชี่ยวชาญเรื่องบาดแผลที่บ่งบอกข้อเท็จจริงเรื่องการกระทำชำเรา และเรื่องความยินยอม แพทย์
 ผู้ตรวจบาดแผลของผู้เสียหายมาเป็นพยานจะช่วยเพิ่มโอกาสให้คดีนั้นให้มีความถูกต้อง หรือกรณีที่
 ผู้เสียหายถูกวางยา ก็บ่งบอกได้ถึงความไม่ยินยอม ซึ่งเรื่องบาดแผล การถูกวางยาหรือศาลเคมี
 บางอย่าง ศาลต้องรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่ต้องมีการอนุমানซึ่งศาลไม่สามารถทำได้
 เพราะไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น คำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญเป็นการให้ความเห็นในทาง
 วิชาการ (อุดม รัฐอมฤต, 2551) ดังนั้น บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญ ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ
 ของตนซึ่งอาจได้มาจากการศึกษาเล่าเรียน หรือจากประสบการณ์ของพยานเอง ให้ความเห็นที่
 เกี่ยวกับประเด็นในคดีต่อศาล (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562) มีประโยชน์ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงใน
 คดีได้แม่นยำขึ้น ผู้เชี่ยวชาญควรมาเบิกความประกอบรายงานต่อศาล อาจกำหนดประเภทคดีเพื่อเป็น
 การสร้างความมั่นใจแก่คู่ความ และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิพากษา
 ซึ่งต้องวินิจฉัยว่าจำเลยผิดหรือไม่ผิด หากผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความต่อศาลก็ทำให้ศาลเชื่อใน
 พยานหลักฐานโดยปราศจากความสงสัย

1.5 พยานแวดล้อมอื่น

แม้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะมีความสำคัญที่ใช้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงคดี ช่มชื่นกระทำชำเรา แต่จากแนวคำพิพากษาพบว่า ศาลยังคงต้องรับฟังร่วมกับพยานหลักฐานอื่น เช่น ภาพถ่าย ร้อยรอยจากการต่อสู้ในที่เกิดเหตุ คำเบิกความจากผู้เสียหาย เป็นต้น ศึกษาจากแนวคำพิพากษาของศาลทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศพบว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต้องรับฟังร่วมกับพยานหลักฐานในรูปแบบอื่น ได้แก่ ภาพจากกล้องวงจรปิด ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ สิ่งที่ใช้เป็นอาวุธหรือใช้ในการก่อเหตุ เสื้อผ้าที่มีการฉีกขาด และพยานบุคคล เป็นต้น ศึกษาจากคำพิพากษาหลายคดี พบว่าศาลได้นำพยานหลักฐานอื่นมาใช้ประกอบการวินิจฉัย ดังนี้

1.5.1 พยานบุคคล

พยานบุคคลแยกได้เป็น 3 กรณี คือ 1) ผู้เสียหายในคดี 2) ผู้กระทำความผิด และ 3) ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด “พยานบุคคล” ต้องเป็นบุคคลที่รู้ข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับคดีไม่ว่าจะรู้โดยวิธีใด ซึ่งอาจเป็นประจักษ์พยาน หรือพยานบอกเล่าก็ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) พยานบุคคล ที่รู้เห็นด้วยประสาทสัมผัส เรียกว่าประจักษ์พยาน เช่น ได้เห็นด้วยตา ได้ฟังด้วยหู ได้กลิ่นด้วยจมูก หรือได้สัมผัสด้วยมือของตนเอง จึงสามารถให้รายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์เช่นว่านั้นได้มีความน่าเชื่อถือ คำเบิกความของพยานบุคคลทั้งผู้พบเห็นเหตุการณ์แม้เพียงบางส่วน หรือตัวผู้เสียหายเองจะช่วยอธิบายเหตุการณ์ ให้เห็นถึงความสอดคล้องของเหตุการณ์ ความเชื่อมโยงของพยานหลักฐาน ทั้งที่เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และพยานหลักฐานในรูปแบบอื่น ศึกษาจากคำพิพากษาคดี State v. Durdin, 2014 วินิจฉัยว่าผู้เสียหายให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่อ้างว่าถูกต้อยที่ใบหน้าทั้งสองข้างมือและเท้าถูกมัดด้วยเชือกผูกกรองเท้า มีเพศสัมพันธ์โดยถูกมัดมือ มัดเท้า และปิดปากด้วยเทปกาว เมื่อเจ้าหน้าที่ไปที่สถานที่เกิดเหตุตามที่ผู้เสียหายบอก ก็พบเชือกผูกกรองเท้าที่ผูกเป็นปม และเทปพันสายไฟที่มีรอยย่น ในถังขยะในห้องที่เกิดเหตุตรงตามคำพูดของผู้เสียหาย ทำให้เชื่อมโยงถึงเหตุการณ์ให้เห็นว่าเกิดขึ้นจริง สนับสนุนความน่าเชื่อถือคำพยานของผู้เสียหาย สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4355/2558 พบว่าคำเบิกความของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสถานที่ที่เกิดเหตุทำให้เห็นถึงพฤติการณ์การหลบหนีของผู้ช่มชื่นกระทำชำเรา เพิ่มความสอดคล้องของเหตุการณ์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากสงสัยว่าจำเลยช่มชื่นกระทำชำเราผู้เสียหายจริง และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1457/2563 ศาลวินิจฉัยว่าผู้เสียหายเป็นเด็กหญิงอายุ 12 ปีเศษ เป็นประจักษ์พยานเพียงปากเดียว เบิกความถึงรายละเอียดตั้งแต่ช่องทางที่จำเลยปีนเข้ามาในบ้าน พฤติการณ์ที่ล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เสียหาย จนกระทั่งการหลบหนีของจำเลยหลังเกิดเหตุเป็นลำดับ พยานบุคคลยังคงมีความสำคัญให้เห็นความเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้ศาลใช้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอย่างถูกต้อง

1.5.2 ภาพจากกล้องวงจรปิดประกอบวัตถุพยานหลักฐานอื่น

ภาพถ่ายจากกล้องวงจรปิดจะทำให้เห็นพฤติกรรมก่อนและหลังก่อเหตุเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาความจริง ศึกษาจากคำพิพากษาศาลจังหวัดเกาะสมุย คดีหมายเลขแดงที่ 2459/2558 กรณีคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เกาะเต่า พบว่าศาลนำภาพจากกล้องวงจรปิดบริเวณใกล้ที่เกิดเหตุมาพิจารณาว่าเห็นจำเลยเข้าไปสถานที่เกิดเหตุ และไม่มีบุคคลอื่นเข้าไปในช่วงเวลาเกิดเหตุมารับฟัง ประกอบวัตถุพยานหลักฐานอื่นในที่เกิดเหตุ เช่น ก้นบุหรี ถุงยางอนามัยแกะออกใช้แล้ว รองเท้าฟองน้ำ และจอบดำไม้ 1 ด้ามซึ่งเปื้อนคราบโลหิตวางไว้ใกล้ที่เกิดเหตุ เป็นต้น เมื่อนำวัตถุพยานเหล่านี้มาตรวจเก็บหาสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) ปรากฏว่าสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) จากก้นบุหรี ผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ได้ผลยืนยันว่าเป็นของจำเลย ศาลรับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณา แล้วมีคำวินิจฉัยว่าบ่งชี้ให้เห็นว่าผลการตรวจพิสูจน์ถูกต้องและแม่นยำ พยานหลักฐานอื่นช่วยสนับสนุนพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ และสามารถรับฟังผลการตรวจพิสูจน์ได้เป็นอย่างดี จากคำพิพากษาดังกล่าวเห็นได้ว่าหากผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับวัตถุพยานอื่นที่พบในที่เกิดเหตุ และสอดคล้องกับคำรับสารภาพ ก็จะทำให้มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ทำให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยในคดีกระทำผิดตามคำฟ้อง

1.5.3 ภาพถ่ายร่องรอยการต่อสู้

ร่องรอยการต่อสู้จะพบได้ตามเนื้อตัวร่างกาย เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะเกิดเหตุ และสถานที่เกิดเหตุ ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4437/2531 พบว่าศาลรับฟังร่องรอยการต่อสู้ชัดเจนในบริเวณที่เกิดเหตุที่นำเสนอเข้าสู่การพิจารณาเป็นภาพถ่าย ประกอบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4355/2558 พบว่าศาลรับฟังพยานวัตถุเสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะเกิดเหตุมีการฉีกขาด ประกอบร่องรอยแผลลอกที่สะบักซ้ายจำนวนสองแผล ที่ต้นแขนสองแผล ที่ปลายแขนซ้าย ที่หลังมือซ้าย ที่บ่าซ้าย มีบาดแผลฟกช้ำที่ปลายแขนขวา ที่เข่าทั้งสองข้าง ที่ต้นขาซ้ายและข้อเท้าขวา ซึ่งเป็นหลักฐานทางนิติเวช ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการบาดเจ็บเช่นนี้ไม่น่าจะเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์กันตามปกติสอดคล้องกับคำเบิกความของผู้เสียหายว่าการมีเพศสัมพันธ์ไม่ได้เกิดจากความยินยอม และสอดคล้องกับรายงานตรวจพิสูจน์ของแพทย์ว่าตามร่างกายของผู้เสียหายมีบาดแผลลอกที่สะบักซ้ายจำนวนสองแผล ที่ต้นแขนสองแผล ที่ปลายแขนซ้าย ที่หลังมือซ้าย ที่บ่าซ้าย มีบาดแผลฟกช้ำที่ปลายแขนขวา ที่เข่าทั้งสองข้าง ที่ต้นขาซ้ายและข้อเท้าขวา ทำให้มีความน่าเชื่อถือว่าเป็นการใช้กำลังข่มขืนกระทำชำเรา ร่องรอยการต่อสู้ บาดแผลจึงมีความสำคัญต่อการวินิจฉัย

1.5.4 วัตถุอย่างอื่นที่ประกอบการกระทำ

วัตถุอย่างอื่นที่ประกอบการกระทำขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำแต่ละคดี อาจบ่งบอกได้ถึงความไม่ยินยอมในกระทำซ้ำเรา ศึกษาจากคำพิพากษาศาลจังหวัดเกาะสมุย คดีหมายเลขแดงที่ 2459/2558 ศาลได้นำจอบด้ามไม้ 1 ด้ามซึ่งเปื้อนคราบโลหิตวางไว้ใกล้ที่เกิดเหตุมาประกอบการวินิจฉัยเพราะสามารถนำไปตรวจหาดีเอ็นเอ (DNA) ได้ ศึกษาจากคำพิพากษาคดี State v. Durdin, 2014 พบว่าผู้เสียหายในคดีนี้ให้ข้อมูลว่าถูกต้อยที่ใบหน้าทั้งสองข้าง มือและเท้าถูกมัดด้วยเชือกผูกกรองเท้า มีเพศสัมพันธ์โดยถูกมัดมือ มัดเท้า และปิดปากด้วยเทปกาว เมื่อเจ้าหน้าที่ไปที่สถานที่เกิดเหตุตามที่ผู้เสียหายบอก ก็พบเชือกผูกกรองเท้าที่ผูกเป็นปม และเทปพันสายไฟที่มีรอยย่นในถังขยะในห้องที่เกิดเหตุตรงตามคำพูดของผู้เสียหาย ประกอบกับผู้เสียหายได้มาพบแพทย์และเจ้าหน้าที่ทันตกรรมหลังจากพ้นจากการถูกกระทำของจำเลย ทำให้มีความน่าเชื่อถือ วัตถุพยานเหล่านี้ช่วยเสริมน้ำหนักคำพูดของผู้เสียหาย และยังช่วยให้กระบวนการค้นหาความจริง การรวบรวมพยานหลักฐานง่ายขึ้นและถูกต้อง ซึ่งหากผู้เสียหายเข้าร้องทุกข์ และตรวจร่างกายในทันที หรือโดยเร็วที่สุด ก็สามารถเก็บวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุได้มาก เมื่อนำวัตถุพยานหลักฐานจากที่เกิดเหตุมาตรวจ พบดีเอ็นเอ (DNA) ของจำเลยและเหยื่อปรากฏอยู่บนเชือกผูกกรองเท้าและเทปพันสายไฟเทปมัดข้อมือ สอดคล้องกับบาดแผลฟกช้ำที่ข้อมือ แผลถลอกและบวมที่ริมฝีปากที่แพทย์พบขณะตรวจร่างกาย พยานหลักฐานเหล่านี้จะช่วยเสริมคุณค่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มีความน่าเชื่อถือ ช่วยให้ศาลตัดสินคดีได้อย่างถูกต้อง

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังคงต้องรับฟังร่วมกับพยานหลักฐานในรูปแบบอื่น ถ้าผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับวัตถุพยานอื่นที่พบในที่เกิดเหตุ และสอดคล้องกับคำรับสารภาพก็จะทำให้มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ทำให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยในคดีกระทำผิดตามองค์ประกอบความผิดที่ปรากฏในคำฟ้อง

2. การใช้พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามองค์ประกอบความผิดฐานข่มขืนกระทำซ้ำเรา

ความผิดฐานข่มขืนกระทำซ้ำเรามีองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ซึ่งแยกเป็นองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน ดังนี้

2.1 องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด หมายถึงผู้กระทำการข่มขืนกระทำซ้ำเรา
- (2) กระทำซ้ำเราผู้อื่น เป็นวิธีการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น เป็นวิธีการกระทำต่อผู้อื่น

(3) โดยพฤติการณ์ขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ หรือ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่น นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกระงับเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น พฤติการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกระงับไม่ยินยอม

2.2 องค์ประกอบภายใน

เป็นเรื่อง “เจตนา” การรับผิดทางอาญาจำต้องวินิจฉัยในเรื่องเจตนา เนื่องจากบุคคลต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคหนึ่ง คำว่า “กระทำโดยเจตนา” ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น ในประเด็นเรื่องเจตนาจะมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในเรื่องของความยินยอม เพราะหากผู้ถูกระงับแสดงให้เห็นว่าสมัครใจร่วมประเวณีก็ไม่เป็นความผิด แต่มาร้องทุกข์ให้คดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพราะเหตุผลอย่างอื่น เช่น ถูกบุคคลในครอบครัวจับได้ว่าแอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนอื่น หรือมีการให้ทรัพย์สินไปแล้วต้องการเรียกทรัพย์สินเหล่านั้นคืน หรือต้องการเรียนทรัพย์สินเป็นต้น จึงมาดำเนินคดี

2.3.2 ประเด็นที่ต้องพิสูจน์ความผิด

การใช้พยานหลักฐานในคดีก็เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามหลักกฎหมาย ข้างต้น ด้วยระบบการพิจารณาคดีอาญาใช้ระบบกล่าวหา โดยโจทก์กล่าวหาในคำฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดเช่นกระทำชำเรา ย่อมมีหน้าที่พิสูจน์ตามข้อกล่าวหาตามองค์ประกอบความผิด ต้องมีพยานหลักฐานมายืนยันการกระทำ และผู้กระทำ จึงจะเป็นความผิดสอดคล้องกับการศึกษาของ Graeme Walker : 2015 ที่ได้ศึกษาจากงานวิจัยและเอกสาร ตำราต่าง ๆ จนสรุปได้ว่าการพิสูจน์ความผิดเช่นกระทำชำเรา มีประเด็นที่ต้องพิสูจน์จนศาลปราศจากความสงสัยอยู่ 3 ประการ ดังนี้

(1) มีการกระทำชำเราผู้อื่นเกิดขึ้น

คำว่า “การกระทำชำเรา” ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(18) กระทำชำเรา จึงต้องพิสูจน์ให้เห็นว่ามีการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำ (คือผู้ต้องหา หรือจำเลย) ได้ล่วงล้ำอวัยวะเพศ หรือทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น (คือผู้เสียหาย) เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้อง มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์

(2) จำเลยในคดีเป็นผู้กระทำชำเรา

เมื่อพิสูจน์ว่าผู้เสียหายถูกระงับชำเรา ต้องพิสูจน์ต่อไปอีกว่าจำเลยที่ถูกฟ้องในคดีนี้เป็นผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้ถูกระงับ หรือเรียกว่าผู้เสียหายในคดี เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพยานหลักฐานทั้งปวง อย่ายพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ดังนั้นศาลจะลงโทษจำเลยก็ต่อเมื่อศาลเชื่อโดย

ปราศจากความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 277 หากศาลยังมีความสงสัยในพยานหลักฐานที่โจทก์พิสูจน์ความผิดของจำเลย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 277 วรรคสอง จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องพิสูจน์จนศาลปราศจากความสงสัยในการกระทำของจำเลย

(3) การกระทำชำเราไม่ได้เกิดจากความยินยอม

ผู้กระทำมีพฤติการณ์ที่บ่งบอกถึงการปราศจากความยินยอมของผู้เสียหาย เช่น ชูเช็ญด้วยประการใด ๆ หรือ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกระทำเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น เป็นต้น จากการศึกษาของ McLean et al. (2012) ที่ได้ศึกษาจากรายงาน St. Mary's Sexual Assault Referral Center พบว่าพฤติการณ์ที่บ่งบอกว่าการกระทำชำเราที่ปราศจากความยินยอมจากผู้ถูกระทำ ได้แก่ การใช้ยาให้หมดสติ การมอมสุราให้ผู้ถูกระทำขาดสติ ผู้ถูกระทำอยู่ในการเจ็บป่วย บกพร่องทางปัญญาหรือวิกลจริตจนไม่สามารถขืนขืนได้ เป็นต้น รวมถึงทำให้ผู้ถูกระทำเข้าใจผิดว่าเป็นบุคคลอื่น เช่น เข้าใจว่าผู้กระทำเป็นสามีก็ถือไม่ได้ว่าผู้ถูกระทำยินยอมให้มีการกระทำชำเรา ดังนั้น เรื่องความยินยอมประเด็นแห่งคดีที่ต้องนำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาตามองค์ประกอบความผิดข่มขืนกระทำชำเรา และเป็นประเด็นที่พิสูจน์ยาก

โดยประเด็นว่ามีการกระทำชำเราผู้อื่นเกิดขึ้นหรือไม่ จำเลยในคดีนี้เป็นผู้กระทำชำเราหรือไม่ และการกระทำชำเราไม่ได้เกิดจากความยินยอม โจทก์มีภาระในการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนศาลปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามหลักการพิจารณาคดีแบบกล่าวหา ซึ่งโจทก์ในคดีข่มขืนกระทำชำเราส่วนใหญ่จะเป็นรัฐ คือพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี และมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย ส่วนจำเลยก็มีสิทธิพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน โดยจะมีทนายความช่วยเหลือในการตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์ และนำพยานหลักฐานมาหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา” โดยได้มีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหา และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา
2. เพื่อสังเคราะห์การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา
3. เพื่อกำหนดแนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

โดยการได้มีการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหา และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในการแสวงหา และการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกระบวนการยุติธรรมทำทางอาญา โดยใช้รูปแบบการศึกษาและวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ทำให้ทราบกระบวนการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรคต่างๆ และแนวทางการแก้ไข จนนำไปสร้างเป็นแนวทางการปฏิบัติได้ โดยจากการศึกษาไว้ได้ผลสรุป ดังนี้

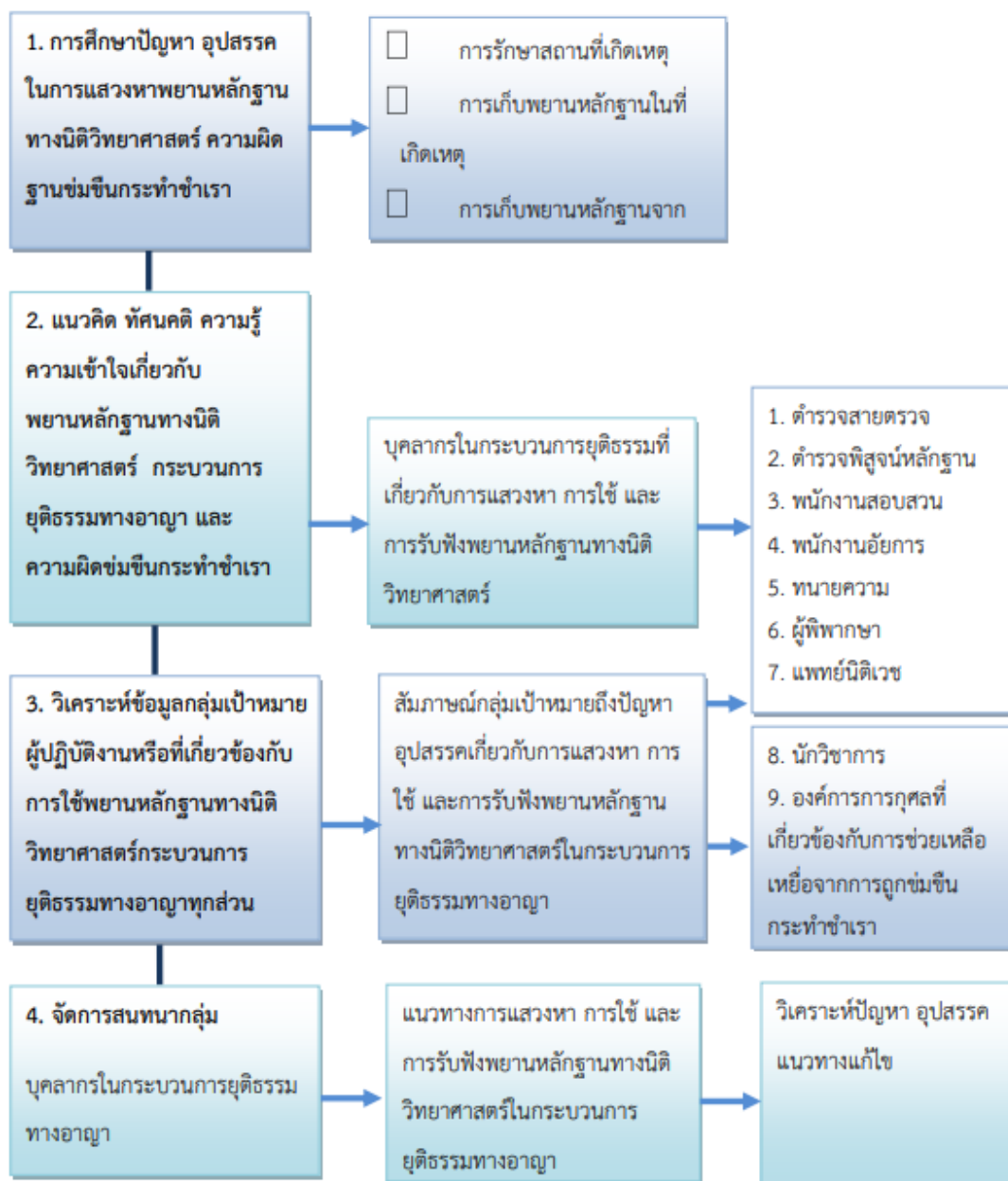
1. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางแสวงหาและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา โดยการดำเนินการตามโครงการ ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการแสวงหา การใช้ และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่ละส่วนที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือ เพื่อสังเคราะห์การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จากนั้นนำมากำหนดเป็นแนวทางแสวงหา การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

ทางอาญาแต่ละส่วน และการรับฟังและการให้นำหน้าการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 ในชั้นพิจารณาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการศึกษา

1.2 สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าว เป็นวิธีการดำเนินงานและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการข้างต้น ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหา และการรับฟัง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมุ่งเน้นความผิดฐาน ช่มชู้กระทำความผิด

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ครั้งนี้ได้มุ่งเน้นหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานช่มชู้กระทำความผิด พบว่าการแสวงหาพยานหลักฐานผู้ปฏิบัติต้องมีประสบการณ์ที่หลากหลาย เนื่องจากลักษณะของการช่มชู้กระทำความผิดมีรายละเอียดที่เกิดเหตุแตกต่างกันอาจเกิดขึ้นในบ้าน ในป่า ริมหาดทราย รายละเอียดในการแสวงหาหลักฐานจะมีความแตกต่างกัน จึงต้องอาศัยประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ในการเก็บรวบรวมวัตถุพยานสำหรับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่ามีแหล่งที่มาที่สำคัญอยู่ 2 แหล่ง คือ สถานที่เกิดเหตุ กับร่างกายของบุคคล ทั้งสองแหล่งมีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรมแทบทุกประเภทคดี แต่เมื่อนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาหลาย ๆ คดียังขาดความไม่แน่นอน บางคดีถูกศาลปฏิเสธไม่รับฟัง หรือรับฟังแต่มีน้ำหนักน้อย ทั้งเป็นเพราะความบกพร่องของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ยังแตกต่างกัน ศาลขาดความมั่นใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จนหลายคดีมุ่งไปที่พยานบุคคลและพยานแวดล้อมก่อน การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมยังประสบปัญหา แยกได้ดังนี้

1. ปัญหาเกิดจากกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ทั้งจากสถานที่เกิดเหตุ และจากร่างกายของบุคคล ในแต่ละกรณีย่อมมีปัญหาคือแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบปัญหา ดังนี้

1.1 การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากสถานที่เกิดเหตุ

คดีช่มชู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ประสบปัญหาตั้งแต่การแจ้งเหตุ เพราะผู้เสียหายมาแจ้งเหตุล่าช้า ทำให้การเข้าไปเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุไม่ได้ทำในทันที พยานหลักฐานเหล่านั้นก็สูญหายไป ถูกทำลายไป ส่วนในคดีที่มีการช่มชู้กระทำความผิดแล้วฆ่าผู้เสียหายด้วย พบว่ามักมีการแจ้งเหตุรวดเร็ว อาจแจ้งเหตุทันทีที่พบเห็นเหตุการณ์ แต่คดีประเภทนี้จะประสบปัญหาผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องพยายามที่จะเข้าไปสถานที่เกิดเหตุด้วยความอยากรู้อยากเห็น และมีผู้เป็นนักข่าวท้องถิ่นเข้าไปถ่ายทำข่าวในสถานที่เกิดเหตุเพื่อถ่ายทำข่าวเสนอตามช่องทางต่าง ๆ และนำไปขายให้กับสถานีโทรทัศน์หลายแห่ง โดยบุคคลกลุ่มนี้มักจะมีวิทยุสื่อสารที่รับฟังการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ ก็จะทราบเหตุการณ์จากการแจ้งเหตุระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วมาถึงที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่ เพราะมักเป็น

คนในชุมชนอยู่ใกล้ที่เกิดเหตุมากกว่า แต่ในระยะหลังเจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามเปลี่ยนแปลงวิธีการแจ้งเหตุระหว่างกันก็แก้ไขปัญหานี้ได้มากขึ้น

1.2 การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากตัวบุคคล

พยานหลักฐานจากบุคคลกรณีเกิดการข่มขืนกระทำชำเราพบได้ทั้งจากผู้ที่มีความเสียหาย และผู้กระทำ ได้แก่ บาดแผลตามร่างกาย วัตถุพยานที่ติดตามร่างกาย เช่น คราบอสุจิคราบเลือดที่ติดตามร่างกาย ร่องรอยแผลถลอก รอยบวมช้ำที่บ่งบอกลักษณะการต่อสู้ ขัดขืน เป็นต้น ซึ่งต้องรับการตรวจทางนิติเวช และอาจได้พยานหลักฐานจากเสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะเกิดเหตุ แต่สิ่งเหล่านี้ต้องเก็บหลังจากเกิดเหตุโดยเร็ว มิฉะนั้นก็ค่อย ๆ หายไปจากหลายปัจจัย หากเป็นบาดแผลก็จะค่อยหายไปตามระยะเวลา ส่วนคราบต่าง ๆ ก็จะถูกทำลายไปด้วยการซักล้าง และอุณหภูมิ จนไม่เหลือพยานหลักฐานที่จะดำเนินคดีได้

หากไม่มีการร้องทุกข์แล้วผู้เสียหายไปตรวจร่างกายจะทำให้ผู้ตรวจร่างกายต้องเสียค่าตรวจเอง ซึ่งมีผู้เสียหายบางคนมีฐานะยากจนไม่มีเงินชำระก็ไม่ได้ตรวจ ทำให้ขาดพยานหลักฐานที่สำคัญ การตรวจซ้ำจะทำให้พยานหลักฐานหายไป การพิสูจน์การกระทำผิดและการหาตัวผู้กระทำความผิดย่อมกระทำได้อย่างขึ้น โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์ไม่ได้ตรวจหลังเกิดเหตุทันที บาดแผลที่ถูกกระทำจะค่อย ๆ หายไปจนไม่มีหลักฐานเหลือไว้ให้ตรวจเพื่อที่จะได้ทำการดำเนินคดี ซึ่งหลักฐานการบาดแผลไม่ว่าจะเป็นที่อวัยวะเพศ หรือทวารหนักมีความสำคัญในการประเมินผลทางการแพทย์ ผลการตรวจของแพทย์จะช่วยยืนยันข้อเท็จจริงที่พิพาทกันในคดี

1.3 การแสวงหาพยานหลักฐานจากการสอบปากคำผู้เสียหาย

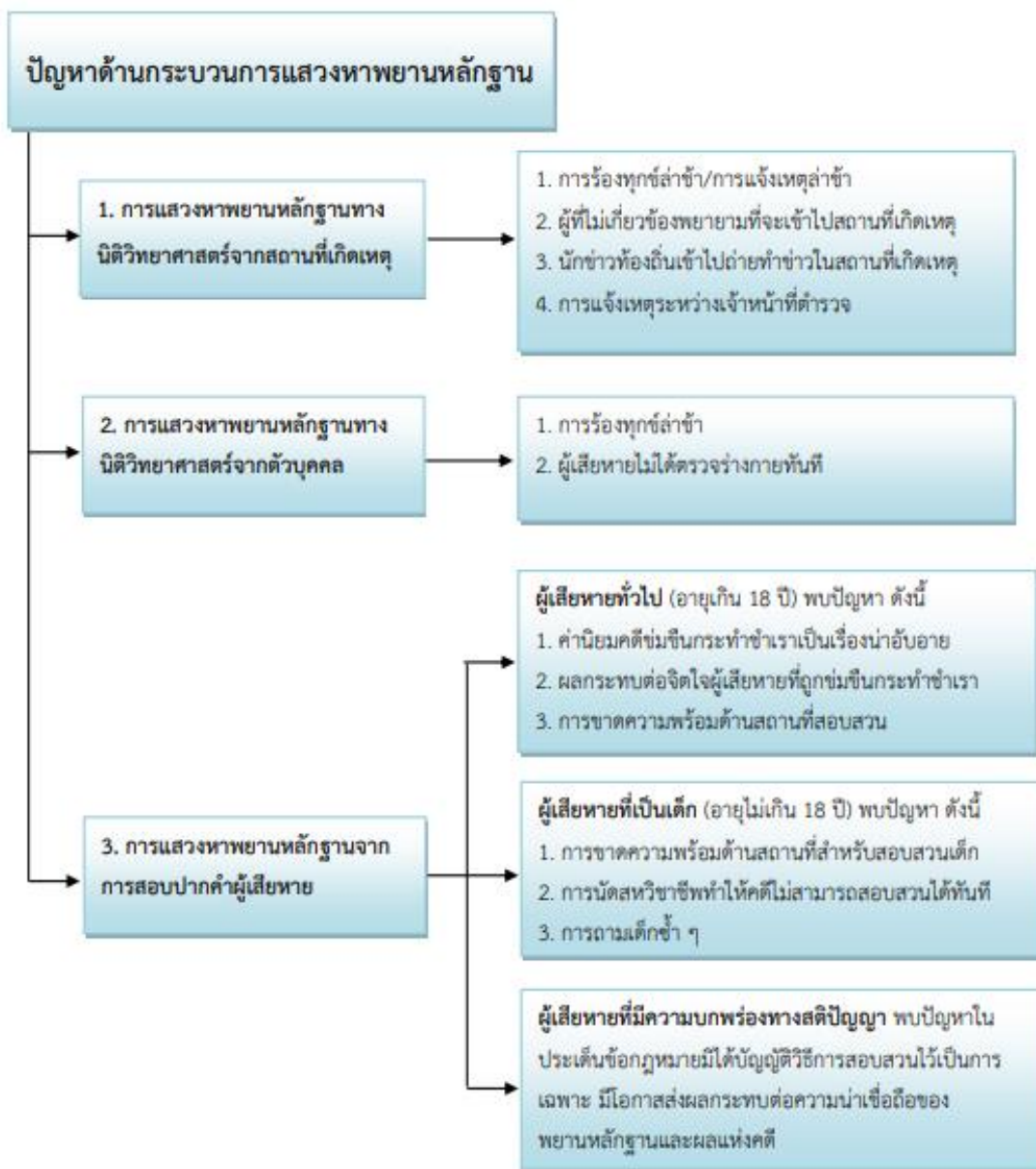
ในการสอบปากคำผู้เสียหายคดีข่มขืนกระทำชำเราในปัจจุบันมีความสำคัญมาก เพราะเป็นคดีที่มักไม่มีประจักษ์พยานอื่น ผู้เสียหายจึงเป็นประจักษ์พยานเพียงคนเดียว ซึ่งศาลยังคงให้ความสำคัญกับประจักษ์พยาน และพยานแวดล้อมเป็นหลักในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานจึงพยายามสอบปากคำผู้เสียหายเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ให้มากที่สุด จนกลายเป็นการทำร้ายผู้เสียหายซ้ำ ๆ จากกระบวนการยุติธรรมหลายส่วนตั้งแต่การรับคำร้องทุกข์ การสอบปากคำในชั้นสอบสวน การซักพยานในชั้นพิจารณาในศาล ทำให้กระบวนการทางกฎหมายต้องสร้างแนวทางแก้ไข เพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย โดยการแบ่งผู้เสียหายออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) ผู้เสียหายทั่วไป คือผู้เสียหายที่มีอายุเกิน 18 ปี ในการสอบปากคำพบปัญหาได้แก่ เรื่องค่านิยมที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่าอับอาย ทำให้การตั้งคำถามคดีข่มขืนกระทำชำเราต้องพยายามตั้งคำถามลักษณะเลี้ยงๆ โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนผู้หญิงมักจะไม่ค่อยกล้าตั้งคำถามที่เกี่ยวกับการกระทำทางเพศ เพราะมีความเขินอาย พนักงานสอบสวนผู้ชายจะมีความกล้าตั้งคำถามมากกว่า ดังนั้น พนักงานสอบสวนต้องมีวิธีในการสร้างความคุ้นเคย และความไว้วางใจให้กับผู้เสียหาย

สอดคล้องกับการตอบคำถามสัมภาษณ์ของมูลนิธิแห่งหนึ่งว่าเหตุที่ผู้เสียหายส่วนหนึ่งเลือกเข้ามาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพราะความเชื่อใจ ความไว้วางใจ ทำให้กล้าเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด ผู้เสียหายส่วนหนึ่งเมื่อถูกข่มขืนกระทำชำเราแล้วไม่สามารถดำเนินคดีได้ทันทีเพราะมีผลกระทบต่อจิตใจอาจต้องรอเวลา ทำให้กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานล่าช้า จนอาจเก็บวัตถุพยานไม่ได้เลย และการขาดความพร้อมด้านสถานที่สอบสวน หลายสถานีดำรวจต้องสอบสวนให้ห้องทำงานของพนักงานสอบสวน ซึ่งไม่ได้มีความเป็นส่วนตัว ทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าพูดข้อเท็จจริงได้ทั้งหมด

(2) ผู้เสียหายที่เป็นเด็ก คือผู้เสียหายที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการสอบปากคำผู้เสียหายไว้แตกต่างจากกรณีผู้เสียหายทั่วไป พบปัญหาได้แก่ การขาดความพร้อมด้านสถานที่สำหรับสอบสวนเด็ก การนัดสหวิชาชีพทำให้คดีไม่สามารถสอบสวนได้ทันที ทำให้คดีข่มขืนกระทำชำเราในต่างจังหวัดต้องสอบสวนที่สำนักงานอัยการของจังหวัด เพราะจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับพนักงานอัยการ และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องความพร้อมของบุคลากร พนักงานอัยการต้องว่าความในศาลเป็นหลัก ส่วนนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์แต่ละจังหวัดมีน้อย ทั้งเมื่อนัดครั้งหนึ่งก็อาจต้องสอบหลายคดี ทำให้แต่ละคดีต้องสอบเด็กด้วยความรวดเร็ว พนักงานสอบสวนจึงมักต้องมีการสอบเด็กพร้อมกับการบันทึกที่สถานีตำรวจไว้ก่อน เมื่อมาถึงสำนักงานอัยการก็ถามปากคำเด็กต่อหน้าสหวิชาชีพอีกครั้ง มีลักษณะเป็นการให้เด็กยืนยันข้อเท็จจริงมากกว่าการสอบสวนต่อหน้าสหวิชาชีพ ทั้งยังเป็นการถามเด็กซ้ำ ๆ ย่อมไม่เป็นการคุ้มครองเด็กตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

(3) ผู้เสียหายที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือผู้เสียหายที่มีอายุเกิน 18 ปี ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบปัญหาในประเด็นข้อกฎหมายที่มีได้บัญญัติวิธีการสอบสวนไว้เป็นการเฉพาะ การถามปากคำคนพิการทางสติปัญญาด้วยวิธีการอย่างเดียวกันกับการถามปากคำบุคคลปกติอาจส่งผลให้คนพิการทางสติปัญญาไม่เข้าใจคำถามของพนักงานสอบสวน ตลอดจนคนพิการทางสติปัญญาอาจเกิดภาวะเครียด หรืออาจให้การไม่ตรงกัน ผู้เสียหายกลุ่มนี้ยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง มีโอกาสส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานและผลแห่งคดีได้

ภาพที่ 2 ปัญหาด้านกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐาน

2. ปัญหาบุคคลกรที่เกี่ยวกับแสวงหาพยานหลักฐาน

บุคคลกรที่เกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐาน ได้แก่ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน จากการศึกษาพบว่าประสบปัญหาทุกส่วนงาน ดังนี้

2.1 พนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา และเพื่อจะรู้แล้วเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องตามกฎหมาย พบปัญหาในด้านอัตรากำลังไม่เพียงพอ เกิดปัญหางานล้นมือ ทำการสอบสวนและทำสำนวนไม่ทัน ทำ เมื่อเกิดคดีขึ้นจึงมีความพยายามที่จะใกล้เคียงเพื่อให้ยอมความกัน ไม่ได้มีการค้นหาความจริงเพื่อที่จะลงโทษอย่างเหมาะสม หรืออาจหามาตรการอย่างอื่นที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการลงโทษ ขาดความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ยังขาดเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเก็บวัตถุพยานอย่างชัดเจน ควรมีพนักงานสอบสวนที่ประสบการณ์สูงและมีความสามารถเฉพาะทางจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพมากขึ้น พยานหลักฐานที่รวบรวมได้มีความน่าเชื่อถือมีคุณค่าต่อการใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

การขาดแคลนพนักงานสอบสวนหญิง มีไม่ครบทุกสถานีตำรวจ พนักงานสอบสวนหญิงที่มีน้อยอยู่แล้วก็ไม่ได้รับผิดชอบคดีทางเพศเป็นหลัก คดีข่มขืนกระทำชำเราหากสอบปากคำผู้เสียหายโดยพนักงานสอบสวนหญิงอาจทำให้ผู้เสียหายกล้าเปิดเผยถึงข้อเท็จจริง ทำให้สามารถหาความสอดคล้องระหว่างลักษณะการกระทำความผิดกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

หน่วยงานขาดการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำงาน ทำให้พนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการสอบสวน ขาดความมุ่งมั่นในการรวบรวมพยานหลักฐาน ต้องรับภาระงานมีคดีเป็นจำนวนมาก บางครั้งทำงานติดต่อกันจนไม่มีเวลาพัก เป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังมีการแทรกแซงการทำงานจนบางครั้งถูกแทรกแซงการทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปคดี ค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมกับภาระงาน และพนักงานสอบสวนจำนวนหนึ่งพยายามจะโยกย้ายสายงานไปอยู่ในตำแหน่งอื่นทำให้พนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอกับปริมาณคดี

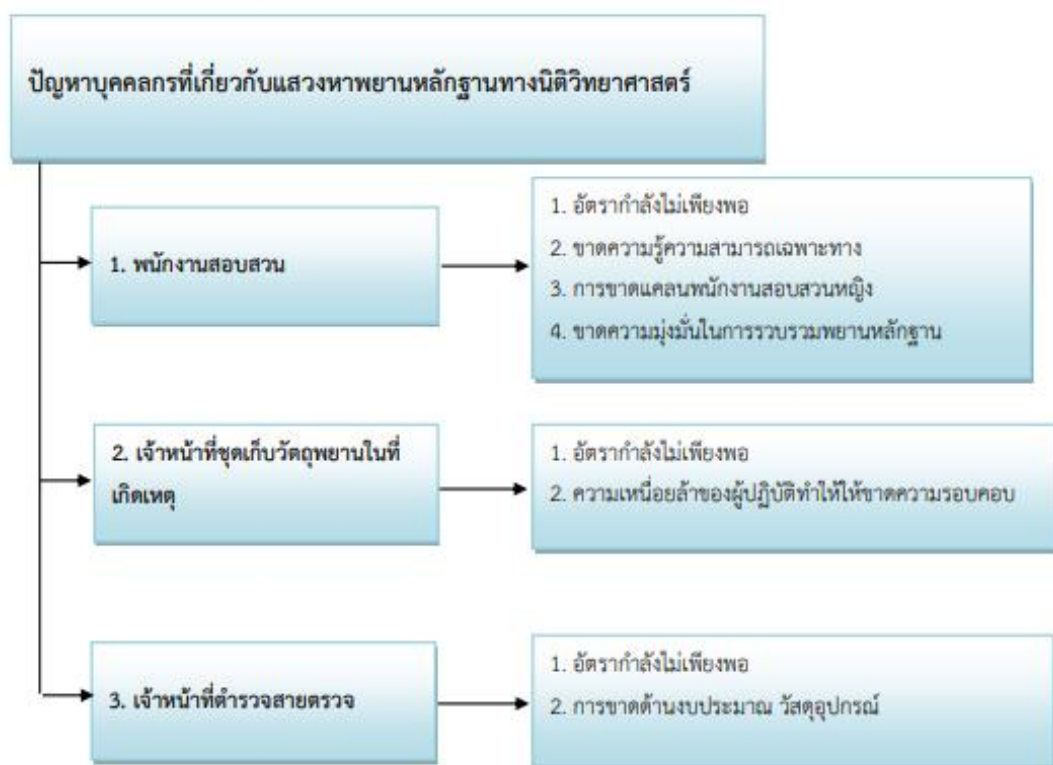
2.2 เจ้าหน้าที่ชุดเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ

เจ้าหน้าที่ชุดเก็บวัตถุพยาน คือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ประสบปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งด้านอัตรากำลังไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในเรื่องของความเหนื่อยล้าของผู้ปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ต้องเข้าเวรตลอด 24 ชั่วโมง ต้องหมุนเวียนกันไปไม่ค่อยมีเวลาพัก อาจ

กระทบต่อการปฏิบัติงานได้ และอาจขาดความละเอียดรอบคอบในการเก็บวัตถุดิบที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ได้ จนบางครั้งอาจต้องให้เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่อื่นทำหน้าที่แทน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่แทนไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง ในคดีซับซ้อนกระทำซ้ำเราต้องใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เกือบทุกคดี สังคมให้ความสำคัญกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างมาก ทำให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานต้องทำงานหนักขึ้น แต่จำนวนบุคลากรมีน้อย

2.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ

เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจทำหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ประสบปัญหาในทางปฏิบัติขาดแคลนด้านอัตรากำลัง บางสถานีตำรวจมีพื้นที่กว้างต้องเดินทางไกลทำให้ถึงสถานที่เกิดเหตุล่าช้า มีประชาชนและนักข่าวท้องถิ่นเข้าไปถึงที่เกิดเหตุก่อนเข้ารักษาสถานที่เกิดเหตุ อาจทำให้อาจมีการเพิ่มหรือทำลายวัตถุดิบในที่เกิดเหตุ และเป็นข้อต่อสู้ในทางคดี

ภาพที่ 3 ปัญหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

3. การนำเสนอและการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การนำเสนอและการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ศาลใช้ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง และพิพากษาคดี พบปัญหา ดังนี้

3.1 การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นขั้นตอนสำคัญและเปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อเป็นการซักฟอกพยานทำให้ศาลมีความมั่นใจและเชื่อโดยปราศจากความสงสัยว่าจำเลยมีความผิดหรือพ้นจากการถูกกล่าวหา พบปัญหา ดังนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะแพทย์ที่ตรวจร่างกายมักไม่ได้มาเบิกความในชั้นพิจารณา ในกระบวนการพิจารณามีความพยายามที่จะให้จำเลยรับข้อเท็จจริงจากผลทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเห็นว่าแม้ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความเป็นพยานก็จะเป็นการเบิกความตามเอกสารที่เคยทำความเข้าใจ แท้จริงแล้วการที่การที่ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความจะทำให้คู่ความได้ซักถามรายละเอียดเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยให้ศาลรับฟังโดยปราศจากข้อสงสัย เพราะถือว่าพยานได้ถูกซักฟอกจนมีความน่าเชื่อถือ ทั้งยังเป็นโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

(2) การอธิบายผลทางนิติวิทยาศาสตร์ของผู้เชี่ยวชาญ กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความในชั้นพิจารณา ปัจจุบันพบว่าผู้เชี่ยวชาญยังมีการถ่ายทอดไม่ครบถ้วน ผู้เชี่ยวชาญควรหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคในตอบคำถาม คำถามค้าน ต้องพยายามอธิบายให้คู่ความและศาลเข้าใจจนปราศจากข้อสงสัย จะทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ เพราะพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดจากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังมีปัญหาด้านเทคนิคที่ใช้ในการค้นหาความจริง การนำเสนอผลทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจสอบอีกหลายส่วนของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น เพื่อให้ได้ความจริงที่ถูกต้องที่สุดต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการอธิบายผลให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเข้าใจ ผู้เชี่ยวชาญเปรียบเสมือนที่ปรึกษาของศาลในเรื่องที่ศาลไม่รู้ คำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญทำให้ศาลมีความมั่นใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ สามารถเพิ่มน้ำหนักอย่างมีนัยสำคัญในทางกฎหมาย

(3) ทนายความไม่มีความเชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ บางครั้งทนายความต้องยอมรับรายงานการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่ตามกฎหมายแล้วทนายความมีสิทธิที่จะตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของพยานหลักฐานนั้นด้วยการถามค้านการตรวจวิเคราะห์ได้ เป็นการร่วมกันตรวจสอบการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ทำให้การคุ้มครองสิทธิให้กับคู่ความยังมีน้อย โดยเฉพาะทนายฝ่ายจำเลยหากไม่มีความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์จะช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิของจำเลยได้ยาก ทนายความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์สูงมี

จำนวนน้อย ประชาชนทั่วไปขาดโอกาสที่จะเข้าถึง ย่อมส่งผลต่อการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ของจำเลย

(4) ทนายจำเลยมุ่งที่การถามค้านผู้เสียหายเพื่อลดความน่าเชื่อถือพยานหลักฐานอื่น เมื่อทนายความไม่สามารถตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ ก็มามุ่งที่การถามค้าน เพราะทนายความจะถูกสอนมาว่าให้ทำลายน้ำหนักพยานของฝ่ายโจทก์ หรือทำให้ศาลเกิดความสงสัยในพยานหลักฐานโจทก์ โดยเฉพาะในคดีข่มขืนกระทำชำเราจึงต้องทำลายน้ำหนักพยานโดยการตั้งคำถามค้านผู้เสียหาย ทนายความจำเลยและจำเลยมองว่าผู้เสียหายเป็นคู่ต่อสู้กันในทางคดี ตั้งคำถามซักค้านผู้เสียหายที่เกี่ยวกับการกระทำทางเพศด้วยคำถามที่ไม่เหมาะสม จนผู้เสียหายไม่กล้าตอบ หรือไม่อยากตอบ ทำให้ฝ่ายจำเลยพยายามใช้คำถามค้านให้ได้คำตอบของผู้เสียหายซึ่งไปทางให้เห็นว่า ลักษณะของความยินยอม คำถามที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทั้งในเรื่องส่วนตัวและความสัมพันธ์ทางเพศ จนหลาย ๆ ครั้งผู้เสียหายได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตใจไม่อยากพูดสิ่งเหล่านั้นออกมาขณะอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีในศาล รู้สึกว่าถูกเสียดสีนารำคาญเกินไป ถูกคุกคาม หรือพฤติกรรมอื่นที่ไม่เหมาะสมทำให้ได้รับความเจ็บปวดซ้ำอีกครั้งอาจทำให้เลวร้ายมากขึ้น การยึดมั่นคำพูดในการทดสอบพยานบุคคลผ่านคำถามทนายความใช้ศัพท์ โครงสร้างประโยค และไวยากรณ์ที่ซับซ้อน ถ้ามจนผู้เสียหายไม่เข้าใจคำถาม แล้วตอบขัดแย้งกัน ทำให้ลดความน่าเชื่อถือของพยานอื่นรวมถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ลงด้วย อาจทำให้ถึงขั้นให้ศาลเกิดความสงสัยในพยานหลักฐานโจทก์

3.2 การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นการรับฟังผลการวิเคราะห์โดยอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์ แต่สุดท้ายแล้วจะเชื่อหรือไม่นั้นเป็นการวินิจฉัยโดยบุคลากรทางนิกกฎหมาย ยังมีความแตกต่างเรื่องวิธีคิดที่ยังไม่มีความสำคัญกับพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุที่มุ่งพิจารณาเฉพาะเจาะจงถึงเหตุผลและความสอดคล้องเชื่อมโยงถึงการกระทำผิด และตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่คาดหวัดจากพยานผู้เชี่ยวชาญที่ได้วิเคราะห์จากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความกลับได้ข้อเท็จจริงที่มีลักษณะเป็นสถิติที่ผ่านมา ความน่าจะเป็นซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไป หลีกเลี่ยงที่จะตอบตามข้อเท็จจริงที่เป็นเรื่องเฉพาะในคดีที่มาเบิกความ จึงทำให้บุคลากรทางกฎหมายขาดความมั่นใจ หรือการที่ผู้เชี่ยวชาญหลีกเลี่ยงการตอบคำถามที่เป็นการเฉพาะ อาจทำให้น้ำหนักพยานผู้เชี่ยวชาญน้อยลง

ปัจจุบันการรับฟังและการซักค้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังคงเป็นดุลพินิจของศาลซึ่งยังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ การไม่มีหลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของศาลอย่างชัดเจนว่าควรรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แค่ไหน เพียงใด คงให้เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาในแต่ละคดี ซึ่งศาลยังให้ความสำคัญ

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันมาจากปัญหาพื้นฐานคือยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในนิติวิทยาศาสตร์มากพอ ทำให้ขาดความมั่นใจในนิติวิทยาศาสตร์ จึงเลือกรับฟังพยานหลักฐานอื่นก่อน การให้ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับกระบวนการยุติธรรมได้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2. เพื่อสังเคราะห์การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

จากการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสวงหา และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการค้นคว้าจากเอกสารทั้งในและต่างประเทศ การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐาน และองค์การการกุศลที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา และการสนทนากลุ่ม จากนั้นได้นำข้อมูลวิเคราะห์ซึ่งเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นไม่สามารถทำงานต้องมียางร่วมกันมีความเชื่อมโยง แม้จะมีขั้นตอนตามกฎหมายจะแยกส่วนกันแต่ท้ายที่สุดแล้วต้องนำพยานหลักฐานที่ได้ทั้งหมดเข้าสู่การพิจารณาในศาล เพื่อผลสุดท้ายศาลต้องนำมาวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นตามคำฟ้อง และจำเลยที่ถูกฟ้องเป็นผู้กระทำพยานหลักฐานจึงมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่พิสูจน์องค์ประกอบความผิด กับส่วนที่พิสูจน์ตัวบุคคลผู้กระทำความผิด จึงต้องมีการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ และหน่วยงานที่มีฐานข้อมูลของประชาชน พร้อมทั้งให้ความสำคัญด้านการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1. ความร่วมมือจัดทำฐานข้อมูลหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

สำหรับคดีข่มขืนกระทำชำเราพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สำคัญคือ การนำวัตถุพยานทั้งที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุและได้มาจากตัวบุคคลเพื่อหาโครงสร้างของ DNA กับลายพิมพ์นิ้วมือ แต่ทั้งสองสิ่งนี้ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นของบุคคลใด จนกว่าจะได้เก็บตัวอย่างจากผู้ต้องสงสัยมาตรวจพิสูจน์ แล้วจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ว่าเป็นของบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ บางครั้งอาจต้องเก็บตัวอย่างจากผู้ต้องสงสัยหลายคนทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก หากฐานข้อมูล DNA กับลายพิมพ์นิ้วมือ จะช่วยประหยัดเวลาในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำและประหยัดงบประมาณ พนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้เร็วขึ้น

2. ต้องพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพร้อมทั้งความรู้ความสามารถของผู้ใช้

ต้องให้ความสำคัญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลักพร้อมทั้งความรู้ความสามารถของผู้ใช้นิติวิทยาศาสตร์ เพราะผลสุดท้ายของนิติวิทยาศาสตร์ คือเพื่อประโยชน์สูงสุดของกระบวนการยุติธรรม ควรให้ความรู้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งทางกฎหมายและวิทยาศาสตร์เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการตรวจสอบบทบาทและผลกระทบของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดี ทั้ง

ต้องศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายในการได้มาของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่การจัดเก็บจากสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรักษา และการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากแนวโน้มในการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น จำเป็นต้องประเมินค่าใช้จ่ายของขั้นตอนการวิเคราะห์ทั้งทางนิติเวชและทางวิทยาศาสตร์ เพื่อวางแผนจัดหางบประมาณในอนาคต เพราะเป็นค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันตามข้อเท็จจริงในแต่ละคดี

3. ออกแบบหลักสูตรบูรณาการทางนิติวิทยาศาสตร์

แนวโน้มคดีซับซ้อนขึ้นกระทำซ้ำเรา อาจรวมถึงคดีอาญาประเภทอื่นที่จะใช้พยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น จึงควรมีการจัดกลุ่มผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายความที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และจัดอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ จะเป็นประโยชน์ต่อการตั้งคำถามในชั้นพิจารณา และการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีที่ถูกต้องแม่นยำ และมีการอบรมร่วมกับนักวิทยาศาสตร์ แพทย์นิติเวช เพื่อทำความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของทั้งนิติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จะได้ลดอคติที่ไม่ได้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับทนายความฝ่ายจำเลย ผู้เชี่ยวชาญมักเป็นพยานฝ่ายโจทก์ก็จะมอบหมายจำเลยว่าเป็นคู่ต่อสู้ในทางคดี ส่วนทนายจำเลยก็จะมองผู้เสียหายและพยานฝ่ายโจทก์เป็นข้อต่อสู้เช่นกัน ทั้งสองฝ่ายมุ่งแต่เอาชนะกัน จนอาจมองความถูกต้อง หรือนำมาสู่การทะเลาะกันในระหว่างการพิจารณา แท้จริงแล้วทุกฝ่ายต้องร่วมกันการคุ้มครองสิทธิของคุณค่าทั้งผู้เสียหายและจำเลยให้ได้รับประโยชน์สูงสุดตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการอบรมอย่างสม่ำเสมอเพราะวิทยาศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. สร้างคู่มือปฏิบัติให้กับประชาชน

เนื่องจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สูญหายไป ส่วนใหญ่เกิดจากผู้เสียหายที่ไม่มีความรู้ว่าเมื่อประสบเหตุการณ์ซับซ้อนกระทำซ้ำเราจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายเอง หรือเกิดกับบุคคลใกล้ชิด หรือกรณีมีการฆ่าอาจมีเจ้าหน้าที่กู้ภัยเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ จะได้ปฏิบัติตัวถูกต้องไม่เป็นการเพิ่ม หรือทำลายพยานหลักฐาน ผู้เสียหายต้องรีบไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายหรือเข้าร้องทุกข์ก่อนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่งตัวไปตรวจร่างกายผู้เสียหายก็就不用เสียค่าใช้จ่าย หากได้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สมบูรณ์ อาจช่วยลดการซักถามจากผู้เสียหายได้ ผู้เสียหายจะได้รับความยุติธรรม ส่วนผู้กระทำความผิดก็จะได้รับโทษอย่างเหมาะสม

5. พัฒนาการเรียนการสอนในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตให้มีการศึกษานิติวิทยาศาสตร์

ต้องพัฒนาการเรียนการสอนนิติวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตมากขึ้น เพราะการก่ออาชญากรรมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ คดีซับซ้อนกระทำซ้ำเราอาจมีความผิดอย่างอื่นเกิดขึ้นร่วมกันด้วย เช่น ช่มชู้กระทำซ้ำเราแล้วมีการฆ่า มีการบันทึกภาพบันทึกเสียงเพื่อนำมาเป็นข้อต่อรองในการเรียกเอาทรัพย์หรือประโยชน์อื่นในภายหลัง หรือนำภาพเสียงเหล่านี้เข้าสู่ระบบ

คอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะเป็นการเผยแพร่ หรือการกระทำความผิดรูปแบบอื่นสังคมก็มักเรียกหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต จะเข้ามาเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมได้แก่ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานอื่น ทนายความ หรือไปศึกษาต่อในระดับเนติบัณฑิต เพื่อสอบเป็นผู้พิพากษา หรือพนักงานอัยการต่อไป จะได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน และพัฒนาเพิ่มขึ้นเข้าสู่การเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3. เพื่อกำหนดแนวทางการแสวงหา การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางแสวงหา การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกในบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม นักวิชาการทางนิติศาสตร์ และองค์กรการกุศลที่มีประสบการณ์การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา และนำข้อมูลมาทำการสนทนากลุ่มอีกครั้ง ได้ข้อสรุปมาเป็นแนวทางในการดำเนินการอยู่ 3 ส่วน ดังนี้

1. แนวทางการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

ในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา ประสบปัญหาหลายด้านเริ่มตั้งแต่ตัวผู้เสียหายเองที่มีส่วนทำให้พยานหลักฐานสูญหายไป เพราะได้มีการทำความสะอาดร่างกาย เปลี่ยนเสื้อผ้าก่อนไปร้องทุกข์ บางกรณีไม่ได้ร้องทุกข์และพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายทันทีหลังเกิดเหตุ ด้วยเหตุผลที่คนคิดว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอับอาย เมื่อร้องทุกข์เพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว ต้องพบกับกระบวนการที่ไม่ได้เป็นมิตรกับผู้เสียหาย ผู้เสียหายต้องเล่าเรื่องที่ถูกระทำทางเพศซ้ำ ๆ ตั้งแต่ตอนร้องทุกข์ ต่อมาก็ต้องตอบคำถามกับแพทย์นิติเวชที่ทำการตรวจร่างกาย ต้องตอบคำถามพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบปากคำ ซึ่งห้องสอบสวนก็ไม่ได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน หากผู้เสียหายที่เป็นเด็กก็ต้องสอบปากคำต่อหน้าสทวิชาชีพ ต้องตอบคำถามของพนักงานอัยการในชั้นสอบสวน และตอบคำถาม คำถามค้านของทนายจำเลยในชั้นพิจารณาบนศาล ต้องกำหนดแนวทางเพื่อให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ ใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีจนศาลเชื่อโดยปราศจากความสงสัย ดังนี้

1.1 แนวทางการสร้างคุณค่าให้พยานหลักทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ

แม้ปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หลายอย่างได้รับการยอมรับ และมีความน่าเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ต้องมีแนวทางให้บุคลากรได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ตามประเด็นดังนี้

1) แนวปฏิบัติตัวของผู้เสียหาย ผู้เสียหายถือเป็นต้นน้ำของหลักฐาน จึงต้องสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนทั่วไปถึงเรื่องของการเก็บรักษาพยานหลักฐานเมื่อประสบเหตุการณ์ข่มขืน กระทำชำเราจะได้ปฏิบัติตัวเพื่อไม่ให้พยานหลักฐานหายไป ต้องร้องทุกข์และไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายโดยเร็วที่สุด เพราะหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีข้อจำกัดเรื่องของระยะเวลาที่จะสูญหายไป

2) พัฒนาด้านอัตรากำลังบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทุกส่วน ตั้งแต่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแสวงหาพยานหลักฐาน ทั้งพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน เพราะปัจจุบันปริมาณคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนพนักงานสอบสวนแต่ละสถานีตำรวจมีน้อยไม่เพียงพอเกิดปัญหางานล้นมือ ขาดแคลนพนักงานสอบสวนหญิง ทั้งพนักงานสอบสวนหญิงที่อยู่แล้วก็ไม่ได้รับผิดชอบคดีทางเพศเป็นหลัก พร้อมกับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำงาน

3) สร้างแนวทางปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร เมื่อต้องเข้าไปช่วยผู้ตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเราที่ถูกทำร้าย หรือถูกข่มขืน ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้สมบูรณ์ที่สุด เพราะเจ้าหน้าที่อาสาสมัครมุ่งแต่ช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บจนมองข้ามเรื่องของพยานหลักฐานในทางคดี

1.2 แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้เสียหาย

การสร้างแนวทางการปกป้องสิทธิของผู้เสียหายคดีข่มขืนกระทำชำเราให้มากขึ้น ทั้งในการสอบสวนและการถูกซักถามในศาล แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1) แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้เสียหายจากการซักถาม เพื่อให้ผู้เสียหายกล้าเล่าข้อเท็จจริงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมา มีความเข้าใจคำถามถูกต้อง เพื่อจะได้หาความสอดคล้องของเหตุการณ์และเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำความผิดเป็นหลัก จากนั้นสร้างแนวทางการตัดหรือลดคำถามเกี่ยวกับประวัติทางเพศของผู้เสียหาย หรือรายละเอียดในคดีแล้วไปเน้นที่ผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ให้เห็นสอดคล้องกับหลักฐานอื่น เป็นการลดความกระทบกระเทือนทางจิตใจของผู้เสียหาย เพื่อเพิ่มอัตราการฟ้องร้องให้สอดคล้องกับคดีที่เกิดขึ้นจริง และการตัดสินที่ถูกต้องเป็นธรรม จะช่วยลดปริมาณการข่มขืนกระทำชำเราในอนาคตได้

2) แนวทางการเขียนรายงานผลการชันสูตรผู้ป่วยคดี ควรมีแนวทางการเขียนรายงานผลการชันสูตรผู้ป่วยคดีเพื่อให้ผู้ตรวจร่างกายผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราได้ปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเบื้องต้นศึกษาจากแนวการซักถามพยาน การถามค้าน การถามติงในศาลมาเป็นต้นแบบจะได้เพิ่มความละเอียดในทางคดีให้ชัดเจน เมื่อคู่ความเข้าใจก็จะลดการคำถาม

ค่าน และได้รับการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม ทั้งยังเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ได้ปรับใช้ในการปฏิบัติงาน และผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ความเห็นในศาลได้ตรงประเด็น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็จะมีคุณค่าในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี

1.3 ต้องจัดทำฐานข้อมูลหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ระบุเอกลักษณ์บุคคล

ฐานข้อมูลหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ระบุเอกลักษณ์บุคคลช่วยทำให้การสอบสวนทำได้เร็วขึ้น เพราะเมื่อได้ผลการวิเคราะห์วัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุไม่ว่าจะเป็นดีเอ็นเอ หรือลายพิมพ์นิ้วมือนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลในฐานข้อมูล ก็จะทำให้ทราบว่าตรงกับของบุคคลใด ก็ลดการเก็บตัวอย่างจากจำนวนผู้ต้องสงสัยเป็นการประหยัดงบประมาณในการแสวงหาพยานหลักฐาน และทำให้ทำการสอบสวนได้เร็วขึ้น เบื้องต้นได้แก่ ฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือกับดีเอ็นเอ หรือหากมีหน่วยงานใดมีฐานข้อมูลโดยอยู่แล้วก็จัดทำกฎหมายให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ และกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน เพราะการมีฐานข้อมูลทั้งสองประเภทนี้จะเพิ่มคุณค่าเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดในคดีได้มากขึ้นด้วย

2. แนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา แบ่งได้เป็น 4 กรณี

2.1 พนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวน เป็นเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และใช้พยานหลักฐานที่ได้ในการทำความเห็นทางคดีว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ เพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการพิจารณา สร้างแนวทางปฏิบัติในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน และต้องพัฒนาให้มีพนักงานสอบสวนเฉพาะทาง เพราะคดีข่มขืนกระทำชำเรามีความหลากหลายรูปแบบ มีลักษณะคดี พฤติกรรมของคนร้ายแตกต่างกัน และมักจะมีฐานความผิดอื่นร่วมอยู่ด้วย

2.2 พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมา พร้อมกับพิจารณาความเห็นของพนักงานสอบสวนว่าควรฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นพยานหลักฐานยังพกร่องอยู่ก็สามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมในบางประเด็นได้ จากนั้นก็จะใช้พยานหลักฐานที่ได้ในการพิจารณาว่าจะฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล คดีข่มขืนกระทำชำเราพนักงานอัยการอาจต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าคดีอาญาประเภทอื่น จึงต้องสร้างแนวทางปฏิบัติลำดับความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แต่ละประเภท และส่งเสริมให้มีพัฒนาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์

2.3 ทัศนคติ

ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ทัศนคติที่มักทำหน้าที่เป็นทัศนคติฝ่ายจำเลยในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์พยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์แทนจำเลย และดำเนินกระบวนการตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดให้แก่จำเลย ทัศนคติจึงต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องแทนจำเลย เพราะหากทัศนคติชี้ให้ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมา มีความน่าสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ศาลก็จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ แต่ทัศนคติส่วนใหญ่มีความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์น้อย และทัศนคติฝ่ายจำเลยมักจะเข้ามาในคดีเมื่อรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ทัศนคติยังไม่มีโอกาสร่วมค้นหาหรือรับรู้การค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละขั้นตอน จึงควรสร้างแนวทางให้ผู้ต้องหามีสิทธิมอบหมายให้ทัศนคติ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทัศนคติให้ตนในอนาคตเข้าร่วมรับรู้การการค้นหาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน

4. ศาล

ศาลจะใช้พยานหลักฐานในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของพยานหลักฐาน เพื่อรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน หากเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องจะมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด และต้องใช้พยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณาเรื่องการลงโทษจำเลย เพราะคดีข่มขืนกระทำชำเรา มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุก 4 ปี ส่วนอย่างสูงไม่เกิน 20 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และยังมีโทษปรับด้วย การลงโทษเพียงใดจึงจะเหมาะสม เช่น หากการกระทำโดยทำให้ผู้ถูกกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือหากได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโหดร้าย หรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกันต้องระวางโทษที่สูงขึ้นตามลำดับ

สรุปการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

องค์กรในกระบวนการยุติธรรม	การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
1. ตำรวจ พนักงานสอบสวน	เพื่อทำความเข้าใจทางคดี ควรสั่งฟ้องหรือไม่
2. พนักงานอัยการ	เพื่อพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง
3. ทนายความ	เพื่อหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ และเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย
4. ศาล	เพื่อพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลย และการลงโทษอย่างเหมาะสม

ภาพที่ 4 การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

3. แนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การชี้หน้าหนักในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา จากการศึกษาพบว่ายังคงเป็นดุลพินิจของศาลในแต่ละคดี ต้องสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ศาลใช้เป็นแนวทาง ดังนี้

3.1 แนวทางปฏิบัติของศาลในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

กำหนดแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จัดพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดตามกฎแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best evidence rule) ให้มีความสำคัญกับการเกิดขึ้นและได้มาซึ่งวัตถุพยานโดยชอบด้วยกฎหมาย รายงานผลการตรวจพิสูจน์ต้องแสดงเอกสารการถือครองวัตถุพยาน หรือห่วงโซ่การถือครองวัตถุพยาน (Chain of custody) ประกอบกับความน่าเชื่อถือจากพยานผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานการตรวจพิสูจน์ และการรับรองระบบมาตรฐานไอเอสโอ (ISO) ว่าหน่วยงานมีการดำเนินงานไปตามมาตรฐานสากล พร้อมกับพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์แก่ผู้พิพากษา ให้มองความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในทิศทางเดียวกัน เบื้องต้นจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนแนวคิดทางนิติศาสตร์กับวิทยาศาสตร์

3.2 กำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญต้องเบิกความต่อศาลประกอบรายงาน

ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนหนึ่งต้องมาจากการอธิบายของผู้เชี่ยวชาญ หากผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความในชั้นพิจารณา คู่ความจะได้มีโอกาสซักถามเพิ่มเติม จะช่วยให้ศาลมีความมั่นใจในพยานหลักฐานและเชื่อโดยปราศจากความสงสัย โดยอาจจะบุประเภทคดี เช่น คดีข่มขืนกระทำชำเรา หรือคดีที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และควรมีกฎหมายกำหนดอัตราโทษ เช่น คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปี ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ หรือผู้ทำการตรวจร่างกายผู้เสียหาย หรือจำเลย ต้องมาเบิกความประกอบรายงานการตรวจ เพราะคดีข่มขืนกระทำชำเรา นอกจากผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ ความเห็นของแพทย์นิติเวช ที่ทำการตรวจร่างกายก็มีความสำคัญ จะได้อธิบายถึงการปรากฏของพยานหลักฐานเหล่านี้ ขอบเขตของการบาดเจ็บต้องนำมาพิจารณาประกอบเหตุการณ์เป็นกรณี ๆ ไป ความน่าเชื่อถือส่วนหนึ่งต้องมาจากการอธิบายของแพทย์ผู้ทำการตรวจร่างกาย เพื่อให้ศาลและคู่ความได้มีการซักเพิ่มเติมจะเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะ

แม้ปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับ และมีคุณค่าในกระบวนการยุติธรรม แต่ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ หากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการบังคับใช้กฎหมายร่วมกันสร้างความเข้าใจในหลักทฤษฎีทางกฎหมาย และหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ สร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันจะทำให้การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีมีความน่าเชื่อถือ ทราบรายละเอียดของการกระทำ ความผิด และการกำหนดโทษอย่างเหมาะสม ย่อมเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม จึงมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่อไปนี้

1. ต้องเร่งจัดอัตรากำลังที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานทุกส่วน เบื้องต้นต้องจัดอัตรากำลังให้เต็มตามกรอบก่อน เพราะปัญหาและอุปสรรคต่อการรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญคือด้านบุคลากร ขาดกำลังบุคลากรทั้งพนักงานสอบสวน และบุคลากรที่สนับสนุนพนักงานสอบสวน แล้วมาพิจารณาถึงการจัดงบประมาณ และการเตรียมความพร้อมขยายกรอบอัตรากำลังให้เหมาะสมกับปริมาณคดี เพิ่มพนักงานสอบสวนหญิงทุกสถานีตำรวจ แต่บางครั้งพนักงานสอบสวนหญิงไม่กล้าถามคำถามที่เกี่ยวกับรายละเอียดของการกระทำการข่มขืนกระทำชำเรา อาจต้องมีพนักงานสอบสวนบางผู้ชายสอบสวนร่วมกัน สร้างพนักงานสอบสวนขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางการเกี่ยวกับคดีเพศ คดีใดที่ต้องใช้หลักทางวิชาการในการวิเคราะห์ หรือคดีที่ไม่มีประจักษ์พยาน ควรต้องใช้พนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์สูง

2. ควรสร้างแนวทางการปกป้องสิทธิของผู้เสียหายคดีข่มขืนกระทำชำเราให้มากขึ้น เช่น สร้างสถานที่สอบสวนให้เป็นสัดส่วนทุกสถานีดำรวจ พนักงานสอบสวนต้องสร้างความไว้วางใจให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อ กำหนดให้มีการตัดหรือลดคำถามเกี่ยวกับประวัติทางเพศของผู้เสียหาย หรือการกระทำที่เป็นรายละเอียดในคดี แล้วไปเน้นที่ผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ให้เห็นสอดคล้องกับหลักฐานอื่นจะลดความกระทบกระเทือนทางจิตใจของผู้เสียหาย เพื่อเพิ่มอัตราการฟ้องร้องเพื่อให้ผู้นำผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สอดคล้องกับคดีที่เกิดขึ้นจริง และการตัดสินที่ถูกต้องเป็นธรรม จะช่วยลดปริมาณการข่มขืนกระทำชำเราในอนาคตได้

3. ควรเปิดโอกาสให้ทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความของผู้ต้องหาพร้อมตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน รับฟังผลการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ชั้นสอบสวน เพื่อลดการโต้แย้งผลทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณา โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4. ควรมีการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเขียนรายงานผลการชันสูตรผู้ป่วยคดี โดยเบื้องต้นศึกษาจากแนวการซักถามพยาน การถามคำถาม การถามถึงในศาลมาเป็นแนวทาง จะได้นำมาเพิ่มความละเอียดในทางคดีให้ชัดเจนขึ้น ให้คู่ความเข้าใจก็จะลดการคำถามค้าน และได้รับการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม ทั้งยังเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ได้ปรับใช้ปฏิบัติงาน และผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ความเห็นในศาลได้ตรงประเด็น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็จะมีคุณค่าในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี

5. คดีข่มขืนกระทำชำเรา อาจรวมถึงคดีที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ควรมีกฎหมายกำหนดอัตราโทษ เช่น คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 5 ปี หรือที่หนักกว่านั้นต้องให้แพทย์ผู้ทำการตรวจร่างกายผู้เสียหาย และผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานต้องมาเบิกความประกอบรายงานการตรวจ แพทย์นิติเวชได้อธิบายถึงการปรากฏของพยานหลักฐานเหล่านี้ ขอบเขตของการบาดเจ็บต้องนำมาพิจารณาประกอบเหตุการณ์เป็นกรณี ๆ ไป ความน่าเชื่อถือส่วนหนึ่งต้องมาจากการอธิบายของแพทย์ผู้ทำการตรวจร่างกาย เพื่อให้ศาลและคู่ความได้มีการซักเพิ่มเติม

6. ต้องมีการปรับปรุงมาตรฐานของหน่วยงานที่ทำการตรวจวิเคราะห์วัตถุพยานตามหลักเกณฑ์มาตรฐานสากลอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นประเด็นที่ศาลยกมาประกอบการให้น้ำหนักว่าควรค่าแก่การรับฟังได้อย่างสิ้นสงสัยหรือไม่

7. ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลอย่างชัดเจน เพื่อให้ความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มองความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในทิศทางเดียวกัน เบื้องต้นจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนแนวคิดทางนิติศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ จะได้ลดปัญหาความไม่เข้าใจในการตั้งคำถามระหว่างการพิจารณาคดี

8. แนวโน้มคดีข่มขืนกระทำชำเรา อาจรวมถึงคดีอาญาประเภทอื่นจะมีการใช้พยานหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น จึงควรมีการจัดกลุ่มผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายความที่มีพื้นฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และจัดอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ จะเป็นประโยชน์ต่อการตั้งคำถามในชั้นพิจารณา และการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีที่ถูกต้องแม่นยำ

9. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน หากตกเป็นผู้เสียหายในคดีข่มขืนกระทำชำเราจะได้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง ไม่ทำลายพยานหลักฐานโดยไม่ตั้งใจ ต้องรีบเข้าร้องทุกข์และพบแพทย์เพื่อทำการตรวจร่างกายโดยเร็วที่สุด หรือเข้าพบเจ้าพนักงานรัฐที่มีหน้าที่เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานโดยเร็ว แต่หากไม่ได้รับความสะดวกก็อาจร้องขอไปยังองค์การกุศลเพื่อขอความช่วยเหลือในการดำเนินคดีได้

10. ต้องจัดทำฐานข้อมูลหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ระบุเอกลักษณ์บุคคล เบื้องต้นได้แก่ ฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือกับดีเอ็นเอ หากมีหน่วยงานใดมีฐานข้อมูลโดยอยู่แล้วก็จัดทำกฎหมายให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ และกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน และควรให้กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานเจ้าภาพเพราะมีอำนาจในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 การมีฐานข้อมูลทั้งสองประเภทนี้จะเพิ่มคุณค่าเชิงพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดในคดีได้มากขึ้น

11. ต้องให้ความสำคัญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลักพร้อมกับพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ใช้นิติวิทยาศาสตร์ เพราะผลสุดท้ายของนิติวิทยาศาสตร์คือเพื่อประโยชน์สูงสุดของกระบวนการยุติธรรม ควรพัฒนาความรู้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งทางกฎหมายและวิทยาศาสตร์เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการตรวจสอบบทบาทและผลกระทบของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดี

12. ต้องศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายในการได้มาของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่การจัดเก็บจากสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรักษา และการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากแนวโน้มในการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น จำเป็นต้องประเมินค่าใช้จ่ายของขั้นตอนการวิเคราะห์ทั้งทางนิติเวชและทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อวางแผนจัดงบประมาณในอนาคต เพราะเป็นค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันตามข้อเท็จจริงในแต่ละคดี

13. เพิ่มการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร ให้รักษาสถานที่เกิดเหตุให้สมบูรณ์ที่สุด เพราะเจ้าหน้าที่บางรายที่มีประสบการณ์ทางด้านน้อย และไม่ค่อยมีความรู้เท่าที่ควรเข้ามาปฏิบัติงานด้วยจิตอาสาอาจปฏิบัติงานไม่ถูกวิธีและหลักการเท่าที่ควร หรือมุ่งแต่จะช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บจนมองข้ามเรื่องของพยานหลักฐานในทางคดี ควรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่กู้ภัยอย่างน้อยปีละครั้ง

รายการอ้างอิง

- Africa Check. (2016). *Africa Check Sorting fact from fiction*. <https://africacheck.org/latest-reports/>
- Amir, M. (1967). Victim precipitated forcible rape. *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, 58(4), 493-502.
- Black, B. A. G. (2004). s Law Dictionary. In: St. Paul Minn.
- Bohner, G., Eyssel, F., Pina, A., Siebler, F., & Viki, G. T. (2013). Rape myth acceptance: Cognitive, affective and behavioural effects of beliefs that blame the victim and exonerate the perpetrator. In *Rape* (pp. 17-45). Willan.
- Carvalho, N. R., Arão, G. d. O. L., Lima, Y. A. R., de Oliveira Godinho, N. M., Mota, M. F., & Gigonzag, T. C. V. (2020). The contribution of DNA databases for stored sexual crimes evidences in the central of Brazil. *Forensic science international: genetics*, 46, 102235.
- Cossins, A. (2009). Cross-examination in child sexual assault trials: Evidentiary safeguard or an opportunity to confuse? *Melbourne University Law Review*, 33(1), 68-104.
- Dawnay, N., & Sheppard, K. (2023). From crime scene to courtroom: A review of the current bioanalytical evidence workflows used in rape and sexual assault investigations in the United Kingdom. *Science & Justice*.
- Dinos, S., Burrowes, N., Hammond, K., & Cunliffe, C. (2015). A systematic review of juries' assessment of rape victims: Do rape myths impact on juror decision-making? *International Journal of Law, Crime and Justice*, 43(1), 36-49.
- Ditrich, H. (2015). Cognitive fallacies and criminal investigations. *Science & Justice*, 55(2), 155-159.
- Evans, D., & Parish, S. (2015). Predicting the first recorded set of identical fingerprints. *Journal of Interdisciplinary Science, Volume 4*, 76.
- Ferreira, S. T., Paula, K. A., Maia, F. A., Svidizinski, A. E., Amaral, M. R., Diniz, S. A., Siqueira, M. E., Moraes, A. V., Gusmão, L., & Roewer, L. (2015). Routine analysis of sexual assault cases in Brasília, Brazil, using 23 Y chromosomal markers. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series*, 5, e619-e621.

- Gibson, J. L., Ivancevich, John M., Donnelly, James H. (2000). *Organizations: Behavior, Structure, Processes*. . McGraw-Hill.
- Gravelin, C. R., Biernat, M., & Bucher, C. E. (2019). Blaming the victim of acquaintance rape: Individual, situational, and sociocultural factors. *Frontiers in psychology, 9*, 2422.
- Hine, B., & Murphy, A. (2017). The impact of victim-perpetrator relationship, reputation and initial point of resistance on officers' responsibility and authenticity ratings towards hypothetical rape cases. *Journal of criminal justice, 49*, 1-13.
- Jakovski, Z., Jankova, R., Duma, A., Janeska, B., Pavlovski, G., & Marjanovic, D. (2013). Forensic approach to analyzing rape cases. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series, 4*(1), e45-e46.
- Julian, R. D., Kelty, S. F., Roux, C., Woodman, P., Robertson, J., Davey, A., Hayes, R., Margot, P., Ross, A., & Sibly, H. (2011). What is the value of forensic science? An overview of the effectiveness of forensic science in the Australian criminal justice system project. *Australian Journal of Forensic Sciences, 43*(4), 217-229.
- Kennedy, J., Easteal, P., & Bartels, L. (2012). How protected is she? "Fairness" and the rape victim witness in Australia. Women's Studies International Forum,
- Kennedy, K. M. (2012). The relationship of victim injury to the progression of sexual crimes through the criminal justice system. *Journal of Forensic and Legal Medicine, 19*(6), 309-311.
- Kennedy, K. M. (2013). Heterogeneity of existing research relating to sexual violence, sexual assault and rape precludes meta-analysis of injury data. *Journal of Forensic and Legal Medicine, 20*(5), 447-459.
- Lauber, A. A., & Souma, M. L. (1982). Use of toluidine blue for documentation of traumatic intercourse. *Obstetrics & Gynecology, 60*(5), 644-648.
- Lynch, M. (2013). Science, truth, and forensic cultures: The exceptional legal status of DNA evidence. *Studies in History and Philosophy of Science Part C: Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences, 44*(1), 60-70.
- McGee, H., O'Higgins, M., Garavan, R., & Conroy, R. (2011). Rape and child sexual abuse: What beliefs persist about motives, perpetrators, and survivors? *Journal of interpersonal violence, 26*(17), 3580-3593.

- McGregor, M. J., Du Mont, J., & Myhr, T. L. (2002). Sexual assault forensic medical examination: is evidence related to successful prosecution? *Annals of emergency medicine*, 39(6), 639-647.
- McLean, I., Roberts, S. A., White, C., & Paul, S. (2011). Female genital injuries resulting from consensual and non-consensual vaginal intercourse. *Forensic science international*, 204(1-3), 27-33.
- Nath, S., & Pratihari, H. (2019). Forensic evidence—a rape and murder case. *Foresic Res. Criminol. Int. J.*, 7, 102-104.
- Peterson, J., Sommers, I., Baskin, D., & Johnson, D. (2010). The role and impact of forensic evidence in the criminal justice process. *National Institute of Justice*, 1-151.
- Petrak, J., & Hedge, B. (2003). *The trauma of sexual assault: Treatment, prevention and practice*. John Wiley & Sons.
- Ruprecht, R., Suter, R., Manganelli, M., Wehrli, A., Ender, M., & Jung, B. (2022). Collection of evidence from the reverse side of self-adhesive stamps: A combined approach to obtain dactyloscopic and DNA evidence. *Forensic science international*, 330, 111123.
- Skovmand, S., & Astrup, B. S. (2015). Trends in child sexual abuse cases referred for forensic examination in Southern Denmark from 2000 to 2011—Did the ‘Tønder-case’ have an impact? *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 36, 121-125.
- Stigler, S. M. (1995). Galton and identification by fingerprints. *Genetics*, 140(3), 857.
- Temkin, J. (2010). "And always keep a hold of nurse, for fear of finding something worse": Challenging rape myths in the courtroom. *New Criminal Law Review*, 13(4), 710-734.
- Walker, G. (2015). The (in) significance of genital injury in rape and sexual assault. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 34, 173-178.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. นิตិบรรณาการ.
- เนติบัณฑิตยสภา. (2562). คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2562 ตอนที่ 6. บริษัทกรุงสยาม
พับลิชชิงจำกัด.
- เรingers ลัดพลี. (2545). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. วิญญูชน.
- เลียง หุยประเสริฐ. (2553). บทเรียนสำหรับนักศึกษานิติศาสตร์ บทที่ 14 การข่มขืน และการฆ่าข่มขืน.

<http://www.ifm.go.th/th/ifm-book/ifm-textbook/152-death.html>

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2544). หลักกฎหมายอาญา. สำนักพิมพ์วิญญูชน.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2560). นิติเวชศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์ กฎหมายทางการแพทย์. วิญญูชน.

โตมร ศุขปรีชา. (2565). วัฒนธรรมการข่มขืน : เมื่ออำนาจสร้างความชอบธรรมให้การละเมิดสิทธิในร่างกายผู้อื่น. <https://thematter.co/thinkers/rape-culture/172925>

โพสต์ทูเดย์. (2557). เสียงจากเหยื่อ...เมื่อกระบวนการยุติธรรมข่มขืนซ้ำ. *posttoday*.

<https://www.posttoday.com/politic/report/306056>

โศภษา สิงห์ทอง. (2558). ลายนิ้วมือกับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล. วารสารวิชาการแพรววาทศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 2(2), 52-63.

โสภณ รัตนการ. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. นิติบรรณาการ.

โสภณ รัตนการ. (2544). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. นิติบรรณาการ.

โสภณ รัตนการ. (2547). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. นิติบรรณาการ.

โสภณ รัตนการ. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. นิติบรรณาการ.

โอสธ โกสิน. (2529). คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. อมรินทร์การพิมพ์.

ไกรวุฒิ วัฒนสิน. (2563). การศึกษาความท้าทายการปฏิบัติหน้าที่ของนายร้อยตำรวจหญิง. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช, 5(7), 197-210.

ไทยรัฐ. (2557, 15 ก.ย. 2557). สุดโหดฆ่าเปลือย 2 ชายหญิงเมืองผู้ดี คาซายหาดเกาะเต่า. ไทยรัฐ.

<https://www.thairath.co.th/content/450358>

ไทยรัฐ. (2562, 9 เม.ย. 2562). "ฆาตกร" จนมุม ข่มขืน-ฆ่าแหม่มสยอง "เกาะสีชัง". ไทยรัฐ.

<https://www.thairath.co.th/news/local/east/1540236>

ไทยรัฐ. (2564, 4. มิ.ย. 2564). สุดซ้ำ 2 สาวอทิสติก ถูกนาค-เฒ่าหื่น ลวงย่ำยี เมินรับผิดชอบ-หนี

ลอยนวล. ไทยรัฐ. <https://www.thairath.co.th/content/450358>

คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2559). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี.

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.

คณิต ณ นคร. (2543). กฎหมายอาญาภาคความผิด. มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

คณิต ณ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. วิญญูชน.

จรัญ ภัคดีธนากุล. (2551). กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. หจก.จිරรัชการพิมพ์.

จรัญ ภัคดีธนากุล. (2557). กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. หจก.อรุณการพิมพ์.

จะเด็ด เขาวนวิไล. (2565). ลงโทษหนักคดีข่มขืน อาจไม่ใช่คำตอบของ “ความยุติธรรม”.

<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/797/>

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ. (2549). การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข (ฉบับสมบูรณ์). สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

ณัฐ สมบูรณ์. (2551). การมีส่วนร่วมของทนายความในการค้นหาพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญา มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

ณัฐ ตันศรีสวัสดิ์, ชินวัต สุวรรณทิพย์,. (2549). การรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. *Chula Med J* 2006, 50(11), 763-767.

ณัฐดนัย เนียมทอง. (2560). พิสูจน์หลักฐานคืองานตำรวจ. <http://www.scimath.org/article-biology/item/7466-2017-09-08-02-55-47>

ดวงฤทธิ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสืบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(3), 397-410.

ทักษิณา ทินนา, กิตติภัต เจริญขวัญ,. (2560). *Sexual assault*.

https://w1.med.cmu.ac.th/obgyn/index.php?option=com_content&view=article&id=1316:sexual-assault&catid=45&Itemid=561

ธัชชัย ควรเดชะคุปต์. (2564). การคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของผู้ป่วยทางจิต: กรณีศึกษาด้านนิติจิตเวชศาสตร์. วารสารเกษมบัณฑิต, 22(1), 61-74.

ธานินทร์ ภูพัฒน์. (2560). DNA กับการพิสูจน์ความจริงในทางคดี. วิญญูชน.

ธานี สิงหนาท. (2553). คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. บริษัทกรุงสยาม พับลิชซิ่ง จำกัด.

นพพงษ์ จุทอง. (2552). กฎหมายอาญา 2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นพมาศ ถารัญญ. (2556). *Management of adult sexual assault*.

http://www.med.cmu.ac.th/dept/obgyn/2011/index.php?option=com_content&view=article&id=820:management-of-adult-sexual-assault&catid=45&Itemid=561

บีบีซี News ไทย. (2564). รัสเซีย ยุเครน: เขี้ย้ออาชญากรรมสงครามเผยอุทกหารรัสเซียข่มขืน สามีถูกสังหาร. <https://www.bbc.com/thai/international-61078159>

ปกป้อง ศรีสนิท. (2562). การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องเพศ : ความหมายใหม่และโทษใหม่ของการข่มขืนกระทำชำเรา. <https://www.the101.world/rape-in-thai-law/>

ปนัดดา พันธุ์พานิช. (2536). ทักษะของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อปัญหาการดำเนินคดีข่มขืนกระทำชำเรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2520). ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุม
อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม. วารสารทางคณิตศาสตร์, 9(2), 142-171.
- ประมุข สุวรรณศร. (2511). พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. บทบัณฑิตย, 25(1), 31.
- ประมุข สุวรรณศร. (2555). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ
บัณฑิตยสภา.
- ประมุข สุวรรณศร. (2562). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. แสงสุทธิการพิมพ์.
- ปานิก เวียงชัย. (2556). วัตถุพยานทางชีววิทยา. <http://biology.ipst.ac.th/?p=973>
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. บริษัทเกรนโกรว จำกัด.
- พรทิพย์ โรจนสุนันท์. (2547). นิติเวชศาสตร์ การชันสูตรพลิกศพ การนำรู้ทางการแพทย์มาใช้พิสูจน์
ความจริงเพื่อประกอบการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิด. วิทยุชน.
- พรสวรรค์ สุวรรณธาดา. (2554). แม่พลอยกับเฟมินิสม์. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 28(3), 51-
72.
- พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, วิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัตวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช, 6(6), 464-477.
- พัชรา สีนลอยมา. (2560). การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยนิติวิทยาศาสตร์. . โครงการฝึกอบรม
หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 8 วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักกิจการ
ยุติธรรม 26 มกราคม 2560.
- พัชรี อาระยะกุล. (2565). การเสวนา เรื่อง "คุกคาม ช่มชู้...ภัยอันตรายจากอำนาจในสังคมไทย" ช่วย
หาทางออกแก้ปัญหามารยาตทางเพศ.
<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/54177>
- พานิภัก ภัคพงศ์ศิริ. (2564). มาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม].
- พิชญากร ภัทรจิรชนกุล. (2561). ความรู้และความเข้าใจของอาสาสมัครกู้ภัยสว่างประทีปศรีราชา
จังหวัดชลบุรีเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติเวชและนิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2562). พยานผู้เชี่ยวชาญทั่วไปและพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีสิ่งแวดล้อม.
นิติศาสตร์เสวนา เรื่อง “การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อมตามระบบกฎหมายต่างประเทศ”
สองปีสถาบันวิจัยรพีพัฒน์ศักดิ์สองปีนิติศาสตร์เสวนา. หน้า 5.
- มติชนสุดสัปดาห์. (2560). รายงานพิเศษ : เปิดรายงาน “เหยื่อคดีช่มชู้” กับความ(ไม่)ยุติธรรมของ
กระบวนการทางอาญา. มติชน.
https://www.matichonweekly.com/column/article_6959

- มติชนออนไลน์. (2562). อาชญากรรม-กระบวนการยุติธรรม.
https://www.matichon.co.th/local/crime/news_1455615
- มานะ เผาะช่วย. (2556). ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศสและประเทศไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์, อธิระวัฒน์ จันทิก,. (2560). ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายสอบสวนในระบบงานยุติธรรม. ยุติธรรม. วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 8(1), 1-11.
- รัชดาภรณ์ น้อยแก้ว, วรชัช วิชชวาณิชย์,. (2563). การศึกษาความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการนำไปใช้ประโยชน์ในคดีอาญา: กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่จังหวัดสตูล. วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 6(2), 167-180.
- วรวิรี ไวยวุฒิ. (2560). *Laws and Medical Profession*.
<https://www.si.mahidol.ac.th/sirirajcme/profession/LaM/Law246.asp>.
- วารภรณ์ พรหมวิกร, สุธิดา สุวรรณรังษ, ไกรสร อัมมวรรณ, สุนทรี บุชิตชน, น้ำแท้ มีบุญสร้าง,. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 12(2), 168-180.
- วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์. (2560). ในหลวงรัชกาลที่ 9 กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 9(ฉบับพิเศษ).
- วิรญา ปลั่งศรีสกุล. (2539). บทบาทของพนักงานสอบสวนหญิงในการสอบสวนคดีข่มขืนกระทำชำเรา : ศึกษาเฉพาะกรณีทัศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- วิวัฒน์ ตันทะพานิชกุล. (2548). นานาเทคโนโลยีคลื่นลูกใหม่แห่งศตวรรษที่ 21. ฐานการพิมพ์.
- วีระพงษ์ บุญญญาส, สุพัตรา แผนวิจิต,. (2558). แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีในสถานีตำรวจ. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย มหาวิทยาลัยบูรพา, 7(2), 33-74.
- ศิริชัย มงคลเกียรติศรี. (2547). **Equity ; Legal Method to Mitigate the Rigours of Strict Law in Both Common and Civil Law**. วารสารกบบริหาร, 24(3), 57-58.
- สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ. (2561). การตรวจทางห้องปฏิบัติการในคดีความผิดทางเพศ.
<http://www.ifm.go.th/en/93-articles/dna/131-seminal-fluid.html>
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). คู่มือการควบคุมและจัดสายตรวจ. โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สุรนาท วงศ์พรหมชัย. (2551). การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานในคดีอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- อติภา เนาวกิตตินาถ. (2564). ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสมรรถนะของพนักงานสอบสวน

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 7(1), 668-670.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์. (2545). นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน. บริษัทดาวฤกษ์ จำกัด.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ. (2546). นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสอบสวน. ทีซีจี พรินติ้ง.
- อรุณี กาศยานนท์. (2560). เจตคติต่อการข่มขืนกระทำชำเราภรรยาตนเองของผู้ชายในจังหวัดหนึ่ง
บริเวณภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. วารสารการบริหารปกครอง (*Governance Journal*), 6(1), 424-443.
- อันธิร์ ก่ออาร. (2559). การรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์กรณีศึกษาเปรียบเทียบ
ระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- อุดม รัฐอมฤต. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- อุดม รัฐอมฤต. (2558). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. โครงการตำราและเอกสาร
ประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก

ลำดับ	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
1	ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กลาง
2	ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กลาง
3	ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้น
4.	พนักงานอัยการ	อดีตรองอัยการสูงสุด /ขณะดำเนินการวิจัยอัยการอาวุโส
5	พนักงานอัยการ	อดีตผู้ตรวจการอัยการ/ขณะดำเนินการวิจัยอัยการอาวุโส
6	พนักงานอัยการ	อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
7	พนักงานสอบสวน	สว.(สอบสวน)
8	พนักงานสอบสวน	รอง สว. (สอบสวน)
9	พนักงานสอบสวน	อดีต รอง สว.(สอบสวน) ขณะดำเนินการวิจัย สว.สส.
10	เจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มงานสืบสวน	สวป.
11	เจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มงานสืบสวน	รอง สวป.
12	เจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มงานสืบสวน	อดีตตำรวจสายตรวจ ขณะดำเนินการ

		วิจัย รอง สว.(สอบสวน)
13	เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน	นวท.สบ.4
14	เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน	นวท.สบ.4
15	เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน	นวท.สบ.3
16	แพทย์นิติเวช	อาจารย์ภาควิชานิติเวชศาสตร์
17	แพทย์นิติเวช	แพทย์นิติเวช โรงพยาบาลรัฐ
18	ทนายความ	อุปนายกฝ่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศ
19	ทนายความ	ทนายความ สภาทนายความ
20	ทนายความ	หัวหน้าสำนักงานทนายความ
21	นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์	อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา / อาจารย์ ผู้บรรยายกฎหมายลักษณะพยานหลาย มหาวิทยาลัย
22	นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์	นายกสภาทนายความ / อาจารย์ ผู้บรรยายกฎหมาย
23	กลุ่มองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ เหยื่อจากการถูกข่มขืน	มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี
24	กลุ่มองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ เหยื่อจากการถูกข่มขืน	มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม

ลำดับ	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่งขณะดำเนินการวิจัย
1	ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้น
2	พนักงานอัยการ	อัยการผู้เชี่ยวชาญ
3	แพทย์นิติเวช	อาจารย์ภาควิชานิติเวชศาสตร์
4	พนักงานสอบสวนหญิง	สว.(สอบสวน)
5	พนักงานสอบสวน	อดีตผู้กำกับการ (สอบสวน) กลุ่มงาน ตรวจสอบสำนวนคดี
6	เจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน	นวท.สบ.4
7	ทนายความ	ทนายความ
8	นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ สังคมศาสตร์	ผู้เชี่ยวชาญด้าน ประธานสาขาวิชานิติศาสตร์
9	นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ กระบวนการยุติธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้าน อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 1

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

(คำถามเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....
 เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 การรักษาสถานที่เกิดเหตุ

1. ตำรวจสายตรวจจะได้รับแจ้งเรื่องการข่มขืนได้อย่างไรบ้าง
2. เมื่อได้รับแจ้งเรื่องการข่มขืนและกระทำชำเรา ต้องดำเนินการอย่างไรเป็นพิเศษจะแตกต่างกับคดีอาญาอื่นหรือไม่
3. การรักษาสถานที่เกิดเหตุข่มขืนและกระทำชำเรา จะให้ความสำคัญในบริเวณใดเป็นพิเศษ จะแตกต่างกับคดีอาญาอื่นหรือไม่
4. ปัญหาที่พบในการรักษาสถานที่เกิดเหตุข่มขืนและกระทำชำเรา มีอะไรบ้าง จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร
5. ระเบียบ หรือกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เอื้อต่อการทำงานของตำรวจสายตรวจมากน้อยเพียงใด ควรต้องมีการปรับปรุงเรื่องใดหรือไม่
6. เมื่อคืนสถานที่เกิดเหตุแล้ว มีการกลับเข้าไปเก็บวัตถุพยานเพิ่มเติมบ้างหรือไม่ / หากมีจะพบปัญหาใดหรือไม่
7. ท่านคิดว่าคดีข่มขืนกระทำชำเรา พยานหลักฐานใดที่มีความสำคัญ แยกเป็น
 - (1) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - (2) พยานหลักฐานอื่น
8. ปัญหาการเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ / การรักษาสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ อย่างไร

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 2

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
 ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
 (คำถามพนักงานสอบสวน)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน**ตอนที่ 2.1 การปฏิบัติการรวบรวมพยานหลักฐาน****ปัจจัยส่วนบุคคล**

1. การพิจารณาเรื่องคำถามที่จะถามผู้เสียหายมีหลักเกณฑ์หรือวิธีการอย่างไร เพื่อให้ได้คำตอบตรงความจริงมากที่สุด

2. ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะมีคำถามผู้เสียหายทำนองว่า " ตีหรือเปล่า ใส่เสื้อยั้งใจ" บ้างหรือไม่

3. ข้อพิจารณาที่ว่าผู้เสียหายยินยอมหรือไม่ มีข้อพิจารณาอย่างไร

4. พนักงานสอบสวนมีวิธีตรวจสอบโดยใช้หลักการ หรือพยานหลักฐานอะไร ก่อนรับคำร้องทุกข์ และก่อนตั้งข้อหา

5. ผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรามีความพร้อมในการให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐานหรือไม่ แต่ละคดีมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

6. การที่ผู้เสียหายเล่าซ้ำ ๆ จะมีผลต่อการค้นหาความจริงหรือไม่

7. ในการสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก (อายุไม่เกิน 18 ปี) ประสบปัญหาอย่างไรหรือไม่

8. ผู้ข่มขืนจะมีการคิดถึงเรื่องโทษที่จะได้รับ หรือรู้ถึงบทกฎหมายหรือไม่ มีความเกรงกลัวต่อบทกฎหมายหรือไม่ (ถ้ามีมีมากน้อยเพียงใด)

9. คำตอบของผู้เสียหายมีประโยชน์ต่อการสอบสวนมากน้อยเพียงใด

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม

10. ปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเก็บวัตถุพยาน / สถานที่ / คนที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในที่เกิดเหตุ มีผลต่อความสมบูรณ์ของวัตถุพยานหรือไม่ หากมี มีมากน้อยเพียงใด

11. ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา วัตถุพยานที่มักจะมีพบในที่เกิดเหตุมีอะไรบ้าง

หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์

12. การตรวจนิติเวชช่วยในการคลี่คลายคดีข่มขืนกระทำชำเราได้มากน้อยเพียงใด เพิ่มความสมบูรณ์ของพยาน หลักฐานได้มากน้อยเพียงใด

13. คดีข่มขืนกระทำชำเรา มีการตรวจร่างกายทุกคดีหรือไม่

14. ในมุมมองของท่านคิดว่า การปฏิบัติการของผู้เชี่ยวชาญ หรือแพทย์ในห้องปฏิบัติการ มีความเชี่ยวชาญเพียงใด แสดงรายละเอียดของการวิเคราะห์ตรงตามความต้องการที่อยากทราบในงานสอบสวนหรือไม่เพียงใด

15. วัตถุพยานใดที่มีความสำคัญในการคลี่คลายคดีข่มขืนกระทำชำเรา และมีเก็บพยานหลักฐานเพิ่มเติมในระหว่างการสอบสวนหรือไม่

16. จากการสอบสวนพบว่ามีร่องรอย โดยที่ไม่มีการข่มขืนกระทำชำเรา แต่ร่องรอยด้วยเหตุผลอย่างอื่นหรือไม่ หากมี มีมากน้อยเพียงใด

17. พนักงานสอบสวนมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ในการเก็บวัตถุพยานอย่างไร

18. คำซักค้านของนายจำเลยเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีผลทำให้พยานอ่อนลงหรือไม่ (ถ้ามี มักจะเป็นคำถามเรื่องใด และจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร)

ตอนที่ 2.2 การคุ้มครองผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในระหว่างการสอบสวน

1. ในระหว่างการสอบสวนพนักงานสอบสวนมีวิธีการคุ้มครองผู้เสียหายอย่างไร

2. ปัญหาสถานที่สอบสวนที่สร้างความรู้สึกที่ดีแก่ผู้เสียหายในการให้รายละเอียดเกี่ยวกับคดี มีมากน้อยเพียงใด มีผลกระทบต่อพยานหลักฐานอย่างไร

3. ปัจจุบันมีแนวทางการสอบสวนอย่างไรที่เป็นการคุ้มครองผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราไม่ให้เกิดความเครียดแล้วก็ได้พยานหลักฐานที่สมบูรณ์

4. การไกล่เกลี่ย การถูกบังคับให้ไกล่เกลี่ย ยอมความในรูปแบบอื่นนอกกระบวนการยุติธรรมเป็นผลดีต่อผู้เสียหายหรือไม่ ช่วยแก้ปัญหาคดีข่มขืนได้หรือไม่

ตอนที่ 2.3 ปัญหาในทางปฏิบัติ และข้อกฎหมาย

1. จำนวนบุคคลากรเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่

2. เครื่องมือ อุปกรณ์ในการสอบสวนเพียงพอหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่
3. ตัวบทกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการสอบสวนเพียงพอหรือไม่ หรือมีกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่
4. ปัจจุบันควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายหรือไม่ อย่างไร เรื่องใด (ข้อเสนอแนะ)

ตอนที่ 2.4 เจตคติ / ทศนคติต่อผู้ต้องหา / ผู้เสียหาย คดีข่มขืนกระทำชำเรา

1. พนักงานสอบสวนมีทัศนคติต่อผู้ต้องหา คดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างไร
2. พนักงานสอบสวนมีทัศนคติต่อผู้เสียหาย คดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างไร

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 3

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
 ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
 (คำถามเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 คำถามที่เกี่ยวกับการเก็บวัตถุพยานคดีข่มขืนกระทำชำเราจากสถานที่เกิดเหตุ**ตอนที่ 2.1 ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับการเก็บวัตถุพยานคดีข่มขืนกระทำชำเรา**

1. การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะดำเนินการแตกต่างจากคดีอาญาประเภทอื่นหรือไม่
2. เจ้าหน้าที่ผู้เก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ จะเข้าถึงสถานที่ภายหลังเกิดเหตุนานเพียงใด
3. คดีข่มขืนกระทำชำเรา วัตถุพยานที่ต้องเก็บในที่เกิดเหตุมีอะไรบ้าง
4. ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา มักจะพบหลักฐานใด และหลักฐานใดมีความสำคัญที่สุด
(ขอให้เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด โดยแยกดังนี้)
 - (1) หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - (2) หลักฐานอื่น ๆ
5. ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา มีเก็บลายพิมพ์นิ้วมือหรือไม่ และตรวจเพื่อทราบอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อคดี
6. ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา พบหลักฐานทางเคมีอะไรบ้างหรือไม่ มีการตรวจทางเคมีหรือไม่ (ถ้ามีตรวจพบอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์) และตรวจเพื่อทราบอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อคดี
7. คดีข่มขืนกระทำชำเรา มีการตรวจทางชีววิทยาหรือไม่ (หากมี มีอะไรบ้าง และตรวจเพื่อทราบอะไร)
8. กรณีที่มีการโทรมหญิง หากเก็บอสุจิ หรือสารคัดหลั่งซึ่งเป็นของผู้กระทำชำเรา มากกว่า 1 คน สามารถแยกได้หรือไม่ หรือทราบได้หรือไม่ว่าเป็นอสุจิของบุคคลกี่คน

9. การเก็บหลักฐานกรณีเป็นการโทรมหญิง มีการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากกรณีข่มขืนที่ไม่มีการโทรมหญิงหรือไม่
 - (1) มีการเก็บอะไรบ้าง (เนื่องจากมีผู้กระทำความผิดหลายคน)
 - (2) มีเรื่องใดที่ต้องให้ความสำคัญมากกว่ากรณีข่มขืนโดยผู้กระทำคนเดียว
10. กรณีพบอสุจิ หรือสารคัดหลั่ง ที่บริเวณเสื้อผ้า หรือพื้นนานเพียงใดที่ยังสามารถนำไปตรวจได้
11. ในคดีข่มขืนกระทำชำเราพบว่าการติ่มสุรา หรือเสพยาด้วยหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยในการกระตุ้นให้กระทำความผิดหรือไม่ โดยแยกเป็น
 - (1) ผู้ก่อเหตุ
 - (2) ผู้เป็นเหยื่อ
12. เมื่อเก็บวัตถุพยานมาแล้ว การระบุวันเดือนปีและเวลาเก็บวัตถุพยานอย่างไร ระบุรายละเอียดอย่างไร
13. เมื่อเก็บวัตถุพยานมาแล้วมีการป้องกันการปะปนของวัตถุแต่ละชิ้นอย่างไร
14. การจัดทำหีบห่อมีการติดฉลากมีวิธีการอย่างไร (รายละเอียด) แต่ละประเภทมีปัญหาในทางปฏิบัติหรือไม่เพียงใด

ตอนที่ 2.2 ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ความเชี่ยวชาญของบุคลากร

1. หน่วยงานมีวิธีคัดเลือกผู้ทำหน้าที่เก็บวัตถุพยานอย่างไร
2. หน่วยงานมีการอบรมความรู้เพิ่มเติม ทักษะหรือไม่ (ถ้ามีอัตราความถี่ปีละกี่ครั้ง)
3. ปัจจุบันหน่วยงานมีคู่มือในการปฏิบัติหรือไม่
4. ในมุมมองของท่านคิดว่าการปฏิบัติการของผู้มีความชำนาญ หรือแพทย์ในห้องปฏิบัติการมีความเชี่ยวชาญเพียงใด มีมาตรฐานที่ใกล้เคียงหรือไม่ (รวมถึงต่างพื้นที่ด้วย)

ตอนที่ 2.3 ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับความพร้อมของหน่วยงาน

1. หน่วยงานเครื่องมือที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการเก็บหรือการตรวจวัตถุพยานเพียงใด

2. หน่วยงานยึดถือมาตรฐานใดหรือไม่ (เช่น ISO หรือ IEC) (เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในชั้นศาล)
3. จำนวนบุคลากรในหน่วยงานมีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณงานหรือไม่

ตอนที่ 2.4 ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

1. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเก็บวัตถุพยานมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด
2. ข้อกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับการเก็บวัตถุพยานที่ควรปรับปรุงหรือไม่ (หากมีเรื่องใดบ้าง)

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 4

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

(คำถามแพทย์นิติเวช)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการตรวจร่างกายผู้เสียหายคดีข่มขืนกระทำชำเรา

1. การตรวจร่างกายผู้เสียหายคดีข่มขืนกระทำชำเราจะตรวจเพื่อทราบอะไรบ้าง
2. การข่มขืนกระทำชำเราจะพบร่องรอย หรือบาดแผลอย่างไรบ้าง และบริเวณอวัยวะส่วนใด
3. การตรวจร่างกายผู้เสียหาย จะเก็บวัตถุพยานอะไรจากตัวผู้เสียหายได้บ้าง หรือได้พยานหลักฐานอะไรที่อาจบ่งบอกได้ว่าการข่มขืนกระทำชำเรา
4. ในการตรวจของแพทย์ มีการตรวจร่างกายหรือการตรวจสภาพจิตใจ จะแสดงรายละเอียดอะไรบ้างในการส่งผลการตรวจไปยังพนักงานสอบสวน
5. คำถามที่เกี่ยวกับการร่วมเพศ และการตรวจร่างกาย แพทย์จะมีการซักถามผู้เสียหายอย่างไร หรือไม่
6. สถานที่ตรวจร่างกายผู้เสียหาย มีความพร้อม มีความเป็นส่วนตัวมากน้อยเพียงใด
7. ในคดีความผิดข่มขืนกระทำชำเรา ผลการตรวจประเด็นใดที่จะต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดี
8. ให้ความสำคัญกับการตรวจร่างกายคดีข่มขืนกระทำชำเรา มีความแตกต่างไปจากคดีอาญาประเภทอื่นหรือไม่ (หากแตกต่างกัน จะแตกต่างกันเรื่องใดบ้าง)
9. การตรวจกรณีมีการโทรมหญิง (คดีโทรมหญิงคือคดีที่มีผู้ข่มขืนหลายคน) จะแตกต่างกับกรณีไม่ใช้การโทรมหญิงหรือไม่ (หากแตกต่าง จะมีข้อแตกต่างอย่างไร)

10. มาตรฐานในการตรวจร่างกายผู้เสียหายในแต่ละพื้นที่ มีความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่
11. บาดแผลที่อวัยวะเพศของผู้หญิงสามารถบอกได้หรือไม่ว่าการมีเพศสัมพันธ์เกิดจากความยินยอมหรือไม่ยินยอม
12. เมื่อแพทย์ได้ทำการตรวจร่างกายผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราและทำรายงานการตรวจแล้ว พนักงานสอบสวนได้มีข้อซักถามเพิ่มเติมหรือไม่ (หากมีมากน้อยเพียงใด)
13. แพทย์ผู้ตรวจร่างกายผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราควรไปเบิกความต่อศาลทุกคดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
14. กรณีที่แพทย์ผู้ตรวจร่างกายไปเบิกความต่อศาล (ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ) การตั้งคำถามของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความเข้าใจ ตรงประเด็น มากน้อยเพียงใด แยกเป็น 1. คำถามของผู้พิพากษา
2. คำถามของพนักงานอัยการ
3. คำถามของทนายความ
15. ปัญหาทางกฎหมายในการปฏิบัติงานมีมากน้อย เพียงใด ควรมีการปรับปรุงกฎหมายเรื่องใดหรือไม่
16. ปัญหาเรื่องบุคลากร และงบประมาณในการดำเนินการเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานของแพทย์มีมากน้อย เพียงใด
17. ในมุมมองของท่าน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความรู้ทางนิติเวช หรือนิติวิทยาศาสตร์ใกล้เคียงกันหรือไม่ หรือควรพัฒนาความรู้เพิ่มเติมในด้านใด

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
(คำถามพนักงานอัยการ)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดี และการนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณา

1. พนักงานอัยการมีหลักการพิจารณาอย่างไรในการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี
2. คดีข่มขืนกระทำชำเรา พนักงานอัยการมีการพูดคุยกับผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ก่อนการพิจารณาความเป็นไปได้ทางคดีว่าฟ้องหรือไม่ฟ้องหรือไม่
3. หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในคดีข่มขืนมากน้อย เพียงใด มีความจำเป็นหรือไม่
4. หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใดบ้างควรจะต้องมีในคดีข่มขืนกระทำชำเรา (เรียงตามลำดับความสำคัญ)
5. คำซักค้านของนายจำเลย มีผลทำให้น้ำหนักของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อ่อนลงหรือไม่ (หากมี จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร)
6. พนักงานอัยการมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ อย่างไร
7. การแปลผล หรือการอธิบายผลจากผู้เชี่ยวชาญ มีผลต่อความน่าเชื่อถือ หรือต่อการถามค้านของนายฝ่ายจำเลยหรือไม่ (ถ้ามี มีมากน้อยเพียงใด ถึงกับศาลไม่รับฟังเลยหรือไม่)

8. ปัจจุบันควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับฟังหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ อย่างไร เรื่องใด
9. เมื่อมีคดีข่มขืนท่านมีทัศนคติอย่างไร เหมือนกันทุกคดีหรือไม่
- (1) ทัศนคติต่อผู้เสียหาย
- (2) ทัศนคติต่อผู้กระทำความผิด
10. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแสวงหา การรับฟังหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในคดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างไรบ้าง

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 6

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
(คำถามนายความ)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีข่มขืนกระทำชำเราและการตรวจสอบความถูกต้อง

1. ในฐานะนายความ ท่านคิดว่าพยานหลักฐานใด เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่ศาลจะพิจารณาเพื่อวินิจฉัยคดีข่มขืนกระทำชำเรา (เรียงลำดับตามความสำคัญ) โดยแยกเป็น
 - (1) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - (2) พยานหลักฐานอื่น
2. ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นหรือไม่ / ช่วยคลี่คลายคดีได้มากน้อยเพียงใด
3. ความบกพร่องของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ จะมีประเด็นใดบ้าง
4. จำเลยหรือผู้ต้องหาจะได้รับประโยชน์จากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการต่อสู้คดีหรือไม่ / ประเด็นใด
5. คำเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการอธิบายผลการวิเคราะห์ทางนิติศาสตร์ มีความชัดเจนมาก/น้อยเพียงใด
6. การถามค้าน / การต่อสู้คดีของจำเลย จะมีผลทำให้หลักฐานทางนิติศาสตร์มีน้ำหนักลดลงหรือไม่

7. ปัญหาการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการพิจารณาคดีข่มขืนกระทำชำเรา จะพบในเรื่องใดบ้าง
8. ปัญหาของทนายความในทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีหรือไม่ มากน้อยเพียงใด (หากมีในเรื่องใดบ้าง)
9. ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของทนายความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างไร/ (หากมี มีมากน้อยเพียงใด)
10. ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ทนายความมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาก/น้อยเพียงใด
11. ข้อกฎหมายสนับสนุนการทำหน้าที่ของทนายความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มากน้อยเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
12. ปัจจุบันควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ อย่างไร เรื่องใด
13. ขั้นตอนการสอบสวนเด็กในปัจจุบัน มีผลดี / ผลเสียต่อการรวบรวมพยานหลักฐานหรือไม่ เพียงใด
14. ขั้นตอนการสอบสวนเด็กในปัจจุบัน เด็กจะได้รับการคุ้มครองมาก / น้อย เพียงใด
15. เมื่อมีคดีข่มขืนกระทำชำเราท่านมีทัศนคติอย่างไร เหมือนกันทุกคดีหรือไม่

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 7

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
(คำถามผู้พิพากษา)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 การรับฟังและการขังน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2.1 ประเด็นความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของคดีข่มขืนกระทำ
ชำเรา

1. ท่านคิดว่าพยานหลักฐานใด เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่ศาลจะใช้ประกอบพิจารณา
คดีข่มขืนกระทำชำเรา (เรียงลำดับตามความสำคัญ) โดยแยกเป็น
 - (1) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - (2) พยานหลักฐานอื่น
2. ศาลมีระบบการกลั่นกรองพยานหลักฐานอย่างไร เพื่อพยานหลักฐานที่ดีที่มีคุณค่าเข้าสู่
การพิจารณา แยกเป็น
 - (1) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - (2) พยานหลักฐานอื่น
3. ศาลมีการสร้างมาตรฐานในการทดสอบความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติ
วิทยาศาสตร์หรือไม่ อย่างไร
4. ศาลมีหลักเกณฑ์อย่างไรในการประเมินคุณค่าเชิงพิสูจน์ของพยานหลักฐานทางนิติ
วิทยาศาสตร์ว่ามีน้ำหนัก และความน่าเชื่อถือ เพียงใด

5. ปัญหาในการนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อศาลมีอะไรบ้าง จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร
6. ข้อบกพร่องของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่อ้างส่งศาลมีหรือไม่ อย่างไร มีข้อเสนอแนะอย่างไร
7. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์น่าเชื่อถือกว่าพยานบุคคลหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2 ประเด็นการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพิจารณาคดีชั้นขึ้นกระทำชำเรา

1. ศาลมีวิธีการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีชั้นขึ้นกระทำชำเราอย่างไร ความน่าเชื่อถือคำเบิกความของผู้เสียหายมีมากน้อยเพียงใด
2. คำซักค้ำนของทนายจ้ำเลยมีผลทำให้พยานทางนิติวิทยาศาสตร์อ่อนลงหรือไม่ หากมีจะเป็นประเด็นเรื่องใดบ้าง
3. ศาลจะใช้วิธีการที่จะลดการถำมผู้เสียหายอย่างไรที่จะไม่ต้องให้ผู้เสียหายพูดซ้ำ ๆ
4. เมื่อมีคดีชั้นขึ้นทำนมีทัศนคติอย่างไร
5. ในการพิจารณาคดีชั้นขึ้นกระทำชำเรา มีการคัดเลือกผู้พิพำกษาเป็นองค์คณะหรือไม่

2.3 ประเด็นพำนผู้เชี่ยวชาญในชั้นพิจารณาคดีชั้นขึ้นกระทำชำเรา

1. บุคลากรที่มีส่วนในการอธิบายผลของการวิเคราะห์พำนหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อน้ำหนักพำนหรือไม่
2. ศาลมีวิธีคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญอย่างไร คดีชั้นขึ้นกระทำชำเรามีวิธีคัดเลือกที่แตกต่างจากคดีอื่นหรือไม่
3. ปัญหาการให้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีหรือไม่ (หากมี เป็นอย่างไรบ้าง)
4. ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลตรงประเด็น สอดคล้องกับพำนหลักฐานอื่นมากน้อยเพียงใด
5. ทักษะและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคดีมีความใกล้เคียงกันหรือไม่เพียงใด
6. ในคดีชั้นขึ้นกระทำชำเราผู้เชี่ยวชาญมีความจ้ำเป็นหรือไม่เพียงใด
7. ผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของกระบวนการยุติธรรมหรือไม่

2.4 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับตัวบทกฎหมาย

1. การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พยานผู้เชี่ยวชาญ มีกฎหมายรองรับอย่างเหมาะสมหรือไม่

2.5 ข้อเสนอแนะในการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และการนำพยานหลักฐาน

ทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณา

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติในแต่ละส่วนของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ในการค้นหา การเก็บ การวิเคราะห์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ
2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 8

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
(คำถามนักวิชาการด้านนิติศาสตร์)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

.....

ตอนที่ 2 การให้ความรู้/การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

1. การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตมีมากน้อยเพียงใด
2. การที่ศาลได้ใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ กับการสร้างหลักกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางให้ศาลใช้ปฏิบัติ สิ่งใดจะมีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมมากกว่ากัน
3. ความบกพร่องของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะคดีข่มขืนกระทำชำเราจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรบ้าง และจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
4. ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่
5. แนวโน้มการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในอนาคตจะเพิ่มขึ้นหรือไม่ สถานศึกษาจะมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด
6. สถานศึกษาจะมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด

7. ภาครัฐให้การสนับสนุนการเรียนการสอนนิติวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตหรือไม่ เพียงใด

ตอนที่ 3 การให้ความรู้/การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (คำถามนักวิชาการด้านนิติวิทยาศาสตร์)

1. มาตรฐานสากลที่ทำให้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ มีอะไรบ้าง
 - ISO/IEC 17020:2012 และ
 - ISO/IEC 17025:2017
2. DNA จะช่วยบอกอะไรได้บ้าง โดยเฉพาะกับกระบวนการทางกฎหมาย
3. แนวทางใดที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ถูกดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง
4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยปัจจุบันมีมากน้อยเพียงใด
5. ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับคุณภาพ และมาตรฐานการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่
6. ความทันสมัย และสมรรถนะของเครื่องมือ มีความเหมาะสมต่อการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงใด
7. ปัจจุบันมีฐานข้อมูล DNA หรือฐานข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์อื่น ๆ สมบูรณ์มากน้อยเพียงใด

แบบคำถามสัมภาษณ์แบบที่ 9

วิทยานิพนธ์เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา
(คำถามองค์การการกุศลที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการถูกข่มขืน)

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

.....

2. บทบาทหน้าที่

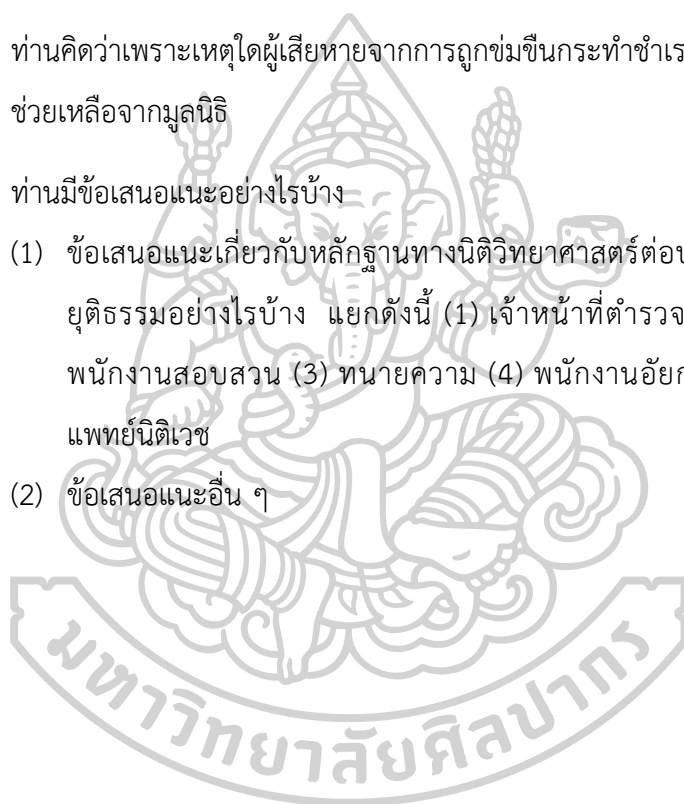
.....

ตอนที่ 2 การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราโดยองค์การการกุศล

1. มุลนิธิมีหลักการพิจารณาเบื้องต้นกรณีผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรามาขอความช่วยเหลืออย่างไร
2. มุลนิธิให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราถึงขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรม
3. มุลนิธิมีวิธีการใดที่ช่วยเหลือในการหาพยานหลักฐานกรณีผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราอย่างไร (เช่น ไปดูสภาพแวดล้อม พาผู้เสียหายไปตรวจร่างกายเพื่อหาร่องรอยการถูกกระทำ)
4. ท่านคิดว่าพยานหลักฐานใดบ้างที่สำคัญในการนำผู้กระทำความผิดข่มขืนกระทำชำเรา มาลงโทษ แยกเป็น
 - (1) หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีอะไรบ้าง
 - (2) หลักฐานอื่น ๆ มีอะไรบ้าง
5. ปัจจุบันกระบวนการในการลงโทษผู้ข่มขืนกระทำชำเรา ท่านเห็นว่ามีเหมาะสมหรือไม่ (หากท่านเห็นว่ายังไม่เหมาะสม กรุณาตอบข้อ 5.1 และ 5.2)
 - 5.1 ท่านเห็นว่าควรจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

5.2 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

6. ปัจจุบันควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายหรือไม่ แยกดังนี้
 - (1) กฎหมายเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา
 - (2) กฎหมายที่เกี่ยวกับพยานหลักฐาน
7. เมื่อมีคดีข่มขืนท่านมีทัศนคติอย่างไร
8. เคยมีผู้ที่ไม่ได้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา แต่มาร้องขอความช่วยเหลือเพื่อเหตุผลประการอื่น
9. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราเลือกที่จะมาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิ
10. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง
 - (1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่อบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอย่างไรบ้าง แยกดังนี้ (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (ผู้เก็บวัตถุพยาน) (2) พนักงานสอบสวน (3) ทนายความ (4) พนักงานอัยการ (5) ผู้พิพากษา (6) แพทย์นิติเวช
 - (2) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ภาคผนวก ค
แบบคำถามสนทนากลุ่ม

แบบคำถามการสนทนากลุ่ม

โครงการวิจัยเรื่อง “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดี ข่มขืนกระทำชำเรา”

1. ประเภทพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีข่มขืนกระทำชำเรา

- 1.1 หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในคดีข่มขืนมากน้อย เพียงใด มีความจำเป็นหรือไม่
- 1.2 พยานหลักฐานใด เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่คลี่คลายข้อเท็จจริงคดีข่มขืนกระทำชำเรา (เรียงลำดับตามความสำคัญ) โดยแยกเป็น
 - (1) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
 - (2) พยานหลักฐานอื่น
- 1.3 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใดควรต้องมีในคดีข่มขืนกระทำชำเรา

2. การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืน

กระทำชำเรา 2.1 การเก็บวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุ

- (1) การรักษาสถานที่เกิดเหตุข่มขืนและกระทำชำเรา จะให้ความสำคัญในบริเวณใดเป็นพิเศษ จะแตกต่างกับคดีอาญาอื่นหรือไม่
- (2) คดีข่มขืนกระทำชำเรา วัตถุพยานที่เก็บในที่เกิดเหตุมีอะไรบ้าง
- (3) ปัญหาหรืออุปสรรคในการเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ มีในเรื่องใดบ้าง
- (4) การมีส่วนร่วมของนายความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างไร / (หากมี มีมากน้อยเพียงใด)

2.2 การตรวจทางนิติเวช

- (1) การตรวจนิติเวชช่วยในการคลี่คลายคดีข่มขืนกระทำชำเราได้มากน้อยเพียงใด เพิ่มความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานได้มากน้อยเพียงใด
- (2) การข่มขืนกระทำชำเราจะพบร่องรอย หรือบาดแผลอย่างไรบ้าง และบริเวณอวัยวะส่วนใด
- (3) การตรวจร่างกายผู้เสียหาย จะเก็บวัตถุพยานอะไรจากตัวผู้เสียหายได้บ้าง หรือได้

- (4) พยานหลักฐานอะไรที่อาจบ่งบอกได้ว่าการข่มขืนกระทำชำเรา
- (5) การตรวจกรณีมีการโทรมหญิง (คดีโทรมหญิงคือคดีที่มีผู้ข่มขืนหลายคน) จะแตกต่างกับกรณีไม่ใช่การโทรมหญิงหรือไม่
- (6) บาดแผลที่อวัยวะเพศของผู้หญิงสามารถบอกได้หรือไม่ว่าการมีเพศสัมพันธ์เกิดจากความยินยอมหรือไม่ยินยอม
- (7) การตรวจร่างกายผู้เสียหายควรต้องตรวจภายในกี่ชั่วโมงหลังเกิดเหตุ
- (8) มาตรฐานในการตรวจร่างกายผู้เสียหายในแต่ละพื้นที่ มีความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่
- (9) คดีข่มขืนกระทำชำเรา มีการตรวจร่างกายทุกคดีหรือไม่

2.3 การสอบปากคำ

- (1) ปัญหาหรืออุปสรรคของการสอบปากคำคดีข่มขืนกระทำชำเรามีหรือไม่ (มากน้อยเพียงใด)
- (2) การสอบสวนบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน มีผลดี / ผลเสียต่อการรวบรวมพยานหลักฐานหรือไม่ เพียงใด
- (3) การสอบสวนเด็ก (บุคคลที่อายุไม่เกิน 18 ปี) โดยเฉพาะกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายมีความพร้อมด้านสถานที่ และการนัดสหวิชาชีพมากน้อยเพียงใด
- (4) คำตอบของผู้เสียหายมีประโยชน์ต่อการสอบสวน / การสั่งคดี / การพิพากษา มากน้อยเพียงใด

3. การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- 3.1 รูปแบบการนำเสนอพยานหลักฐาน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
- 3.2 กรณีแพทย์ผู้ตรวจร่างกายไปเบิกความต่อศาล และผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ มาเป็นพยานในศาล
การตั้งคำถามของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความเข้าใจ ตรงประเด็น มากน้อยเพียงใด แยกเป็น
- 3.3 การแสดงรายละเอียดของการวิเคราะห์ตรงตามความต้องการที่อยากทราบในงานสอบสวน / การสั่งฟ้อง / การพิจารณาคดี หรือไม่เพียงใด

- 3.4 ทักษะและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคดีมีความใกล้เคียงกันหรือไม่เพียงใด
- 3.5 การเบิกความของผู้เสียหายในชั้นพิจารณา มีผลทำให้เสริมหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างน้อยเพียงใด / หรือทำให้ลดความน่าเชื่อถือหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างน้อยเพียงใด
- 3.6 จำเลยหรือผู้ต้องหาจะได้รับประโยชน์จากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการต่อสู้คดีหรือไม่ / ประเด็นใด

4. เจตคติ / ทศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา

- 4.1 เมื่อมีคดีข่มขืนทำชำเราเจตคติ / ทศนคติอย่างไร เหมือนกันทุกคดีหรือไม่
- (1) ต่อผู้เสียหาย
- (2) ต่อผู้กระทำความผิด
- (3) ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย (เรื่องทางศีลธรรม)
- 4.2 หากการสอบสวนพบว่าการร้องทุกข์ โดยที่ไม่มีการข่มขืนกระทำชำเรา แต่ร้องทุกข์ด้วยเหตุผลอย่างอื่น จะมีผลต่อทศนคติหรือไม่ เพียงใด

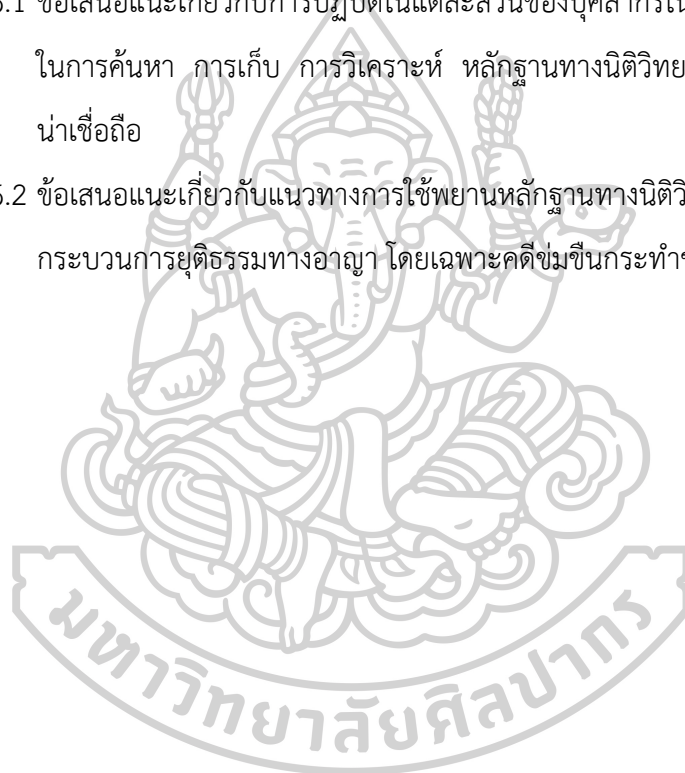
5. แนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

- 5.1 แนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในอนาคตควรเป็นแบบใด
- 5.2 ตัวบทกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการสอบสวนเพียงพอหรือไม่ หรือมีกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่
- 5.3 ปัจจุบันควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับฟังหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ อย่างไร เรื่องใด
- 5.4 การใกล้เคียง หรือยอมความในรูปแบบอื่นนอกกระบวนการยุติธรรมเป็นผลดีต่อผู้เสียหายหรือไม่ ช่วยแก้ปัญหาการข่มขืนได้หรือไม่

- 5.5 แนวโน้มการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในอนาคตจะเพิ่มขึ้นหรือไม่ สถานศึกษาจะมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด
- 5.6 สถานศึกษาจะมีความพร้อมในการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มากน้อยเพียงใด

6. ข้อเสนอแนะ

- 6.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติในแต่ละส่วนของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ในการค้นหา การเก็บ การวิเคราะห์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้มีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ
- 6.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะคดีข่มขืนกระทำชำเรา

แบบคำถามการสนทนากลุ่ม

โครงการวิจัยเรื่อง “พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของคดี ข่มขืนกระทำชำเรา”

1. ประเภทพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีข่มขืนกระทำชำเรา

6.3 หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในคดีข่มขืนมากน้อย เพียงใด มีความ
จำเป็นหรือไม่

6.4 พยานหลักฐานใด เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่คลี่คลายข้อเท็จจริงคดีข่มขืนกระทำ
ชำเรา (เรียงลำดับตามความสำคัญ) โดยแยกเป็น

(1) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

(2) พยานหลักฐานอื่น

6.5 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใดควรต้องมีในคดีข่มขืนกระทำชำเรา

7. การแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นความผิดฐานข่มขืน

กระทำชำเรา 2.1 การเก็บวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุ

(5) การรักษาสถานที่เกิดเหตุข่มขืนและกระทำชำเรา จะให้ความสำคัญในบริเวณ
ใดเป็นพิเศษ จะแตกต่างกับคดีอาญาอื่นหรือไม่

(6) คดีข่มขืนกระทำชำเรา วัตถุพยานที่เก็บในที่เกิดเหตุมีอะไรบ้าง

(7) ปัญหาหรืออุปสรรคในการเก็บวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ มีในเรื่องใดบ้าง

(8) การมีส่วนร่วมของทนายความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ใน
คดีข่มขืนกระทำชำเราอย่างไร / (หากมี มีมากน้อยเพียงใด)

2.4 การตรวจทางนิติเวช

(10) การตรวจนิติเวชช่วยในการคลี่คลายคดีข่มขืนกระทำชำเราได้มากน้อย
เพียงใด เพิ่มความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานได้มากน้อยเพียงใด

(11) การข่มขืนกระทำชำเราจะพบร่องรอย หรือบาดแผลอย่างไรบ้าง และ
บริเวณอวัยวะส่วนใด

- (12) การตรวจร่างกายผู้เสียหาย จะเก็บวัตถุพยานอะไรจากตัวผู้เสียหายได้บ้าง หรือได้
- (13) พยานหลักฐานอะไรที่อาจบ่งบอกได้ว่าการข่มขืนกระทำชำเรา
- (14) การตรวจกรณีมีการโทรมหญิง (คดีโทรมหญิงคือคดีที่มีผู้ข่มขืนหลายคน) จะแตกต่างกับกรณีไม่ใช่การโทรมหญิงหรือไม่
- (15) บาดแผลที่อวัยวะเพศของผู้หญิงสามารถบอกได้หรือไม่ว่าการมีเพศสัมพันธ์ เกิดจากความยินยอมหรือไม่ยินยอม
- (16) การตรวจร่างกายผู้เสียหายควรต้องตรวจภายในกี่ชั่วโมงหลังเกิดเหตุ
- (17) มาตรฐานในการตรวจร่างกายผู้เสียหายในแต่ละพื้นที่ มีความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่
- (18) คดีข่มขืนกระทำชำเรา มีการตรวจร่างกายทุกคดีหรือไม่

2.5 การสอบปากคำ

- (5) ปัญหาหรืออุปสรรคของการสอบปากคำคดีข่มขืนกระทำชำเรามีหรือไม่ (มากน้อย เพียงใด)
- (6) การสอบสวนบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน มีผลดี / ผลเสียต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือไม่ เพียงใด
- (7) การสอบสวนเด็ก (บุคคลที่อายุไม่เกิน 18 ปี) โดยเฉพาะกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายมีความพร้อมด้านสถานที่ และการนัดสหวิชาชีพมากน้อยเพียงใด
- (8) คำตอบของผู้เสียหายมีประโยชน์ต่อการสอบสวน / การสั่งคดี / การพิพากษา มากน้อยเพียงใด

8. การนำเสนอพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- 8.1 รูปแบบการนำเสนอพยานหลักฐาน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
- 8.2 กรณีแพทย์ผู้ตรวจร่างกายไปเบิกความต่อศาล และผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ มาเป็นพยานในศาล

การตั้งคำถามของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความเข้าใจ ตรงประเด็น มาก
น้อยเพียงใด แยกเป็น

8.3 การแสดงรายละเอียดของการวิเคราะห์ตรงตามความต้องการที่อยากทราบในงาน
สอบสวน / การสั่งฟ้อง / การพิจารณาคดี หรือไม่เพียงใด

8.4 ทักษะและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคดีมีความใกล้เคียงกันหรือไม่เพียงใด

8.5 การเบิกความของผู้เสียหายในชั้นพิจารณา มีผลทำให้เสริมหลักฐานทางนิติ

วิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงใด / หรือทำให้ลดความน่าเชื่อถือหลักฐานทางนิติ

วิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงใด

8.6 จำเลยหรือผู้ต้องหาจะได้รับประโยชน์จากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการต่อสู้
คดีหรือไม่ / ประเด็นใด

9. เจตคติ / ทศนคติของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา

9.1 เมื่อมีคดีข่มขืนทำนองเจตคติ / ทศนคติอย่างไร เหมือนกันทุกคดีหรือไม่

(4) ต่อผู้เสียหาย

(5) ต่อผู้กระทำความผิด

(6) ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย (เรื่องทาง
ศีลธรรม)

9.2 หากการสอบสวนพบว่าการร้องทุกข์ โดยที่ไม่มีการข่มขืนกระทำชำเรา แต่ร้องทุกข์
ด้วยเหตุผลอย่างอื่น จะมีผลต่อทศนคติหรือไม่ เพียงใด

10. แนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของคดีข่มขืนกระทำชำเรา

10.1 แนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาในอนาคตควรเป็นแบบใด

10.2 วัตถุประสงค์หมายที่เป็นเครื่องมือในการสอบสวนเพียงพอหรือไม่ หรือมี
กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่

- 10.3 ปัจจุบันควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการรับฟังหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ อย่างไร เรื่องใด
- 10.4 การใกล้ชิด หรือยอมความในรูปแบบอื่นนอกกระบวนการยุติธรรมเป็นผลดีต่อผู้เสียหายหรือไม่ ช่วยแก้ปัญหาการข่มขืนได้หรือไม่
- 10.5 แนวโน้มการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในอนาคตจะเพิ่มขึ้นหรือไม่ สถานศึกษาจะมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด
- 10.6 สถานศึกษาจะมีความพร้อมในการเรียนการสอนเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มากน้อยเพียงใด

11. ข้อเสนอแนะ

- 11.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติในแต่ละส่วนของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ในการค้นหา การเก็บ การวิเคราะห์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ
- 11.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะคดีข่มขืนกระทำชำเรา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายจักรกฤษณ์ วรวีร์

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2540 นิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2542 ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ สภานายความ

พ.ศ. 2549 เนติบัณฑิตยไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตย

สภา

พ.ศ. 2553 นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัย

ตาปี

